

**Akademia Wychowania Fizycznego
im Bolesława Czecha w Krakowie
Wydział Wychowania Fizycznego**

Monika Adamek
Nr albumu 28 362

**Analiza i ocena polskiego systemu
zarządzania turystyką w świetle
polityki Unii Europejskiej**

**Praca magisterska na kierunku
TURYSTYKA I REKREACJA**

Praca wykonana pod kierunkiem
dr. Wiesława Alejsiaka
Instytut Turystyki i Rekreacji

Grudzień 2006

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
Rozdział 1. RYNEK TURYSTYCZNY POLSKI	5
1.1. Miejsce turystyki w polskiej gospodarce narodowej	6
1.1.1. Wybrane wskaźniki makroekonomiczne polskiej gospodarki narodowej	10
1.1.2. Udział turystyki w gospodarce narodowej Polski	17
1.2. Analiza polskiego rynku turystycznego	17
1.2.1. Pozycja Polski na światowym i europejskim rynku turystycznym	21
1.2.2. Turystyka przyjazdowa do Polski	28
1.2.3. Turystyka wyjazdowa Polaków	34
1.3. Główne sektory polskiego rynku turystycznego	34
1.3.1. Rynek biur podróży	35
1.3.2. Rynek hotelarski	37
1.3.3. Rynek transportowy	41
1.4. Wnioski	41
Rozdział 2. POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ W DZIEDZINIE TURYSTYKI	42
2.1. Polityka turystyczna Unii Europejskiej	41
2.1.1. Znaczenie i zakres polityki turystycznej	47
2.1.2. Stosunek Unii Europejskiej do turystyki	53
2.2. Instytucje Wspólnot Europejskich odpowiedzialne za kreowanie polityki w zakresie turystyki	53
2.2.1. Struktura instytucjonalna Unii Europejskiej	57
2.2.2. Komisja Europejska	59
2.2.3. Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorczości jako główny podmiot kreowania i realizacji polityki turystycznej Unii Europejskiej	61
2.3. Polityka UE w dziedzinie turystyki	61
2.3.1. Główne obszary działań, w których uwidocznia się polityka Unii w dziedzinie turystyki	76
2.4. Wnioski	76
Rozdział 3. POLSKI SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ – SZCZEBEL CENTRALNY	76
3.1. Ogólna charakterystyka polityki turystycznej w Polsce	76
3.1.1. Geneza i rozwój polskich struktur zarządzania turystyką	79
3.1.2. Zadania państwa względem turystyki	83
3.1.3. Obecna struktura systemu zarządzania turystyką w Polsce	87
3.2. Zadania, funkcje oraz działalność Narodowej Administracji Turystycznej	88
3.2.1. Struktura organizacyjna Ministerstwa Gospodarki	91
3.2.2. Funkcje, zadania i cel działalności Ministerstwa Gospodarki – Departament Turystyki	92
3.2.3. Realizacja zadań – dotychczasowe osiągnięcia	105
3.3. Zadania, funkcje oraz działalność Narodowej Organizacji Turystycznej	105
3.3.1. Struktura Polskiej Organizacji Turystycznej	111
3.3.2. Funkcje, zadania i cel działalności Polskiej Organizacji Turystycznej	113
3.3.3. Realizacja zadań POT	125

3.4. Wnioski	129
Rozdział 4. POLSKI SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ – SZCZEBEL REGIONALNY	131
4.1. Regionalny szczebel zarządzania turystyką	132
4.1.1. Administracja rządowa	142
4.1.2. Administracja samorządowa	151
4.1.3. Organizacje pozarządowa – działalność Regionalnych Organizacji Turystycznych	161
4.1.4. Wnioski	163
Rozdział 5. POLSKI SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKI – SZCZEBEL LOKALNY	163
5.1. Lokalny szczebel zarządzania turystyką	163
5.1.1. Administracja samorządowa	176
5.1.2. Organizacje pozarządowa – działalność Lokalnych Organizacji Turystyczny	183
5.1.3. Wnioski	183
ZAKOŃCZENIE	186
WYKAZ TABEL	187
WYKAZ RYCIN	188
BIBLIOGRAFIA	191
ADRESY WAŻNIEJSZYCH WITRYN INTERNETOWYCH	192
ANEKS	203

Szczegółe wyrazy podziękowania, pragnę złożyć na ręce moich Rodziców, dziękując Im za trud wychowania, wyrozumiałość i cierpliwość. Wyrazy szacunku i podziękowania, kieruję także, w stronę promotora mojej pracy dr Wiesława Alejziaka, dziękując za owocną współpracę i cenne uwagi.

Monika Adamek

WSTĘP

Turystyka, jako wielowymiarowe i dynamiczne zjawisko XXIw, pełni bardzo wiele ważnych funkcji: ekonomicznych, społecznych czy politycznych. Jest ona, nie tylko częścią działalności każdego kraju z osobna, ale z „dnia na dzień”, staje się istotną częścią działalności Unii Europejskiej. Turystyka, jest, zatem sferą aktywności gospodarczej i ważnym elementem, zharmonizowanego rozwoju gospodarek narodowych państw członkowskich Unii Europejskiej.

Potencjał drzemący w turystyce, jest ogromny - dla coraz większej liczby krajów, to właśnie turystyka, staje się: źródłem dobrobytu, jedynym skutecznym instrumentem w walce z bezrobociem, a także narzędziem wspierania przedsiębiorczości. Świadomy i kontrolowany proces rozwoju turystyki, na poziomie międzynarodowym, krajowym, regionalnym czy lokalnym: poprawia wyniki bilansu płatniczego kraju, pozwala na redystrybucję dochodów - z regionów lepiej rozwiniętych (bogatych) - do tych biedniejszych, w przypadku krajów o monokulturowej strukturze eksportu, turystyka odgrywa rolę czynnika stabilizującego gospodarkę, edukuje dzieci i młodzież, pomaga zachować kulturowe i przyrodnicze dziedzictwo kulturowe.

Turystyka przynosi wiele profitów, ale trzeba pamiętać, że aby na turystyce zarobić, trzeba w nią inwestować. Jak każdy inny biznes, wymaga ona wkładu kapitału. Jednak sam kapitał nie wystarczy, jest coś równie ważnego, a może nawet ważniejszego, od inwestowanych w rozwój turystyki pieniędzy. Mam tu na myśli, długofalowe planowanie i zarządzanie rozwojem turystyki, a co za tym idzie stworzenie odpowiednich struktur, w gestii, których leżałyby te właśnie obowiązki.

Należy, bowiem pamiętać, iż szybki rozwój turystyki i złożoność jej charakteru, może powodować, także negatywne skutki i liczne zagrożenia. Turystyka źle zarządzana, może stanowić źródło prawdziwego ryzyka dla gospodarki, oraz dla równowagi społecznej i środowiska. W turystyce, zarządzanie ma kluczowe znaczenie, bowiem nieodpowiedni system zarządzania, a w niektórych przypadkach jego zupełny brak, błędnie i pochopnie podejmowane decyzje mogą mieć katastrofalne konsekwencje, przede wszystkim dla gospodarki, ale także dla środowiska przyrodniczego czy nawet samego człowieka.

O tym, jak ważna jest świadoma polityka w zakresie planowania i rozwoju turystyki, przekonały się już niektóre kraje, w których turystyka, pozostawiona sama sobie, rozwijająca się w sposób żywiołowy, naraziła państwo na ogromne straty finansowe i degradację środowiska.

Dlatego też, potrzeba prawdziwej woli politycznej, działań prowadzących do lepszego poznania sektora turystycznego, potrzeba systemu, który będzie zarządzał rozwojem turystyki na poziomie: międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym, systemu, który stworzy korzystne dla turystyki warunki rozwoju, wzmocni istniejące instrumenty i narzędzia oraz będzie oparty na solidnej współpracy wszystkich tworzących go podmiotów.

Aby turystyka była dobrze zarządzana potrzeba, więc: sprawnie działającego systemu zarządzania turystyki, kapitału, oraz wykwalifikowanego personelu, którzy będą w stanie pokierować jej rozwojem.

Polska, stoi przed szansą zajęcia dobrej pozycji, w coraz ostrzejszej rywalizacji "o pozyskanie klientów rynku europejskiego". Znaczny potencjał kulturowy, dobrze zachowane środowisko naturalne, włączenie w struktury rynku wewnętrznego UE - daje wiele możliwości – jednak, należy pamiętać, że to czy wykorzysta ona, ową szansę, zależy od niej samej. Od tego czy stworzony przez nią system zarządzania turystyką sprosta wymaganiom, jakie stawia nam rynek UE, od umiejętności zarządzania i

podejmowania trafnych decyzji, od chęci podejmowania stałej współpracy i dialogu pomiędzy podmiotami tworzącymi ów system.

Praca ta, jest próbą przeanalizowania polskiego systemu zarządzania turystyką i dokonania jego oceny. Ma ona na celu, uzyskanie odpowiedzi m.in. na następujące pytania: Czy polski system zarządzania turystyką jest zgodny z modelem, jaki występuje w większości państw członkowskich UE, Jak działa ów system, i jak realizuje powierzone mu zadania?, Czy podejmowane przez niego działania przynoszą zamierzone cele?, Czy polski system zarządzania turystyką wymaga zmian?, Czy wejście Polski do Unii Europejskiej miało duże znaczenie z punktu widzenia turystyki?, Czy można mówić o polityce turystycznej Unii Europejskiej i jej realnym wpływie na tę dziedzinę życia?, itp.

Opracowanie, powstało na podstawie - analizy - oceny danych, pochodzących z książek, publikacji, witryn internetowych oraz ogólnodostępnych materiałów. Składa się z ono z pięciu rozdziałów, w których scharakteryzowane zostały podmioty wchodzące w skład polskiego systemu zarządzania turystyką. Rozdział pierwszy, to zbiór kompleksowych informacji na temat sytuacji panującej na polskim rynku turystycznym. Znajdują się tutaj informacje, mówiące o gospodarczym znaczeniu turystyki, o pozycji Polski na światowym, europejskim i krajowym rynku turystycznym, zostały tutaj omówione także główne sektory polskiego rynku turystycznego, takie jak: rynek transportowy, rynek hotelarski i rynek biur podróży. Rozdział drugi poświęcony jest ogólnym rozważaniom na temat polityki turystycznej, jaka realizowana jest przez Wspólnotę, omówiona została tutaj, także struktura instytucjonalna UE, ważna z punktu widzenia turystyki. Kolejne trzy rozdziały, charakteryzują, analizują i oceniają polski system zarządzania turystyką. Trzeci rozdział przedstawia genezę i rozwój polskiego systemu zarządzania turystyką, jednak w znacznej części poświęcony jest charakterystyce i ocenie centralnego - narodowego szczebla zarządzania turystyką w Polsce. Rozdział czwarty i piąty traktują, o podmiotach tworzących regionalny i lokalny szczebel zarządzania turystyką w Polsce, analizują ich struktury, charakteryzują ich cele i funkcje, oceniają podejmowane przez nie działania.

Rozdział 1

RYNEK TURYSTYCZNY POLSKI

Turystyka jest niezbędną częścią składową rynku światowego. Zajmuje drugie miejsce w ekonomice światowej po przemyśle elektronicznym i komputerowym, wyprzedzając takie dziedziny jak przemysł naftowy (petrochemiczny) i przemysł samochodowy, staje się ona z roku na rok coraz znaczącą dziedziną dla rozwoju gospodarczego tak w skali makro, jak i w układzie regionalnym i lokalnym.

Duży wkład sektora podróży i turystyki w gospodarkę został potwierdzony między innymi przez H.G. Clement'a – twórcę „teorii mnożnika turystycznego”¹, który obliczył, że każdy dolar (każda złotówka) przemysłu turystycznego i podróży generuje trzy dolary (trzy złote) dochodu w innych sektorach gospodarki, które kooperują z branżą turystyczną. Z teorii tej wynika, że turystyka, nie tylko bezpośrednio lub pośrednio wpływa na większość innych gałęzi ekonomii, w tym: przemysł, handel, transport, budownictwo, rolnictwo, gastronomię, mieszkalnictwo, ubezpieczenia czy sferę usług,

¹ W. Alwjiak, Turystyka w obliczu wyzwań XXI w, Albis Kraków 1999, s. 52.

itp. - ale również stymuluje ich rozwój, co ma ogromne znaczenie dla rozwoju gospodarczego każdego państwa.

„Turystyka należy do tego rynku usług, których znaczenie i udział systematycznie rośnie w nowoczesnej gospodarce, w przeciwieństwie do kurczącego się rynku związanego bezpośrednio z produkcją. Ten szeroko pojmowany rynek usług tworzy znaczącą część miejsc pracy oraz wytwarza dochód narodowy, „ekonomiści na całym świecie są, więc zgodni, że obok nowoczesnych technologii, rynek usług należy do takich, w którym inwestycje są szczególnie opłacalne i korzystne, znaczący udział pracy ludzkiej w sektorze usług, nie daje się zastąpić, jak w przypadku rynku produkcyjnego nowymi technologiami, co ma bardzo istotne znaczenie w zakresie walki z bezrobociem”.²

W związku z tym, iż turystyka jest obecnie jedną z najprężniej i najszybciej rozwijających się dziedzin gospodarki światowej, zachodzi duże prawdopodobieństwo, że to właśnie ona stanie się dla większości państw jedynym skutecznym narzędziem w walce z: upadającą gospodarką, wciąż rosnącym bezrobociem i ubożeniem społeczeństwa. Bardzo ważne jest, aby każdy kraj zadbał o jak najlepszy rozwój swojego rynku turystycznego i zatroszczył się o tę dziedzinę gospodarki, która - pomimo iż jest zdecydowanie bardziej zyskowna od wielu innych sektorów gospodarki - nie jest nawet uwzględniana przez ONZ w systemie rachunków narodowych, jako odrębny dział działalności gospodarczej. Dlatego, bardzo ważne jest, stałe przypominanie organom państwowym oraz innym instytucjom mającym realny wpływ na rozwój gospodarczy kraju, jak ważne jest inwestowanie w tę branżę oraz planowanie rozwoju turystyki.

1.1. Miejsce turystyki w polskiej gospodarce narodowej

O znaczeniu turystyki w gospodarce kraju decyduje, nie tylko jej udział w takich wskaźnikach jak: wielkość wpływów dewizowych z turystyki przyjazdowej, wielkość kapitału zainwestowanego w infrastrukturę turystyczną (hotelarstwo, gastronomię, atrakcje turystyczne, przystosowanie obiektów zabytkowych dla potrzeb ruchu turystycznego) i paraturystyczną, ale przede wszystkim decydują o tym czynniki istotne z punktu widzenia ekonomii, do których zaliczyć należy: udział turystyki w tworzeniu PKB, możliwość tworzenia nowych miejsc pracy, aktywizację regionu, udział turystyki w spożyciu dóbr i usług oraz w eksporcie itp. Obliczenie wielkości tych wskaźników pozwala na określenie czy turystyka stanowi ważny sektor gospodarki narodowej kraju, czy nie ma ona dla niej większego znaczenia.

Uznanie turystyki, za ważny sektor gospodarki narodowej powinno pociągać za sobą określone działania ze strony władz państwowych, mianowicie na myśli stworzenie jasnych i czytelnych warunków rozwoju turystyki, korzystnych przepisów prawa, stabilnych i dających trwałe warunki rozwoju podmiotów działających na rynku usług turystycznych. Władze państwowe, w swoich działaniach dotyczących rozwoju turystyki powinny, więc dążyć do stworzenia takich rozwiązań formalno – prawnych, które podnosić będą poziom życia mieszkańców kraju poprzez szeroki dostęp do turystyki, wypoczynku i rekreacji.

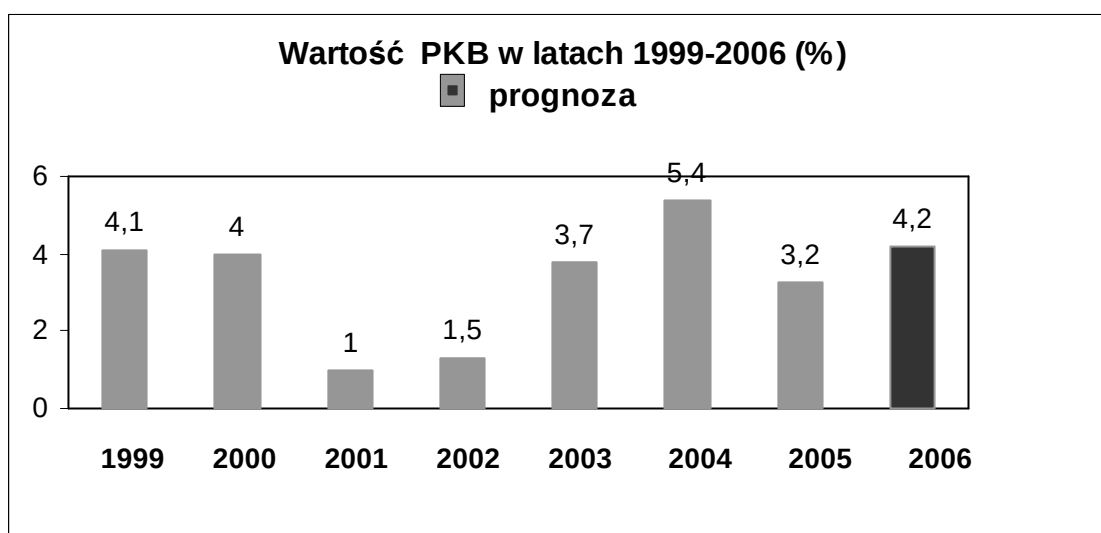
²<http://www.zbigniewwitaszek.pl/inter/3511.htm>, Interpelacja 3511 wysunięta przez posła Zbigniewa Witaszka - Interpelacja w sprawie wymogów dotyczących funkcjonowania obiektów hotelarskich, s.1.

1.1.1 Wybrane wskaźniki makroekonomiczne polskiej gospodarki narodowej

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO

Gospodarkę Polski charakteryzują poprawiające się wskaźniki makroekonomiczne, do czego przyczynił się duży wzrost produkcji przemysłowej, eksportu oraz inwestycji. Od połowy lat dziewięćdziesiątych Polska notuje wysokie tempo rozwoju gospodarczego świadczyć o tym może fakt, iż średni wzrost, PKB w ciągu ostatnich dziesięciu latach wyniósł ok. 4,4%. W roku 2004, tempo wzrostu PKB wzrosło do bardzo wysokiego poziomu 5,4% (w cenach stałych roku poprzedniego), oznacza to, iż polska gospodarka narodowa odzyskała tempo wzrostu, które spowolnione zostało w latach, 2001/2002 (co widoczne jest na zamieszczonej poniższej rycinie nr 1).

Rys.1. Wzrost realny krajowego produktu brutto w latach 1999-2004 z prognozą na lata 2005 i 2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie:

http://www.stat.gov.pl/dane_spol-gosp/rachunki_narodowe/prod_kraj_brutto/2003/rewizja/index.htm,
Notatka informacyjna Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie rewizji rachunków narodowych za lata 1995-2003 oraz <http://www.egospodarka.pl/13031,Polski-PKB-w-2005-r,1,39,1.html>.

Główny Urząd Statystyczny oszacował, że wartość PKB w Polsce, według cen bieżących w 2004 roku wyniosła 241,9 mld USD, czyli ponad 6,34 tys. USD w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Tak, więc wartość ważona Produktu Krajowego Brutto, wyrażona w PLN zł w roku 2004 (w cenach bieżących) wyniosła ok. 885,3 mld PLN.³ Nie sprawdziły się, więc prognozy ekspertów dotyczące 2005, zgodnie, z którymi Polska miała utrzymać wzrost gospodarczy na poziomie 4%, a nawet 5% rocznie. Wartość polskiego PKB w 2005 roku w cenach bieżących ukształtowała się, bowiem na poziomie 967,7 mld PLN, oznacza to, iż PKB realnie wzrosło o 3,2% (nie jak przewidywano o 4% lub 5%) w stosunku do 2004 roku.⁴

Największy udział w tworzeniu, PKB w Polsce miały następujące sektory gospodarki (sytuacja w 2004 roku):

³ http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/949A4F8E-789E-418E-987D-3227BF93B756/14404/Polandmacroecomomi_2004.pdf, Polska - podstawowe wielkości i wskaźniki w latach 1995 – 2004, Zespół Statystyki Publicznej, Warszawa 2005, s.8.

⁴ <http://www.egospodarka.pl/13031,Polski-PKB-w-2005-r,1,39,1.html>

- **USŁUGI – 42,4%** (w tym między innymi **sektor HOTELE I RESTAURACJE** bezpośrednio związany z turystyką);
- **PRZEMYSŁ – 23,7%**;
- **ROLNICTWO – 2,9%**.⁵

Popyt krajowy w cenach bieżących w 2004 roku ukształtował się na poziomie 902,8 mld PLN, czyli 23 646 PLN/osobę. W tym: spożycie indywidualne w sektorze gospodarstw domowych wyniosło ogółem 564,1 mld PLN (ceny bieżące), a nakłady brutto na środki trwałe 161,8 mld PLN.⁶ W 2005 roku odnotowano wzrost o 1,9% popytu krajowego, 2,3% wzrost spożycia indywidualnego i 6,2% wzrost nakładów brutto na środki trwałe.⁷

Tab.1. Wartość PKB według krajów w 2004 i 2005 r.

KRAJ	POLSKA	USA	WĘGRY	CZECHY	FRANCJA	JAPONIA	NIEMCY
Wartość PKB w 2004 roku	5,3	4,4	3,9	3,8	2,6	2,3	1,6
Wartość PKB w 2005 roku	3,2	3,5	4,1	6,0	1,4	2,7	0,9

Zródło: Opracowanie własne na podstawie:

<http://paiz.pl/index/?id=fe73f687e5bc5280214e0486b273a5f9>,

<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/>.

Główny Urząd Statystyczny utrzymuje, że tempo wzrostu, jakie osiągnęła polska gospodarka, w latach 2004 i 2005 powoduje, iż nasz kraj pozostaje jednym z liderów wzrostu PKB i to nie tylko w Unii Europejskiej, ale również w regionie Europy Środkowo - Wschodniej, co potwierdzają dane przedstawione w powyżej zaprezentowanej tabeli (nr 1). Na podstawie tych danych możemy stwierdzić, iż polska gospodarka narodowa rozwija się całkiem nieźle, o czym świadczyć może fakt, iż wartość PKB liderów europejskiego i światowego rynku gospodarczego, jakimi są: Niemcy, Japonia, Francja czy USA jest o wiele niższa od wartości polskiego PKB.

HANDEL ZAGRANICZNY

W 2004 roku polski eksport w cenach bieżących wyniósł 272,1 mld PLN (GUS), a wielkość importu ukształtowała się, powyżej 324,6 mld PLN (GUS). Eksport wyrażony w dolarach USA wyniósł 73,8 mld USD, a import 88,1 mld USD. W porównaniu z analogicznym okresem 2003 roku, eksport zwiększył się, więc o 30,2%, a import o 22,5%.⁸

Saldo bilansu płatniczego Polski w pozycji towary i usługi w 2004 roku było ujemne i ukształtowało się na poziomie 52,5 mld PLN (-14,3 mln USD).⁹ W 2005 roku w okresie od stycznia do października polski eksport w cenach bieżących wyniósł 236,9 mld PLN, a import 266,6 mld PLN, oznacza to, iż wartość eksportu zwiększyła się o 4,7% a importu spadła o 2,1% w stosunku do analogicznego okresu roku 2004. W tym samym

⁵, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/949A4F8E-789E-418E-987D-3227BF93B756/14404/Polandmacroecomomi_2004.pdf, POLSKA – podstawowe wielkości i wskaźniki w latach 1995-2004., MGIP, Warszawa 2005, s.8.

⁶ Tamże, s. 12.

⁷ <http://www.egospodarka.pl/13031,Polski-PKB-w-2005-r,1,39,1.html>

⁸ http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/949A4F8E-789E-418E-987D-3227BF93B756/14404/Polandmacroecomomi_2004.pdf, <http://www.egospodarka.pl/9136,Handel-zagraniczny-w-2004-r,1,39,1.html>

⁹ http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/949A4F8E-789E-418E-987D-3227BF93B756/14404/Polandmacroecomomi_2004.pdf, <http://www.egospodarka.pl/9136,Handel-zagraniczny-w-2004-r,1,39,1.html>, Polska podstawowe wielkości i wskaźniki w latach 1995 – 2004, MGIP, Warszawa 2005, str.45.

okresie 2005 roku saldo bilansu płatniczego Polski było ujemne i ukształtowało się na poziomie 29,7 mld PLN (w analogicznym okresie ubiegłego roku saldo wynosiło minus 46,1 mld PLN – było, więc zdecydowanie wyższe).¹⁰

Tab.2. Główne kierunki polskiego eksportu

RYNEK	2004 r. w mln PLN	2005r. w mln PLN
KRAJE ROZWINIĘTE	231 756,3	241 399,5
w tym UE	215 142,8	222 964,0
KRAJE EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ	23 698,9	28 907,0
KRAJE ROZWIJAJĄCE SIĘ	16 650,9	18 375,8

Źródło: <http://paiz.pl/index/?id=fe73f687e5bc5280214e0486b273a5f9> (dane za 2004r.) dane za rok 2004) oraz <http://www.paiz.gov.pl/index/?id=ec47a5de1ebd60f559fee4afd739d59b> (dane za 2005r.).

Wymiana towarowa Polski w latach 2004 i 2005 koncentrowała się na obrotach z krajami rozwiniętym, w tym największe znaczenie miały obroty handlowe z Unią Europejską, które stanowiły przeszło 80% całego eksportu Polski oraz 70% wartości całego polskiego importu. Niezmiennie od wielu już lat najważniejszym partnerem handlowym Polski były Niemcy, ich udział w całości polskiego eksportu w latach 2004 - 2005 ukształtował się na poziomie przekraczającym 30% a w przypadku importu powyżej 24%. Wśród głównych partnerów handlowych Polski najwyższą dynamikę obrotów odnotowano w eksporcie do Rosji, W. Brytanii, Czech i Włoch, a w imporcie - z Chin, Czech, Szwecji, Niemczech i Hiszpanii.¹¹

ZATRUDNIENIE I BEZROBOCIE

Według danych GUS w 2004 roku w polskiej gospodarce narodowej ogółem zatrudnionych było 12,7 mln osób, niewiele więcej niż w roku poprzednim 2003, kiedy wskaźnik zatrudnienia wynosił 12,6 mln osób.

Tab.3. Pracujący w gospodarce narodowej w latach 2003/2004 (ogółem i według sektorów)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2003r	2004r
PRACUJĄCY OGÓŁEM	12640,7	12737,0
SEKTOR ROLNICZY	2138,3	2144,2
SEKTOR PRZEMYSŁOWY	2872,1	2902,5
SEKTOR USŁUGOWY w tym :	7007,2	7055,4
Hotele i restauracje	214,2	216,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Mały rocznik statystyczny 2005, Warszawa, GUS, 2006, Polska- podstawowe wielkości i wskaźniki w latach 1995-2004, MGIP, Warszawa, 2005r., s.61, http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2005/05_ryn_pra.pdf, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/949A4F8E-789E-418E-987D-3227BF93B756/14404/Polandmacroecomomi_2004.pdf.

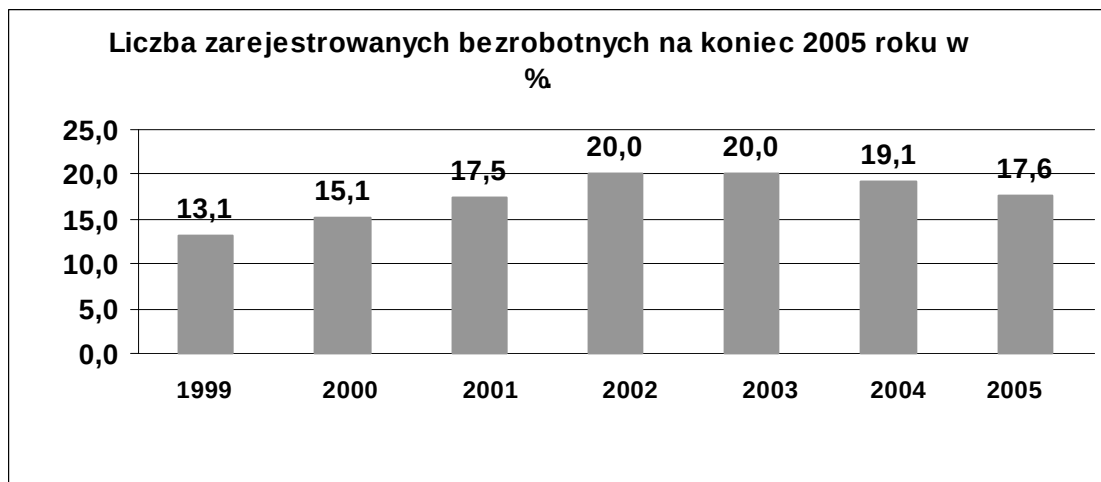
Największy udział w tworzeniu miejsc pracy ma w Polsce sektor usługowy, w którym zatrudnionych jest ponad 50% wszystkich pracujących. Z tego wynika, że sam tylko sektor usług daje zatrudnienie ponad 7 mln osób - czyli ponad połowie wszystkich czynnych zawodowo osób w Polsce (ogół zatrudnionych w gospodarce narodowej to 12,7 mln). Zdecydowanie mniejszy udział w zatrudnieniu ogółem ma przemysł i

¹⁰ <http://www.egospodarka.pl/12368,Handel-zagraniczny-I-X-2005,1,39,1.html>

¹¹ <http://paiz.pl/index/?id=fe73f687e5bc5280214e0486b273a5f9>,
<http://www.paiz.gov.pl/index/?id=ec47a5de1ebd60f559fee4afd739d59b>

rolnictwo. W przemyśle zatrudnionych jest ok. 3,5 mln osób, czyli ponad 28% wszystkich pracujących, natomiast najmniejszy udział w aktywizowaniu miejsc pracy ma rolnictwo, w którym zatrudnionych jest ponad 2 mln osób tj. ok. 18% wszystkich pracujących.

Rys.4. Stopa bezrobocia w Polsce w latach 1999 – 2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.tf.pl/view.php?art=5907> .
http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2001/rocznik5/bezro.htm,
http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2002/rocznik5/bezro.htm,
http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2004/dzial5/obrazy5/rys15.htm,
http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2005/05_ryn_pra.pdf.

Jak wynika z raportu GUS stopa bezrobocia w Polsce w 2004 roku wyniosła 19,1% i była o 0,7% (176 tys.) niższa niż w 2003 roku. Oznacza to jednak, że liczba osób pozostających bez pracy w 2004 roku to i tak blisko 3 mln (z szacunków GUS dodatkowo wynika, że blisko 5 mln osób w Polsce żyje w skrajnym ubóstwie, a ok. 23 mln osób ma mniej pieniędzy, niż wynosi minimum socjalne). Wynika z tego, zatem, iż 60% polskiego społeczeństwa żyje poniżej granicy określającej sferę niedostatku i ostrzegającą przed ubóstwem. W 2005 roku liczba osób pozostających bez pracy spadła – stopa bezrobocia ukształtowała się, na bowiem na poziomie 17,6% (spadek ten jest jednak nieznaczny, ale na tyle pozytywny, że możemy mówić o pozytywnej tendencji spadkowej bezrobocia w latach 2004 i 2005).

1.1.2. Udział turystyki w gospodarce narodowej Polski

Wielkość wpływu turystyki na gospodarkę jest trudna do zmierzenia, ale możliwa, między innymi dzięki metodzie WT&TC/WEFA, która została opracowana przez grupę ekspertów WT&TC (Światowej Rady Podróży i Turystyki) oraz WEFA (Stowarzyszenie Prognoz Ekonometrycznych Whartona). Pozwala ona na oszacowanie obrotów z gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego na podstawie dostępnych danych, bazując na: sposobie liczenia PKB i na systemie rachunków narodowych.

UDZIAŁ GOSPODARKI TURYSTYCZNEJ I PRZEMYSŁU TURYSTYCZNEGO W UJĘCIU ŚWIATOWEJ RADY PODRÓŻY I TURYSYKI (WT&TC)

Rachunek satelitarny w ujęciu WT&TC koncentruje się na podejściu popytowym, aby móc je zastosować, sprecyzowano dwa główne pojęcia: konsumpcji turystycznej i

popytu turystycznego. Ich ściśle zdefiniowanie pozwoliło rozróżnić wpływ wąsko rozumianego **przemysłu turystycznego** i szerszej koncepcji **gospodarki turystycznej**.

I tak według WT&TC „**przemysł turystyczny** (Travel and Tourism Industry) jest pojęciem węższym od gospodarki turystycznej - obejmuje on tylko produkcję dóbr i usług strictly turystycznych, związanych z zakwaterowaniem, wyżywieniem, usługami rekreacyjnymi i transportem itp.”.¹²

Natomiast terminem „**gospodarka turystyczna** (Travel and Tourism Economy) określa się szeroko rozumiany popyt turystyczny obejmujący nie tylko dobra i usługi służące bezpośrednio konsumpcji turystycznej, ale także takie rodzaje aktywności gospodarczej, które są ściśle bądź częściowo uzależnione od ruchu podróżnych i których rozwój nie byłby możliwy (lub byłby znacznie ograniczony), gdyby nie turystyka. Do popytu na usługi i produkty gospodarki turystycznej zalicza się: podróże indywidualne, podróże służbowe wydatki z budżetu państwa na turystykę, nakłady inwestycyjne, wpływy dewizowe z turystyki przyjazdowej oraz inne wpływy z eksportu związanego z turystyką ”.¹³

Rachunek Satelitarny Turystyki (WT&TC) w oparciu o zmienne ekonomiczne (z dziedzin strictly związanych z przemysłem turystycznym jak i ogólnogospodarczych) pozwala na oszacowanie takich parametrów jak: udział turystyki w tworzeniu PKB, wydatki konsumpcyjne w sferze turystyki, inwestycje kapitałowe, udział turystyki w zatrudnieniu, wydatki z budżetu państwa, bilans wpływów i wydatków w turystyce międzynarodowej – udział w eksporcie, poziom wydatków w turystyce krajowej (w tym także wydatki podmiotów gospodarczych związane z wyjazdami służbowymi). „W badaniu szczególne znaczenie przypisuje się analizie zjawiska od strony popytowej, co pozwala zdaniem twórców i propagatorów tej metody - na bardziej precyzyjne pokazanie znaczenia sektora turystyki i podróży w całej gospodarce.”¹⁴

Każdego roku (od 1995 roku) na stronie internetowej WT&TC publikowane są raporty, w których prezentowane są dane statystyczne dotyczące dochodów wygenerowanych przez gospodarkę turystyczną i przemysł turystyczny: na świecie, w poszczególnych regionach oraz w pojedynczych krajach. W 2005 roku opublikowany został raport dla Polski: „Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research”. Raport ten zawiera dane statystyczne z lat 2000-2003, a także szacunkowe dane za lata 2004/2005, jak również przewidywane zmiany, jakie według prognoz mogą nastąpić do 2015 roku.

UDZIAŁ TURYSTYKI W TWORZENIU PKB W POLSCE

WT&TC szacuje, że polska gospodarka turystyczna, w 2004 roku wygenerowała dochód równy 69,2 mld PLN (18,7 mld USD), natomiast wąsko pojmowany przemysł turystyczny wygenerował 14,6 mld PLN (3,9 mld USD).

Oznacza to, że przy dochodzie narodowym brutto 885,1 mld PLN, (z czego wartość dodana brutto stanowiła 776,8 mld PLN), wartość dodana wytworzona przez gospodarkę turystyczną stanowiła 7,8%, a przemysłu turystycznego 1,6% - wartości dodanej wytworzonej w całej gospodarce. Świadczą o tym dane zaprezentowane w tabeli nr 4.

¹² http://www.ae.poznan.pl/turystyka/tresc_nauka/zalaczniki/golemski05.ppt#2 , G. Gołębski, Miejsce turystyki w polskiej gospodarce, s.3.

¹³ Tamże, s. 3.

¹⁴ <http://www.mgip.gov.pl/Turystyka/Badania+rynku+turystycznego/Statystyka+%28komunikaty+i+opracowania%29/Opracowania+WTTC+dotuczace+Rachunku+Satelitarnego+Turystyki.htm>., Opracowania WT&TC dotyczące Rachunku Satelitarnego Turystyki

Tab.4.Udział gospodarki i przemysłu turystycznego w PKB w Polsce w latach 2000-2015

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2001	2002	2003	2004*	2005*	2015P
GOSPODARKA TURYSTYCZNA (mln PLN)	67,92	63,34	62,74	62,25	69,18	73,32	168,72
PRZEMYSŁ TURYSTYCZNY (mln PLN)	15,95	14,43	14,03	13,33	14,62	15,62	38,23
GOSPODARKA TURYSTYCZNA (%)	9,92	8,45	8,08	7,64	7,82	7,63	8,47
PRZEMYSŁ TURYSTYCZNY (%)	2,33	1,93	1,81	1,64	1,65	1,63	1,92

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.wttc.org>, Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel Tourism Economic Research, WT&TC, 2005, s. 32. (* oznacza szacunkowe dane, P oznacza prognozę).

WT&TC szacuje, że w latach od 2005 do 2015 roku polska gospodarka turystyczna wygeneruje od 73,3 mld PLN, do 168,7 mld PLN, natomiast wąsko pojmowany przemysł turystyczny wygeneruje od 15,6 mld PLN (w 2005 roku) do 38,2 mld PLN (2015 roku). Oznacza to, iż udział gospodarki turystycznej i przemysłu turystycznego w gospodarce narodowej będzie stale wzrastał.

Dla porównania udział w PKB sektora, jakim jest górnictwo czy rolnictwo wyniósł odpowiednio (w 2004 roku): 21,7 mld PLN (górnictwo) i 25,6 mld PLN (rolnictwo). Trzeba, więc przyznać, że turystyka - jak na sektor, który nie jest uwzględniany w systemie rachunków narodowych jako odrębny dział działalności gospodarczej ma bardzo duży udział w tworzeniu dochodu narodowego. Fakt ten jest niezaprzeczalny nawet wtedy, gdy weźmiemy pod uwagę same tylko zyski, jakie generuje wąsko pojmowany przemysł turystyczny.

Ważnym miernikiem, potwierdzającym duży wkład turystyki w tworzenie PKB jest badanie udziału wpływów z samej tylko turystyki przyjazdowej w dochodzie narodowym. Przyjęto, że jeśli udział ten jest większy niż 1%, to turystyka zagraniczna jest sektorem, który znacząco wpływa na gospodarkę danego kraju. Biorąc, więc pod uwagę, iż w 2004 roku Polska zarobiła ok. 22,1 mld PLN na zagranicznej turystyce przyjazdowej, a PKB ukształtowało się na poziomie 883,7 mld PLN – to udział turystyki przyjazdowej w PKB wyniósł odpowiednio 2,5%. Ten 2,5% wkład turystyki, w PKB jest chyba jednym z mocniejszych argumentów potwierdzających fakt coraz większego znaczenia turystyki w naszym kraju.

UDZIAŁ TURYSTYKI W ZATRUDNIENIU

Dane statystyczne zawarte w raporcie sporządzonym przez WT&TC potwierdzają również bardzo duży udział turystyki w tworzeniu miejsc pracy. Wynika z nich, bowiem, że gospodarka turystyczna dała zatrudnienie ponad 1 mln osób, czyli ponad 7% pracowników w Polsce, to z kolei oznacza, że 1 na 14 miejsc pracy w 2004 roku tworzone było właśnie przez sektor turystyczny. W przemyśle turystycznym zatrudnienie znalazło 240 tys osób, czyli 1,6% ogółu zatrudnionych.

Jak wskazują dane Departamentu Turystyki liczba osób pozostających bez pracy w zawodach turystyczno- hotelarskich i gastronomicznych w Polsce w roku 2004 wynosiła 143 tys. osób, natomiast ogólna liczba bezrobotnych ukształtowała się na poziomie 2,9 mln osób (patrz tabela nr 6). Wynika z tego, zatem, że tylko 4,7% osób pozostających bez pracy pochodziło z sektora turystycznego, natomiast pozostałe 95,3% bezrobotnych generowały inne sektory gospodarki.

Tab.5. Zatrudnienie w gospodarce i przemyśle turystycznym w Polsce w latach 2000-2015

ZATRUDNIENIE	2000	2001	2002	2003	2004*	2005*	2015P
w gospodarce turystycznej	1,456,12	1,203,72	1,098,45	1,030,56	1,046,79	1,034,57	1,237,00
w przemyśle turystycznym	336,64	295,11	264,97	239,12	240,10	239,01	301,83
% udział zatrudnienia w gospodarce turystycznej do zatrudnieniu ogółem	9,32	7,92	7,55	7,11	7,26	7,09	7,93
% udział zatrudnienia w przemyśle turystycznym do zatrudnieniu ogółem	2,35	1,94	1,82	1,65	1,67	1,64	1,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.wttc.org>, Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research, WT&TC, 2005, s. 32. (* oznacza szacunkowe dane, P oznacza prognozę).

Liczba ofert pracy, jaka pojawiła się na rynku w 2004 roku wynosiła 784 tys. we wszystkich sektorach, 3,4% tej sumy stanowiły oferty pracy w sektorze turystycznym, czyli ok. 27 tys.).

Tab.6. Bezrobotni w turystyce w 2004 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	Bezrobotni w 2004r.	Oferty pracy w 2004r.
BEZROBOTNI OGÓŁEM	2 999 601	784 002
ZAWODY TURYSTYCZNO –HOTELARSKIE I GASTRONOMICZNE	143 165	26 844

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: T. Skalska, Wydatki turystów zagranicznych w 2004r., IT, s.10.

UDZIAŁ TURYSTYKI W HANDLU ZAGRANICZNYM

Z obliczeń WT&TC wynika, że turystyka oddziałuje pozytywnie także na wysokość wpływów z eksportu. Całościowy dochód z eksportu towarów i usług według GUS, w Polsce w 2004 roku sięgnął 272,1 mld PLN (według danych NBP wartość eksportu, w 2004 roku wyniosła 345,2 mld PLN) natomiast wpływy do budżetu państwa z tytułu **eksportu turystycznego** (wydatki cudzoziemców w tym turystów zagranicznych odwiedzających Polskę) - w szerokim ujęciu - wyniosły **37,5 mld PLN**. Oznacza to, że **udział eksportu turystycznego** w eksporcie ogółem wyniósł **ok. 11,5%** (wg WT&TC). Jeśli przyjmiemy wartość w mln USD to udział turystyki w eksporcie dóbr i usług kształtuje się na poziomie 6,1% - przy wartości eksportu tradycyjnego - 94,9 mln i eksportu turystycznego - 5,8 mln.

Tab.7. Udział eksportu turystycznego w eksporcie ogółem w 2004 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2004
Eksport towarów i usług: wg NBP wg GUS ¹⁵	345,2 mld PLN 272,1 mld PLN
Eksport turystyczny (ogółem) wg WT&TC	37,5 mld PLN
Udział turystyki w eksporcie wg WT&TC	11,5%¹⁶

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.wttc.org>, Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research, WT&TC, 2005, s. 32. (* - oznacza szacunkowe dane, P - prognozę), <http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/3C774428-848B-4823-AD6B-2614C896F0C8/15241/Raportroczny2005skr2.doc>

¹⁵ NBP oszacowało, że eksport w 2004 roku wyniósł 345,2 mld PLN, natomiast wg GUS wartość eksportu wyniosła 272,1 mld PLN- stąd wielkość udziału eksportu turystycznego wyniosłaby odpowiedni: 10,8% (w przypadku danych NBP) lub 13,7% (w przypadku danych GUS).

¹⁶ Jest to szacowany przez WT&TC udział eksportu turystycznego w eksporcie ogółem, www.wt&tc.org, Satellite Account Tables, s.32.

Warty podkreślenia jest fakt, iż **saldo bilansu płatniczego** Polski w pozycji towary i usługi w 2004 roku było ujemne i wynosiło – **17,5 mld USD**, natomiast **saldo bilansu turystycznego** było dodatnie i wyniosło **+7,0 mld PLN**, (saldo bilansu handlowego jest ujemne natomiast saldo obrotów w pozycji usługi jest dodatnie, co w dużym stopniu jest rezultatem wysokiego poziomu przychodów z tytułu podróży zagranicznych, tak, więc turystyka przyczynia się do zmniejszenia nierównowagi płatniczej w tych dwóch pozycjach bilansu tzn. w handlu i usługach – a w rezultacie prowadzi do złagodzenia ujemnego salda w ogólnym bilansie płatniczym Polski).

Udział turystyki w eksporcie, a tym samym w bilansie płatniczym okazuje się być znacznie większy, kiedy weźmiemy pod uwagę, że w dużej mierze przedmiotem eksportu turystycznego są dobra i usługi, które nie mogą być przedmiotem wymiany w tradycyjnym eksporcie. Nie jest, bowiem możliwe wyeksportowanie w tradycyjny sposób wartości użytkowych, jakie posiada większość walorów turystycznym, takich jak: zabytki architektury i sztuki, nieskażone środowisko, czy łąka lub morze. Jedyną możliwość ich wykorzystania w handlu i osiągnięcia zysku z ich sprzedaży daje nam turystyka.

Należy podkreślić, że obok eksportu tych nietypowych produktów, jakimi są walory turystyczne, turystyka także bierze udział w wymianie towarów charakterystycznych dla tradycyjnego eksportu tyle, że uzyskuje większe zyski z ich sprzedaży, a to, dlatego że przy ich zakupie turysta płaci cenę detaliczną a nie jak to ma miejsce w przypadku zagranicznych importerów cenę hurtową.

UDZIAŁ KONSUMPCJI TURYSTYCZNEJ W KONSUMPCJI DÓBR I USŁUG OGÓŁEM

WT&TC w swoim raporcie zwraca uwagę, że w przypadku gospodarki turystycznej możemy mówić o jej dużym udziale w konsumpcji (spożyciu narodowym) dóbr i usług ogółem.

Ta.8.Konsumpcja turystyczna w latach 2000-2015

PODRÓŻE I TURYSTYKA – mld PLN	2000	2001	2002	2003	2004*	2005*	2015P
TURYSTYKA KRAJOWA I PODRÓŻE INDYWIDUALNE (popyt realizowany na terenie kraju)	27,45	27,43	27,15	25,75	29,66	31,65	92,98
PODRÓŻE SŁUŻBOWE w tym:	9,19	8,65	8,47	8,82	9,95	11,41	22,88
pozarządowe	7,84	7,39	7,23	7,54	8,55	9,84	20,30
rządowe	1,35	1,26	1,24	1,28	1,40	1,57	2,58
WYDATKI Z BUDŻETU PAŃSTWA (na zaspokojenie popytu indywidualnego)	1,01	1,11	1,15	1,19	1,26	1,36	2,29
EKSPORT – wpływy dewizowe z zagranicznej turystyki przyjazdowej	28,46	21,66	21,04	19,09	22,11	21,05	63,27
KONSUMPCJA TURYSTYCZNA	66,11	58,86	57,82	54,85	62,98	65,46	181,43

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.wttc.org>, „Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research”, WT&TC, 2005, s. 32. (* oznacza szacunkowe dane, P oznacza prognozę).

NBP szacuje, że konsumpcja dóbr i usług (indywidualna gospodarstw domowych) w Polsce w 2004 roku wyniosła ogółem **565,1 mld PLN**, a wysokość konsumpcji turystycznej wedle obliczeń, WT&TC (wszystkie wydatki na dobra i usługi, jakie

wpływają od cudzoziemców i turystów w związku z ich pobytem w naszym kraju), była równa **62,9 mld PLN**. Wynika z tego, zatem, że udział konsumpcji turystycznej w konsumpcji ogółem był wysoki i ukształtował się na poziomie ok. **11,1%**.

Na wysoki udział konsumpcji turystycznej w ogólnej konsumpcji dóbr i usług miały wpływ następujące rodzaje wydatków:

- wydatki na turystykę krajową i podróże indywidualne - 29,7 mld PLN (wszystkie wydatki turystów krajowych i zagranicznych na dobra i usługi poniesione przed, w czasie jak i po podróży);
- wydatki na podróże służbowe - 9,9 mld PLN (wydatki turystów przyjeżdżających w celach biznesowych na dobra i usługi związane z pobytem: transport, wyżywienie, nocleg, rozrywka – spożycie w turystyce biznesowej);
- wydatki z budżetu państwa – 1,3 mld PLN (na zaspokojenie popytu indywidualnego)
- wpływy dewizowe z zagranicznej turystyki przyjazdowej – 22,1 mld PLN.

UDZIAŁ POPYTU TURYSTYCZNEGO W GOSPODARCE NARODOWEJ

Jak szacuje WT&TC wielkość popytu turystycznego, - czyli nominalny udział aktywności turystycznej w krajowej gospodarce - w Polsce w 2004 roku był wysoki, ukształtował się on bowiem na poziomie **101,7 mld PLN** (w sytuacji kiedy ogólny popyt krajowy w cenach bieżących wyniósł 902 779,0 PLN. Na wysokość tego popytu złożyły się:

- konsumpcja turystyczna – **62,9 mld PLN**;
- wydatki z budżetu państwa - **2,9 mld PLN** (na zaspokojenie popytu zbiorowego: zawierają między innymi wydatki na promocję i reklamę, na usługi zdrowotne, zapewnienie bezpieczeństwa itp.);
- nakłady inwestycyjne sektora publicznego i prywatnego (zapewnienie infrastruktury, wyposażenia i wprowadzenia różnych udogodnień dla podróżnych) **20,5 mld PLN**;
- inne wpływy dewizowe związane z turystyką – dywidendy uzyskane z tytułu sprzedaży produktów pośrednio związanych z turystyką (np. ubrania, paliwa, sprzęt), które ukształtowały się na poziomie **15,4 mld PLN**.

Tab.9. Popyt turystyczny w latach 2000-2015

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2001	2002	2003	2004*	2005*	2015 P
KONSUMPCJA TURYSTYCZNA	66,11	58,86	57,82	54,85	62,98	65,46	181,43
WYDATKI Z BUDŻETU PAŃSTWA (na zaspokojenie popytu zbiorowego)	2,32	2,55	2,65	2,73	2,89	3,11	5,26
NAKŁADY INWESTYCYJNE (sektora publicznego i prywatnego)	19,83	18,13	18,35	18,66	20,48	22,29	46,91
EKSPORT – inne wpływy dewizowe związane z turystyką	8,91	8,90	9,93	12,16	15,42	14,25	30,90
RAZEM POPYT TURYSTYCZNY	97,18	88,44	88,75	88,41	101,76	105,11	264,49

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.wttc.org.pl>, „Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research”, WT&TC, 2005, s. 32. (* oznacza szacunkowe dane, P oznacza prognozę).

Należy podkreślić, że dane, które zawiera raport nie są wynikiem kompleksowego rachunku, mają one charakter bardzo ogólny i dotyczą tylko kilku najważniejszych wskaźników. „Można uznać, że oszacowania dla Polski są wynikiem zastosowania pierwszego z czterech proponowanych etapów działania: symulacji rachunku. Trudno

równocześnie ustalić, jakimi danymi wyjściowymi posłużono się przygotowując RST dla Polski. Twórcy rachunku utrzymują, że posługują się statystycznymi pochodzącymi z dostępnych źródeł kraju, dla którego RST jest tworzony, używając metod ekstrapolacji tylko wtedy, gdy niezbędne do szacunków dane nie są kompletne. Prezentując wyniki RST dla Polski w ujęciu WTTC oraz wykorzystując je do potrzeb polityki gospodarczej należy te zastrzeżenia mieć zawsze na uwadze”¹⁷.

UDZIAŁ TURYSTYKI W GOSPODARCE NARODOWEJ (PROGNOZY NA PRZYSZŁOŚĆ

WT&TC szacuje, że polska gospodarka turystyczna w 2005 roku:

- wytworzyła **7,6%** wartości całego krajowego **PKB**, czyli wygenerowała dochód równy **73,3 mld PLN** (24,0 mld USD);
- pochłonięła **31,6 mld PLN** (10,4 mld USD) wydatków poniesionych na podróże indywidualne i turystykę oraz **11,4 mld PLN** (3,7 mld USD) na podróże służbowe;
- wpływy z eksportu turystycznego (dochód pozyskany od turystów zagranicznych) wyniosły **21,05 mld PLN** (6,9 mld USD);
- wygenerowała inwestycje o wartości **22,3 mld PLN** (7,3 mld USD), czyli **8,1%** wszystkich wydatków rządowych;
- skonsumowała **4,5 mld PLN** (1,5 mld USD), czyli **2,7%** wszystkich wydatków rządowych;
- dała zatrudnienie **1,034,57** osobom, czyli **7%** pracowników w Polsce (z czego wynika, że **1** na **14** miejsc pracy tworzone jest przez sektor turystyczny).¹⁸

Wartości te są oczywiście o wiele niższe w przypadku, kiedy weźmiemy pod uwagę sam tylko udział w gospodarce narodowej **przemysłu turystycznego**, który według danych WT&TC:

- wytworzył **1,6%** wartości całego krajowego **PKB**, czyli wygenerował dochód równy **15,6 mld PLN** (oznacza to, iż jedna złotówka wydana w przemyśle turystycznym wygenerowała 3,69 zł w gospodarce turystycznej);
- dał zatrudnienie **239,01 osobom**, czyli **1,6%** pracowników w Polsce (tak, więc 1 miejsce pracy w przemyśle turystycznym wygenerowało 3,3 miejsc pracy w gospodarce turystycznej).

W świetle tych danych udział turystyki (gospodarki i przemysłu turystycznego) w polskiej gospodarce narodowej w 2005 roku wzrósł o 2,1% w stosunku do roku 2004, prawie o 3% wzrosły wydatki poniesione na podróże indywidualne i turystykę, a o ponad 4,9% wzrosły nakłady inwestycyjne sektora publicznego i prywatnego.

Niestety duży, bo ponad 8% spadek zanotował eksport turystyczny (spadek z 37,5mld PLN do 35,5 mld PLN w 2005 roku), w wyniku, czego udział eksportu turystycznego w eksporcie ogółem wyniósł 11,7%, nieznacznie, bo o 1,2% spadło zatrudnienie w wyniku, czego udział sektora turystycznego w zatrudnieniu ogółem spadł z 8 do 7%.

Pomimo tego niewielkiego spadku, jaki zanotowano w 2005 roku ogólnie mamy i według prognoz WT&TC będziemy mieli do czynienia z tendencją wzrostową w polskiej gospodarce turystycznej. Ekspersi, którzy pracują nad rachunkiem satelitarnym dla turystyki, są zdania, że do 2015 roku udział polskiej turystyki w gospodarce narodowej bardzo wzrośnie. Dowodem na to są dane zamieszczone w raporcie: „Poland

¹⁷ www.mgip.gov.pl - Opracowania WT&TC dotyczące Rachunku Satelitarnego Turystyki.

¹⁸ www.wttc.org, Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research, Satellite Account Tables, s.32,33.

Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research”.

Bazując, więc na prognozach WT&TC możemy się spodziewać, że w roku **2015 polska gospodarka turystyczna:**

- wytwarzać będzie ok. **8,5%** wartości całego krajowego **PKB**, czyli będzie generować dochód równy **168,7 mld PLN** (37,8 mld USD);
- pochłonie **92,8 mld PLN** (20,8 mld USD) wydatków poniesionych na podróże indywidualne i turystykę oraz **22,8 mld PLN** (5,1 mld USD) na podróże służbowe;
- wpływy z eksportu turystycznego (dochód pozyskany od turystów zagranicznych) wzrosną do **63,3 mld PLN** (14,1 mld USD);
- wygeneruje inwestycje o wartości **46,9 mld PLN** (10,5 mld USD), czyli **8,2%** wszystkich wydatków rządowych;
- skonsumuje **7,5 mld PLN** (1,7 mld USD), **czyli 2,7%** wszystkich wydatków rządowych;
- da zatrudnienie **1,236,90 osobom**, czyli **8%** pracowników w Polsce (wynika z tego, zatem, że **1 na 15** miejsc pracy tworzone będzie przez sektor turystyczny).¹⁹

Wzrośnie również znaczenie polskiego przemysłu turystycznego, który w roku 2015 wedle prognoz WT&TC powinien:

- wytwarzać **1,9%** wartości całego krajowego PKB, czyli będzie generował dochód równy **38,2 mld PLN** (8,5 mld USD);
- da zatrudnienie **301,8 osobom**, czyli **1,9%** pracowników w Polsce.

Oczywiście należy zaznaczyć, że z tak korzystną sytuacją w polskiej turystyce będziemy mieli do czynienia tylko wtedy, gdy państwo i odpowiednie struktury, którym powierzono zarządzanie tym sektorem gospodarki, stworzą odpowiednie warunki dla jej rozwoju.

1.2. Analiza polskiego rynku turystycznego

Zdaniem UNWTO (Światowa Organizacja Turystyki zmieniła swój skrót na UNWTO) rok 2004 był rokiem rekordowym, zarówno pod względem liczby podróży międzynarodowych jak i wpływów z turystyki. Według szacunków UNWTO liczba podróży międzynarodowych na świecie ukształtowała się na poziomie 764 mln, (liczba udzielonych noclegów wyniosła 3 mld), co oznacza ponad 10% wzrost w stosunku do roku poprzedniego (w roku 2003 notowany był znaczny spadek w liczbie podróży międzynarodowych); a wpływy z turystyki na świecie osiągnęły poziom 633 mld, USD, czyli podobnie jak liczba podróży odnotowały ponad 10% wzrost. Według wstępnych prognoz w 2005 nastąpił ponad 5,5% wzrost liczby podróży międzynarodowych na świecie, oznacza to 806 mln podróży.

1.2.1. Pozycja Polski na światowym i europejskim rynku turystycznym

TURYSTYKA NA ŚWIECIE²⁰

W 2004 roku, jak i w latach poprzednich, najczęściej odwiedzanym regionem na

¹⁹ www.wttc.org, Poland Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel & Tourism Economic Research, Satellite Account Tables, s.32,33.

²⁰ <http://www.intur.com.pl/trendy.htm> - Trendy w turystyce światowej, <http://www.world-tourism.org>: Tourism Highlights, 2005 edition, <http://www.wttc.org> : World Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth. The 2005 Travel & Tourism Economic Research, s.32.

świecie była Europa 424,4 mln odwiedzin turystów, drugim regionem, który cieszył się dużym zainteresowaniem turystów był region Azji i Pacyfiku - 144,2 mln podróźnych. Na dalszych pozycjach uplasowały się regiony: Ameryki (125,7 mln), Bliskiego Wschodu (36,3 mln) i Afryki (33,8 mln).

Tab. 10. Przyjazdy turystów zagranicznych na świecie według regionów UNITO w latach 2004 i 2005

ROK	ŚWIAT OGÓŁEM	REGION EUROPA	REGION AZJA I PACYFIK	REGION AMERYKI	REGION BLISKI WSCHÓD	REGION AFRYKA
2004	764	424,4	144,2	125,7	36,3	33,8
2005	806	441,5	155,4	133,5	39,1	36,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/trendy.htm>.

Rok 2005 przyniósł ponad 4% (442 mln) wzrost liczby przyjazdów do państw europejskich, oznacza to, iż podobnie jak przed rokiem najczęściej odwiedzanym regionem świata był region europejski. Podobnie jak w 2004 tak i w 2005 roku często odwiedzanymi regionami były: region Azji i Pacyfiku – 155,4 mln podróźnych, region Ameryki – 133,5 mln podróźnych. Mniejszym zainteresowaniem turystów cieszyły się natomiast regiony: Bliskiego Wschodu – 39,1 mln oraz Afryki – 36,7 mln przyjazdów turystów zagranicznych. W 2005 roku podobnie jak przed rokiem nastąpił wzrost przyjazdów turystów zagranicznych do wszystkich regionów.

Tab.11. Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie według regionów UNITO w latach 2004 i 2005

ROK	ŚWIAT OGÓŁEM	REGION EUROPA	REGION AZJA I PACYFIK	REGION AMERYKI	REGION BLISKI WSCHÓD	REGION AFRYKA
2004	633	328,5	127,8	132,0	25,5	19,2
2005	680	348,2	138,6	144,6	27,6	21,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/trendy.htm>.

Największe wpływy z turystyki w 2004 roku wygenerował region europejski: 328,5 mld USD (+ 2%), natomiast o ponad połowę mniejsze wpływy z turystyki odnotowano w regionie Ameryki – 131,5 mld USD (+11%), oraz Azji i Pacyfiku – 127,8 mld USD (+24%). W 2005 roku ponownie obserwowaliśmy wzrost wpływów z turystyki. Podobnie jak przed rokiem największe wpływy z turystyki wygenerowała Europa - 348,2 mld USD, drugim regionem najwięcej zarabiającym na turystyce ponownie była Ameryka – 144,6 mld USD, na dalszych pozycjach uplasowały się Azja i Pacyfik – 138,6 mld USD, Bliski Wschód – 27,6 mld USD oraz Afryka – 21,5 mld USD. Przeciętne wpływy z jednej podróży wyniosły w 2004 roku 820 USD. W układzie regionalnym najwyższe były w Ameryce Północnej i Południowej – 1050 USD, a najniższe w Afryce (570 USD).

Na pierwszym miejscu wśród najczęściej odwiedzanych (przez turystów) krajów świata już od dłuższego czasu utrzymuje się Francja – 75 mln przyjazdów turystów zagranicznych w 2004 roku i 76,0 mln w 2005 roku. Kolejne pozycje w rankingu najczęściej odwiedzanych krajów świata zajmują kolejno: Hiszpania (2004 rok - 54 mln, 2005 rok – 55,5 mln), Stany Zjednoczone (2004 rok - 46 mln, 2005 rok – 49,1 mln), Chiny (2004 rok - 41,7 mln, 2005 rok – 46,8 mln), Włochy (2004 rok - 37,0 mln, 2005 rok – 36,5 mln) i Wielka Brytania (2004 rok - 27,7 mln, 2005 rok – 29,9 mln).

Liderem wśród krajów świata najlepiej zarabiających na turystyce pozostają niezmiennie Stany Zjednoczone – 74,5 mln USD w 2004 roku i 81,7 mln USD w 2005 roku, na drugim miejscu uplasowała się Hiszpania (2004 rok – 45 mln USD, 2005 rok –

47,9 mln USD), na trzecimi Francja (2004 rok - 41 mln USD, 2005 rok – 42,3 mln USD), a w dalszej kolejności: Włochy (35,6 mln USD), Niemcy (27,6 mln USD) oraz Wielka Brytania (27,2 mln USD).

Tab.12. Kraje świata przyjmujące najwięcej turystów zagranicznych, zarabiające i wydające najwięcej na turystyce w latach 2004 i 2005

KRAJ	PRZYJAZDY		WPŁYWY w mld USD		WYDATKI w mld USD	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Francja	75,1	76,0	40,8	42,3	28,6	31,2
Hiszpania	52,4	55,6	45,2	47,9	12,2	15,1
USA	46,1	49,4	74,5	81,7	65,8	69,2
Chiny	41,7	46,8	25,7	29,3	19,1	21,8
Włochy	37,1	36,5	35,7	35,4	20,5	22,4
Wielka Brytania	27,7	29,9	28,2	30,7	56,5	59,6
Niemcy	20,2	21,5	27,7	29,2	71,0	72,7
Japonia	6,1	6,7	11,3	12,4	38,2	37,5

Zródło :<http://www.intur.com.pl/trendy.htm>,

http://www.world-tourism.org/facts/eng/pdf/highlights/highlights_06_eng_hr.pdf

W ścisłej czołówce krajów świata wydających najwięcej na turystykę w 2004 jak i w 2005 roku nadal przodują Niemcy 71,0 mln USD w 2004 roku i 72 mln USD w 2005 roku, a zaraz za nimi: USA (65,6 mln USD – 2004 rok, 65,8 mln USD – 2005 roku), Wielka Brytania (55,9 mln USD – 2004 rok, 59,6 mln USD – 2005 rok), Japonia (38,2 mln USD – 2004 rok, 37,5 mln USD – 2005 rok) i Francja (28,6 mln USD – 2004 rok, 31,2 mln USD – 2005 rok).

Według danych pochodzących z raportu WT&TC w 2005 roku łączny popyt turystyczny na świecie wyniósł około 6,2 bln USD (dla porównania w 2004 roku wynosił on 5,6 bln USD, a, w 2003 roku 4,8 bln USD).

W skali całego świata przemysł związany z turystyką i podróżami przyczynił się do wytworzenia 3,8% GDP - Produktu Krajowego Brutto (1,553 mld USD), i dał zatrudnienie 72,1 mln osób, (czyli 2,7% ogółu pracujących na świecie zatrudnionych jest w przemyśle turystycznym). W 2005 roku oba te wskaźniki nieznacznie wzrosły PKB wzrosło, do 1712 mld USD (nadal 3,8%), natomiast zatrudnienie wzrosło do 74,2 mln osób, (czyli 2,8%).

Wpływ szeroko rozumianej gospodarki turystycznej jest znacznie większy: szacuje się, że jej udział w GDP w 2005 roku wyniósł 10,4% (4,296 mld USD), natomiast liczba osób zatrudnionych w gospodarce turystycznej na całym świecie wyniosła 215,02 mln, (8,2% ogółu pracujących na świecie zatrudnionych jest w gospodarce turystycznej). Udział gospodarki turystycznej w GDP w 2005 roku wzrósł do 10,62 % (4,746 mld USD), natomiast zatrudnienie w gospodarce turystycznej wzrosło do 221,6 mln osób (8,3% ogółu miejsc pracy).

TURYSTYKA W EUROPIE²¹

W 2004 roku liczba przyjazdów turystów zagranicznych do państw europejskich ogółem wzrosła o 4,2% i wyniosła 425,6 mln, oszacowano, iż rok 2005 przyniósł ponad 4% wzrost liczby podróży i osiągnął poziom 441,5 mln. W największym stopniu wzrosła liczba przyjazdów do państw Europy Środkowo - Wschodniej (+11%) i

²¹<http://www.intur.com.pl/trendy.htm> , <http://www.world-tourism.org>: Tourism Highlights, 2005 edition; <http://www.wttc.org> :European Union Travel & Tourism Sowing the Seeds of Growth. The 2005Travel & Tourism Economic Research, s.32; http://www.world-tourism.org/facts/eng/pdf/highlights/highlights_06_eng_hr.pdf

Północnej (+8,6%), a w mniejszym do Europy Zachodniej i Europy Południowej/Basenu Morza Śródziemnego.

Nadal liderem wśród krajów najczęściej odwiedzanych przez turystów w regionie europejskim pozostaje Francja 75,1 mln podróźnych w 2004 roku i ok. 76,0 mln w 2005 roku. Dużym zainteresowaniem wśród turystów w 2004 roku podobnie jak w 2005 roku cieszyły się: Hiszpania 52,4 mln, Włochy 37,0 mln, Wielka Brytania 27,7 mln oraz Niemcy 20,1 mln. Spośród wyżej wymienionych krajów tylko Włochy zanotowały w 2005 roku spadek, pozostałe kraje zanotowały wzrost (patrz tab.12.).

W 2004 roku region europejski wygenerował największe wpływy z turystyki w skali świata, wyniosły one 328,5 mld USD (wzrost o 2% w stosunku do 2003 roku), największy udział w wpływach ogółem przypadł państwom Europy Zachodniej 117,6 mld USD oraz Europy Południowej/Basenu Morza Śródziemnego 133,0 mld USD. 2005 rok nie przyniósł większych zmian, nadal największe wpływy z turystyki na świecie generował region europejski - 348,2 mld USD, podobnie jak przed rokiem największy udział w wpływach ogółem przypadł krajom Europy Zachodniej 121,9 mld USD oraz Europy Południowej/Basenu Morza Śródziemnego 140,2 mld.

Wśród pojedynczych krajów największe wpływy z turystyki zarówno w 2004 jak i w 2005 roku odnotowała Hiszpania (45,2 mln USD – 2004 w roku, 47,2 mln USD – 2005 w roku), na kolejnych pozycjach uplasowały się: Francja, Włochy, Niemcy oraz Wielka Brytania (patrz tab.12).

Z kolei, najwięcej pieniędzy na turystykę w 2004 jak i 2005 roku wydatkowały kraje Europy Zachodniej (153,1 mld USD) i Północnej (82,5 mld USD). Największe wydatki na turystykę w Europie odnotowano w Niemczech (2004 rok - 71,1 mln USD, 2005 rok – 72,7 mln USD), Wielkiej Brytanii (2004 - 55,9 mln USD, 2005 rok – 59,6 mln USD), Francji (2004 rok - 28,6 mln USD, 2005 rok – 31,2 mln USD), we Włoszech (2004 rok - 20,5 mln USD, 2005 rok – 22,4 mln USD) i w Holandii (2004 rok - 16,4 mln).

Według danych pochodzących z raportu WT&TC w 2004 roku łączny popyt turystyczny w Europie wyniósł około 1,61 bln USD, a wedle szacunków w 2005 roku zanotowano wzrost do 1,70 bln USD.

W samej tylko Unii Europejskiej przemysł związany z turystyką i podróżami przyczynił się do wytworzenia 4,1% GDP (1,553 mld USD), i dał zatrudnienie 8,7 mln osób, (czyli 4,4% ogółu pracujących w Europie zatrudnionych jest przemysłu turystycznym). Szacuje się, że wpływ szeroko rozumianej gospodarki turystycznej w regionie europejskim w analogicznym roku wyniósł 1,149 mld USD, czyli udział gospodarki turystycznej w gospodarce europejskiej ogółem wyniósł 11,9% GDP. Liczba osób zatrudnionych w gospodarce turystycznej w europie wyniosła 23,8 mln; (ok. 12% ogółu pracujących w 2004 roku w Europie znalazło zatrudnienie w gospodarce turystycznej). W 2005 roku przemysł związany z turystyką przyczynił się do wytworzenia 4,2% GDP i dał zatrudnienie 8,9 mln osób – oznacza to, iż nastąpił niewielki wzrost w przypadku obu tych wskaźników.

MIEJSCE POLSKI W ŚWIATOWEJ I EUROPEJSKIEJ TURYSTYCE²²

Zgodnie z danymi UNWTO zawartymi w publikacji: „Tourism Highlights, 2005 Edition”, Polska w 2004 roku znalazła się w pierwszej 20 najczęściej odwiedzanych krajów świata, zajęła 16 miejsce z łączną liczbą 14,2 mln przyjazdów turystów zagranicznych (dla porównania w 2003 roku przy liczbie 13,7 mln zajmowaliśmy 14 pozycję na liście najczęściej odwiedzanych krajów świata). Jest to stosunkowo wysokie

²² <http://www.intur.com.pl/trendy.htm>

miejsce, należy zauważyć jednak, że w rankingu tym wyprzedziły nas Ukraina i Malezja, które jeszcze przed rokiem przyjęły o wiele niższą liczbę turystów zagranicznych, z czego wynikałoby, że udział Polski w podróżach międzynarodowych w skali świata notuje tendencję spadkową. W 2005 nastąpił niewielki wzrost przyjazdów turystów zagranicznych do Polski do 15,2 mln, co daje nam podobnie jak przed rokiem 14 pozycje na liście najczęściej odwiedzanych krajów świata.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę międzynarodowe dochody z turystyki, to próżno szukać Polski w pierwszej 20 krajów świata najlepiej zarabiających na turystyce. Wynik, jaki uzyskała Polska z tytułu przyjazdów turystów zagranicznych w 2004 roku wyniósł, 5,7 mln USD (pozwoliło to znaleźć się Polsce w 30 najlepiej zarabiających krajów świata obok krajów takich jak Dania czy Korea Płd.), co dalece odbiega od osiągnięć finansowych pierwszej dwudziestki, która zamyka Malezja z wynikiem 8,2 mln USD. Rok 2005 nie przyniósł większych zmian, Polska z wynikiem 6,2 mln USD nadal znajduje się poza 20 najlepiej zarabiających na turystyce krajów świata

Wśród krajów świata najwięcej wydających na turystykę w 2004 roku również nie znajdziemy Polski. Wydaliśmy na turystykę tylko 3,8 mln USD, w sytuacji, kiedy nasi sąsiedzi Niemcy i Rosjanie wydali na nią odpowiednio 71,0 mln USD (Niemcy – 1 miejsce na liści) i 15,7 mln USD (Rosja – 10 miejsce), tym bardziej nie powinno to stanowić dla nas żadnego zaskoczenia. Uogólniając można powiedzieć, że sytuacja polskiej turystyki w skali światowej nie przedstawia się zbyt interesująco, jednak, jeśli weźmiemy pod uwagę sam tylko rynek europejski to okaże się, że nasza pozycja na nim rysuje się w całkiem niezłym świetle. W 2005 roku w Polsce nastąpił niewielki wzrost (do 4,3 mln USD) wydatków na turystykę – wydatkowana kwota nie zmienia pozycji Polski na liście najwięcej wydających na turystykę krajów świata, nadal pozostajemy na szarym końcu.

Wedle szacunków UNWTO w 2004 roku Polska znalazła się, w pierwszej 10 najczęściej odwiedzanych krajów europejskich, zajęła wysokie 8 miejsce z ponad 14 mln przyjazdów turystów zagranicznych (4,2% wzrost w stosunku do 2003 roku) i 15,2 mln w 2005 roku (wzrost o 6,4% w stosunku do 2004 roku). Jest to całkiem niezły wynik zwłaszcza, że wyprzedziły nas tylko kraje, które należą do ścisłej światowej 20 tj. Francja, Hiszpania, Włoch, Wielka Brytania, Niemcy, Austria czy Turcja. Niższe, ale też dobre miejsca notujemy w przypadku wpływów i wydatków na turystykę, jakie odnotowano w regionie europejskim.

Wśród krajów europejskich zarabiających najlepiej na turystyce zarówno w 2004 jak i w 2005 roku Polska zajęła 14 pozycję z wpływami wysokości ok. 5,7 mln USD w 2004 roku i 6,2 mln USD w 2005 roku. Prócz wyżej wymienionej siódemki krajów, wyprzedzają nas jeszcze: Grecja, Szwajcaria, Holandia, Belgia, Portugalia, Chorwacja a także Szwecja.

Jeśli weźmiemy pod uwagę wydatki, jakie ponieśliśmy na turystykę w 2004 i 2005 roku to okaże się, że znajdujemy się na analogicznym, co w przypadku wpływów z turystyki 14 miejscu.

1.2.2. Turystyka przyjazdowa do Polski

PRZYJAZDY CUDZOZIEMCÓW

W ostatnich latach zaznaczyła się tendencja wzrostowa w przyjazdach cudzoziemców do Polski. Wedle szacunków IT w 2003 roku liczba przekroczeń granic przez cudzoziemców w Polsce wynosiła 52,1 mln, natomiast w roku 2004 była bliska granicy, **62 mln**, co oznacza duży prawie **19%** wzrost.

Wstępnie oszacowane dane za rok 2005 mówią o dalszym wzroście w liczbie przekroczeń granic, wg IT liczba cudzoziemców odwiedzających Polskę wzrosła, z 62mln do **64,6 mln**, czyli zwiększyła się o 4,1% w stosunku do roku 2004.

Tab.13. Przyjazdy cudzoziemców według przejść granicznych w latach 2003-2005(w tys.)

P O L S K A	Przyjazdy 2003	Przyjazdy 2004		Przyjazdy 2005*	05/04
OGÓŁEM	52129,8	61917,8	18,8%	64531,3	4,1%
GRANICA WSCHODNIA	10486,0	10084,8	-3,8%	11257,2	11,6%
Federacja Rosyjska	620,0	672,0	8,4%	822,7	22,4%
Republika Litewska	1327,6	1504,3	13,3%	1624,4	8,0%
Republika Białoruś	4143,8	3765,2	-9,1%	3889,2	3,3%
Ukraina	4394,6	4143,3	-5,7%	4920,9	18,8%
GRANICA POŁUDNIOWA	14925,2	16658,9	11,6%	14802,3	-11,1%
Republika Słowacka	2572,0	3531,4	37,3%	3087,2	-12,6%
Republika Czeska	12353,2	13127,4	6,3%	11715,1	-10,8%
GRANICA ZACHODNIA	24190,8	32874,6	35,9%	35972,9	9,4%
Granica morska	1345,9	760,4	43,5%	394,5	-48,1%
Lotniska	1181,8	1539,2	30,2%	2004,3	30,2%

Źródło: <http://www.intur.com.pl/bazy/granice/g1.php?rok=2003>,

<http://www.intur.com.pl/bazy/granice/g1.php?rok=2004>, <http://www.intur.com.pl/przyjazd.htm>.

W roku 2004 utrzymała się tendencja wzrostowa w liczbie przekroczeń granic przez cudzoziemców na zachodniej i południowej granicy naszego kraju. Na granicy zachodniej odnotowano ponad 35% wzrost (z 24,1 mln w 2003 roku do 32,8 mln w 2004 roku), a na granicy południowej mniejszy, ok. 12% (a to za sprawą ponad 37% wzrostu na granicy z Republiką Słowacką, na której liczba cudzoziemców przekraczających granicę wzrosła z 25 tys. w 2003 roku do 35 tys. w 2004 roku). Tylko granica wschodnia w 2004 roku zanotowała spadek w liczbie odprawianych cudzoziemców, nie był on jednak duży i wyniósł -3,8% (jego źródłem był spadek liczby cudzoziemców przyjeżdżających do Polski z Białorusi i Ukrainy).

Według wstępnych danych Instytutu Turystyki, 2005 rok przyniósł ponowny wzrost przekroczeń granic na zachodzie naszego kraju o 9,4%. Na wschodniej granicy sytuacja uległa znacznej poprawie odnotowano ponad 11% wzrost, niepokojący jest jednak gwałtowny spadek -11,1% jaki pojawił się w liczbie przekroczeń granic przez cudzoziemców na południu kraju. Największy, bo 22,4% wzrost w ruchu granicznym, zanotowano w 2005 roku na granicy z Federacją Rosyjską (672,0 w 2004 roku do 822,7 w 2005 roku), natomiast największy spadek na granicy z Republiką Słowacji -12,6% (spadek z 3531,4 w 2004 roku do 3087,2 w 2005 roku).

Tab.14. Przyjazdy według rodzaju przejść granicznych w latach 2000 - 2005(w tys.)

POLSKA	2000	2001	2002	2003	2004	2005
OGÓŁEM	84, 515	61, 431	50, 735	52, 130	61, 918	64, 606
DROGOWE	78, 638	56, 353	46, 255	47, 442	57, 666	60, 591
KOLEJOWE	2, 952	2, 436	1, 921	1, 879	1, 854	1, 606
PORTOWE I RZECZNE	1, 765	1, 468	1, 433	1, 627	859	404
Lotniska	1, 161	1, 174	1, 126	1, 182	1, 539	2, 004

Źródło: <http://www.intur.com.pl/przyjazd.htm>.

Jak wynika ze statystyk Straży Granicznej, zdecydowana większość cudzoziemców przyjeżdżających do Polski korzysta z drogi lądowej, ta tendencja utrzymuje się już od kilkunastu lat i nic nie wskazuje na to, że sytuacja ta ulegnie zmianie. Przyjeżdżający do

Polski cudzoziemcy korzystają najczęściej z transportu samochodowego, rzadziej z transportu kolejowego. Wskazuje na to fakt, iż największą aktywność według liczby przekroczeń granic notuje się na przejściach drogowych – ponad 57 mln podróżnych w 2004 roku i ponad 60 mln w 2005 roku, znacznie niższą zaś na przejściach kolejowych - 1,8 mln podróżnych w 2004 roku, a w 2005 roku już mniej, bo 1,6 mln.

Istotne jest także, iż coraz częściej wykorzystywanym przez cudzoziemców środkiem transportu jest samolot - jak wynika ze statystyk, porty lotnicze obsłużyły w 2004 roku ok. 1,5 mln cudzoziemców - dla porównania, w 2003 roku wskaźnik ten wynosił 1,1 mln. Liczba ta stale jednak wzrasta - Instytut Turystyki szacuje, że w 2005 roku liczba cudzoziemców odprawionych w portach lotniczych wzrosła do ok. 2 mln (wzrost o 30% w stosunku do 2004 roku). Do portów lotniczych, które zanotowały największy wzrost liczby cudzoziemców przyjeżdżających do Polski należą: Katowice - Pyrzowice (wzrost o 153% z 38 do 96 tys.) i Kraków-Balice (o 65%, do 179 tys.).

W latach 2004/2005 obserwujemy stały już spadek ruchu przyjazdowego w portach promowych. Według danych Straży Granicznej liczba cudzoziemców, którzy decydują się na transport rzeczny lub morski bardzo szybko spada, o ile w 2003 roku notowano 1,5 mln aktywność cudzoziemców na przejściach granicznych portowych i rzecznych, o tyle w 2004 roku wskaźniki te spadły prawie o połowę do 859 tys. Rok 2005 przyniósł kolejny bardzo duży spadek – ruch przyjazdowy w portach promowych ukształtował się na poziomie 404 tys. pasażerów.

Tab.15. Przyjazdy cudzoziemców do Polski z 15 UE w latach 2003-2005 według krajów

POLSKA	2003	2004	2005*	Zmiana 05/04*
OGÓŁEM	52129,8	61917,8	64431,3	4,1%
NIEMCY	25456,5	34122,1	37261,7	9,2%
15 UE – bez Niemiec	1681,8	1834,4	2066,3	12,6%
AUSTRIA	265,7	288,3	282,2	-2,1%
HOLANDIA	225,0	263,4	334,7	27,1%
WŁOCHY	215,2	221,6	247,0	11,4%
WIELKA BRYTANIA	210,6	247,1	345,1	39,7%
SZWECJA	198,0	213,8	213,7	0,0%
FRANCJA	179,8	194,8	219,6	12,7%
DANIA	148,6	118,2	112,4	-4,9%
BELGIA	65,2	74,5	71,9	-3,5%
FINLANDIA	55,9	72,2	68,1	-5,6%
HISZPANIA	48,6	57,1	72,6	27,2%
GRECJA	27,1	25,2	28,8	14,4%
IRLANDIA	20,5	26,9	39,7	47,7%
PORTUGALIA	19,1	26,9	27,3	1,5%
LUKSEMBURG	2,6	4,4	3,3	-25,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/bazy/granice/k2.php?rok=2003>,
<http://www.intur.com.pl/bazy/granice/k2.php?rok=2004>,
<http://www.intur.com.pl/bazy/granice/k2.php?rok=2005>.

Straż Graniczna odnotowała również, że największa liczba cudzoziemców przyjeżdżających do Polski w latach 2004/2005 pochodziła z krajów sąsiadujących, takich jak: Niemcy, Czechy, Ukraina, Białoruś i Słowacja. Godny uwagi jest stały wzrost liczby przyjazdów z pozostałych poza Niemcami krajów 15 UE, w 2004 roku liczba ta wzrosła +9%, a w 2005 roku +12,6% – przy czym należy tutaj podkreślić, że zdecydowaną część przyjazdów z krajów „starej” Unii Europejskiej stanowią przyjazdy turystyczne tzn. związane z pobytem dłuższym niż 1 dzień, (czyli pobyt z noclegiem, a więc o charakterze turystycznym).

Wśród krajów, 15 UE, które charakteryzuje duża dynamika w przyjazdach cudzoziemców do Polski w latach 2004/2005 należy wymienić: Wielką Brytanię, Irlandię, Holandię, Hiszpanię, Francję i Irlandię (tab.12.).

Tab.16. Przyjazdy cudzoziemców do Polski z krajów „nowej” UE w latach 2003-2005 (w tys.)

POLSKA	2003	2004	2005*	Zmiana 05/04*
OGÓŁEM	52129,8	61917,8	64431,3	4,1%
NOWE KRAJE UE		15465,7	13354,2	-13,7%
CZECHY	8826,9	9285,8	7855,4	-15,4%
SŁOWACJA	2896,3	4047,7	3378,1	-16,5%
LITWA	1365,8	1336,0	1344,2	0,6%
ŁOTWA	421,8	391,7	345,0	-11,9%
ESTONIA	194,4	165,6	156,1	-5,8%
WĘGRY	169,9	214,1	248,7	16,2%
SŁOWENIA	20,1	21,8	22,4	2,9%
CYPR	2,3	1,7	2,4	43,0%
MALTA	2,1	2,5	1,9	-49,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/bazy/granice/k2.php?rok=2003>,
<http://www.intur.com.pl/bazy/granice/k2.php?rok=2004>,
<http://www.intur.com.pl/bazy/granice/k2.php?rok=2005>.

Nowe kraje Unii Europejskiej (te, które razem z Polską zostały przyjęte do UE w 2004 roku) w 2004 roku wygenerowały znaczną część ruchu przyjazdowego do Polski ok. 15,4 mln, jednak według wstępnych szacunków IT ich udział w 2005 roku, spadł do 13,3 mln. Stały już spadek w przyjazdach cudzoziemców do Polski, wśród krajów „nowej” UE notują: Estonia i Łotwa.

Wśród głównych krajów zamorskich utrzymuje się tendencja wzrostowa w przyjazdach turystycznych do Polski, w 2004 roku przyjechało do nas 405 tys. turystów, a w 2005 roku liczba ta wzrosła o 27%. Wśród krajów zamorskich największą liczbę turystów emituje: USA, Australia, Japonia, Korea Płd. i Kanada.

O stałym wzroście w przyjazdach możemy także mówić w odniesieniu do turystów z: Izraela, Norwegii, Chorwacji czy Turcji, (kraje te są klasyfikowane przez IT jako „pozostałe kraje”).

PRZYJAZDY TURYSTÓW ZAGRANICZNYCH²³

Według szacunków Instytutu Turystyki po niewielkim 2% spadku odnotowanym w przyjazdach turystów do Polski w 2003 roku, ogólnie mamy do czynienia z tendencją wzrostową. W 2004 roku notowano 4,2% wzrost (z 13,7 mln w 2003 roku do 14,3 mln w 2004 roku), a w 2005 roku możemy mówić o 6,4% wzroście (15,2 mln).

Największą liczbę podróży turystycznych do Polski w latach 2004/2005 wygenerowały kraje należące do 15 UE (z Niemcami łącznie), rynek ten charakteryzuje się dużą dynamiką wzrostu w przyjazdach turystycznych do naszego kraju - szczególne znaczenie przypisuje się tutaj zwłaszcza rynkowi niemieckiemu.

Drugim, równie ważnym rynkiem, który rocznie dostarcza nam ok. 4 mln turystów jest rynek wschodni, tj. Rosja, Białoruś i Ukraina.

Mniejszym udziałem w polskiej turystyce i małą dynamiką wzrostu charakteryzuje się rynek głównych krajów zamorskich (400 tys. turystów w 2004 roku, a w roku 2005 roku 505 tys.). Natomiast o spadku zainteresowania Polską, jako krajem destynacji turystycznej, możemy mówić w odniesieniu do państw członkowskich „nowej” UE - szczególnie jest on widoczny w odniesieniu do naszych sąsiadów z południa: Czechów i Słowaków.

²³ www.intur.pl, W. Bartosiewicz, T. Skalska, Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2004 roku, Instytut Turystyki, Warszawa 2005.

Tab.17. Przyjazdy turystów do Polski w latach 2003-2005 według grup krajów(w tys.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2003	2004	2005*
ŚWIAT OGÓŁEM	13 720	14 290	15 200
NIEMCY	4 520	5 230	5 570
UNIA EUROPEJSKA (bez Niemiec)	1 645	1 790	2 015
ROSJA, BIAŁORUŚ, UKRAINA	4890	4500	4710
NOWE KRAJE UE	**	1775**	1735**
GŁÓWNE KRAJE ZAMORSKIE*	330	400	505
POZOSTAŁE KRAJE	620	735	850

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/przyjazd.htm>,

*USA, Japonia, Korea południowa, Kanada, Australia., ** kraje, które przystąpiły po 2003r do UE.

Pierwsze miejsce w rankingu państw emitujących największą liczbę turystów dla polskiego rynku turystycznego, nadal zajmują nasi zachodni sąsiedzi. W 2004 roku odwiedziło nasz kraj 5,2 mln niemieckich turystów, a w 2005 roku liczba ta wzrosła do 5,6 mln. Drugie, pod względem ważności miejsce w przyjazdach turystycznych zajmują obywatele Ukrainy, ich frekwencja na polskim rynku turystycznym w ciągu ostatnich 3 lat nie spadła poniżej 2,3mln rocznie. Kolejne miejsca na liście krajów generujących największą liczbę turystów zajmują: Białoruś, Litwa i Rosja – jednak liczba turystów przyjeżdżających z tych krajów stale ulega zmianom (raz notujemy wzrost, raz spadek) – w 2004 roku cała trójka państw zanotowała spadek, po czym w 2005 roku liczba turystów przyjeżdżających z Litwy i Rosji zaczęła ponownie wzrastać. O stałym już spadku w przyjazdach turystycznych do Polski możemy mówić w odniesieniu do obywateli: Łotwy, Czech, Estonii i Słowacji.

Rozmieszczenie terytorialne turystyki przyjazdowej w Polsce od dłuższego czasu nie podlega istotnym zmianom. W 2004 i 2005 roku (jak i w latach wcześniejszych) do najczęściej odwiedzanych województw należały: mazowieckie (powyżej 3,2 mln wizyt), wielkopolskie (powyżej 1,5 mln), małopolskie (powyżej 1,1 mln) łódzkie i lubelskie (powyżej 1,0 mln), na kolejnych pozycjach: podlaskie, dolnośląskie, i zachodniopomorskie. (od 0,8 mln do 1,0 mln).

Średnia liczba wizyt na osobę w 2004 roku wzrosła ogółem z 2,9 notowanych w 2003 roku do 3,6 w roku 2004. W 2005 roku odnotowano natomiast nieznaczny spadek liczby wizyt do 3,4 w ciągu roku. Najczęściej odwiedzali Polskę turyści z Rosji, Ukrainy i Białorusi, ponad 12% odwiedziło nasz kraj prawie dziesięciokrotnie, natomiast ich średnia liczba przyjazdów w ciągu 12 miesięcy była najwyższa wśród wszystkich badanych i wyniosła 5,6% (te częste podróże związane są handlem i tranzytem). Dla połowy turystów odwiedzających Polskę charakterystyczna jest raczej 1 lub 2 wizyty w ciągu roku, – przy czym jeden raz w roku przyjeżdża do nas 30,8% wszystkich turystów a dwa razy w ciągu roku ok. 27%.

Średnia długość pobytu turystów w Polsce w 2004 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła do 4,6 noclegów, a w 2005 roku spadła do 4,4 noclegów. Turyści z krajów 15 UE (łącznie z Niemcami) skorzystali w Polsce średnio z 4,8 noclegów. Jak zwykle najkrócej przebywali w Polsce sąsiedzi ze wschodu (77% spędziło od 1 do 3 dni), ale w 2004 roku przedłużyli oni średni czas pobytu (za sprawą rosnącej grupy tych, którzy zatrzymali się na dłużej niż miesiąc).

Najkrócej gościli u nas Litwini, Estończycy i Łotysze, z których większość przejeżdża przez Polskę tranzytem. Najdłuższe pobyty charakteryzują turystów z krajów zamorskich (prawie połowa skorzystała w naszym kraju od 8 do 28 noclegów- średnia noclegu to 12,3).

Tab.18. Charakterystyka turystyki przyjazdowej do Polski w latach 2004 i 2005

WYSZCZEGÓLNIENIE	2004	2005
Rozmieszczenie terytorialne według województw w mln:		
Mazowieckie	3,2	3,4
Wielkopolskie	1,5	1,6
Małopolskie	1,1	1,5
Łódzkie	1,0	1,2
Lubelskie	1,0	1,3
Średnia liczba wizyt na osobę ogółem	3,6	3,4
Średnia długość pobytu (w noclegach)	4,6	4,4
Przeciętne wydatki turystów zagranicznych:		
USD/ na osobę	160	150
USD/ na 1 dzień pobytu	34	34
Przeciętne wydatki odwiedzających jednodniowych na osobę:	60	58
Najwięcej Ukraińcy	98	78
Najmniej Czesi	21	19
Przychody dewizowe w mln USD:	5,8	6,2
w tym turyści	2,9	3,3
Cel pobytu w %:		
Interesy lub sprawy służbowe	25	27
Turystyka i wypoczynek	22	25
Odwiedziny	20	18
Tranzyt	12	13
Zakupy	7	7
Baza noclegowa wykorzystywana podczas pobytu w %:		
Hotel/motel	42	42
U rodziny lub znajomych	26	23
Pensjonat	10	11
Kwatera prywatna	8	9
Inne	13	13
Struktur wydatków poniesionych przez turystów w %:		
Nocleg	31	37
Wyżywienie	20	19
Zakupy na potrzeby własne	19	18
Transport	12	13
Usługi rekreacyjne	6	7
Krytykowane aspekty wizyt w %:		
Koszy pobytu	21	21
Stan bezpieczeństwa	17	15
Warunki dojazdu	16	15
Stan sanitarny	14	15
Brak informacji	7	8
Niczego nie krytykowano	23	29

Zródło: <http://www.intur.com.pl/inne/celemotywy2005.pdf>,

<http://www.intur.com.pl/inne/celemotywy2004.pdf>,

<http://www.intur.com.pl/inne/wydatki2005.pdf>, <http://www.intur.com.pl/inne/wydatki2004.pdf>.

Przeciętne wydatki turystów zagranicznych poniesione na terenie Polski w 2004 roku wyniosły około 160 USD na osobę i 34 USD na dzień, oznacza to, że nastąpił 40% wzrost w przypadku wydatków na osobę i ponad 41% wzrost w przypadku wydatków na 1 dzień pobytu. Wydatki na osobę według krajów wyniosły od 94 USD (Białoruś) do 297 USD (kraje zamorskie). Największy wzrost wydatków odnotowano w odniesieniu

do turystów z Ukrainy, Litwy, Niemiec oraz Francji. Rok 2005 nie przyniósł większych zmian, przeciętne wydatki na dzień pobytu były takie jak w roku ubiegłym i wyniosły 34 USD, spadły natomiast do 150 USD przeciętne wydatki ponoszone na osobę podczas pobytu. Wydatki na osobę według krajów wahały się od 85 USD (Rosja) do 327 (kraje zamorskie). Największy wzrost wydatków odnotowano w odniesieniu do turystów z Skandynawii, w przypadku większości krajów wzrost wydatków jest niewielki (coraz częściej mamy do czynienia z tendencją spadkową w wydatkach turystów ponoszonych na osobę w czasie pobytu w Polsce).

W przypadku odwiedzających jednodniowych przeciętne wydatki w 2004 roku wyniosły ok. 60 USD na osobę (o 2,3% więcej niż przed rokiem), najwyższe wydatki deklarowali Ukraińcy (98 USD), a najniższe Słowacy (24 USD) i Czesi (21 USD). Ponad 50% stanowiły wydatki poniesione na zakupy (na potrzeby własne i w celu odsprzedaży), a ponad 20% stanowiły wydatki związane z transportem. 2005 rok przyniósł nieznaczny spadek - do 58 USD na osobę, wydatków ponoszonych przez odwiedzających jednodniowych. Podobnie jak przed rokiem najwyższe wydatki deklarowali Ukraińcy (78 USD), a najniższe Czesi (19 USD).

Przychody dewizowe Polski z tytułu zagranicznej turystyki przyjazdowej w 2004 roku wzrosły o ponad 42% w stosunku do poprzedniego roku (łącznie wydatki turystów i odwiedzających jednodniowych) i wyniosły 5,8 mln USD. Ponad 50% (2,9 mln USD) tej kwoty stanowiły wpływy pochodzące od turystów, pozostała część została wygenerowana przez odwiedzających jednodniowych. Największy wpływ na tak duży wzrost w przychodach podobnie jak i w latach poprzednich miały kraje należące do 15 UE (około 57% wszystkich przychodów dewizowych generują Niemcy, a ok. 9% pozostałe kraje UE). W roku 2005 nastąpił wzrost przychodów dewizowych, które ukształtowały się na poziomie 6,2 mln USD, podobnie jak przed rokiem ponad połowa tej kwoty – dokładnie 53,5% stanowiły przychody pozyskane od turystów (3,3 mln USD) a pozostałą część tworzyły przychody odwiedzających jednodniowych.

W 2004 roku jak i w poprzednich latach spada liczba przyjazdów w celach typowo turystycznych, o ile w 2003 roku było ich blisko 29%, o tyle, w 2004 roku już tylko 21,4%, niewielki spadek notowany jest także wśród przyjazdów w celu odwiedzin krewnych i znajomych, oraz wśród przyjazdów w sprawach służbowych i interesach. Najwięcej osób (ok.25,6%) spośród ogółu turystów przyjeżdżających do Polski w 2004 roku zadeklarowało jako cel główny: interesy i sprawy służbowe, znaczną część stanowili tutaj obywatele Niemiec oraz przedstawiciele pozostałych krajów UE (łącznie, ponad 70%, tzn., że z pozostałych krajów tylko 30% osób przyjechało do Polski w tym celu), którzy także dominowali w przyjazdach typowo turystycznych. Warty uwagi jest także wzrost w przyjazdach w celu odwiedzin krewnych i znajomych, jaki zanotowały kraje zamorskie - 55,4% wszystkich osób przyjeżdżających do Polski deklarowało ten właśnie cel. Rok 2005 przyniósł natomiast nieoczekiwany wzrost przyjazdów w celach typowo turystycznych, wzrost ten jest znaczny i wynosi 25% (21,4% w 2004), nadal jednak spada liczba wizyt w celach odwiedzin krewnych i znajomych oraz w celach zdrowotnych.

Podobnie jak w latach wcześniejszych, tak i w 2004 i 2005 roku ponad 50% wszystkich wydatków poniesionych na terenie Polski przez turystów zagranicznych stanowiły wydatki związane z noclegiem i wyżywieniem, wzrost wydatków zanotowano w odniesieniu do zakupów (zarówno w przypadku zakupów na własne potrzeby jak i w celu odsprzedaży), na które, w 2003 roku turyści przeznaczyli 23,3%, a w 2004 roku już blisko 26% całego swojego budżetu. W 2005 roku zanotowano 4% spadek wydatków w odniesieniu do zakupów ogółem. W 2004 roku odnotowano spadek w wydatkach ponoszonych na transport (z 13,2% w 2003 roku do 12,1% w 2004 roku) i

usługi rekreacyjne (z 9,0% w 2003 roku do 6,3% w 2004 roku). Natomiast w roku 2005 wydatki na transport i usługi rekreacyjne wzrosły do 13 % w przypadku transportu i prawie 7 % w przypadku usług rekreacyjnych.

Większość turystów odwiedzających Polskę określa swój główny sposób spędzania czasu w naszym kraju jako pobyt w miastach - ponad 70% w 2004 roku i ponad 65% w 2005 roku.. Pobyty wypoczynkowe w rejonach o walorach krajobrazowo-turystycznych (okolice nadmorskie, górskie, pojezierne) i turystyka wiejska występują raczej rzadko: 7,6% i 9,2% - najczęściej tą formę pobytu turyści niemieccy (pobyty wypoczynkowe – 11,6%, turystyka wiejska – 12%).

W roku 2004 spadła liczba turystów korzystających z obiektów noclegowych, ogółem liczba ta wyniosła ok. 42% (odsetek 2005 roku nie uległa zmianie). Największy odsetek osób korzystających z noclegu w hotelach stanowili obywatele „starej” UE ok. 62% (bez Niemiec), ponad 46% turystów z Niemiec i ponad 47% turystów z krajów zamorskich wybierało także ten typ zakwaterowania. Duży odsetek turystów przyjeżdżających do Polski skorzystał z noclegu u krewnych i znajomych, według szacunków Instytutu Turystyki ok. 51% przyjezdnych z krajów zamorskich i ponad 25% ogółu turystów korzysta z tego rodzaju noclegu. Z noclegów w obiektach typu hotelarskiego najczęściej korzystali turyści z: Węgier, Austrii, Czech, Włoch, Wielkiej Brytanii czy Francji, natomiast z kwater prywatnych i noclegu u rodziny częściej niż przeciętnie korzystali turyści z: USA, Białorusi, Litwy czy Ukrainy.

Podobnie jak w latach poprzednich tak i w 2004 roku bardzo mała liczba turystów przy organizowaniu wyjazdu korzystała z oferty biura podróży. Według danych 83% turystów nie korzystało z usług biur podróży, a pełny pakiet i część usług wykupiło zaledwie 7% ogółu turystów (na tym tle wyróżniają się turyści z krajów 15 UE poza Niemcami, 13,4% turystów wykupiło pakiet, lub część usług). Zdecydowana większość turystów przyjeżdżających do Polski (ok. 82%) samodzielnie organizuje swój wyjazd, zainteresowanie turystyką zorganizowaną zauważalne jest, jak w poprzednich latach tylko wśród turystów z krajów zamorskich (22,9% wykupiło pakiet). Sytuacja dotycząca organizacji podróży i pobytu nie uległa zmianom w 2005 roku i tak jak przed rokiem największy odsetek osób – 78% - samodzielnie zorganizowało swój wyjazd, z możliwością rezerwacji skorzystało 12% a, pełny pakiet wykupiło tylko 7% podróżnych.

W 2004 roku podobnie jak i w 2005 roku najwięcej uwag krytycznych zabraly koszty pobytu 21,1% ogólnej krytyki – najrzadziej krytykowali je turyści z Niemiec a najczęściej turyści z naszej wschodniej granicy: Rosjanie, Białorusini i Ukraińcy. Innymi, równie często jak przed rokiem krytykowanymi aspektami były: warunki dojazdu i stan sanitarny – po 15% wskazań. Jeszcze przed rokiem warunki dojazdu najbardziej krytykowali Niemcy, w 2004 roku natomiast stały się one bardziej dolegliwe dla turystów z krajów 15 UE (bez Niemiec), którzy wspólnie z turystami z krajów zamorskich krytykują także stan sanitarny. Duża liczba turystów już od ponad 2 lat ma zastrzeżenia, co do stanu bezpieczeństwa w Polsce – najwięcej uwag krytycznych na ten temat mają turyści z krajów zamorskich, „starej” UE oraz trójki naszych wschodnich sąsiadów (Rosja, Białoruś, Ukraina). Mniej krytykowanym aspektem są natomiast usługi i dostęp do informacji turystycznych – krytyczni w tym względzie są najbardziej turyści z krajów zamorskich. Istotnym, ale i pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że stosunkowo duża liczba turystów ok. 28% w 2004 roku i nieco mniej, bo 23% w 2005 roku nie miała żadnych uwag krytycznym pod adresem pobytu turystycznego w Polsce.

1.2.3. Turystyka wyjazdowa Polaków²⁴

W 2004 roku zanotowano **37,2 mln** wyjazdów Polaków za granicę o 3,9% mniej niż w 2003 roku, kiedy ta liczba była bliska 39 mln. Wstępne szacunki za 2005 rok wskazują jednak, że kilkuletnia tendencja spadkowa w liczbie podróży zagranicznych Polaków została zatrzymana, bowiem nastąpił ponad **9%** wzrost w stosunku do 2004 roku.

Tab.19. Zagraniczne wyjazdy mieszkańców Polski w latach 2003-2005

P O L S K A	Wyjazdy 2003	Wyjazdy 2004	04/03	Wyjazdy 2005*	05/04
WYJAZDY	38729.8	37225.7	-3.9	40841.3	9.7
GRANICA WSCHODNIA	3179.9	3884.7	22.2	6434.0	65.6
Federacja Rosyjska	948.6	1106.4	16.6	1117.4	1.0
Republika Litewska	279.2	388.0	39.0	629.7	62.3
Republika Białoruś	287.4	282.9	-1.6	544.1	92.3
Ukraina	1664.7	2107.4	26.6	4142.8	96.6
GRANICA POŁUDNIOWA	20428.7	17947.4	-12.1	17512.0	-2.4
Republika Słowacka	4880.2	4688.3	-3.9	5003.5	6.7
Republika Czeska	15548.5	13259.1	-14.7	12508.6	-5.7
GRANICA ZACHODNIA	12656.8	12916.5	2.1	13636.8	5.6
Granica morska	1093.1	595.5	-45.5	486.4	-18.3
Lotniska	1371.3	1881.6	37.2	2772.1	47.3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://www.intur.com.pl/bazy/granice/g2.php?rok=2003>,
<http://www.intur.com.pl/bazy/granice/g2.php?rok=2004>,
<http://www.intur.com.pl/bazy/granice/g2.php?rok=2005>.

Największa liczba osób wyjeżdżająca z kraju w latach 2003/2004 korzystała z przejść granicznych na południu (ok. 18 mln - spadek w stosunku do 2003 roku o ponad 6 mln), oraz na zachodzie kraju (ok. 13 mln). Szczególnie duży wzrost w liczbie odpraw granicznych w 2004 roku zanotowano na granicy wschodniej (wyjątek stanowiła Białoruś, gdzie notowano spadek).

Tab.20. Zagraniczne wyjazdy polskich obywateli według typów przejść granicznych

POLSKA	2000	2001	2002	2003	2004
Ogółem	56677	53122	45043	38730	37226
Drogowe	52089	48440	41277	35048	33862
Kolejowe	1267	1181	1019	840	775
Portowe i rzeczne	2062	2220	1425	1470	707
Lotnicze	1259	1281	1321	1371	1882

Źródło: J. Łaciak, „Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych 2004”, Instytut Turystyki, Warszawa, 2005r., s. 76, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/5431D2D9-0196-4BF1-B56D-8893BC0F7B19/12464/polacy_uczestn_turyst2004.pdf.

W 2005 roku krajowym ruchem wyjazdowym najbardziej obciążona była granica południowa (17,5 mln podróży) i zachodnia (13,6 mln podróży). Według szacunków IT znacznie zwiększyła się także liczba polskich obywateli korzystających z przejść granicznych na wschodzie kraju – największy wzrost przekroczeń granic (ponad 90%) notowano na granicy z Ukrainą oraz Białorusią. Tak jak w latach poprzednich

²⁴ Źródło: Dane zawarte w tym rozdziale w dużej części pochodzą z opracowania J.Łaciaka, Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych 2004, Instytut Turystyki, Warszawa, 2005, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/5431D2D9-0196-4BF1-B56D-8893BC0F7B19/12464/polacy_uczestn_turyst2004.pdf

utrzymuje się spadek odpraw na granicy południowej, tym razem był on jednak o wiele niższy niż w latach wcześniejszych i wyniósł - 2,4%.

Jak wynika ze statystyk Straży Granicznej, zdecydowana większość obywateli polskich wyjeżdżających za granicę korzysta z drogi lądowej, ta tendencja utrzymuje się już od kilkunastu lat i nic nie wskazuje na to, żeby w najbliższym czasie miało się to zmienić. Wyjeżdżając za granicę najczęściej korzystamy z transportu samochodowego, rzadziej z transportu kolejowego. Wskazuje na to fakt, iż największą aktywność według liczby przekroczeń granic notuje się na przejściach drogowych 33 862 (2004 roku), znacznie niższą zaś na przejściach kolejowych 775 tys. (2004 roku).

Warte podkreślenia jest, że spadkowa tendencja, jaka zaznaczyła się w ruchu pasażerskim w portach lotniczych w latach 2002/2003 uległa w 2004 roku zdecydowanej poprawie, rezultatem, czego był wzrost liczby odprawionych pasażerów, z 1,3mln do 1,8mln. Instytut Turystyki szacuje, że w 2005 roku liczba polskich pasażerów odprawionych w portach lotniczych ponownie wzrosła prawie o 50% w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniosła 2,7 mln.

Stały natomiast już spadek pod względem liczby odprawionych obywateli notują przejścia kolejowe oraz promowe. Spadek ten dotyczy także przejść drogowych, jednak jak wskazują dane statystyczne nadal ponad 90% wszystkich wyjeżdżających za granicę korzysta właśnie z nich.

2004 roku spośród wszystkich polskich uczestników wyjazdów zagranicznych najwięcej osób odwiedziło Niemcy ok. 35%, potem Słowację (15% - 5 pkt. wzrost), Włochy 12% i Czechy 10%. Większym niż w 2003 roku zainteresowaniem Polaków wyjeżdżających za granicę cieszyła się: Wielka Brytania, natomiast zainteresowanie dotyczące Francji i Węgier spadło.

TURYSTYKA ZAGRANICZNA

W ostatnich latach obserwujemy stały spadek aktywności Polaków w wyjazdach zagranicznych. Jak wskazują dane IT w 2004 roku Polacy uczestniczyli w **6,3 mln** turystycznych podróży za granicę (na tą sumę składają się wyjazdy osób powyżej 15 roku życia – 5,9 mln, oraz dzieci do 14 roku życia - 0,4 mln), tj. o 12,5% (0,9 mln) mniej niż w roku 2003, kiedy to notowano 7,2 mln wyjazdów. W 2005 roku liczba Polaków uczestniczących zagranicznych turystycznych wyjazdach zagranicznych wyniosła 6,2 mln – nastąpił więc niewielki 2% spadek w stosunku do 2004 roku.

W latach 2004 i 2005 (podobnie jak i w 2003 roku) polscy turyści najczęściej odwiedzali Niemcy (2,3 mln podróży w 2004 roku i 1,85 mln w 2005 roku), a także Czechy, Słowację, Włochy – każdy kraj z osobna odwiedziło po 0,5 mln polskich turystów.

Spośród krajów najczęściej odwiedzanych przez Polaków wzrost liczby wizyt objął Czechy, Słowację, Belgię, Wielką Brytanię i USA. Największy spadek liczby wizyt dotyczył Węgier (60%), Francji (40%), Holandii (40%), Rosji i Austrii. Zdecydowana większość Polaków wyjeżdżająca za granicę uczestniczy w podróżach długookresowych obejmujących, co najmniej 5 dni, taka tendencja utrzymała się również w 2004 roku. Spośród zbadanych przez IT 3,8 mln osób (w wieku 15 lat i więcej), które wyjeżdżały za granicę wynika, że w 2004 roku, w podróżach, co najmniej, pięciodniowych uczestniczyło 2,8 mln, w wyjazdach na 2-4 dni raz mniej, bo 1,1 mln.

Według danych IT w 2004 i 2005 roku tak jak i w latach wcześniejszych prawie 50% osób wyjeżdżało za granicę w celach typowo turystycznych (urlop, wakacje), drugim częstym celem wyjazdów były sprawy służbowe i interesy (19% ogółu wyjazdów) oraz odwiedziny u krewnych i znajomych połączone z wypoczynkiem

(prawie 18%). Pozostałe cele turystycznych wyjazdów Polaków stanowił tylko niewiele ponad 17% - w tej grupie najczęstszym celem wyjazdu były typowe odwiedziny u krewnych i znajomych (tzn. niepołączone z wakacjami), natomiast marginalną część stanowiły: zakupy, pielgrzymki i tzw. inne cele.

Średnia długość pobytu polskiego turysty za granicą w latach 2004 i 2005 liczona w noclegach wzrosła do 12,1 noclegu (jeszcze, w 2003 roku wynosiła 10,9), podobny wzrost zanotowano w przypadku średniej długości pobytu liczonej w dniach, która wzrosła z 11,9 dnia w 2003 roku do 13,1 dnia w 2004 roku, wskaźnik uczestnictwa Polaków w wyjazdach zagranicznych również wzrósł do 11,7%. Spadek zanotowano natomiast w odniesieniu do liczby podróży, jaka przypadała na osobę, jak wynika z oszacowań IT na jedną osobę realnie przypadło 1,5 wyjazdu turystycznego, średnia ta jest, mniejsza od zeszłorocznej, kiedy to na 1 osobę przypadały prawie 2 podróże.

Najczęściej wybieranym przez turystów środkiem transportu w latach 2004 i 2005 podobnie jak w latach wcześniejszy był samochód, z niego skorzystała prawie połowa, dokładnie 49% wszystkich wyjeżdżających. Drugim często wybieranym środkiem lokomocji był autokar 25%, trochę rzadziej natomiast turyści korzystali ze środka lokomocji, jakim jest samolot ok. 13%. Z pozostałych form transportu korzystano w niewielkim stopniu - kolej wybrało tylko 5%, a prom tylko 2% wszystkich polskich turystów wyjeżdżających za granicę.

Średnie wydatki poniesione przez polskiego turystę na podróż (wydatki w kraju i zagranicą) w 2004 roku wyniosły 1713 zł i były o 27,8% wyższe od zeszłorocznych. W kraju przed podróżą wydano 46,5% tej kwoty, czyli jakieś 800 zł, natomiast poza granicami kraju średnio 913 zł (w 2003 roku wydatki te wyniosły 717 zł - co oznacza ponad 27% wzrost w ogólnej kwocie, jaką wydają polscy turyści za granicą).

Średnie wydatki przeliczone na jeden dzień pobytu wyniosły w 2004 roku 131 zł, w tym poniesione w kraju przed podróżą – 61 zł, a te poniesione podczas pobytu za granicą -70 zł. Szacuje się, że łączne wydatki poniesione na 1 dzień pobytu były wyższe o 18% od wydatków w 2003 roku (wyniosły one odpowiednio 111 zł).

Ogólne wydatki poniesione przez polskich turystów na wyjazdy zagraniczne zostały oszacowane na 10,6 mln PLN, natomiast odwiedzających jednodniowych na 3,4 mln PLN – z tego wynika, że łączne wydatki Polaków na turystykę, w 2004 roku wyniosły 13,4 mln PLN i były o 23% wyższe niż w 2003 roku.

TURYSTYKA KRAJOWA²⁵

Według szacunków Instytutu Turystyki, w 2004 roku Polacy w wieku 15 i więcej lat wzięli udział w 39,6 mln krajowych podróży turystycznych, z których ponad jedną trzecią (37%) stanowiły długookresowe, obejmujące 5 i więcej dni, a niecałe dwie trzecie (63%) – krótkookresowe, obejmujące 2-4 dni, (ale połączone, co najmniej z jednym noclegiem poza miejscowością zamieszkania). W porównaniu z rokiem 2003 uczestnictwo Polaków zarówno w krótko- jak i długookresowych podróżach turystycznych spadło. W krajowych wyjazdach długookresowych uczestniczyło 29% Polaków, a więc o 3 pkt. procentowe mniej niż przed rokiem, a w krótkookresowych 27%, o 4 pkt. procentowe mniej niż w 2003 roku.

²⁵ J. Łaciak, Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych 2004, Instytut Turystyki, Warszawa, 2005, <http://www.intur.com.pl/inne/polacy2005.pdf>, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/5431D2D9-0196-4BF1-B56D-8893BC0F7B19/12464/polacy_uczestn_turyst2004.pdf

W 2005 roku osoby w wieku 15 i więcej lat wzięły udział w 35,9 mln krajowych podróży turystycznych (podobnie jak przed rokiem mamy do czynienia z tendencją spadkową), z których ponad 40% stanowiły długookresowe, a niecałe 60% – krótkookresowe. Liczba krajowych podróży długookresowych w 2005 roku utrzymała się na poziomie z 2004 roku i wyniosła 29%, natomiast ponad 3% spadek odnotowano w odniesieniu do liczby podróży krótkookresowych (24%).

Spadły też wydatki mieszkańców Polski poniesione na krajowe wyjazdy turystyczne - w 2004 roku wyniosły one 17,9 mln PLN i były niższe o 17,5% od tych z 2003 roku. W 2004 roku Polacy uczestniczący w krajowych wyjazdach długookresowych odbyli 14,6 mln podróży turystycznych o 15% mniej niż w 2003 roku, spadła również, do 25 mln liczba odbywanych na terenie kraju podróży krótkookresowych (duży prawie 20% spadek). Liczba osób uczestniczących w wyjazdach na 5 i więcej dni podróżowała rzadziej niż przed rokiem, - średnio 1,6 wyjazdu na osobę, ale należy podkreślić, że długość pobytu była nieco wyższa i wyniosła 9,9 noclegu (w 2003 roku 9,8). W przypadku uczestników wyjazdów na 2-4 dni również możemy mówić o spadku liczby podróży, w przeliczeniu na osobę wynosiła ona 2,9 (rok wcześniej 3,2), na tym samym poziomie utrzymała się natomiast długość pobytu, która w 2004 roku wyniosła 1,7 noclegu.

W 2005 roku więcej o 0,7% Polaków wzięło udział w krajowych podróżach długookresowych, wobec czego ich liczba wzrosła nieznacznie do 14,7 mln, spadła natomiast do 21,1 mln liczba podróży krótkookresowych odbywanych na terenie kraju, spadek ten podobnie jak przed rokiem jest wysoki i wynosi ponad 15%. Średnia liczba wyjazdów w przeliczeniu na osobę w przypadku podróży długookresowych nie uległa zmianie, niepokojący jest jednak spadek długości pobytu z 10,4 noclegu (w 2004 roku) do 9,1 noclegu (w 2005 roku). W przypadku podróży krótkookresowych odbywanych na terenie kraju natomiast 2005 roku odnotowano natomiast niewielki 1% spadek średniej liczby wyjazdów i równie niewielki 1% wzrost średniej długości pobytu z 2,8 noclegu (w 2004 roku) do 2,9 noclegu (w 2005 roku).

Jak wynika z poniżej zamieszczonej tabeli zarówno uczestnicy krótko jak i długookresowych wyjazdów na terenie kraju rzadko korzystają przy organizacji podróży z usług biur podróży czy chociażby zakładów pracy, najczęściej samodzielnie organizują swój wyjazd – w obydwu przypadkach odsetek ten wynosi ponad 80%.

Głównym celem wyjazdów długookresowych podobnie jak w latach wcześniejszych była turystyka i wypoczynek (ponad 40%) oraz odwiedziny krewnych i znajomych (ponad 30%). Zarówno w roku 2004 jak i w 2005 odsetek osób wyjeżdżających w celach turystycznych – wypoczynkowych zaliczył spadek. O ile w 2004 roku liczba osób podróżujących w odwiedziny do krewnych i znajomych utrzymała się na poziomie z 2003 roku, o tyle w 2005 roku odnotowała ponad 4%. W przypadku podróży krótkookresowych możemy mówić o odwrotnej sytuacji, tzn. częstsze są w tej grupie osób wyjazdy w celu odwiedzin krewnych lub znajomych (ponad 50%) niż w celach typowo turystycznych (ponad 20%) – jednak warto podkreślić, iż liczba osób wyjeżdżających w celach typowo turystycznych stale wzrasta w 2004 roku o 5 pkt. procentowych, a w 2005 roku o 1 pkt. procentowy.

Zarówno w przypadku wyjazdów długo jak i krótkookresowych w latach 2004/2005 najczęściej wykorzystywanym środkiem transportu jest samochód, wybrało go ponad 60% wszystkich uczestników wyjazdów krajowych w Polsce. Do drugiej grupy dosyć często wykorzystywanych środków lokomocji zaliczyć należy: pociąg i autobus.

Tab.21. Zestawienie informacji na temat podróży krótko i długookresowych w Polsce w latach 2004/2005

WYSZCZEGÓLNIENIE	WYJAZDY DŁUGOOKRESOWE				WYJAZDY KRÓTKOOKRESOWE			
	2004		2005		2004		2005	
% liczba mieszkańców Polski uczestnicząca w wyjazdach	29%	Spadek o 3%	29%	0%	27%	Spadek o 4%	24%	Spadek o 3,3%
Udział w wyjazdach urlopowo – wakacyjnych *	9,0 mln	Spadek o 10,0%	9,3 mln	Wzrost o 3,3%	8,6 mln	Spadek o 11,3%	7,5 mln	Spadek o 12,8 %
Liczba podróży j uczestnicząca w wyjazdach urlopowo- wakacyjnych *	14,6 mln	Spadek o 15,1%	14,7 mln	Wzrost o 0,7%	25,0 mln	Spadek o 19,9%	21,2 mln	Spadek o 15,2%
Liczba noclegów udzielonych podróżnym w 2004r.	151,8mln				42,5mln			
Średnia długość pobytu podczas podróży	10,4 noclegu		9,1 noclegu		1,7 noclegu		1,8 noclegu	
Średnia liczba wyjazdów/ osobę	1,6 podróży		1,6 noclegu		2,9 podróży		2,8 podróży	
CEL WYJAZDU:	14,,6mln		14,7mln		25,0mln		21,2mln	
Typowo turystyczny	46%		42%		22%		23%	
Odwiedziny rodziny lub znajomych	36%		34%		54%		55%	
Służbowy	7%		10%		14%		14%	
ŚRODEK TRANSPORTU:	2004		2005		2004		2005	
Samochód osobowy	58%		56%		64%		62%	
Pociąg	21%		20%		13%		13%	
Autobus	10%		10%		15%		10%	
ZAKWATEROWANIE:	2004		2005		2004		2005	
U rodziny i znajomych w mieście	25%		23%		34%		31%	
U rodziny i znajomych na wsi	21%		17%		25%		26%	
Hotel/motel	7%		7%		12%		13%	
Pensjonat	6%		8%		3%		5%	
Ośrodek wczasowy	6%		6%		2%		2%	
ORGANIZACJA PODRÓŻY:	2004		2005		2004		2005	
Samodzielnie	83%		86%		87%		82%	
Całkowicie zakład pracy lub	8%		7%		9%		8%	
Całkowicie biuro podróży	2%		2%		brak danych		6%	
KIERUNKI WYJAZDU:	2004		2005		2004		2005	
Morze	23%		26%		9%		8%	
Góry	21%		22%		18%		18%	
Jeziora	16%		16%		12%		12%	
Miasta	21%		20%		35%		37%	
KONCENTRACJA RUCHU:	2004		2005		2004		2005	
Województwo Pomorskie	1,8mln		1,9mln		1,7mln		1,4mln	
Województwo Małopolskie	1,7mln		1,6mln		2,1mln		2,1mln	
Województwo Mazowieckie	1,6mln		1,9mln		3,5mln		4,2mln	
Województwo Śląskie	1,5mln		1,0mln		2,1mln		1,8mln	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/5431D2D9-0196-4BF1-B56D-8893BC0F7B19/12464/polacy_uczestn_turyst2004.pdf, J. Łaciak, Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych 2004, Instytut Turystyki, Warszawa, 2005, <http://www.intur.com.pl/inne/polacy2005.pdf>, * do ogółu populacji Polski.

Podobnie jak w poprzednich latach, tak i w 2004 i 2005 roku w recepcji turystów szczególnie wyróżniało się województwo mazowieckie, kolejne miejsca zajmują małopolskie, śląski, pomorskie i wielkopolskie, te 5 województw skupia na swoim obszarze prawie połowę całego krajowego ruchu turystycznego.

1.3. Główne sektory polskiego rynku turystycznego

1.3.1. Rynek biur podróży²⁶

Biura Podróży w Polsce mogą prowadzić działalność w formie: organizatora turystyki, pośrednika turystycznego lub agenta turystycznego, forma działalności ma ścisły związek z zakresem usług, jakie oferuje dane biuro. W przypadku działalności w formie organizatora lub pośrednika usług turystycznych wymagany jest wpis do ewidencji, (czyli uzyskanie pozwolenia na działalność od właściwego ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa wojewody), taki wymóg wprowadza ustawa „o swobodzie działalności gospodarczej”. Rejestr ten jest jawny i każdy może sprawdzić w Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Turystycznych (mieści się on na stronie internetowej Ministerstwa Gospodarki www.mgip.pl) czy dane Biuro Podróży posiada pozwolenie na prowadzenie działalności czy też nie.

Tab.22. Podmioty turystyczne według przedmiotu działalności w latach 2004 -2005

Ogółem w Polsce		Organizator		Organizator i pośrednik		Pośrednik	
2004	2005	2004	2005	2004	2005	2004	2005
2 839	2 627	721	567	2 069	2 009	49	51

Zródło : opracowanie własne na podstawie: http://www.intur.com.pl/biura_podrozy.htm.

Według danych Departamentu Turystyki Ministerstwa Gospodarki i Pracy na terenie naszego kraju przeważają jednostki posiadające zezwolenie na prowadzenie obydwu działalności, w 2004 roku takie zezwolenie posiadały 2069 podmioty, a w 2005 roku 2009 podmiotów - co stanowi ponad 70% ogółu. Działalność tylko organizatora prowadzi 567 podmiotów, czyli 22% ogółu podmiotów. Działalnością tylko pośrednika zajmuje się 51 podmiotów.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników pod koniec 2005 roku na rynku usług turystycznych istniały 2 627 podmioty, które posiadały wpisy do ewidencji – liczba ta spadła w stosunku do roku poprzedniego, w który na rynku było zarejestrowanych 2 839 podmiotów.

Największa koncentracja podmiotów turystycznych w Polsce występuje na terenie województw o największym potencjale wyjazdowym mieszkańców i dużych walorach turystycznych. Najwięcej biur podróży funkcjonuje na terenie województwa mazowieckiego (486 podmiotów, co stanowi 18,5% wszystkich podmiotów turystycznych, które posiadają zezwolenie na prowadzenie działalności). Dominująca pozycja tego województwa wynika przede wszystkim z faktu, iż bardzo duża liczba biur podróży otwiera swoje przedstawicielstwa w Warszawie, nawet wtedy, gdy prowadzi działalność w innym mieście. Drugim województwem pod względem liczby podmiotów turystycznych jest województwo śląskie (361 podmiotów, czyli 13,7% ogółu), kolejne miejsca zajmują województwa: małopolskie, dolnośląskie i wielkopolskie. W tych pięciu czołowych województwach działa 60% wszystkich biur podróży. Najmniej

²⁶ Dane zawarte w tym podrozdziale pochodzą ze strony internetowej: http://www.intur.com.pl/biura_podrozy.htm.

podmiotów turystycznych funkcjonuje w województwach: opolskim, świętokrzyskim i lubuskim (odpowiednio : 63, 50, 39).

Do najważniejszych i najbardziej znanych polskich biur podróży należy zaliczyć między innymi:

- ORBIS S.A., OPEN TRAVEL, MAZURKAS TRAVEL czy TRIADĘ.

Podkreślić należy, że na polskim rynku działają już od dłuższego czasu przedstawicielstwa firm zagranicznych, których oferty cieszą się dużym powodzeniem wśród polskich turystów.

Do najpoważniejszy zagranicznych potentatów turystycznych, którzy w znacznym stopniu opanowali polski rynek należą:

- TUI - Turistik Union Internationale, NUR – Neckermann und Reisen Turistik, a także Ving oraz Scan Holiday.

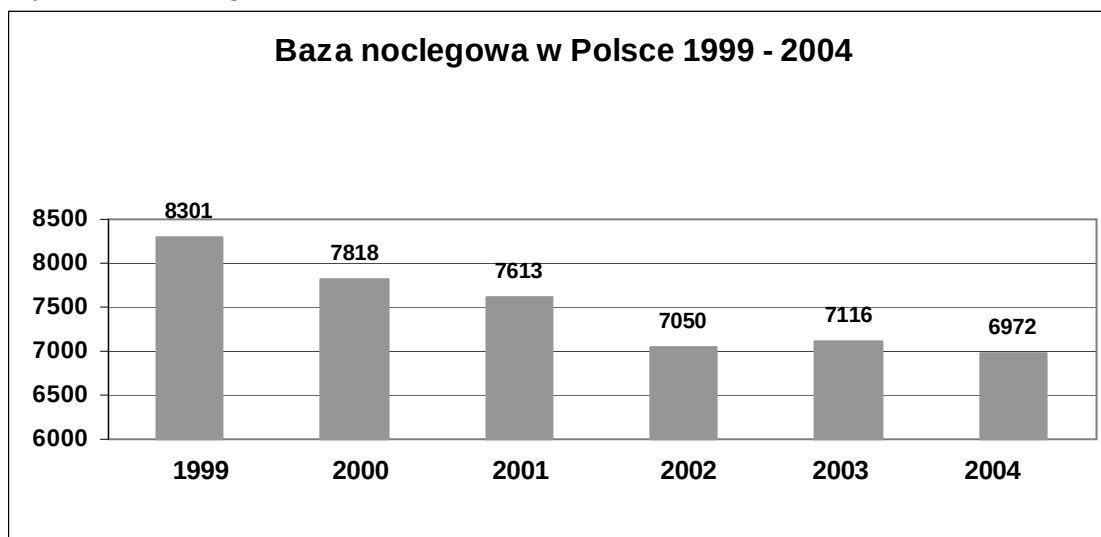
1.3.2. Rynek hotelarski ²⁷

Baza noclegowa to jeden z najważniejszych obok transportu i gastronomii element zagospodarowania przestrzennego w turystyce, bowiem jak wynika z definicji UNWTO turystą jest tylko ta osoba, która poza miejscem swojego stałego zamieszkania spędzi przynajmniej 1 dzień z noclegiem. Aby móc zrealizować to założenie niezbędne staje się posiadanie bazy noclegowa.

W Polsce obiekty noclegowe zostały skategoryzowane w 1997 roku na podstawie ustawy o usługach turystycznych, co spowodowało, że każdy obiekt musiał poddać się procesowi klasyfikacji. Dzięki temu na dzień dzisiejszy jesteśmy w stanie w miarę dokładnie określić: liczbę i rodzaj obiektów noclegowych, ich chłonność oraz rzeczywiste wykorzystanie.

Badania w tej sferze prowadzone są w Polsce przez GUS, zbiera on i szacuje dane dotyczące obiektów noclegowych podzielonych na 18 kategorii (od 2000 roku nie gromadzi już danych na temat pokoi gościnnych).

Ryc.3. Baza noclegowa w Polsce w latach 1999 – 2004

Źródło: <http://www.intur.com.pl/baza.htm>

²⁷ Dane zawarte w tym podrozdziale w znacznej części pochodzą z: <http://www.intur.com.pl/baza.htm> oraz L. Butowski, Organizacja turystyki w Polsce, WA, Warszawa – Lublin 2004, s. 71.

Według danych zebranych przez wyżej wymieniony urząd w 2004 roku w Polsce było zarejestrowanych **6,9 mln obiektów typu noclegowego**, (zanotowano, więc 2% spadek w stosunku do 2003 roku, kiedy liczba ta wynosiła ponad 7 mln obiektów), które mogły pomieścić jednorazowo, 584 tys. **osób**.

W tym w obiektach sezonowych znajdowało się prawie 70% wszystkich miejsc noclegowych, natomiast w obiektach całorocznych niewiele ponad 30%. Znaczna część obiektów noclegowych - ponad 50% - znajduje się w miejscach występowania atrakcji turystycznych. Co potwierdza fakt, że największa liczba obiektów według podziału wojewódzkiego zlokalizowana jest w zachodnio – pomorskim, pomorskim, małopolskim i śląskim – czyli północ i południe kraju – morze i góry).

Jak podaje GUS, największą grupę obiektów w Polsce, tak jak w latach wcześniejszych stanowią ośrodki wczasowe ok. 1,5 mln, znajduje się w nich także największa liczba miejsc noclegowych ok. 145 tys. (oznacza to, że co 4 miejsce noclegowe w Polsce znajduje się w ośrodkach wczasowych). Pomimo, że ośrodki wczasowe należą do bazy sezonowej to i tak ich udział w obsłudze ruchu turystycznego, tak zimą jak i latem jest bardzo duży.

Drugie miejsce pod względem liczby obiektów i ilości miejsc noclegowych zajmują hotele. W 2004 roku liczba obiektów hotelowych wynosiła ogółem 1,2 mln a znajdowało się w nich ok. 123 tys. miejsc noclegowych. Najwięcej mamy w Polsce hoteli trzy-gwiazdkowych 425 tys. (a w nich ok. 52 tys. miejsc noclegowych), hoteli dwu- i jedno-gwiazdkowych mamy odpowiednio 388 tys. i 165 tys. (łączna liczba miejsc noclegowych w tych hotelach to ok. 43 tys.). Oznacza to, że w bazie hotelowej przeważają obiekty o średnim i niskim standardzie, jak wskazują statystyki liczba miejsc noclegowych w obiektach o wyższym standardzie jest o wiele mniejsza w hotelach pięciogwiazdkowych wynosi tylko 4,6 tys. (liczba obiektów -13), a w dwugwiazdkowych 13,7 tys.

Do obiektów o znaczącym udziale w obsłudze ruchu turystycznego, w których znajduje się od 60 do 20 tys. miejsc noclegowych, możemy zaliczyć: ośrodki wyspecjalizowane, pola biwakowe, kempingi, ośrodki szkoleniowo - wypoczynkowe, oraz ośrodki kolonijne, (pozostała część bazy ma zdecydowanie mniejsze znaczenie).

Należy zwrócić uwagę, że pomimo dynamicznego tempa rozwoju, jakie charakteryzuje polskie hotelarstwo, mamy do czynienia z zasadniczo jednym negatywnym zjawiskiem, jakim jest stały już spadek liczby tanich obiektów noclegowych – przykładowo w 2003 roku mieliśmy jeszcze 388 schronisk młodzieżowych, a w 2004 roku liczba ta spadła drastycznie do 75 obiektów, z podobną sytuacją mamy do czynienia w przypadku domów wycieczkowych, ośrodków kolonijnych, kempingów, pól biwakowych czy pensjonatów – ich liczba z roku na rok spada. Przy takim tempie spadku, jaki notujemy na dzień dzisiejszy, trzeba niestety liczyć się a faktem, że w niedługim czasie będziemy mieli do czynienia z deficytem w taniej bazie noclegowej.

Do najważniejszych grup hotelowych, które działają na polskim rynku usług noclegowych można zaliczyć:

- ORBIS S.A. (Accor) – 55 hoteli, GROMADA – 19 hoteli, Qubus Hotel Management – 8 hoteli, Radisson SAS Hotels – 7 hoteli, Hotele Diament – 4 hotele, Gołębiewski – 3 hotele

Warte podkreślenia jest, że Polsce właściwie nie można mówić o koncentracji bazy noclegowej i łączeniu się obiektów w łańcuchy hotelowe – jedynym chyba polski przykład w tej kategorii mogłyby stanowić ORBIS S.A. (który zrzesza 55 hoteli) i Fundusz Wczasów powierniczych (130 obiektów) – jednak nawet w ich przypadku

trudno jest robić jakiekolwiek porównania z takimi potentatami rynku jakim jest np. Holiday Inn.

1.3.3. Rynek transportowy²⁸

Polska położona jest w centrum kontynentu europejskiego, w związku z tym posiada dogodne połączenia: drogowe, kolejowe oraz lotnicze ze wszystkimi krajami Unii Europejskiej, a także z państwami sąsiadującymi z nią od wschodu. Poza tym granicę północą państwa polskiego stanowi Morze Bałtyckie, w związku, z czym Polska posiada także dogodne połączenia promowe z wieloma krajami północno – europejskimi, trzy porty morskie: Szczecin-Świnoujście, Gdynia i Gdańsk posiadają połączenia z najważniejszymi portami na całym świecie.

TRANSPORT LOTNICZY

W skład systemu cywilnych portów lotniczych w Polsce, wykorzystywanych do transportu pasażerskiego, wchodzi 12 portów lotniczych - z dominującym portem stołecznym oraz 11 portami regionalnymi. Największym i najważniejszym krajowym, a zarazem międzynarodowym portem lotniczym w Polsce jest stołeczny Port lotniczy im. Fryderyka Chopina (dawne: Okęcie) – to właśnie tutaj w Warszawie odprawiana jest większość osób korzystających z usług linii lotniczych.

Innymi miastami posiadającymi porty lotnicze o statusie międzynarodowym są: Kraków, Gdańsk, Katowice, Poznań, Wrocław, Szczecin oraz Łódź. Pozostałe mniejsze polskie porty lotnicze to: Szczecno – Szykany, Zielona Góra – Babimost, Rzeszów – Jasionka oraz Bydgoszcz.

Ryc.4. Porty lotnicze w Polsce w 2005 roku

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Polskie_porty_lotnicze

²⁸ Dane zawarte w tym rozdziale w dużej mierze pochodzą ze strony internetowej: <http://paiz.gov.pl/index/?id=357a6fdf7642bf815a88822c447d9dc4>, http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2005/15_trans_i_lacz.pdf

Porty lotnicze o statusie międzynarodowym zapewniają możliwość dotarcia do większości miejsc w Europie w ciągu dwóch godzin. Natomiast dobrze rozwinięta, funkcjonująca wewnątrz kraju siatka połączeń lotniczych, gwarantuje regularną komunikację pasażerską pomiędzy głównymi aglomeracjami miejskimi.

Obecnie polskie porty lotnicze dysponują 54 samolotami z ogólną liczbą miejsc pasażerskich 5052, długość tras lotniczych liczona w tys. km wynosi 92, z czego długość tras zagranicznych wynosi 90 tys.. Porty lotnicze utrzymują stałą komunikację regularną z 32 krajami, i 56 miastami zagranicznymi.

Tab.23. Transport lotniczy w Polsce 2004 roku

Wyszczególnienie	Rok 2004
Trasy lotnicze: w tys. km	92
w tym trasy zagraniczne	90
Liczba tras lotniczych:	69
w tym zagranicznych	61
Samoloty: liczba	52
miejsca pasażerskie	5052
Liczba państw, z którymi utrzymywana jest komunikacja regularna:	32
Liczba miast, z którymi utrzymywana jest komunikacja regularna:	56
w tym za granicą	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie:

http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2005/15_trans_i_lacz.pdf

TRANSPORT DROGOWY²⁹

Ogólna długość dróg publicznych w końcu 2004 roku wyniosła 379,5 tys. km, z czego ok. 66% stanowiły drogi o nawierzchni twardej, a 34% drogi o nawierzchni gruntowej. Ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej w końcu 2004 roku wyniosła 80,7 km na 100 km² (w 2003 roku – 79,9 km). Długość autostrad wynosiła 552 km (w 2003 roku – 405 km), a dróg ekspresowych (jedno i dwu-jezdniowych) – 233 km (w 2003 roku – 226 km). Szacuje się, że średnia gęstość dróg w Polsce wynosi 80 kilometrów na każde 100 kilometrów kwadratowych powierzchni kraju.

Polska ma bardzo mało autostrad i dróg ekspresowych w porównaniu do innych krajów Europy Zachodniej, a nawet Środkowej. Program budowy autostrad wylansowany pod koniec lat 90 XXw jest ciągle zmieniany i realizowany bardzo powoli. Do końca 2005 oddano do użytku zaledwie 562,5 km, a do roku 2013 planowane jest zbudowanie ok. 2085 km autostrad oraz 5 466 km dróg ekspresowych.

Mała liczba dróg to nie jedyny problem, z jakim boryka się od dłuższego czasu polski transport drogowy, drugim równie ważnym problemem jest niska jakość dróg, która pogarsza się z roku na rok. Okazuje się, bowiem, że zaledwie 28,5% dróg w Polsce jest w stanie bardzo dobrym, zapewniającym komfort przemieszczania się. Pozostałe 70% natomiast, to drogi, których stan należałoby określić jako zły, a nawet nienadający się do użytku.

TRANSPORT KOLEJOWY

Zarówno transport kolejowy jak i śródlądowy i morski mają coraz mniejsze znaczenie w obsłudze turystów, fakt ten potwierdzają badania Straży Granicznej, wedle,

²⁹ <http://paiz.gov.pl/index/?id=357a6fdf7642bf815a88822c447d9dc4>,

http://www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2005/15_trans_i_lacz.pdf

których liczba obsłużonych pasażerów z roku na rok drastycznie spada.

Polskę wyróżnia jedna z najwyższych średnich gęstości sieci kolejowej na świecie, której długość wynosi 20 665 kilometrów. Polska kolej dysponuje 1 842 lokomotywami elektrycznymi oraz 2 554 lokomotywami spalinowymi, a także 5 354 wagonami służącymi do przewozu pasażerów.

Sytuację, w jakie znajduje się polska kolej najlepiej oddaje fragment z dokumentu zatytułowanego: Stanowisko Forum Kolejowego – Railway Business Forum w sprawie aktualnej sytuacji w transporcie kolejowym - zgodnie, z którym: „Transport kolejowy w Polsce znajduje się na krawędzi całkowitego załamania. W sposób niekontrolowany pogarsza się sytuacja finansowa spółek PKP. Niewystarczający poziom usług przewozowych oraz pogarszający się stan infrastruktury kolejowej zniechęca pasażerów i klientów kolei. Firmy współpracujące z PKP nie otrzymują należności za dostarczane towary i usługi. Na domiar złego rząd nie wypracował nawet spójnego i wiarygodnego programu pilnych działań interwencyjnych”³⁰.

1.4. Wnioski

Turystyka stanowi bardzo ważną gałąź polskiej gospodarki narodowej, potwierdzają to liczne wskaźniki ekonomiczne. Według tych wskaźników polska gospodarka turystyczna w 2004 roku przyczyniła się do wytworzenia aż 7,8% wartości całego krajowego, PKB, co oznacza, że ona sama i sektory, które z nią kooperują wygenerowały dochód równy 69,2 mld PLN, jej udział w zatrudnieniu był jeszcze większy, ukształtował się, bowiem na poziomie ok. 8%, co z kolei świadczy o tym, że w sektorze turystycznym i sektorach bezpośrednio lub pośrednio z nim związanych zatrudniona była, co 14 pracująca osoba w Polsce. Jej udział w eksporcie dóbr i usług był jeszcze większy, wyniósł 11,5%, przy czym należy zwrócić szczególną uwagę na fakt, że saldo bilansu turystycznego było dodatnie (w odróżnieniu od salda bilansu handlowego), w wyniku, czego turystyka miała realny wpływ na zmniejszenie się ujemnego salda bilansu płatniczego kraju.

Mając, na uwadze fakt, iż turystyka nie jest obecnie uwzględniana przez państwo w systemie rachunków narodowych jako odrębny dział działalności gospodarczej, a wyniki ekonomiczne, jakie osiąga wskazują, że jej udział w gospodarce narodowej przybiera z roku na rok coraz większe rozmiary można dojść do konkluzji, że ta mało doceniana obecnie gałąź gospodarki w przyszłości może się stać (a według prognoz WT&TC raczej na pewno tak się stanie) jedyną, w której będziemy w stanie nadrobić szybko zaległości i kto wie, może dzięki odpowiedniemu zarządzaniu i promocji będziemy nawet mogli dogonić inne kraje, dla których jest ona już od dawna: głównym źródłem dochodu, narzędziem walki z bezrobociem, stabilizatorem gospodarki, czynnikiem który służy do napędzania koniunktury. Całkiem prawdopodobne jest, że w bliskiej przyszłości dzięki turystyce właśnie spadnie w Polsce odsetek ludzi, którzy żyją w skrajnym ubóstwie, regiony, które teraz notują wysoki wskaźnik bezrobocia i w których upada gospodarka dzięki turystyce ponownie się podźwigną, stopa bezrobocia spadnie, a nasze ujemne saldo bilansu płatniczego nareszcie będzie dodatnie – tym samym poziom, jakość i warunki naszego życia będą lepsze. Nie stanowi to dla nikogo zaskoczenia, że nasz kraj nigdy nie znajdował się w czołówce najlepiej zarabiających krajów świata, bowiem poziom rozwoju naszej gospodarki nie pozwalał nam na to – być może to turystyka stanowi jedyną realną możliwość, aby sytuacja ta nareszcie uległa zmianie.

³⁰ <http://www.rbf.net.pl/docs/040325.htm>

Jak wynika z badań UNWTO polski rynek turystyczny zajmuje na świecie i w Europie całkiem niezłą pozycję, świadczyć o tym mogą wyniki badań, które zostały opublikowane przez tą organizację. Posiłkując się nimi możemy stwierdzić, że udział Polski w światowym rynku turystycznym w 2004 i w 2005 roku nie należał do najgorszych, aczkolwiek bywało lepiej. Wśród krajów świata przyjmujących największą liczbę turystów zagranicznych uplasowaliśmy się na całkiem niezłej 16 pozycji, gorzej, jeżeli chodzi o wpływy i wydatki na turystykę, w tym przypadku trzeba szukać Polski daleko poza pierwszą 20 krajów świata najlepiej zarabiających na turystyce i najwięcej wydających na turystykę. Trzeba, jednak przyznać, że chociaż do światowych liderów rynku turystycznego nie należymy, to nasza pozycja na rynku europejskim nie jest zła. W kategorii najczęściej odwiedzanych krajów regionu europejskiego uplasowaliśmy się na wysokim 8 miejscu, natomiast pod względem wpływów i wydatków na troszeczkę gorszej, bo 14 pozycji. Pomimo, że nasz udział w światowym rynku turystycznym słabnie, co nie jest oczywiście pozytywnym zjawiskiem, to podkreślić należy, że nasza pozycja na rynku europejskim jest dobra, a to o ten rynek Polska powinna walczyć, ponieważ jak wynika z danych statystycznych dotyczących ruchu turystycznego, to właśnie rynek europejski generuje największą liczbę turystów. Należałoby, więc skoncentrować się na tym właśnie rynku i postarać się umocnić obecną pozycję, nie zapominając oczywiście podjęciu starań, które będą miały na celu poprawę pozycji Polski na rynku światowym.

Po kilku latach spadkowej tendencji, jaka zarysowała się na polskim rynku turystycznym, w 2004 roku po raz pierwszy od dłuższego czasu mogliśmy mówić o wzroście, jednak niestety dotyczył on tylko zagranicznej turystyki przyjazdowej, bowiem w krajowej turystyce nadal notuje się spadek. W 2004 roku ogółem odwiedziło nas ok. 62 mln cudzoziemców, z czego 14,2 mln stanowili turyści, w 2005 roku zanotowano kolejny wzrost o 6,4%, tak, więc liczba turystów zagranicznych wzrosła do 15,2 mln, wzrosły też wpływy dewizowe uzyskane z tytułu przyjazdów turystów zagranicznych do Polski wyniosły one w 2004 roku blisko 3 mln USD, a w 2005 roku blisko 3,3 mln USD. Największy wpływ na ten wzrost miały kraje należące do 15 UE (przede wszystkim Niemcy), a także kraje należące do rynku wschodniego tzn. Rosja, Ukraina i Białoruś, ponieważ to one generowały największy ruch przyjazdowy do Polski.

Pomimo, że sytuacja na polskim rynku turystycznym uległa małej poprawie, to nadal jednak niepokój budzi spadek aktywności Polaków, jaki notowany jest zarówno w wyjazdowej jak i w krajowej turystyce. Polscy turyści w 2004 roku, odbyli tylko 6,3 mln podróży zagranicznych oznacza to, że nastąpił ponowny spadek, prawie 1mln w stosunku do roku poprzedniego (w 2003 roku wyjechało, bowiem 7,2 mln), w roku 2005 aktywność polskich turystów ponownie spadła, tym razem o 2% w stosunku do roku poprzedniego. Na turystykę zagraniczną wydaliśmy ok. 10,6 mln PLN, też mniej niż przed rokiem. Wynika, zatem z tego, że Polska jest zdecydowanie krajem recepcji turystycznej, więcej turystów zagranicznych przyjmujemy, natomiast aktywność własnych obywateli wyjazdach zagranicznych jest bardzo słaba.

Nie najlepiej rysuje się również sytuacja turystyki krajowej, jak bowiem wskazują dane statystyczne w 2004 roku zarówno w przypadku wyjazdów krótko- jak i długookresowych mieliśmy do czynienia ze znacznym spadkiem, w pierwszym przypadku o 20% do 25 mln, a w drugim ze spadek o 15% do 14,6mln podróży krajowych. Znaczny, bo ponad 17% spadek – do 17,9 mln PLN - zanotowano także w przypadku przychodów, jakie wygenerowała krajowa turystyka. W 2005 roku utrzymała się sytuacja sprzed roku, co oznacza kolejny spadek udziału Polaków w turystyce krajowej z 39 mln notowanych w 2004 roku do 35,9 mln w 2005 roku. Tym razem

spadek dotyczył tylko wyjazdów krótkookresowych, których liczba spadła o ponad 15% (z 25 mln w 2004 roku do 21,2 mln w 2005 roku). W związku ze zmniejszającą się z roku na rok aktywnością turystyczną notowaną wśród własnych obywateli należałoby podjąć odpowiednie kroki, aby to negatywne zjawisko zahamować oraz podjąć wszelkie konieczne starania mające na celu pobudzenie do ponownego rozwoju turystyki krajowej. Ponieważ nawet, jeżeli założymy, że przychody dewizowe uzyskane od turystów zagranicznych będą rosły, to stały spadek w przychodach z turystyki krajowej spowoduje, że zyski osiągnięte z turystyki ogółem realnie nie będą wzrastać.

Oceniając podmioty gospodarcze występujące na polskim rynku turystycznym należałoby przyjąć dwa kryteria: ilościowe i jakościowe. I tak pod względem ilościowym (zarówno, jeżeli mówimy o liczbie obiektów noclegowych jak i liczbie biur podróży), sytuacja na polskim rynku podmiotów gospodarczych wygląda imponująco. Mamy, bowiem 2069 Biur Podróży świadczących usługi turystyczne, znajdują się wśród nich polskie podmioty takie jak np. Orbis czy Triada, ale i przedstawiciele dużych zagranicznych firm np. TUI, Neckermann und Reisen, czy Ving, Liczba obiektów typu noclegowego ok. 6,9 mln, oraz liczba miejsc noclegowych ok. 584 tys., a także fakt stałego powstawania nowych obiektów, które są budowane zarówno przez polskich jak i zagranicznych inwestorów, pozwala stwierdzić, iż sytuacja Polskiej bazy noclegowej jest bardzo dobra.

Niestety oceniając nie tylko rynek hotelarski czy rynek biur podróży działających na polskim rynku usług turystycznych, ale i polską infrastrukturę transportową od strony jakościowym nie można powiedzieć, że jest dobrze. Bardzo duża ilość obiektów noclegowych, podobnie zresztą jak i nawierzchnie dróg (autostrad, dróg ekspresowych i wojewódzkich), stacje kolejowe, porty lotnicze, baza sanitarna itp. wymagają generalnego remontu, a w niektórych przypadkach całkowitej odbudowy - świadczyć o tym mogą chociażby negatywne oceny, jakie wyrażają turyści i to nie tylko zagraniczni, ale także krajowi. Wynika z tego, zatem, że należałoby przeprowadzić renowację posiadanej infrastruktury nie wspominając, że w związku z wejściem Polski, do UE istnieje potrzeba wybudowania zupełnie nowej infrastruktury, bardziej nowoczesnej, która sprostałaby wciąż rosnącym wymaganiom turystów – bez niej niestety nie dogonimy liderów rynku turystycznego, którzy taką infrastrukturą dysponują już teraz. Brak nowoczesnej infrastruktury jest, bowiem największą barierą rozwoju społeczno – gospodarczego państwa, tym samym stanowi on główną barierę rozwoju turystyki, – bez której infrastruktura: turystyczna, ale i paraturystyczna, nie może się obejść.

Świadomość konieczności dokonania licznych zmian i poprawek w infrastrukturze mają władze państwowe zajmujące się sprawami rozwoju turystyki – wiedzą one, że jest to jeden z głównych problemów, z jakimi boryka się polska turystyka, zdają sobie także doskonale sprawę z faktu, że aby móc konkurować na rynku europejskim turystycznym zmiany te muszą zostać przeprowadzone i to jak najszybciej.

Rozdział 2

POLITYKA UNII EUROPEJSKIEJ W DZIEDZINIE TURYSTYKI

2.1. Polityka turystyczna Unii Europejskiej

Unia Europejska (UE) – została utworzona w 1951 roku pod nazwą Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (EWWiS), w 1957 roku została przekształcona w Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG) i Europejską Wspólnotę Energii Atomowej

(EURATOM). W 1992 roku na mocy Traktatu o Unii Europejskiej, jaki został podpisany pomiędzy państwami członkowskimi w Maastricht, organizacji tej nadano nazwę Unii Europejskiej – pod tą nazwą działa ona do dzisiaj. Obecnie UE tworzona jest przez 25 państw członkowskich, a kolejne pretendują do wstąpienia w jej strukturę. Podkreślić należy, że UE nie jest federacją, jak Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, nie jest też jednak wyłącznie organizacją międzynarodową na wzór ONZ. UE w rzeczywistości jest jedyną w swoim rodzaju organizacją, wspólnotą, gospodarczo – politycznym związkiem państw Europejskich. Kraje, które wchodzi w jej skład (państwa członkowskie) są samodzielnymi i niepodległymi narodami, ale co bardzo ważne, przenoszą one część swoich suwerennych praw na organa Wspólnoty w celu osiągnięcia siły i wpływu na arenie międzynarodowej, jakich same nigdy nie byłyby w stanie osiągnąć. Łączenie suwerenności w praktyce oznacza przeniesienie przez państwa członkowskie części swoich kompetencji decyzyjnych na wspólnie stworzone instytucje – tak, aby decyzje podejmowane w konkretnych i istotnych obszarach wspólnego zainteresowania (a więc i turystyki) podejmować na poziomie ogólnoeuropejskim.³¹

2.1.1. Znaczenie i zakres polityki turystycznej

CZYM JEST POLITYKA TURYSTYCZNA

Zdefiniowanie samego terminu turystyka nastręczyło uczonym wiele trudności, świadczy o tym mnogość definicji, z jakimi możemy spotkać się w literaturze. Jeśli więc sam termin turystyka był i nadal pozostaje trudny do zdefiniowania, o ile trudniejsze jest, więc ujęcie w ramy terminologiczne, tego, „czym jest polityka turystyczna” (termin ten zawiera, bowiem w sobie aż dwa pojęcia: polityka i turystyka). Przekonali się o tym zapewne wszyscy, którzy podjęli próbę zdefiniowania tego terminu, rezultatem takich starań jest jedna z definicji wedle, której **politykę turystyczną** możemy określić jako „wszelkie działania władz różnego szczebla (międzynarodowego, krajowego, regionalnego i lokalnego) mające na celu zaspokojenie potrzeb turystycznych własnego społeczeństwa, racjonalne wykorzystanie zasobów pracy i kapitału (w tym środowiska przyrodniczego i kulturowego) w sferze gospodarki turystycznej, kształtowanie optymalnych rozmiarów i struktur ruchu turystycznego oraz stwarzanie warunków do dalszego rozwoju turystyki, z uwzględnieniem jej licznych funkcji oraz związków z innymi sferami życia społecznego i gospodarczego”.³²

Z definicji tej, która odzwierciedla najbardziej powszechne rozumienie polityki turystycznej, wynika, zatem, że najistotniejszą instytucją, która odpowiada za formułowanie i realizowanie polityki turystycznej jest państwo, a raczej władze poszczególnych państw, które w celu lepszej organizacji i realizacji owej polityki powołują różnego rodzaju instytucje działające na poszczególnych szczeblach administracji rządowej i samorządowej.

Jeszcze do niedawna uważano, że zarządzanie turystyką jest domeną państwa, jednak szybko okazało się, iż własną politykę turystyczną mogą prowadzić także **poszczególne przedsiębiorstwa**, działające w różnych sektorach rynku turystycznego (wielkie ponadnarodowe koncerny touroperatorów, łańcuchy hotelowe, linie lotnicze,

³¹ http://europa.eu/institutions/index_pl.htm

³² Kompedium pilota wycieczek, praca zbiorowa pod redakcją Z. Kruczka, Proksenia Kraków 2000, s. 25.

które poprzez swoją politykę handlową czasami wywierają większy wpływ na funkcjonowanie turystyki w poszczególnych krajach, niż polityka państw narodowych), a także **niektóre organizacje międzynarodowe** (niektóre ugrupowania gospodarcze i regionalne np., OECD, ASEAN, APEC oraz **międzynarodowe organizacje turystyczne**, zarówno międzyrządowe np. UNWTO jak i pozarządowe np. UFTAA, IATA, ECTAA. Jak się okazuje wspólną politykę w zakresie turystyki w niektórych obszarach działalności mogą w końcu prowadzić **państwa członkowskie samej UE**, - a raczej **instytucje Wspólnoty**, którym państwa te powierzyły część swoich suwerennych praw.

Oczywiście największe znaczenie w prowadzeniu polityki turystycznej miały i nadal mieć będą władze poszczególnych państw, – co nie ulega najmniejszej wątpliwości, jednak nie zmienia to faktu, że pojawiają się i pojawiać się będą coraz częściej pewne elementy wspólnej polityki turystycznej. Kształtowanie się międzynarodowej polityki turystycznej jest zjawiskiem nieuniknionym, albowiem ma ono na celu, pomóc w rozwiązaniu wielu problemów nurtujących współczesną turystykę, które nie mogą być rozwiązane na szczeblu krajowym - wobec czego ingerencja instytucji działających na szczeblu międzynarodowym wydaje się być konieczna, a nawet niezbędna.

Efekty procesu kształtowania się zrębów międzynarodowej polityki turystycznej są już zauważalne, wskazuje na to w swojej książce pt. „ Międzynarodowe Organizacje Turystyczne” W.Alejziak³³. Autor zwraca uwagę na fakt, iż klasyczny model zarządzania turystyką występujący do niedawna w wielu krajach europejskich przebiegający według schematu: państwo - prowincja – lokalne środowisko, uległ zasadniczej zmianie i obecnie coraz częściej przebiega on wedle następującego schematu: **Europa – państwo – region – gmina – miasto**. Wynika z tego, zatem, że pewne decyzje dotyczące turystyki podejmowane są wspólnie przez państwa członkowskie Unii Europejskiej (przez instytucje wspólnoty) na forum międzynarodowym, co ma zasadniczy wpływ na formułowanie i realizowanie polityki turystycznej na szczeblu narodowym.

Polityka turystyczna, kształtowana i realizowana jest zazwyczaj bezpośrednio przez władze państwowe, aczkolwiek jej realizacja może odbywać się także za pośrednictwem określonych instytucji pozarządowych, którym władze te przekazują odpowiednie uprawnienia do podejmowania działań w zakresie turystyki. Wybór formy realizacji polityki turystycznej warunkowany jest zasadniczo przez dwa czynniki:

- **cele** - jakie państwo , czy też Wspólnota Europejska zamierza osiągnąć,
- oraz **instrumenty** – jakimi dysponuje.

Pierwszy czynnik to „**cele**” - cele polityki turystycznej mogą być zróżnicowane, zdarza się także, iż podlegają one okresowym zmianom, w dużej jednak mierze uzależnione są one od znaczenia i specyfiki turystyki, z jaką mamy do czynienia w danym kraju, tudzież wspólnocie krajów. Odmienne cele będą dotyczyć polityki turystycznej kraju (grupy krajów) emisyjnego, a inne kraju (grupy krajów) recepcyjnego, jeszcze inaczej będzie się kształtować polityka turystyczna w kraju (grupie krajów) rozwiniętym gospodarczo, w którym turystyka jest ważnym elementem konsumpcji społecznej i ma znaczny wpływ na gospodarkę narodową, a inaczej w kraju, w którym ma ona raczej marginalne znaczenie.

Drugim równie ważnym czynnikiem wpływającym na formułowanie i realizację polityki turystycznej są **instrumenty (środki)**, jakimi dysponuje państwo (wspólnota państw). Instrumenty te pozwalają na kształtowanie zarówno popytu jak i podaży turystycznej, a ich dobór warunkowany jest przez cele, jakie państwo chce zrealizować

³³ W. Alejziak, T. Marcinie, Międzynarodowe Organizacje Turystyczne, Albis Kraków 2003, s. 290.

dzięki turystyce. Do instrumentów tych można zaliczyć między innymi kształtowanie ilości i struktury czasu wolnego ludności, kształtowanie poziomu dochodów ludności, tworzenie i egzekwowanie prawa turystycznego, koncesje, wpływ na zagospodarowanie, kategoryzację bazy noclegowej, dotacje, subwencje, dofinansowania, zwolnienia i ulgi podatkowe, kształcenie kadr dla potrzeb turystyki, informację i propagandę turystyczną, w przypadku turystyki zagranicznej dodatkowo można wymienić takie instrumenty jak: formalności graniczne (przepisy paszportowe, wizowe, celne, sanitarne).

W ujęciu najbardziej ogólnym możemy mówić o dwóch rodzajach podejścia do polityki turystycznej ze strony państwa (wspólnoty europejskiej): o tzw. podejściu podmiotowym i przedmiotowym.

- **Podejście podmiotowe** charakteryzuje się tym, iż podstawowym celem polityki turystycznej jest zaspokojenie potrzeb turystyki jako działu gospodarki narodowej oraz ważnej sfery życia publicznego – zazwyczaj w sposób podmiotowy traktowana jest przez państwo (wspólnotę) turystyka własnych obywateli.

- Drugie **podejście przedmiotowe**, polega na potraktowaniu turystyki jako środka, dzięki któremu możliwe staje się osiągnięcie przez państwo (wspólnotę) innych, zazwyczaj szerszych celów: gospodarczych, społecznych i politycznych – w taki właśnie przedmiotowy sposób traktowana jest zagraniczna turystyka przyjazdowa.

ORGANIZACJA I ZARZADZANIE TURYSTYKĄ W UE

Jak wynika z powyższych rozważań polityka turystyczna jest bardzo skomplikowanym procesem sterowania rozwojem turystyki – wymaga ona koordynacji działań wielu instytucji i organizacji działających w wielu różnych sektorach gospodarki.

Aby możliwe było koordynowanie tych działań polityka turystyczna musi przybrać kształt instytucjonalny w postaci systemu zarządzania turystyką. Model tego systemu w wielu krajach europejskich wygląda obecnie bardzo podobnie, w dużym uproszczeniu można przyjąć, iż tworzony on jest przez organizacje i instytucje działające na trzech lub czterech szczeblach (poziomach): centralnym - narodowym, regionalnym (np. województwa), sub – regionalnym (np. prowincje) i lokalnym (np. gminy, powiaty). Najczęściej spotykanym rozwiązaniem, stosowanym w wielu krajach europejskich jest trzypoziomowy model systemu zarządzania turystyką, który tworzony jest przez organizacje i instytucje działające na trzech szczeblach: narodowym, regionalnym i lokalnym (brak instytucji działających na szczeblu sub - regionalnym czyni ów system sprawniejszym od systemu czteropoziomowego i pozawala na uniknięcie konfliktów, które mogłyby się pojawić między organizacjami szczebla regionalnego i sub – regionalnego, a które wynikają z niemożności dokonania kompleksowego podziału w zakresie kompetencji i obowiązków między jednym poziomem a drugim). Najwyższy, centralny szczebel zarządzania turystyką tworzony jest zazwyczaj przez dwa typy instytucji:

- **NTA – National Tourism Administration:** narodowe organa administracji turystycznej,
- **NTO – National Tourism Organizations:** narodowe organizacje turystyczne.

Tab.24. Instytucje pełniące funkcje NTA i NTO w wybranych krajach Unii Europejskiej

KRAJ	NARODOWA ADMINISTRACJA TURYSTYCZNA (NTA)	NARODOWA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA (NTO)
Austria	Ministerstwo Gospodarki i Pracy	Austria Werbung
Belgia	Ministerstwo Gospodarki	VCGT – Flandria, OPT – Walonia
Czechy	Ministerstwo Rozwoju Regionalnego	COT – Czeska Organizacja Turystyczna
Dania	Ministerstwo Komunikacji i Turystyki	Danish Tourit Board
Finlandia	Ministerstwo Przemysłu i Handlu	FAB – Fiński Zarząd Turystyki
Francja	Ministerstwo Transportu Budownictwa i Turystyki	Maison de la France
Grecja	Ministerstwo Turystyki	GNTTO - Grecka Narodowa Organizacja Turystyczna
Hiszpania	Ministerstwo Handlu i Turystyki	TURESPAÑA – El Instituto de Turismo de España
Holandia	Ministerstwo Spraw Gospodarczych	NTB – Holenderskie Biuro Turystyki Netherlands Board of Tourism
Irlandia	Ministerstwo Turystyki i Handlu	BFE – Biuro Turystyki Irlandii
Luksemburg	Ministerstwo Turystyki	ONT – Luksemburska Agencja Turystyki
Malta	Ministerstwo Usług Gospodarczych	Malta Tourism Authority
Niemcy	Ministerstwo Spraw Gospodarczych	DTZ – Niemiecka Centrala Turystyki
Norwegia	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	Norwegian National Tourist Board
Polska	Ministerstwo Gospodarki – Departament Turystyki	POT - Polska Organizacja Turystyczna
Portugalia	Ministerstwo Handlu i Turystyki	ICEP (częściowo autonomiczna)
Słowacja	Ministerstwo Gospodarki – Departament Turystyki	Slovak Tourist Board Offices – Narodowe Centrum Turystyki Słowackiej
Turcja	Ministerstwo Kultury i Turystyki	Turkey Tourism and Information Office
Węgry	Ministerstwo Gospodarki i Transportu	Węgierskie Biuro Turystyki
Wielka Brytania	Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego	BTA – Brytyjski Zarząd Turystyki British Tourist Authority
Włochy	Rada Ministrów – Gabinet Premiera	ENIT – Włoski Zarząd Turystyki

Źródło: Kompendium pilota wycieczek, praca zbiorowa pod redakcją Z. Kruczka, Proksenia, Kraków 2005, s. 29, informacja o NTA - <http://www.ceinet.org/contacts.php?pageID=184>, <http://www.gnto.gr/pages.php?pageID=11&langID=2>, <http://www.hungary.com/main.php?folderID=898>.

Narodowa Administracja Turystyczna³⁴

Centralny organ administracji rządowej do spraw turystyki – odgrywa podstawową rolę w każdym systemie zarządzania turystyką, zazwyczaj przybiera on formę jednostki organizacyjnej, np. referatu lub departamentu ds. turystyki, która działa w strukturach określonego ministerstwa, znacznie rzadziej zaś jednostka ta przybiera formę odrębnego ministerstwa turystyki. Najczęstszym rozwiązaniem, pojawiającym się w zdecydowanej większości państw, jest łączenie spraw turystyki w strukturach ministerialnych z innymi działami administracji rządowej. Jak wynika z poniżej zaprezentowanej tabeli

³⁴ Tamże, s. 25 - 26.

najczęściej stosowanym modelem organizacji i zarządzania turystyką jest jej powiązanie z resortami gospodarczymi tj. ministerstwem gospodarczym lub ministerstwem przemysłu, oraz wyodrębnienie w nim specjalnej komórki organizacyjnej, w formie departamentu lub wydziału odpowiedzialnego za politykę turystyczną.

Narodowe Organizacje Turystyczne³⁵

Narodowe (krajowe) Organizacje Turystyczne - **NTO**, są natomiast instytucjami pozarządowymi, które poprzez przejęcie określonych funkcji od organów centralnej administracji państwowej – zwłaszcza w zakresie promocji – stają się częścią centralnego systemu zarządzania turystyką. Należy jednak podkreślić, że pełnią one funkcję organu pomocniczego a ich wpływ na kształtowanie polityki turystycznej nie jest tak duży jak to ma miejsce w przypadku NTA. Organizacje te skupiają zazwyczaj przedstawicieli wszystkich zainteresowanych stron i podmiotów rynku turystycznego, można tutaj wymienić np. administrację rządową, organizacje samorządowe (w tym zarówno samorządy gospodarcze, np. izby turystyczne jak i samorządy terytorialne w miejscowości regionie), organizacje społeczne, stowarzyszenia turystyczne itp.

Te dwa rodzaje instytucji (NTA i NTO) odgrywają zawsze zasadniczą rolę w całym systemie zarządzania turystyką i zwykle posiadają one swoje odpowiedniki na niższych szczeblach owego systemu – są to ich regionalne i lokalne odpowiedniki.

Organizacje i instytucje działające na szczeblu regionalnym i lokalnym mogą stanowić przedłużenie instytucji centralnych, ale także mogą być jednostkami działającymi niezależnie od władz centralnych, które wkomponowane są strukturę autonomiczną organów administracji terenowej lub organów samorządowych.

Tab.25. Najważniejsze zadania polityki turystycznej

POZIOM NARODOWY ▪ promocja za granicą, w tym zwłaszcza narodowe biura turystyczne za granicą; ▪ ogólne planowanie; ▪ wsparcie dla branży turystycznej; ▪ ogólne zasady funkcjonowania branży (np. kategoryzacja);
POZIOM REGIONALNY ▪ infrastruktura i wyposażenie; ▪ planowanie (na poziomie regionalnym); ▪ wsparcie podmiotów (subwencje, dotacje na modernizację); ▪ promocja na rynku krajowym lub sąsiednich regionach; ▪ zarządzanie jakością; ▪ szkolnictwo i doskonalenie;
POZIOM LOKALNY ▪ informacja i działania związane z recepcją turystów; ▪ promocja (broszury, targi); ▪ zarządzanie jakością; ▪ planowanie, i wyposażenie; ▪ organizacja imprez turystycznych oraz innych (festiwali, targów, zawodów).

Źródło: W. Alejziak, T. Marciniec, „ Międzynarodowe Organizacje Turystyczne, Albis Kraków 2003, s. 290.

³⁵ Tamże, s. 26.

Zasadniczo kształt instytucjonalny systemu zarządzania i stopień jego scentralizowania uzależniony jest od struktury i organizacji życia politycznego w poszczególnych krajach. Dlatego też w każdym z krajów członkowskich UE system zarządzania turystyka może się nieznacznie różnić, szczególnie na poziomie regionalnym i lokalnym, jednak można wskazać standardowy podział zadań pomiędzy różnymi szczeblami – został on zaprezentowany w powyższej tabeli.

2.1.2. Stosunek Unii Europejskiej do turystyki

Unia Europejska nie ma podstaw prawnych do bezpośredniego kreowania wspólnej polityki oraz regulacji w dziedzinie turystyki. Jednakże szybki rozwój turystyki, jej wzrastające znaczenie w życiu społeczno – gospodarczym obywateli Unii Europejskiej powodują, iż ingerencja Wspólnoty w te dziedziny życia wydaje się być nieunikniona. Pomimo, iż nadal istnieją dość duże rozbieżności, co do roli, jaką powinna odgrywać Wspólnota w sektorze turystyki oraz co do kształtu i zakresu wspólnotowej polityki w zakresie turystyki, coraz częściej zaczyna pojawiać się tendencja do jej wyodrębniania. Trzeba podkreślić jednoznacznie, iż pomimo postępującego procesu zmierzającego do stworzenia wspólnotowej polityki w dziedzinie turystyki, UE nadal nie traktuje owej polityki jako działania sektorального – „wspólnotowa polityka turystyczna” postrzegana jest raczej jako kompleksowy zbiór zadań z różnych dziedzin unijnej polityki: ekonomicznej, regionalnej czy społecznej

Najważniejsze akty prawne, UE, które mogą być uznane za przejaw wspólnej polityki turystycznej krajów należących obecnie do Unii Europejskiej:

- UCHWAŁA RADY UE z dnia 10 kwietnia 1984 roku o POLITYCE WSPÓLNOTY W DZIEDZINIE TURYSTYKI, oraz towarzyszący jej komunikat zatytułowany: „Polityka Wspólnoty w dziedzinie turystyki. Wytyczne wstępne”;
- TRAKTAT Z MAASTRICHT 7 lutego 1992 roku;
- DECYZJA RADY UE Nr 92/421/EEC z dnia 13 lipca 1992 roku;
- ZIELONA KSIĘGA TURYSTYKI z dnia 4 kwietnia 1995 roku;
- TRAKTAT USTANAWIAJĄCY KONSTYTUCJĘ DLA UNII EUROPEJSKIEJ;
- „Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej” z dnia 17 marca 2006 roku.

UCHWAŁA RADY UE z dnia 10 kwietnia 1982 roku

Do 1982 roku praktycznie nie istniały żadne akty prawne, które wskazywałyby na jakiegokolwiek działania i uprawnienia UE w kształtowaniu polityki turystycznej. Jedynym dokumentem, który niejako upoważniał Wspólnotę do prowadzenia działań w zakresie turystyki był Traktat Rzymski. Dwa Artykuły owego Traktatu, a mianowicie art. 100 i art. 235, mówiły o tym, iż Wspólnota ma zagwarantowane prawo do prowadzenia działań w obszarach zastrzeżonych dla państw członkowskich, (co można odnieść również do działań w zakresie turystyki).

Za pierwszy akt prawny dotyczący turystyki uważa się specjalną **Uchwałę Rady UE z 10 kwietnia 1984 roku w sprawie polityki Wspólnoty w dziedzinie turystyki**, do której został załączony komunikat Komisji Europejskiej zatytułowany: „**Polityka Wspólnoty w dziedzinie turystyki. Wytyczne wstępne**”.

Uchwała UE wskazywała przede wszystkim na rolę i znaczenie turystyki, jako narzędzia wspierającego działania służące osiągnięciu przez Wspólnoty Europejskie wielu ważnych celów, takich jak:

- zacieśnienie stosunków między państwami;
- promowanie zrównoważonego rozwoju ekonomicznego;

- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw itd.

W dokumencie tym wskazana została również potrzeba uwzględnienia spraw turystyki w procesach decyzyjnych Wspólnoty, konsultacjach pomiędzy państwami członkowskimi a instytucjami UE, szczególnie zaś Komisją Europejską, która została upoważniona do przedłożenia propozycji działań umożliwiających dalszy rozwój turystyki w krajach członkowskich.

Warte podkreślenia jest także, iż w Uchwale tej Rada UE zaakceptowała wstępne wytyczne dla polityki Wspólnoty w dziedzinie turystyki przedłożone przez Komisję Europejską. Komunikat ten – jako drugi akt prawny dotyczący turystyki - zwrócił uwagę na fakt, iż spora część programów politycznych dotyczy bezpośredni lub pośrednio turystyki, w związku, z czym konieczne jest uwzględnianie jej potrzeb przy podejmowaniu decyzji dotyczących następujących kwestii:

- **swoboda ruchu i bezpieczeństwo:** wskazano konieczność wprowadzenia ułatwień dla turystów podczas przekraczania granic i w czasie pobytu na terenie państwa członkowskiego UE, środki mające służyć realizacji tego celu to np.: uproszczenie odprawy celnej, ograniczenie kontroli policyjnej na granicach, wprowadzenie możliwości korzystania z opieki medycznej w krajach członkowskich UE turystom ubezpieczonym w jednym z państw członkowskich itp.;
- **ochrona konsumenta:** wskazano na konieczność wzmocnienia ochrony turystów jako konsumentów usług turystycznych przed wadami tychże usług, które oferowane są do sprzedaży przez agencje podróży;
- **warunki prowadzenia i podejmowania działalności gospodarczej:** podkreślono, iż wprowadzenie swobody prowadzenia działalności gospodarczej i zakładania przedsiębiorstw w dowolnym państwie członkowskim korzystnie wpłynie na tworzenie wspólnego rynku usług turystycznych, środki służące realizacji tego celu to: stworzenie ram prawnych pozwalających na prowadzenie działalności gospodarczej oraz swobody świadczenia usług turystycznych w dowolnym państwie członkowskim, wzajemne uznawanie kwalifikacji zawodowych w dziedzinie turystyki, ujednolicenie stawek podatku VAT od usług turystycznych itp.;
- **transport:** zwrócono uwagę na konieczności wspierania rozwoju turystyki poprzez dofinansowanie infrastruktury, w tym również infrastruktury transportowej (np. poprawa połączeń komunikacyjnych);
- **rozwój regionalny:** zwrócono uwagę na fakt, że turystyka to jeden z najlepszych sposobów nakręcających koniunkturę, który może pomóc w rozwoju uboższych regionów – turystyka to dla Wspólnoty sposób na poparcie biednych regionów posiadających potencjał turystyczny;
- **ochrona europejskiego dziedzictwa przyrodniczego i kulturalnego:** podkreślono, iż dziedzictwo to ma ogromne znaczenie dla turystyki i konieczne jest jego ochrona, która powinna być realizowana poprzez prowadzenie zrównoważonego rozwoju.³⁶

W komunikacie tym podkreślony został fakt, iż na poziomie Wspólnoty powinny być rozwiązywane problemy i realizowane przedsięwzięcia dotyczące turystyki, których rozwiązanie i osiągnięcie nie jest możliwe na poziomie krajowym (wydłużenie sezonu turystycznego, zachowanie dziedzictwa kulturowego, promocja turystyki socjalnej, kulturowej i wiejskiej).

³⁶ Tamże, s. 296 – 297.

TRAKTAT Z MAASTRICHT z dnia 27 luty 1992 roku

Kluczowe znaczenie dla rozwoju polityki turystycznej Unii Europejskiej miał Traktat z Maastricht ustanawiający Unię Europejską. Traktat ten po raz pierwszy wprowadził do wcześniejszych traktatów zapisy dotyczące turystyki. Podkreślone zostało w nim jednoznacznie, iż do zadań Wspólnoty należy wspólna polityka turystyczna. Od tego czasu Unia Europejska traktuje turystykę, jako jedną z ważnych dziedzin prowadzonej przez siebie polityki, co przejawia się między innymi w takich obszarach i kierunkach działania jak:

- wolność i swoboda poruszania się po krajach UE;
- ochrona i bezpieczeństwo turystów;
- ochrona walorów turystycznych;
- system statystyki turystycznej, kształcenie zawodowe itd.

Zgodnie z art. 2 wyżej wspomnianego traktatu, stwierdza się, iż **„Zadanie Wspólnoty jest poprzez ustanowienie wspólnego rynku i unii gospodarczo – walutowej oraz realizację wspólnych polityk lub działań określonych w art. 3 i 3a, popieranie w całej Wspólnocie harmonijnego, zrównoważonego rozwoju działań gospodarczych, trwałego i nieinflacyjnego rozwoju z poszanowaniem środowiska naturalnego, wysokiego stopnia zbieżności działań gospodarczych, wysokiego poziomu zatrudnienia i opieki społecznej, podnoszenie stopy życiowej i jakości życia, spójności ekonomicznej i społecznej oraz solidarności pomiędzy państwami członkowskimi”**³⁷

Realizacji tego celu wedle traktatu mają służyć instrumenty i środki wymienione w art. 3 i 3a:

„d) środki dotyczące wjazdu i poruszania się osób po rynku wewnętrznym, zgodnie z postanowieniem art. 100c...,

f) wspólna polityka w zakresie transportu,

g) system zapewniający, że konkurencja w ramach rynku wewnętrznego nie ulegnie zakłóceniom...,

i) politykę dotyczącą spraw społecznych obejmujących Europejski Fundusz Społeczny,

k) politykę w zakresie środowiska naturalnego...,

s) przyczynienie się do wzmocnienia ochrony konsumenta,

t) środki w dziedzinie energii, ochrony obywateli i TURYSTYKI.”³⁸

Artykuł 3t owego traktatu wskazuje, więc, że gospodarka turystyczna nie jest przedmiotem polityki Wspólnoty a jedynie wchodzi w zakres jej kompetencji - UE kształtując i realizując politykę w innych dziedzinach (np. gospodarka, środowisko, rozwój regionalny) tworzy tym samym wytyczne dla rozwoju turystyki.

DECYZJA RADY UE Nr 92/421/EEC z dnia 13 lipca 1992 roku³⁹

Unia Europejska mając świadomość dużego wkładu przemysłu turystycznego w tworzenie gospodarki Wspólnoty i gospodarki każdego państwa członkowskiego z osobna, dąży do harmonizacji działań w zakresie turystyki.

Przekonanie UE o konieczność prowadzenia wspólnej polityki w dziedzinie turystyki znalazło wyraz w Decyzji Rady UE Nr 92/421/EEC z 13 lipca 1992 roku, która potwierdziła konieczność podjęcia działań w zakresie turystyki na poziomie Unii Europejskiej. Dokument ten miał na celu wzmocnienie kompleksowego podejścia do

³⁷ http://ekai.pl/media/europa/t_maastricht.pdf - Traktat z Maastricht, Tytuł II, Artykuł G, art. 2

³⁸ http://ekai.pl/media/europa/t_maastricht.pdf

³⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992D0421:EN:HTML>

turystyki, tak w instytucjach samej UE, jak i narodowych politykach krajów członkowskich.

Artykuł 5 tej decyzji brzmi: „Every year from the date of adoption of the action plan, the Commission, in report to the European Parliament and Council, shall evaluate the Community's activities which affect tourism - Każdego roku od momentu wprowadzenia planu działania Komisja przed Parlamentem Europejskim i przez Radą będzie oceniała działania Unii, mające wpływ na turystykę” - The Role of the Union in the Field of Tourism, Commission Green Paper, Brussels 1995.⁴⁰

ZIELONA KSIĘGA TURYSTYKI z dnia 4 kwietnia 1995 roku⁴¹

Założenia Decyzji Rady UE Nr 92/421/EEC znalazły wyraz w uchwalonej 4 kwietnia 1995 roku, tzw. Zielonej Księdze Turystyki. „Zawierała ona opis działań prowadzonych przez Wspólnoty w sektorze turystyki oraz określała perspektywy jej dalszego rozwoju. W dokumencie tym podkreślono, że Wspólnota powinna podejmować działania związane z rozwojem rynku turystycznego w UE tylko wówczas, gdy nie mogą być skutecznie osiągnięte przez państwa członkowskie. Uzasadniając celowość wyodrębnienia polityki turystycznej na szczeblu UE, Zielona Księga wskazała na rolę turystyki między innymi w następujących dziedzinach:

- realizacja ogólnych celów Unii, określonych w traktatach założycielskich;
- osiągnięcie ekonomicznej i socjalnej spójności Unii;
- wdrażanie koncepcji zrównoważonego rozwoju gospodarki;
- przyczynianie się do promowania europejskiej tożsamości;
- wprowadzanie zmian strukturalnych i technologicznych;
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw.”

TRAKTAT USTANAWIAJĄCY KONSTYTUCJĘ DLA UNII EUROPEJSKIEJ

Należy podkreślić, iż pomimo szczególnej nazwy, dokument ten nie jest jeszcze unijną konstytucją. Jednakże w przypadku ratyfikacji i wejścia w życie na terenie całej Unii, Traktat ten stanie się de facto konstytucją i kolejnym bardzo dużym krokiem w kierunku powstania federalnego państwa europejskiego.

Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy jest z punktu widzenia prawa umową międzynarodową podpisaną przez suwerenne państwa. Traktat ten określa cele, kompetencje i instytucje Unii Europejskiej oraz relacje pomiędzy Unią a państwami członkowskimi, jak również jej system wartości i podstawowe prawa obywateli Unii.

Z zapisów Traktatu wynika, iż polityka turystyczna powinna zostać objęta ogólną wszechstronną polityką przemysłową i gospodarczą, a to, dlatego, że UE przez politykę turystyczną „rozumie zespół kryteriów, celów i instrumentów umożliwiających sterowanie turystyką europejską w kierunku zadowalających poziomów konkurencyjności, tworzenia dobrobytu i zrównoważonego rozwoju”.

Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy mówi, iż działania w sektorze turystyki powinny wspierać, koordynować i uzupełniać inne polityki europejskie.

▪ **„Sekcja 4 rozdziału 5 Konstytucji dla Europy, zatytułowana Turystyka art. III- 281** przedstawia następujące stanowisko wobec turystyki:

....Unia uzupełnia działania Państw Członkowskich w sektorze turystycznym, w szczególności poprzez wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw Unii w tym sektorze.

⁴⁰ Tamże, s. 298.

⁴¹ Tamże, s. 299.

W tym celu działania Unii skierowane są na:

- a) zachęcanie do tworzenia korzystnego środowiska dla rozwoju przedsiębiorstw w tym sektorze;
- b) wspieranie współpracy między Państwami Członkowskimi, w szczególności poprzez wymianę dobrych praktyk.

Ustawy europejskie (lub europejskie ustawy ramowe) ustanawiają szczególne środki przeznaczone do uzupełnienia działań podejmowanych w Państwach Członkowskich służących realizacji celów, o których mowa w niniejszym artykule, z **wyłączeniem jakiegokolwiek harmonizacji przepisów ustawowych i wykonawczych Państw Członkowskich.**⁴²

▪ **„Artykuł I-17 włącza turystykę do działań wspierających, koordynujących i uzupełniających:**

Unia ma kompetencje do podejmowania działań wspierających, koordynujących i uzupełniających. Do dziedzin takich działań o wymiarze europejskim należą:

- a) ochrona i poprawa zdrowia ludzkiego,
- b) przemysł,
- c) kultura,
- d) turystyka,**
- e) edukacja, sprawy młodzieży, sport i szkolenie zawodowe,
- f) obrona cywilna,
- g) współpraca administracyjna.”⁴³

Ten artykuł Traktatu Konstytucyjnego pokazuje, że, mimo iż uznaje się gospodarczy charakter turystyki i jej potencjał tworzenia dobrobytu w tym sektorze za pośrednictwem przedsiębiorstw, nie dąży się jednak do jej ogólnoeuropejskiej harmonizacji, a jedynie uznaje się jej funkcję uzupełniającą i koordynującą wobec polityk narodowych.

Ponadto, wyraźnie stwierdza się chęć wykluczenia jakiegokolwiek działalności regulacyjnej, którą można by wykorzystać do harmonizowania tych polityk. EKES jest zdania, że nie wyklucza to, a być może nawet ułatwia, porozumienia, co do ustalenia wartości, które określają europejski model turystyki.

„Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej” z dnia 17 marca 2006 roku⁴⁴

W Komunikacie z dnia 17 marca 2006 roku zatytułowanym „Odnowiona polityka UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej”, Komisja Europejska biorąc pod uwagę ogromnie ważną rolę, jaką odgrywa turystyka w życiu społeczno – gospodarczym Wspólnoty i każdego kraju z osobna, wskazała, iż głównym celem polityki turystycznej powinno być **„podnoszenie konkurencyjności europejskiego przemysłu turystycznego oraz tworzenie większej liczby lepszych miejsc pracy poprzez zrównoważony wzrost turystyki w Europie i na świecie.”** Cel ten Komisja chce osiągnąć przede wszystkim poprzez podjęcie bardziej efektywnego dialogu, jaki zaistnieć powinien pomiędzy instytucjami UE, administracją publiczną, sektorem prywatnym i wszystkimi stronami zainteresowanymi turystyką i jej rozwojem i to nie tylko na poziomie międzynarodowym czy narodowym, ale także na poziomie

⁴² http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2005/c_255/c_25520051014pl00140021.pdf - Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego w sprawie polityki turystycznej w rozszerzonej UE

⁴³ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2005/c_255/c_25520051014pl00140021.pdf

⁴⁴ <http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/5431D2D9-0196-4BF1-B56D-8893BC0F7B19/20289/8Odnowionapolitykaturystyczna.doc>

regionalnym i lokalnym. Koordynacja i współpraca pomiędzy różnymi stronami zainteresowanymi turystyką będą stanowiły najważniejszy instrument wdrażania odnowionej polityki turystycznej.

Do głównych obszarów, na których skupiać się będzie odnowiona polityka turystyczna UE zaliczyć należy:

- poprawę otoczenia regulacyjnego turystyki (lepsze stanowienie prawa) – ma się to przejawiać między innymi poprzez dokładniejszą i szerszą ocenę wniosków (np. aktów prawnych) tak aby turystyka i jej sprawy były uwzględnione we wszystkich wnioskach mogących mieć jakikolwiek wpływ na ten sektor gospodarki), przeglądaniu nierozstrzygniętych wniosków legislacyjnych w celu ponownego ich rozpatrzenie i przyjęcia, upraszczaniu istniejącego już prawodawstwa europejskiego – Komisja szczególną wagę przywiązywać będzie do dwóch aktów prawnych: dyrektywy w sprawie zorganizowanych podróży oraz dyrektywy odnoszącej się do korzystania z nieruchomości w oznaczonym czasie;
- koordynację polityki – Komisja podejmować będzie nadal działania mające na celu terminowe, przejrzyste i efektywne informowanie Komitetu Doradczego ds. Turystyki o wszystkich inicjatywach dotyczących turystyki które zawarte są w programie jej prac, ma to na celu wcześniejsze poinformowanie administracji publicznej o przewidywanych działaniach jakie będą podejmowane w zakresie turystyki, dzięki temu możliwe będzie powiadamianie i konsultowanie działań ze wszystkimi podmiotami i instytucjami zainteresowanymi rozwojem turystyki na szczeblu międzynarodowym, krajowym, regionalnym i lokalnym;
- lepsze wykorzystanie dostępnych europejskich instrumentów finansowych – Komisja przewiduje dalsze finansowanie działań z zakresu turystyki w ramach Programów oraz Funduszy UE, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Europejskiego Funduszu Rybołówstwa, Programu Leonardo da Vinci, przewiduje także uruchomienie dwóch nowych instrumentów w ramach programów ramowych: programu na rzecz konkurencyjności i innowacji którego zadaniem jest wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw UE szczególnie MŚP oraz programu w dziedzinie badań rozwoju technologicznego i działań demonstracyjnych które mogą przynieść korzyści dla sektora turystycznego (np. badania w zakresie technologii informacyjno – komunikacyjnej);
- promowanie turystyki zrównoważonej – Komisja będzie pracować na nad opracowaniem i wdrażaniem Europejskiej Agendy 21 dla turystyki, która jako proces długofalowy ma zapewnić bezpieczny dla środowiska naturalnego rozwój turystyki (Agenda 21 dla przemysłu turystycznego - dokument który powstał w 1996 roku, zgodnie z którym rozwój turystyki powinien być oparty na takim systemie zarządzania który z jednej strony pozwala na zaspokajanie potrzeb gospodarczych, społecznych i estetycznych ale z drugiej zachowuje tożsamość kulturową, różnorodność biologiczną środowiska itp. - Komisja promując turystykę zrównoważoną ma na uwadze również zrównoważony rozwój społeczny i gospodarczy;
- w ramach wzmocnienia rozumienia i widoczności turystyki Komisja przewiduje dokonania zmian i zaktualizowania dyrektywy 95/57/WE w sprawie zbierania informacji statystycznych w dziedzinie turystyki, jak również będzie promować harmonizację i wdrażanie TSA – rachunków satelitarnych dla turystyki we wszystkich państwach członkowskich, ma się to przyczynić do poznania prawdziwych rozmiarów i wartości przemysłu turystycznego w UE, ale przede

wszystkim zebrane w ten sposób dane stanowić będą doskonałe źródło informacji szczególnie dla osób podejmujących decyzje dotyczące turystyki i jej rozwoju na szczeblu publicznym i prywatnym (dane statystyczne są bowiem niezbędne do planowania długoterminowego i podejmowania działań);

- Komisja dostrzegając presję konkurencyjną, jaką pogłębia globalizacja rynków podejmie działania zmierzające do jak najlepszej promocji Europejskiego Rynku Turystycznego na świecie poprzez finansowanie europejskiego portalu turystycznego European Tourist Destination Portal, pragnie również w przyszłości promować państwa, miasta czy regiony, które mogą stanowić wzorce dla rozwoju turystyki zrównoważonej - być może działania takie będą odbywać się poprzez konkurs o europejską nagrodę dla najlepszych celów turystyki w Europie – European destination of excellence award.

W dokumencie tym Komisja Europejska wyznaczyła, więc cele polityki turystycznej, która będzie realizowana na poziomie UE przy ścisłej współpracy wszystkich zainteresowanych rozwojem turystyki instytucji i podmiotów: międzynarodowych, narodowych, regionalnych i lokalnych oraz przedstawiła niektóre ze sposobów realizacji tych celów polegające między innymi na dokonaniu zmian w istniejącym prawodawstwie turystycznym.

2.2. Instytucje Wspólnot Europejskich odpowiedzialne za kreowanie polityki w zakresie turystyki

UE nie ma własnych instytucji, a jej działalność oparta jest na instytucjach Wspólnot Europejskich. Układ instytucjonalny Wspólnot Europejskich jest systemem demokratycznym, przyjętym przez państwa członkowskie. Jednostkowe rozwiązania i kompetencje poszczególnych organów są inne w skali wspólnotowej i w skali narodowej, zachowano jednak podstawową zasadę, polegającą na rozdzieleniu władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej.

2.2.1. Struktura instytucjonalna Unii Europejskiej⁴⁵

Podział władzy na władzę: ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą przedstawia się w następujący sposób:

- władza ustawodawcza: **PARLAMENT EUROPEJSKI;**
RADA UNII EUROPEJSKIEJ;
- władza wykonawcza: **KOMISJA EUROPEJSKA;**
- władza sadownicza: **TRYBUNAŁ SPRAWIEDLIWOŚCI.**

Unijny proces podejmowania decyzji w ogóle, a procedura współdecydowania w szczególności angażują przede wszystkim trzy główne instytucje unijne, do których zaliczyć należy:

- **PARLAMENT EUROPEJSKI (PE)⁴⁶** – (pracuje we Francji, Belgii i Luksemburgu), reprezentuje interesy obywateli UE, przez których jest bezpośrednio wybierany, (oznacza to, iż obywatele UE w wyborach bezpośrednich wybierają posłów do Parlamentu – posłowie są, zatem głosem obywateli).

Wybory do Parlamentu odbywają się, co pięć lat i każdy obywatel Unii, który zarejestrowany jest w spisie wyborczym, ma prawo do brania udziału w głosowaniu. Z

⁴⁵ Dane zawarte w tym rozdziale w dużej części pochodzą z: Jak działa Unia Europejska – Przewodnik po instytucjach UE, Komisja Europejska - DG ds. Prasy i Komunikacji, Bruksela, 2003, F. Emmert, M. Morawiecki, Prawo Europejskie, PWN, Warszawa – Wrocław 2002, s. 63 – 72.

⁴⁶ http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_pl.htm

tego właśnie względu Parlament jest wyrazicielem demokratycznej woli obywateli Unii Europejskiej, (których liczba sięga już ponad 455 milionów), a jego głównym zadaniem jest dbanie o ich interesy w dialogu z pozostałymi instytucjami UE. Posłowie nie zasiadają w Parlamencie Europejskim według kraju pochodzenia, ale według przynależności do jednego z siedmiu ogólnoeuropejskich ugrupowań politycznych. Posłowie reprezentują cały wachlarz poglądów na temat integracji europejskiej od skrajnego feudalizmu po otwarty eurosceptycyzm.

Parlament Europejski pełni trzy podstawowe funkcje:

1. Dzieli z Radą władzę legislacyjną. Sam fakt, że członkowie Parlamentu są wybierani bezpośrednio przez obywateli, jest jednym z czynników gwarantujących demokratyczne umocowanie prawa europejskiego.

2. Sprawuje nadzór demokratyczny nad pozostałymi instytucjami UE, w szczególności nad Komisją. Do jego kompetencji należy zatwierdzanie lub odrzucanie kandydatur komisarzy. Parlament dysponuje też prawem odwołania Komisji na podstawie wotum nieufności

3. Dzieli z Radą kompetencje w zakresie uchwalania budżetu UE. Wraz z Radą przyjmuje on budżet UE, a zatem wywiera wpływ na wydatki Unii. Zwieńczeniem procedury budżetowej jest całkowite przyjęcie lub odrzucenie budżetu przez Parlament.

▪ **RADA UNII EUROPEJSKIEJ**⁴⁷ – główny organ decyzyjny Wspólnot Europejskich z siedzibą w Brukseli, ma charakter organu międzyrządowego, którego zadaniem jest realizacja celów Wspólnot oraz reprezentowanie i ochrona interesów państw członkowskich.

Rada składa się z przedstawicieli wszystkich państw członkowskich na szczeblu ministerialnym i w zależności od potrzeb może zbierać się w różnym składzie, w jej obradach uczestniczy zawsze jeden minister z każdego rządu krajowego Unii Europejskiej (w zależności od poruszanej tematyki, w obradach może uczestniczyć np. minister gospodarki – w momencie, gdy poruszane są sprawy turystyki, lub minister rolnictwa, gdy poruszana jest kwestia rolnictwa).

Podstawowy skład Rady UE stanowią ministrowie spraw zagranicznych, którzy tworzą tzw. Radę ds. Ogólnych – sprawującą nadzór nad pracą pozostałych Rad. Decyzje Rady UE w zależności od ich przedmiotu, zapadają: jednomyślnie, większością kwalifikowaną lub zwykłą większością głosów państw członkowskich.

Działania Rady Unii Europejskiej:

1. Uchwala akty prawne – dzieli władzę ustawodawczą z Parlamentem.
2. Koordynuje ogólną politykę państw członkowskich.
3. Zawiera umowy międzynarodowe między UE a jednym lub większą ilością państw, lub organizacją międzynarodową.
4. Zatwierdza budżet (wraz z Parlamentem).
5. Określa wspólną politykę: Zagraniczną i Bezpieczeństwa.
6. Koordynuje współpracę między krajowymi organami sądowymi i służbami policyjnymi w sprawach kryminalnych.

▪ **KOMISJA EUROPEJSKA** - instytucja, która dba o wspólne dobro całej Unii (ze względu na duże znaczenie tej instytucji dla turystyki jej działalność, oraz struktura organizacyjna zostaną omówione w podrozdziale 2.2.2.).

Ta triada instytucjonalna wspólnie opracowuje założenia polityki i prawodawstwo, obowiązujące w całej Unii. Zasadniczo, przygotowaniem aktów prawnych zajmuje się Komisja, jednak to Parlament i Rada je przyjmują. Istotną rolę odgrywa również

⁴⁷ Tamże, s. 14 – 17; http://europa.eu/institutions/inst/council/index_pl.htm

Trybunał Sprawiedliwości, który stoi na straży stosowania prawa europejskiego. Prerogatywy i kompetencje wszystkich tych instytucji ustanawiają traktaty, tworzące fundament dla wszystkich poczynąń Unii. Ustanawiają również reguły i procedury, jakich mają przestrzegać instytucje unijne. Traktaty zostały podpisane przez prezydentów lub premierów państw członkowskich Unii Europejskiej, oraz ratyfikowane przez zgromadzenia narodowe takiej jak nasz sejm.

Pięć kolejnych instytucji dopełniających system instytucjonalny UE to:

- Europejski Komitet Ekonomiczno – Społeczny reprezentuje społeczeństwo obywatelskie, pracodawców i pracowników;
- Komitet Regionów reprezentuje władze regionalne i lokalne;
- Europejski Bank Inwestycyjny finansuje projekty inwestycyjne Unii Europejskiej oraz wspomaga małą przedsiębiorczość poprzez Europejski Fundusz Inwestycyjny;
- Europejski Bank Centralny odpowiada za europejską politykę monetarną;
- Europejski Rzecznik Praw Obywatelskich bada skargi na niewłaściwe administrowanie w instytucjach i jednostkach UE.

Ponadto w UE działa cały szereg wyspecjalizowanych agencji, które są odpowiedzialne za realizację konkretnych zadań natury technicznej, naukowej lub zarządczej.

PROCES PODEJMOWANIA DECYZJI W UNII EUROPEJSKIEJ

Na wstępie zaznaczyć należy, iż w UE występują dwa rodzaje prawa tzw. „pierwotne prawo wspólnotowe” i „wtórne prawo wspólnotowe”. Prawo pierwotne - tworzone jest przez traktaty konstytuujące Wspólnoty (traktaty założycielskie EWWiS, EWG i EURATOM oraz dalsze zmiany tych traktatów np. Traktat z Maastricht), natomiast prawo wtórne - stanowią akty prawne i środki, które zostają wydane przez organy Wspólnoty na podstawie uprawnień, jakie nadaje tym instytucjom prawo pierwotne.

W procesie decyzyjnym na szczęblu Unii Europejskiej zgodnie z art. 249 TWE (189) uczestniczą następujące instytucje europejskie:

- Komisja Europejska;
- Parlament Europejski;
- Rada Unii Europejskiej;

„są one władne wydać: rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, które są obowiązującymi aktami prawnymi (mogą one również wydawać rekomendacje i opinie – te dokumenty jednak nie nakładają żadnych obowiązków prawnych na ich adresata).

Tab. 26. Główne formy prawa wtórnego w UE

Akty prawne	Adresat	Moc wiążąca
Rozporządzenie	Państwa członkowskie i obywatele	Mają zastosowanie ogólne i obowiązujące we swoich wszystkich częściach
Dyrektywa	Tylko państwa członkowskie	Obowiązujące tylko wobec celów, pozostawiają państwom członkowskim wybór form i metod włączania do systemu prawa krajowego
Decyzja	Poszczególne państwa członkowskie lub osoby	Obowiązujące we wszystkich swoich częściach – konkretne i indywidualne regulacje dla jednostkowych przypadków

Źródło: opracowanie własne na podstawie: F. Emmert, M. Morawiecki, Prawo europejskie, PWN, Warszawa – Wrocław 2002, s. 107 – 113.

Choć z propozycją przyjęcia nowej legislacji występuje Komisja, akty prawne uchwalane są przez Radę i Parlament. Pozostałe instytucje również odgrywają pewną rolę w niektórych obszarach. Zasady i procedury procesu decyzyjnego UE są określone w traktatach. Każdy europejski akt prawny opiera się na stosownym artykule traktatu, określanym jako "podstawa prawna" legislacji. Wyróżnia się trzy główne procedury uchwalania nowych aktów prawnych w UE:

- procedurę współdecydowania;
- procedurę konsultacji;
- procedurę zgody.

Zasadniczą różnicą między nimi, jest sposób współdziałania Parlamentu z Radą. W przypadku procedury konsultacji, Rada zasięga opinii Parlamentu w sprawie danego aktu prawnego, konsultuje się też z Komitetem Ekonomiczno – Społeczny i z Komitetem Regionów. Parlament może przyjąć wniosek Komisji, może go odrzucić albo poprosić o wprowadzenie do niego poprawek. Komisja jest zobowiązana do rozważenia wszystkich proponowanych zmian, jeśli przyjmie którąkolwiek, akt zostaje wysłany do Rady UE. W przypadku procedury zgody, Rada musi otrzymać zgodę Parlamentu Europejskiego przed podjęciem ważnych decyzji. W tym przypadku procedura wygląda bardzo podobnie jak w przypadku konsultacji, z taką różnicą, iż Parlament nie może wprowadzać poprawek do aktu, może go przyjąć lub odrzucić w całości - co wymaga bezwzględnej większości oddanych głosów. Obecnie jednak najczęściej stosowana jest tzw. procedura współdecydowania, w tym przypadku Parlament pełni funkcję prawodawczą na równi z Radą, jeśli więc Rada i Parlament nie potrafią się porozumieć w sprawie aktu prawnego, wtedy wniosek ten trafia do Komitetu Pojedynczego (składa się z takiej samej liczby przedstawicieli Rady i Parlamentu) w momencie, kiedy osiągnięte zostaje porozumienie wniosek trafia ponownie do obu instytucji w celu ostatecznego przyjęcia. Wybór procedury jest w zasadzie zależał od "podstawy prawnej" danej propozycji (wniosku) - innymi słowy, od tego, na którym artykule traktatowym została ona oparta.⁴⁸

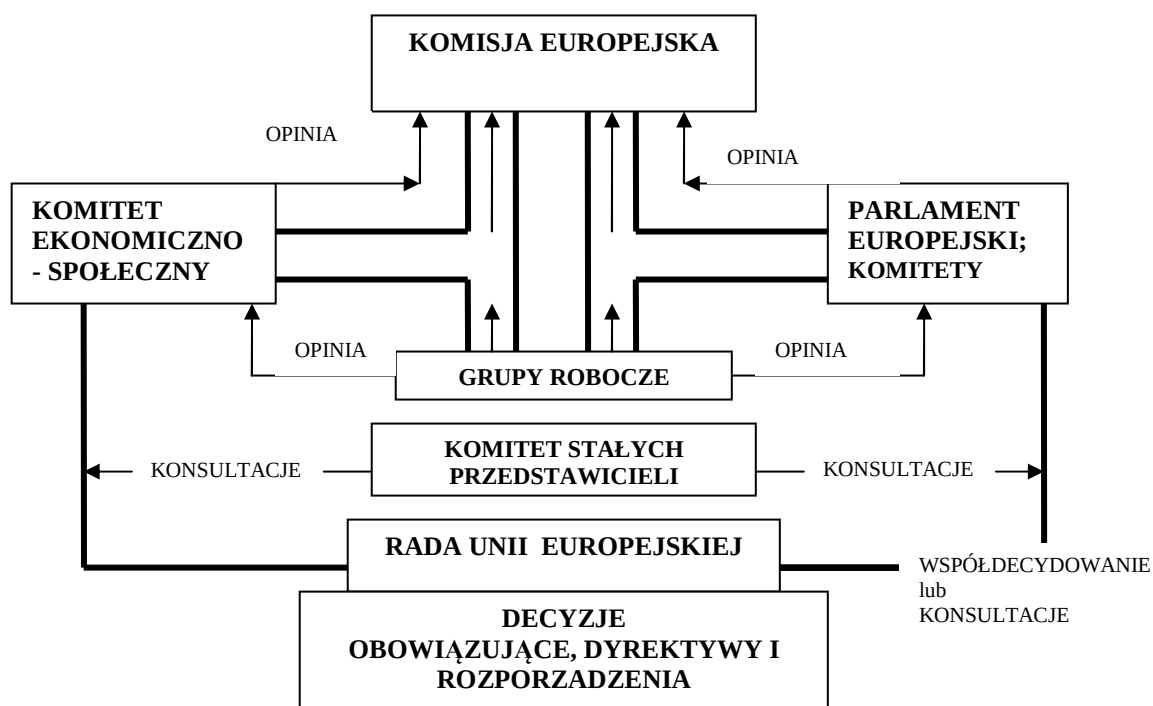
Proces decyzyjny Wspólnoty jest to sposób podejmowania decyzji w ramach UE, obejmuje on zasadniczo trzy etapy: inicjatywę, opinię i decyzję. W procesie decyzyjnym, który przedstawiony został na poniżej zamieszczonej rycinie nr 2 biorą udział następujące instytucje: Komisja Europejska, Parlament Europejski (w wyznaczonych przez Traktat z Maastricht granicach), Komitet Ekonomiczno – Społeczny, Grupy Robocze, Komitet Stałych Przedstawicieli. Proces ten przebiega w sposób następujący: Komisja wysuwa projekt z własnej inicjatywy, na wniosek Parlamentu lub Rady UE, która nie może podjąć decyzji bez formalnego wniosku Komisji.

Złożony wniosek najpierw trafia do Rady UE a potem do Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Parlamentu Europejskiego i komitetów doradczych. Grupy Robocze i Komitet Stałych Przedstawicieli mogą opiniować i konsultować między sobą a Parlamentem i Komitetem Ekonomiczno-Społecznym wniosek, który powrócił od Rady Unii Europejskiej po pierwszym czytaniu. Następnie, opinie tych instytucji są przekazywane razem z wnioskiem do Komisji Europejskiej, która może je uwzględnić. Projekt wraca do drugiego czytania do Rady UE i Parlamentu (instytucje te dzielą między sobą władzę legislacyjną), po drugim czytaniu Parlament może zatwierdzić projekt, wtedy trafia on do Rady UE (w przypadku, jeśli stanowisko Parlamentu jest odmienne od tego reprezentowanego przez Radę UE instytucje te mogą konsultować między sobą pewne ustalenia i zmiany, co do projektu, ale mogą też współdecydować,

⁴⁸ http://europa.eu/institutions/decision-making/index_pl.htm

to czy Parlament wyrazi swoje stanowisko czy będzie decydował wspólnie z Radą UE o przyjęciu lub odrzuceniu projektu zależy jedynie od przyjętej procedury), która podejmuje ostateczną decyzję - projekt zostaje zaakceptowany lub odrzucony.⁴⁹

Ryc.5. Proces decyzyjny Wspólnoty

Źródło: W. Alejziak, T. Marciniak, Międzynarodowe Organizacje Turystyczne, Albis Kraków 2003, s. 283.

2.2.2. Komisja Europejska

KOMISJA EUROPEJSKA⁵⁰

Komisja Europejska to główny organ wykonawczy Wspólnot Europejskich – mający największy wpływ na kształt polityki turystycznej UE. Jej kompetencje i powierzone jej traktatami zadania, wykraczają jednak poza funkcje czysto wykonawcze – można, więc powiedzieć, iż jest ona organem o charakterze zarządzającym – wykonawczym.

Komisja Europejska powstała na mocy **Traktatu Fuzyjnego z 1967 roku** z połączenia Wysokiej Władzy EWWiS oraz Komisji EWG i Euroatomu. Jest ona politycznie niezależną instytucją - organem kolegialnym, ponadnarodowym. Jej członkowie są funkcjonariuszami międzynarodowymi i reprezentują interesy Wspólnot, a nie swoich

⁴⁹ <http://samorzad.malopolska.w.interia.pl/europa/3.htm#dec>

⁵⁰ Źródło: ten podrozdział został opracowany w oparciu o W. Alejziak, T. Marciniak, Międzynarodowe Organizacje Turystyczne, Albis, Kraków 2003, s. 275 - 276; F. Emmert, M. Morawiecki, Prawo Europejskie, PWN, Warszawa – Wrocław 2002, s. 80 – 90; http://europa.eu/institutions/inst/comm/index_pl.htm

państw narodowych – Atrykuł 213 II TWE (157 II) zobowiązuje Komisarzy do pełnienia obowiązków „bez jakiejkolwiek zależności i w ogólnym interesie Wspólnoty” Komisja **działa w oparciu o art. 211-219 TWE oraz Regulamin z 1999 roku**. Ma swoją siedzibę w Brukseli. Jej biura znajdują się również w Luksemburgu, przedstawicielstwa – we wszystkich państwach UE, a delegatury – w wielu stolicach różnych krajów świata.

Do podstawowych zadań Komisji należy między innymi:

1. przedstawianie Parlamentowi i Radzie projektów aktów prawnych;
2. zarządzanie i realizacja polityki i budżetu UE;
3. egzekwowanie prawa wspólnotowego (razem z Trybunałem Sprawiedliwości);
4. reprezentowanie Unii Europejskiej na arenie międzynarodowej, na przykład podczas negocjowania umów między UE a innymi krajami.⁵¹

Na mocy 155 artykułu Traktatu o WE Komisji Europejskiej przysługuje wyłączne prawo inicjatywy legislacyjnej, co decyduje o tym, iż w praktyce to ona stanowi siłę napędową systemu instytucjonalnego UE: zgłasza projekty aktów prawnych (będącymi przepisami wykonawczymi do rozporządzeń Rady UE), proponuje kierunki polityki i programy działania. Zgodnie z art. 211 TWE (155) zadaniem Komisji jest „czuwanie nad stosowaniem postanowień traktatu, jak również postanowień powziętych (przez instytucje takie jak Rada Europejska i Parlament) na jego podstawie” - pełni ona, zatem tzw. funkcję strażnika traktatów.

Komisja i Rada UE są władne wydać: rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia oraz opinie. Zwykle, następuje to po otrzymaniu opinii Parlamentu Europejskiego, a jeśli jest to konieczne – Komitetu Ekonomiczno – Społecznego.

Wskazane kompetencje i zadania Komisji Europejskiej decydują o tym, że w praktyce to ona zarządza, na co dzień Wspólnotami Europejskimi oraz administruje środkami finansowymi przeznaczonymi na realizację wspólnych przedsięwzięć, a także funduszami: Europejskim Funduszem Rozwoju, Europejskim Funduszem Orientacji i Gwarancji Rolnej, Europejskim Funduszem Spójności, Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego, Europejskim Funduszem Socjalnym, w jej kompetencji leży także, przygotowanie projektu budżetu, który musi zostać zatwierdzony przez Radę i Parlament Europejski.

Dodatkowo Traktat Rzymski nakłada na Komisję obowiązek, jakim jest dopilnowywanie tego, aby wszystkie postanowienia Komisji, które wprowadzone zostały w życie były wykonywane przez władze państw członkowskich. Warto w tym miejscu podkreślić, iż działania podejmowane przez Komisję Europejską są bardzo istotne dla turystyki, bowiem środki finansowe, którymi zarządza Komisja przeznaczone są również na finansowanie wielu projektów związanych z turystyką, a tworzone przez Komisję akty prawne, decyzje i dyrektywy, tworząc ogólnoeuropejskie otoczenie prawne turystyki, zapewniają jej coraz lepsze warunki rozwoju.

Terminu „Komisja” używa się w dwóch znaczeniach. Po pierwsze termin ten oznacza zespół 25 osób – po jednej osobie z każdego kraju – powołanych do kierowania tą instytucją i podejmowania decyzji. W drugim znaczeniu „Komisja” to sama instytucja i cały jej personel. Urzędnicy Komisji pracują w departamentach zwanych „dyrekcjami generalnymi” (DG) oraz „służbami” (np. Służby Prawne czy Służby Tłumaczeniowe) - bieżąca działalność Komisji opiera się na pracy 36 DG. Każda z DG, odpowiada za konkretny obszar polityki i jest kierowana przez Dyrektora Generalnego, który odpowiada przed jednym z Komisarzy. To właśnie DG faktycznie opracowują i

⁵¹ Tamże, s. 20 – 24.

sporządzają przedstawiane przez Komisję projekty aktów prawnych, przy czym propozycje te uzyskują oficjalny status dopiero po przyjęciu ich przez Kolegium.

Koordinację prac poszczególnych departamentów zapewnia Sekretariat Generalny, który zajmuje się obsługą cotygodniowych posiedzeń Komisji. Sekretariatem kieruje Sekretarz Generalny, odpowiedzialny bezpośrednio przed przewodniczącym Komisji.

2.2.3. Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorczości jako główny podmiot kreowania i realizacji polityki turystycznej Unii Europejskiej

ROLA DYREKCJI GENERALNEJ ds. PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W KREOWANIU I REALIZACJI POLITYKI TURYSTYCZNEJ UE⁵²

Problematyka turystyczna podlega Dyrekcji Generalnej ds. Przedsiębiorczości (Enterprise Directorate-General – DG), zwanej także XXIII Dyrekcją Generalną. Jest ona jednym z podstawowych dyrektoriatów Komisji Europejskiej, a jej głównym zadaniem jest troska o rozwój wszystkich przedsiębiorstw i firm działających na terenie UE (tym samym DG zajmuje się także tworzeniem nowych miejsc pracy).

CEL DZIAŁALNOŚCI

Głównym celem działalności DG XXIII jest promowanie nowych przedsięwzięć, wzmacnianie konkurencyjności oraz wzrost i rozwój przedsiębiorczości, zgodny z polityką rozwoju zrównoważonego, obowiązującego w całej UE. Każda Dyrekcja Generalna zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej (od 1999 roku) musi określać misję determinującą jej działania. DG XXIII odnosząc się do tego zalecenia sprecyzowała główny cel swojej działalności w sposób następujący: „DG XXIII promuje nowe przedsięwzięcia, wzmacnia konkurencyjność oraz wzrost i rozwój przedsiębiorczości, zgodny z polityką rozwoju zrównoważonego, obowiązującego w całej UE”.

Obszar działań, w którym realizuje ów cel Dyrekcja ds. Przemysłu jest tak rozległy, że w ogólnej misji i celach nie wyodrębnia się celów bardzo szczegółowych dotyczących np. problematyki turystyki – traktuje się tę dziedzinę gospodarki na równi z innymi sektorami gospodarki. Misja DG XXIII jest, co pewien czas uszczegóławiana, ostatnio miało to miejsce podczas szczytu UE w Lizbonie (maj 2000 rok). Zgodnie z przyjętymi tam założeniami DG ds. Przedsiębiorczości stawia sobie następujące cele:

- budowę obrazu przedsiębiorczości;
- stwarzanie odpowiednich warunków do rozwoju przedsiębiorstw;
- promowanie innowacyjności i zdolności produktywnego kierowania zmianami;
- wzmacnianie konkurencyjności przedsiębiorstw;
- poprawę dostępu do rynków towarów i usług;
- działania na rzecz lepszego zrozumienia i wykorzystywania towarów i usług.

Prócz „Strategii lizbońskiej”, DG XXIII realizuje również cele, jakie stawia sobie w rocznych planach działania. Obecnie DGXXIII działa zgodnie z wytycznymi dokumentu zatytułowanego „Enterprise and Industry DG 2006 Management Plan”.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

Dyrekcja Generalna ds. Przedsiębiorczości jest podzielona na 10 mniejszych dyrekcji, a te z kolei na wydziały. Na czele DG stoi Dyrektor Generalny, który do swojej dyspozycji ma: Zastępcę Generalnego, któremu bezpośrednio podlegają

⁵² Tamże, 292- 295, http://ec.europa.eu/comm/dgs/enterprise/index_en.htm

dyrekcje: C, D, E, H, oraz dwóch zastępców. Dyrektor Generalny, Zastępca Generalny i dwóch zastępców ponoszą odpowiedzialność za działania realizowane przez następujące dyrekcje:

- **Dyrekcja R – Management & Resource** – Zarządzanie i Zasoby, oraz jej 5 wydziałów;
- **Dyrekcja A – Coordination form Competitiveness** – Koordynacja w zakresie konkurencji, oraz jej 4 wydziały;
- **Dyrekcja B - Industrial Policy & economic reforms** – Polityka przemysłowa i reformy gospodarcze, oraz jej 4 wydziały;
- **Dyrekcja C – Regulatory policy** – Polityka regulacyjna, oraz jej 5 wydziałów;
- **Dyrekcja D – Innovation policy** – Innowacje, oraz jej 4 wydziały;
- **Dyrekcja E – Promotion of SEMs** – Promocja Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz jej 4 wydziały;
- **Dyrekcja F – Consumer goods** – Dobra konsumenckie, oraz jej 5 wydziałów;
- **Dyrekcja G – Chemical & Construction** – Chemikalia i Budownictwo, oraz jej 3 wydziały;
- **Dyrekcja H – Aerospace, security, defence, equipment** – Bezpieczeństwo, Obronność, Sprzęt, oraz jej 6 wydziałów;
- **Dyrekcja I – Basic & Design industries, Tourism, IDA** – Turystyka i system wymiany informacji między państwami członkowskimi, oraz jej 5 wydziałów.⁵³

Strukturę DG XIII uzupełnia dodatkowo Audytor, podległy Dyrektorowi Generalnemu.

WYDZIAŁ TURYSTYKI PRZY DYREKCJI I

Wydział Turystyki (Tourism, Unit) – komórka specjalistyczna ds. turystyki działająca przy Dyrekcji I, której prace skierowane są, na: podkreślanie znaczenia turystyki w gospodarce, utrzymywaniu dobrej koniunktury oraz na tworzeniu nowych miejsc pracy. Wydział obejmuje takie zagadnienia jak: podnoszenie jakości szkoleń w sektorze turystycznym, podnoszenie jakości produktów turystycznych, rozwój zrównoważony, zgodność szeroko pojętej podaży turystycznej z zainteresowaniami i popytem zgłaszanym przez turystów. Wydział Turystyki w realizacji powierzonych mu zadań współpracuje z Parlamentem Europejskim, Komitetem Gospodarczo-Społecznym, Komitetem Regionów (CoR) oraz Turystycznym Komitetem Doradczym.

Działania koordynujące Wydziału Turystyki w obrębie Komisji Europejskiej, mają na celu dopilnowanie, aby sprawy turystyki były brane pod uwagę w przygotowywanych projektach legislacyjnych, wprowadzanych programach i innych działaniach Unii Europejskiej, nie tylko tych stricte turystycznych. Jak się, bowiem okazuje jest wiele takich programów i działań, które nie dotyczą bezpośrednio turystyki, ale wywierają znaczący wpływ na jej funkcjonowanie.

W działalności XXIII Dyrekcji Generalnej istotną rolę odgrywają specjalne grupy robocze (działają one od roku 2000): Grupa podnoszenia jakości szkoleń w sektorze turystycznym, Grupa podnoszenia jakości produktów turystycznych, Grupa zajmująca się rozwojem zrównoważonym, Grupa zajmująca się wpływem nowych technologii na sektor turystyczny czy Grupa zajmująca się promocją ochrony środowiska. Głównym celem działań ww. grup roboczych jest analiza pojawiających się w związku z działalnością turystyczną problemów, proponowanie sposobów ich rozwiązania oraz rozprzestrzenianie informacji na ten temat.

Jednym z podstawowych zadań Wydziału turystyki jest wydawanie publikacji zw. z problematyką turystyczną:

⁵³Źródło: opracowanie własne na podstawie: http://ec.europa.eu/dgs/enterprise/pdf/org_chart_en.pdf.

- publikacje o charakterze statystycznym: Tourism in Europe, Tourism trends in Mediterranean countries, Community methodology on tourism statistics, Facts and figures on the Europeans on holidays;
- projekty: Transnational partnerships in european tourism, Community action plan to assist tourism: sample studies and pilot projects, Applying new technologies and information systems to the needs of European tourism;
- przewodniki, opracowania problemowe i materiały pokonferencyjne: "Innovation in tourism - Broadening the horizons for European travel" The European Tourism Industry A multi-sector with dynamic market, The euro and the tourism industry, European and their views on child sex tourism - Executive summary.⁵⁴

2.3. Polityka UE w dziedzinie turystyki

2.3.1. Główne obszary działań, w których uwidoczniła się polityka Unii w dziedzinie turystyki

ZAKRES PRZEDMIOTOWY POLITYKI TURYSTYCZNEJ REALIZOWANEJ PRZEZ KRAJE CZŁONKOWSKIE UNII EUROPEJSKIEJ

Zarówno cele jak i zakres polityki państwa w sferze turystyki może się znacznie różnić, a różnice te wynikają z charakteru oraz znaczenia, jakie ma turystyka w danym kraju. Jednak jak wskazują wyniki badań UNWTO istnieją pewne wspólne zagadnienia w zakresie polityki turystycznej, które są realizowane w większości krajów na świecie, zaliczyć do nich możemy:

- **planowanie przestrzenne:** występuje ono w 80% krajów, polega w dużej mierze na opracowywaniu planów w zakresie zagospodarowania turystycznego, deglomeracji ruchu turystycznego i preferowaniu określonych regionów;
- **planowanie ekonomiczne:** realizowane w 77% krajów świata, związane jest ono z wydawaniem licencji na działalność turystyczną, uwzględnianie turystyki i jej potrzeb w: planach gospodarczych, w systemie podatkowym, oraz inicjatywach prawnie – ekonomicznych;
- **kształcenie zawodowe:** brane jest pod uwagę w 75% krajów, zazwyczaj łączy się ono z określaniem zapotrzebowania na kadre turystyczną, tworzeniem programów, oraz dotowaniu szkolnictwa turystycznego;
- **marketing i promocja turystyki:** występuje w 80% krajów i realizowana jest głównie w odniesieniu do zagranicznej turystyki przyjazdowej;
- **interwencjonizm państwowy w zakresie konsumpcji turystycznej:** dotyczy tylko nielicznych grup ludności, najczęściej dzieci i młodzieży;
- **badania naukowe:** dotyczące ruchu turystycznego, wpływu turystyki na gospodarkę, a także statystyka turystyczna itp.- realizowane są w 85% krajów;
- **współpraca międzynarodowa:** umowy dwustronne lub wielostronne podpisywane między państwami.⁵⁵

POLITYKA UE W ZAKRESIE TURYSTYKI

Na poziomie Unii Europejskiej mogą być i są podejmowane pewne działania w odniesieniu do turystyki, szczególnie w dziedzinie **wymiany informacji i koordynacji**

⁵⁴ <http://ec.europa.eu/enterprise/library/lib-tourism/index.htm>

⁵⁵ Tamże, s. 295 - 296.

działań pomiędzy państwami członkowskimi, ujednolicania statystyk, promowania dobrych praktyk, ochrony turystów, prowadzenia badań.

Regulacja prawna świadczenia usług turystycznych jako takich, nie należy do kompetencji Unii Europejskiej, lecz jej państw członkowskich. W państwach tych, istnieją odmienne zasady i wymagania wobec przedsiębiorców świadczących usługi w sektorze turystycznym. Jednakże, interdyscyplinarny charakter turystyki (ściśle powiązana z innymi dziedzinami gospodarki) sprawia, iż mają do niej zastosowanie liczne przedsięwzięcia i akty prawa europejskiego podejmowane w tych dziedzinach, które znajdują się bezpośrednio w kompetencji Unii Europejskiej, zaliczyć do nich możemy: transport, bezpieczeństwo konsumentów, podatki, ochronę środowiska itp.

W związku z powyższym, działania Wspólnoty, a przede wszystkim Komisji Europejskiej, koncentrują się na dopilnowaniu, a żeby interesy sektora turystycznego zostały wzięte pod uwagę przy tworzeniu aktów prawnych, programów pomocowych i innych przedsięwzięć podejmowanych w dziedzinach, które nie są związane wyłącznie z turystyką, a które mają na nią wpływ.

Istnieje wiele aktów prawnych na szczeblu UE, które mają bezpośredni wpływ na branżę turystyczną, choć są przyjmowane w ramach kompetencji regulacyjnych Unii Europejskiej istniejących w dziedzinach innych niż turystyka. Wśród tego typu aktów prawnych znajdują się szczególnie dyrektywy z zakresu: ochrony konsumentów usług turystycznych, konkurencji na rynku usług turystycznych, podatków, świadczenia usług hotelarskich i gastronomicznych, transportu, ujednoliconej statystyki turystycznej itp.

POLITYKA UE W ZAKRESIE OCHRONY KONSUMENTA USŁUG TURYSTYCZNYCH

Polityka Unii Europejskiej dotycząca ochrony konsumentów (prowadzona przez Europejską Wspólnotę Gospodarczą, a obecnie - Wspólnoty Europejskie), wynika z założenia, iż siły rynkowe na Jednolitym Rynku Europejskim nie zapewnią dostatecznego, w miarę jednolitego w poszczególnych państwach członkowskich stopnia ochrony interesów konsumentów, a w szczególności bezpieczeństwa nabywanych przez nich produktów i usług.

Zasada, którą kieruje się UE w tworzeniu polityki w zakresie ochrony konsumenta ma również, a może i przede wszystkim zastosowanie do konsumentów usług turystycznych, którzy bardzo często na rynku turystycznym w relacji z producentem usług są stroną słabszą. Fakt ten wynika ze specyfiki produktu turystycznego: a) zakup i konsumpcja produktu turystycznego następuje zazwyczaj w dwóch różnych miejscach, b) nabycie produktu wiąże się z dużo wcześniejszym uiszczeniem opłaty, c) konsument usług turystycznych przy wyborze produktu czy usługi może polegać tylko na danych zamieszczonych w ofercie. Wszystko to i wiele innych rzeczy może prowadzić do celowego wprowadzania klienta w błąd przez producenta usługi w celu „wyciągnięcia” od niego jak największej sumy pieniędzy.

Z uwagi na ten fakt, iż Wspólnota powzięła pewne kroki, aby konsumentowi usług turystycznych zapewnić jak największe bezpieczeństwo, zostało stworzonych kilka aktów prawnych, należą do nich między innymi:

- **Dyrektywa Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 roku w sprawie nieuczciwych klauzul umownych w umowach zawieranych z konsumentem⁵⁶.** Jest ona jedną z podstawowych regulacji z zakresu ochrony konsumentów usług turystycznych, chroniącą jego interesy ekonomiczne. Zgodnie z treścią tejże dyrektywy, za "nieuczciwe" uważa się postanowienia umów sprzeczne z wymogami dobrej wiary i

⁵⁶ <http://www.euroinfo.org.pl/upload/93-13.doc>

powodujące niekorzystną dla konsumenta, znaczącą nierówność praw i obowiązków stron. Dyrektywa, stosuje się do tych umów konsumenckich, w których klauzule umowne zostały konsumentowi narzucone (nie zostały indywidualnie wynegocjowane).

Ochronę konsumenta w przypadku pewnych rodzajów umów, w których interes konsumenta może być szczególnie narażony, spełniają **dyrektywy szczegółowe** odnoszące się m.in. do sprzedaży na odległość, sprzedaży poza siedzibą przedsiębiorstwa, kredytów konsumenckich, prawa użytkowania nieruchomości na zasadzie time - sharing, obowiązków sprzedawców pakietów turystycznych, praw turystów korzystających z usług towarzystw lotniczych, umów ubezpieczeniowych itp.

Dyrektywy szczegółowe:

- **Dyrektywa 90/314/EWG z dnia 13 czerwca 1990 roku o podróżach, wycieczkach turystycznych i wakacyjnych sprzedawanych formie pakietu usług**⁵⁷ – ustala ona minimalne standardy, mające na celu maksymalne ujednolicenie przepisów odnoszących się do pobytów wypoczynkowych i wycieczek zorganizowanych.
 - Art. 3. dyrektywy mówi, iż materiały opisowe dotyczące usług turystycznych (oferty) oraz warunki umowy nie mogą wprowadzać konsumenta w błąd,
 - Art. 4. dyrektywy wprowadza dodatkowe wymogi w odniesieniu do organizatora:
 - a) udzielenie szczegółowej informacji przed odjazdem na temat całego przebiegu imprezy, danych organizator i jego przedstawiciela za granicą, możliwości kontaktu itp.;
 - b) turysta musi być chroniony umową, której treści organizator nie ma prawa zmienić, chyba że taka możliwość została podana do wiadomości klienta przed podpisaniem;
 - c) zagwarantowanie turyście powrotu do kraju w przypadku bankructwa firmy;
 - d) jeśli impreza turystyczna nie odpowiada warunkom podanym w zawartej umowie konsument ma prawo do odszkodowania – rekompensaty.
- **Dyrektywa 85/577/EWG z dnia 20 grudnia 1985 roku o ochronie konsumenta w odniesieniu do umów zawieranych poza lokalem przedsiębiorstwa (sprzedaży na odległość)**⁵⁸ – dyrektywa ta, ma zastosowanie do wszelkiego typu usług, w tym także do usług turystycznych (transportowych, noclegowych, gastronomicznych i rozrywkowych) nabywanych przez klienta na odległość za pośrednictwem mediów, takich jak telefon czy fax. Określiła ona, minimalne standardy w zakresie ochrony konsumenta, w sytuacji, kiedy negocjacje, dotyczące zakupu usługi nie są dokonywane w stałym miejscu sprzedaży.
- **Dyrektywa 94/47/EC z dnia 26 października 1994 roku o ochronie nabywców w odniesieniu do niektórych aspektów umów o nabycie prawa do korzystania z nieruchomości na czas określony (tzw. time - share)**⁵⁹ – dyrektywa ta chroni nabywcę (użytkownika) nieruchomości przed tzw. agresywnymi formami sprzedaży, które są stosowane przez niektórych sprzedawców tego typu obiektów. Dyrektywa ta, zobowiązuje sprzedawcę do przekazania nabywcy wszystkich niezbędnych danych na temat obiektu, oraz praw i obowiązków związanych z jego

⁵⁷<http://www.mgip.gov.pl/Turystyka/Unia+Europejska/Dyrektywa+Rady+90314EWG+o+podrozach+wy+cieczkach+turystycznych+i+wakacjach+sprzedawanych.htm>

⁵⁸http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty/podglad;jsessionid=967B249164CEF1561BE5F7543638F2E2?kod=Inf_23149_10376

⁵⁹ <http://www.wpia.uni.lodz.pl/kpeu/podyplom/pspe/dyr94-47.doc>

wynajmem, a także zwraca uwagę na fakt, iż konsument musi mieć odpowiednią ilość czasu, na podjęcie decyzji i wycofanie z się z kontraktu.

Podkreśla ona również, iż w razie zawarcia kontraktu, musi on być sporządzony w języku kraju, w którym mieszka klient, ponadto sprzedawca winien jest dostarczyć klientowi, oficjalne tłumaczenie kontraktu w języku kraju, w którym obiekt jest położony.

▪ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 97/7/WE z dnia 20 maja 1997 roku dotycząca ochrony konsumentów w umowach zawieranych na odległość⁶⁰**

- przedmiotem niniejszej dyrektywy jest ochrona konsumentów w umowach zawieranych na odległość między konsumentem i dostawcą przy braku fizycznej i jednoczesnej obecności dostawcy i konsumenta. Dyrektywa ta, określa środki, które mogą być wykorzystane do zawarcia umowy pomiędzy konsumentem a producentem (np. druki bezadresowe, reklama prasowa z kuponem, katalog, telefon, radio, internetowa skrzynka pocztowa, telewizja: telezakupy, sprzedaż telewizyjna), określa obowiązki producenta, jakie powinien on spełnić względem konsumenta jeszcze przed zawarciem umowy (np. podanie ceny włącznie ze wszystkimi podatkami i dodatkowymi opłatami), określa również prawa konsumenta, łącznie z prawem do zerwania umowy i żądania zwrotu poniesionych kosztów (dokładnie określa, kiedy klient ma prawo do zerwania umowy i zwrotu poniesionych kosztów).

▪ **Rozporządzenie (WE) NR 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 roku w sprawie współpracy między organami krajowymi odpowiedzialnymi za egzekwowanie przepisów prawa w zakresie ochrony konsumentów („Rozporządzenie w sprawie współpracy w dziedzinie ochrony konsumentów”)⁶¹** - rozporządzenie określa warunki, na których właściwe organy w Państwach Członkowskich, wskazane jako odpowiedzialne za egzekwowanie przepisów prawnych, (które chronią interesy konsumentów), mają współpracować ze sobą, oraz z Komisją, w celu zapewnienia poszanowania tych przepisów oraz należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego, a także w celu wzmocnienia ochrony interesów ekonomicznych konsumentów.

POLITYKA UE W ZAKRESIE KONKURENCJI⁶²

Polityka konkurencji należy do głównych i najwcześniej uzgodnionych polityk wspólnotowych. Zasadność i konieczność jej prowadzenia, wiąże się bezpośrednio z jednym z głównych celów Wspólnot Europejskich, jakim było stworzenie wspólnego rynku państw członkowskich. Polityka konkurencji, ma dać gwarancje, że bariery zniesione w handlu wewnętrznym, w ramach wspólnego rynku, nie zostaną zastąpione innymi działaniami ze strony przedsiębiorstw lub rządów, prowadzącymi do zniekształcenia konkurencji. Polityka konkurencji ma na uwadze przede wszystkim interes konsumentów i stara się o zapewnienie im łatwego dostępu do dóbr i usług oferowanych na jednolitym rynku po maksymalnie zbliżonych cenach. Równocześnie poprzez stworzenie warunków do skutecznego funkcjonowania wolnej konkurencji, wpływa ona korzystnie na konkurencyjność unijnych przedsiębiorstw na rynku światowym .

⁶⁰ http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty/podglad?kod=Inf_33934_12566

⁶¹ <http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty/podglad?kod=6bfkco8xd2.8d37f98xd1>

⁶² Dane załącznik w tym rozdziale pochodzą w większości ze strony internetowej: eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty/podglad?kod=Inf_34301_12689 - 17k -

Najważniejszym dokumentem, będącym gwarantem swobody zakładania przedsiębiorstw i prowadzenia działalności gospodarczej oraz umożliwiającym podmiotom gospodarczym świadczenie usług w dowolnym państwie członkowskim, był **Traktat o EWG**, a następnie **Traktat z Maastricht** zapewniający swobodny przepływ: usług, towarów, osób i kapitału. Zgodnie z założeniami Jednolitego Rynku Wewnętrznego, każdy obywatel ma prawo do zakładania i prowadzenia działalności w dowolnym państwie członkowskim, jednak niektóre państwa w celu utrudnienia dostępu do poszczególnych zawodów wprowadzały odmienne warunki podejmowania pracy. W sektorze usług turystycznych, w celu pokonania tych przeszkód UE wprowadziła dyrektywy, których zadaniem było zobligowanie państw członkowskich do spełnienia ww. warunków.

- **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 99/42/WE z dnia 7 czerwca 1999 roku ustanawiająca procedurę uznawania kwalifikacji w zakresie działalności zawodowych, objętych dyrektywami o liberalizacji i środkach przejściowych oraz uzupełniająca ogólne zasady uznawania kwalifikacji**⁶³.

Dyrektywa 99/42 zastąpiła: 25 dyrektyw liberalizacyjnych, których celem było zniesienie barier utrudniających podejmowanie działalności i świadczenie usług oraz 10 dyrektyw przejściowych dotyczących uznawania kwalifikacji. Wśród uchylonych dyrektyw, cztery dotyczyły m.in. usług turystycznych tj.:

- a) Dyrektywa Rady 68/367/EWG z dnia 15 października 1968 roku dotycząca realizacji swobody prowadzenia działalności gospodarczej oraz swobody świadczenia usług dla działalności gospodarczych na własny rachunek (dotyczyła m.in. restauracji, kawiarni i innych punktów gastronomicznych oraz hoteli, pensjonatów i innych miejsc noclegowych;
- b) Dyrektywa Rady 75/368/EWG z dnia 16 czerwca 1975 roku w sprawie środków ułatwiających skuteczne korzystanie z prawa do swobody zakładania przedsiębiorstw i swobody świadczenia usług w stosunku do działalności różnego rodzaju;
- c) Dyrektywa Rady 68/368/EWG z dnia 15 października 1968 roku dotycząca szczegółowych postanowień odnośnie środków tymczasowych w odniesieniu do działalności zawodowych na własny rachunek (dotyczyła m.in. restauracji, kawiarni i innych punktów gastronomicznych oraz hoteli, pensjonatów i innych miejsc noclegowych;
- d) Dyrektywa Rady 82/470/EWG z dnia 29 czerwca 1982 roku dotycząca środków umożliwiających efektywne korzystanie ze swobody prowadzenia działalności gospodarczej oraz swobody świadczenia usług w odniesieniu do osób pracujących na własny rachunek, świadczących usługi związane z transportem i działalnością biur podróży.

Celem **Dyrektywy 99/42** jest usunięcie utrudnień w podejmowaniu działalności i świadczeniu usług, w tym zwłaszcza świadczenia usług turystycznych: hotelarskich i gastronomicznych, organizacji i pośrednictwa w organizacji imprez turystycznych, pilotażu i przewodnictwa turystycznego. Dyrektywa ta określa dokładnie prawa, ale i obowiązki władz państwowych, jakie muszą zostać spełnione w przypadku, kiedy zostaje złożony wniosek o uznanie kwalifikacji w celu możliwości prowadzenia działalności. Ma to na celu zapobieganie dyskryminacji ze względu na przynależność państwową w zakresie przedsiębiorczości i świadczenia usług.

⁶³http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty/podglad;jsessionid=91B2B0629D6EC54CAB040846E8E699BB?kod=Inf_33319_12330

POLITYKA UE W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG HOTELARSKICH

Unia Europejska nie ma bezpośrednich kompetencji do wprowadzania regulacji prawnych w dziedzinie turystyki, w tym również w hotelarstwie. Przyjęto w tym obszarze jedynie dwa zalecenia, których spełnienie nie jest dla państw członkowskich UE obowiązkowe:

- **Zalecenie 86/666 EWG z dnia 22 grudnia 1986 roku na temat bezpieczeństwa przeciwpożarowego w istniejących hotelach⁶⁴** – ustala minimalne standardy zabezpieczeń przeciwpożarowych;
- **Zalecenie 86/665 EWG z dnia 22 grudnia 1986 roku dotyczące standaryzacji informacji w istniejących hotelach⁶⁵** – dotyczy ono ujednolicenia rodzaju i zakresu informacji o hotelach, a także symboli graficznych odnoszących się do ich wyposażenia, podawanych w informatorach hotelowych.

Na poziomie Unii Europejskiej nie było, nie ma i prawdopodobnie nie będzie żadnego jednolitego systemu regulacji w dziedzinie zaliczania hoteli do określonych kategorii, ich wyposażenia czy kwalifikacji personelu. W poszczególnych państwach członkowskich UE istnieją w tej dziedzinie odmienne przepisy, niejednokrotnie znacznie się od siebie różniące. Dodatkowo zdarza się, iż przepisy te nie są regulowane prawnie, a jedynie, są powszechnymi wytycznymi stworzonymi przez samorządy gospodarcze, działające w branży hotelarskiej. Pomimo, iż podkreśla się, że funkcjonowanie wiarygodnego systemu standaryzacji i kategoryzacji usług hotelarskich jest istotne, ze względu na konieczność ułatwienia klientom dokonania wyboru zakwaterowania zgodnego z ich oczekiwaniami UE nie uznaje tego działania za cel priorytetowy i pozostawia władzom państw członkowskich możliwość decydowania o kształcie tegoż systemu.

POLITYKA UE W ZAKRESIE ŚWIADCZENIA USŁUG GASTRONOMICZNYCH

W prawie unijnym nie ma oddzielnych przepisów odnoszących się do przetwarzania lub podawania żywności w zakładach gastronomicznych, takich jak np.: restauracje hotelowe, karczmy, gospodarstwa agroturystyczne czy ekologiczne itp. Zakłady takie, traktowane są na równi ze wszystkimi innymi zakładami, w których dochodzi do jakiegokolwiek przetwarzania lub obrotu żywnością, i mają do nich zastosowanie, wszystkie przepisy żywnościowe, które są adekwatne do odbywających się tam procesów. Wynika to z kompleksowego podejścia Unii Europejskiej do zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności wzdłuż całego "łańcucha żywnościowego", od gospodarstwa rolnego do stołu konsumenta. Bardzo duże znaczenie, z punktu widzenia turystyki mają regulacje dotyczące higieny.

Od 1 stycznia 2006 roku wszystkie dyrektywy UE dotyczące higieny, w tym **Dyrektywa 93/43 o higienie żywności, zostały zastąpione dwoma rozporządzeniami** (w przeciwieństwie do dyrektyw, stosuje się w państwach członkowskich UE bezpośrednio, bez konieczności przenoszenia ich do prawa krajowego). Z punktu widzenia turystyki istotne jest:

- **Rozporządzeniem nr 852/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie higieny środków spożywczych⁶⁶** – Rozporządzenie to nakłada obowiązek wdrożenia

⁶⁴ <http://www.hotelarze.pl/prawo-turystyka/zalecenie-poz-1986.php>

⁶⁵ <http://www.hotelarze.pl/prawo-turystyka/zalecenie-inf-hotele-1986.php>

⁶⁶ <http://www.qualityprogress.com.pl/strony/1/i/27.php>

⁶⁶

pełnego 7-stopniowego systemu HACCP w przedsiębiorstwach działających we wszystkich sektorach, wzdłuż całego łańcucha żywnościowego (produkcja, transport, handel i dystrybucja, gastronomia).

HACCP -Hazard Analysis and Critical Control Points (jest to system organizacji działania w firmie służący zapewnieniu bezpieczeństwa zdrowotnego żywności podczas wszystkich etapów jej przetwarzania i dystrybucji, aż po bezpośrednie dostarczanie konsumentowi).

Charakterystyczną cechą systemu HACCP jest to, że tworzy się go indywidualnie dla każdego zakładu, uwzględniając specyfikę prowadzonej w nim działalności.

POLITYKA UE W ZAKRESIE TRANSPORTU⁶⁷

Polityka transportowa UE dotyczy: transportu lotniczego, morskiego, drogowego, kombinowanego, kolejowego i żeglugi śródlądowej w zakresie harmonizacji technicznej i bezpieczeństwa, dostępu do rynku i jego funkcjonowania, swobody świadczenia usług i zakładania przedsiębiorstw oraz pomocy państwa i stosunków zewnętrznych w odniesieniu do kwestii transportu.

Najważniejsze, z punktu widzenia turystyki miejsce w transporcie zajmuje transport lotniczy, decyduje o tym: systematyczny wzrost jego udziału w obsłudze ruchu turystycznego oraz fakt, iż stwarza on najlepsze warunki do odbywania podróży turystycznych na dalsze odległości.

Transport lotniczy:

a) taryfy i stawki za usługi lotnicze:

- **Rozporządzenie Rady (EWG) Nr 2409/92 z 23 lipca 1992 roku o taryfach i stawkach za usługi lotnicze** – rozporządzenie dotyczy kryteriów i procedur stosowanych w celu ustalenia taryf i stawek za usługi lotnicze dotyczące transportu w ramach Wspólnoty. Rozporządzenie nie znajduje zastosowania wobec: (a) taryf i stawek pobieranych przez przewoźników lotniczych, niebędących przewoźnikami lotniczymi Wspólnoty, (b) taryf i stawek ustalonych zgodnie z obowiązkiem usług powszechnych. Określa ono warunki udostępniania informacji o taryfach wewnętrznych, daje możliwość sprzeciwu wobec taryf pasażerskich występujących w innych krajach, zabezpiecza interesy branży i konsumentów przed nieuzasadnionym podwyższaniem taryf;

b) dostęp przewoźników lotniczych do połączeń wewnętrznych:

- **Rozporządzenie Rady Nr 2408/92/EWG z 23 lipca 1992 roku dotyczące dostępu przewoźników lotniczych Wspólnoty do tras lotniczych wewnątrz Wspólnoty** - rozporządzenie dotyczy dostępu do tras lotniczych w ramach Wspólnoty dla usług podlegających regularnej i nieregularnej obsłudze lotniczej, określa warunki kabotażu na liniach lotniczych, nakłada obowiązek świadczenia usług publicznych przez regularne linie lotnicze dla lotniska obsługującego regiony peryferyjne;

c) licencjonowanie personelu:

- **Dyrektywa Rady 91/670/EWG z dnia 16 grudnia 1991 roku dotycząca wzajemnej akceptacji licencji personelu pełniącego funkcje w lotnictwie cywilnym** - dyrektywa dotyczy procedury wzajemnego uznawania licencji

⁶⁷ [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992R2409: PL: HTM L](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992R2409:PL:HTM L),
http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty/podglad?kod=Inf_32771_12175,
<http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty/podglad?kod=smvc6ox7f2.ey19i0x7f1>,
<http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty?akcja=wyszukaj&idKategorii=5178&idWersjiJezykowej=1>.

wydawanych przez państwa członkowskie personelowi kokpitu w lotnictwie cywilnym;

d) użytkowanie CRS-ów:

- **Rozporządzenie (EWG) Nr 2299/89 z dnia 24 lipca 1989 roku dotyczące kodeksu postępowania dla komputerowych systemów rezerwacji;**
i zmieniające je;
- **Rozporządzenie Rady (EWG) Nr 3089/93 z 29 października 1993 roku zmieniające Rozporządzenie (EWG) Nr 2299/89 w sprawie kodeksu postępowania w zakresie skomputeryzowanych systemów rezerwacyjnych** – adaptuje przepisy użytkowania CRS-ów do nowych zasad funkcjonowania międzynarodowego transportu lotniczego, ma to na celu zapewnienie uczciwej konkurencji pomiędzy przewoźnikami, nakłada ono także na przewoźników połączonych systemem obowiązek przekazywania informacji do wszystkich innych CRS-ów (ma to zapobiegać dyskryminowaniu innych przewoźników);

e) wspólne zasady odszkodowań:

- **Rozporządzenie Rady Nr 295/91/EWG z 4 lutego 1991 roku ustalające wspólne zasady systemu odszkodowań za odmowę wejścia na pokład w regularnym transporcie lotniczym** - rozporządzenie ustala minimalne zasady znajdujące zastosowanie w sytuacji, gdy pasażerom odmówiono dostępu na regularny lot, na który posiadają ważny bilet oraz potwierdzoną rezerwację przy odlocie z portu lotniczego znajdującego się na terytorium państwa członkowskiego niezależnie od państwa, w którym ma siedzibę przewoźnik lotniczy, narodowości pasażera oraz miejsca docelowego;

f) wspólne standardy dotyczące bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego:

- **Rozporządzenie Komisji (WE) nr 831/2006 z dnia 2 czerwca 2006 roku (zmieniające rozporządzenie Komisji (WE) nr 622/2003) ustanawiające środki w celu wprowadzenia w życie wspólnych podstawowych standardów dotyczących bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego** – rozporządzenie to ustanawia wspólne zasady bezpieczeństwa lotnictwa w Unii Europejskiej, które mają zostać wprowadzone do krajowych programów bezpieczeństwa. Wykaz opracowanych wspólnie środków, mających gwarantować bezpieczeństwo ruchu lotniczego, został zamieszczony w załączniku I do ww. rozporządzenia. Aby zachować względy bezpieczeństwa, wykaz owych środków, zostanie utajniony i nie będzie publikowany, a dostęp do nich będą miały jedynie osoby upoważnione przez Komisję lub państwa członkowskie.

Transport kolejowy⁶⁸

- **Dyrektywa 91/440/EWG w sprawie rozwoju kolei wspólnotowych⁶⁹** - dyrektywa zawierała wytyczne w zakresie rozwoju przedsiębiorstw kolejowych we Wspólnocie. Znalazły się w niej, regulacje dotyczące: niezależności w prowadzeniu przedsiębiorstw kolejowych, rozdzielania infrastruktury i ruchu kolejowego, uzdrowienia finansów oraz dostępu do sieci kolejowej przedsiębiorstw transportu kolejowego i kombinowanego w ruchu transgranicznym i tranzytowym. Dyrektywa ta została zastąpiona **Dyrektywą 2001/12/Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 lutego 2001 roku;**

⁶⁸ <http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty?akcja=wyszukaj&idKategorii=5152&idWersjiJezykowej=1>

⁶⁹ <http://europa.eu.int/eur-lex/pl/dd/docs/2001/32001L0012-PL.doc>

- **DYREKTYWA 2004/49/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie bezpieczeństwa kolei wspólnotowych**⁷⁰ - podaje przepisy dotyczące wydawania świadectw bezpieczeństwa przedsiębiorstwom kolejowym, zarządzania i kontroli bezpieczeństwa oraz dochodzeń powypadkowych. Ustanawia precyzyjne przepisy w sprawie licencjonowania przedsiębiorstw kolejowych, przejrzystość i przydzielanie zdolności przepustowej infrastruktury kolejowej na zasadach wykluczających dyskryminację oraz pobieranie opłat za jej użytkowanie. Dyrektywa ta zastąpiła:
 - **Dyrektywę Rady 95/18/WE** w sprawie przyznawania licencjonowania przedsiębiorstw kolejowych;
 - **Dyrektywę 2001/14/WE** w sprawie alokacji zdolności przepustowej infrastruktury kolejowej i pobierania opłat za użytkowanie infrastruktury kolejowej oraz i certyfikację w zakresie bezpieczeństwa.

Transport drogowy⁷¹

- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 11/98 z 11 grudnia 1997 roku zmieniające:**
 - **Rozporządzenie (EWG) Nr 684/92 o wspólnych zasadach międzynarodowego przewozu pasażerów autokarami i autobusami** - Rozporządzenie upraszcza definicje międzynarodowych usług przewozu pasażerów autokarami i autobusami. Znosi ono także pojęcie przewozów wahadłowych. Postanawia ono także, że międzynarodowy drogowy przewóz pasażerów podlega licencji Wspólnoty ustalonej zgodnie ze zharmonizowanym wzorem;
- **Rozporządzenie Rady (EWG) Nr 12/98 z dnia 11 grudnia 1997 roku ustanawiające warunki, na jakich operatorzy przewozowi niebędący rezydentami mogą świadczyć ogólnokrajowe usługi transportu drogowego w państwie członkowskim** – wprowadza liberalizację w międzynarodowym przewozie nieregularnym o charakterze kabotażowym, reguluje kwestie regularnego i sporadycznego transportu pasażerskiego;
- **Rozporządzenie Komisji (WE) NR 2121/98 z dnia 2 października 1998 roku ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzeń Rady (EWG) nr 684/92 i (WE) nr 12/98 w zakresie dokumentów dla przewozu osób autokarem i autobusem** - celem Rozporządzenia jest ujednolicenie i uproszczenie formularzy podróży dla międzynarodowych przewozów pozarozkładowych i pozarozkładowych przewozów kabotażowych. Przepisy rozporządzenia wprowadziły jednolite wzory formularzy dla dokumentu kontrolnego – formularza podróży dla pozarozkładowych przewozów, wzór wniosku o zezwolenie na wykonywanie przewozów regularnych i regularnych przewozów specjalnych wymagających uzyskania pozwolenia oraz określiły zakres informacji podawanych w takich wnioskach, wzór zezwolenia, wzór zaświadczenia wymaganego w związku czynnościami przewozowymi prowadzonymi na własny rachunek.

POLITYKA UE W ZAKRESIE MIĘDZYNARODOWEGO RUCHU OSOBOWEGO⁷²

Liberalizacja prawa w tym zakresie zawsze ma kluczowe znaczenie dla turystyki i jej rozwoju. Swobodę przepływu osób gwarantuje Traktat z Maastricht, zgodnie, z którym każdy obywatel UE, ma zagwarantowane prawo do przemieszczania się, osiedlania się czy podejmowania pracy, bez konieczności posiadania jakichkolwiek zezwoleń czy wiz.

⁷⁰ http://europa.eu.int/eur-lex/pl/dd/reg/pl_register_072040.html

⁷¹ http://europa.eu.int/eur-lex/pl/dd/reg/pl_register_072040.html

⁷² Tamże, s. 301.

W UE nadal podejmuje się działania, mające na celu zapewnienie turystom ułatwionego przekraczania granic, wiąże się to z, uproszczeniem procedur towarzyszących odprawie granicznej czy ograniczeniem kontroli policyjnej na granicach.

Regulacje w zakresie ruchu osobowego oraz pewną liberalizację przepisów z tym ruchem związanych wprowadza Układ z Schengen: Umowa Schengen I z dnia 14 czerwca 1985 roku i Umowa wykonawcza (Schengen II) z dnia 19 czerwca 1990 roku. Układ ten kompleksowo reguluje kwestie związane z poruszaniem się po terytorium UE. Z punktu widzenia turystyki najważniejsze znaczenie mają 4 grupy zagadnień

- **Jednolity tryb przekraczania granic zewnętrznych tzw. Strefy Schengen** - zgodnie z art. 3. tego układu przekraczanie granic dopuszczalne jest jedynie na przejściach granicznych w ustalonych godzinach, do kontroli ruchu osobowego stosuje się przepisy prawa wewnętrznego kraju, którego granica jest przekraczana (jednak pkraj ten musi mieć na uwadze bezpieczeństwo pozostałych państw tegoż Układu), wymiana danych do prowadzenia kontroli dokonuje się poprzez SIS – System Informacyjny Schengen;
- **Prowadzenie wspólnej polityki wobec cudzoziemców:**
 - rozdział 3 Układu: harmonizacja przepisów wizowych,
 - rozdział 4 Układu: warunki ruchu turystycznego cudzoziemców państw trzecich,
 - rozdział 5 Układu: przepisy dotyczące odmowy wjazdu na terytorium danego państwa należącego do Strefy Schengen;
- **Wspólne reguły dotyczące procedur azylowych** zawarte są w rozdziale 7 Układu – mają one na celu zapobiegać przemieszczaniu się z kraju do kraju cudzoziemców, których wnioski o udzielenie azylu (przez którekolwiek państwo członkowskie) zostały rozpatrzone odmownie, regulacje w tej kwestii mają eliminować zjawisko tzw. „turystyki azylowej”;
- **Zasady i środki współpracy policyjnej** zawarte są natomiast w rozdziale 1 ww. Układu – określone zostały w tym miejscu zasady wymiany informacji pomiędzy organami policji oraz formy współpracy, min. te wynikające z faktu braku granic wewnętrznych, dotyczy to zwłaszcza: obserwacji transgranicznej i pościgu transgranicznego.

Dorobek prawny Schengen stał się integralną częścią prawa Wspólnotowego dopiero w momencie bezpośredniego włączenia go do Traktatu o Utworzeniu Wspólnoty Europejskiej i poddaniu go kompetencjom I filaru o charakterze ponadnarodowym.

UNIJNA POLITYKA PODATKOWA W DZIEDZINIE TURYSTYKI⁷³

Różnice w polityce fiskalnej państw UE mogłyby prowadzić do zniekształcenia konkurencji i kierowania się przez przedsiębiorstwa raczej warunkami podatkowymi, niż opłacalnością prowadzonych interesów. Dlatego też, Unia stara się zharmonizować zasady nakładania i wysokość podatków pośrednich, podejmuje również starania mające zapobiegać podwójnemu opodatkowaniu. Wpływa to, na konkurencyjność produktów wytwarzanych przez poszczególne państwa członkowskie na obszarze Unii.

Dotychczasowe osiągnięcia UE w dziedzinie podatków pośrednich, to ujednolicenie konstrukcji i zasad poboru VAT oraz akcyzy. Działania obecne, skupiają się natomiast na ustalaniu wysokości stawek – jednakże, ich dostosowywanie do przyjętego poziomu minimalnego przebiega dość opornie.

Do branży turystycznej mają zastosowanie następujące akty prawne:

⁷³ <http://eulex.parp.gov.pl/eulexii/dokumenty?akcja=wyszukaj&idKategorii=25142&idWersjiJezykowej=1>

- **Szósta Dyrektywa Rady 77/388/EWG z 17 maja 1977 roku w sprawie harmonizacji przepisów Państw Członkowskich, dotyczących podatków obrotowych** - wspólny system podatku od wartości dodanej - ujednolicona podstawa wymiaru podatku - zgodnie z art. 26 VI dyrektywy usługi turystyczne oferowane ostatecznym konsumentom, (którymi są turyści korzystający bezpośrednio z tych usług) przez organizatorów turystyki, opodatkowane są według specjalnej procedury - zgodnie, z którą: opodatkowaniu podatkiem podlega naliczana przez organizatora marża handlowa, przy czym zasada ta nie dotyczy usług, nie oferowanych bezpośrednio turystom, istotą tej zasady jest to, iż podatek naliczony nie podlega odliczeniu;
- **Dyrektywa Rady 1999/49/WE z dnia 25 maja 1999 roku zmieniająca dyrektywę 77/388/EWG w sprawie wspólnego systemu podatku VAT** - w odniesieniu do wysokości standardowej stawki podatku. Do dyrektywy 77/388 wprowadzono następującą zmianę: * do artykułu dotyczącego ustalenia przez Radę standardowej stawki podatku wprowadza się zapis, iż standardowa stawka podatku VAT, ustalana jest przez każde państwo członkowskie, jako procent kwoty podlegającej opodatkowaniu, jednakowy w odniesieniu do dostaw towarów, jak i świadczenia usług. Od 1 stycznia 1999 roku do 31 grudnia 2000 roku, nie może ona być mniejsza niż 15% kwoty podlegającej opodatkowaniu - dotyczy to także usług turystycznych. Ponadto, państwa członkowskie mogą stosować jedną lub kilka stawek obniżonych, wyrażonych w procentach kwoty podlegającej opodatkowaniu, nie mniejszych niż 5%, w odniesieniu do towarów wymienionych w załączniku H – dotyczy to między innymi: przewozu pasażerów, usług hotelowych, sprzedaży biletów teatralnych itp.;
- **Dyrektywa Rady 2001/41/WE z 19 stycznia 2001 roku zmieniająca szóstą dyrektywę (77/388/EWG) w sprawie wspólnego systemu podatku od towarów i usług, gdy chodzi o długość czasu, w jakim ma być stosowana minimalna stawka standardowa** - dyrektywa stanowi, iż standardowa stawka podatku od towarów i usług będzie ustalana przez każde państwo członkowskie jako procent kwoty podlegającej opodatkowaniu i będzie taka sama w odniesieniu do towarów i w odniesieniu do usług. Od dnia 1 stycznia 2001 roku do 31 grudnia 2005 roku stawka ta nie może być niższa od 15%.

POLITYKA UE W ZAKRESIE STATYSTYKI

W dziedzinie statystyki w prawodawstwie UE do turystyki odnoszą się dwa akty prawne, mające na celu ujednolicenie metodologii stosowanych podczas zbierania, przetwarzania i gromadzenia danych statystycznych w turystyce:

- **Dyrektywa 95/57 z dnia 23 listopada 1995 roku dotycząca zbierania danych statystycznych w obszarze turystyki⁷⁴** – ustanowiono wspólnotowe ramy metodologiczne zbierania danych statystycznych, mają one służyć opracowaniu statystyk wspólnotowych dotyczących turystyki;
- **Decyzja 99/35 z dnia 9 grudnia 1998 roku w sprawie procedury implementacji Dyrektywy Rady 95/57/WE dotyczącej zbierania danych statystycznych w obszarze turystyki⁷⁵.**

Ujednolicenie metod zbierania danych statystycznych w turystyce, daje możliwość szybkiego przeprowadzenia badań, zebrania potrzebnych danych, zgromadzenia materiałów i przesłania ich jednostkom badawczym i organizacjom, które na ich

⁷⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/consleg/1995/L/01995L0057-20041221-pl.pdf>

⁷⁵ <http://www.hotelarze.pl/prawo-turystyka/wyciag-ue.php> - 25k

podstawie tworzyć mogą prognozy rozwoju turystyki na kolejne lata, mogą porównywać poziom rozwoju turystyki w poszczególnych państwach itp. Możliwość taką, zawdzięczamy właśnie owej dyrektywie, która niejako nakazuje państwom członkowskim UE, stosowanie w miarę ujednoliconych metod i technik zbierania oraz przetwarzania danych statystycznych.

POLITYKA REGIONALNA UE

Polityka regionalna UE określana często mianem polityki strukturalnej (działalność organów władz państwowych, która ma na celu odbudowywanie struktury i pobudzanie rozwoju gospodarczego obszaru) bądź polityki spójności ekonomiczno – społecznej (działalność polegająca na zmniejszaniu dysproporcji w rozwoju poszczególnych regionów), odgrywa bardzo ważną rolę w zakresie rozwoju turystyki. Za główne zadanie polityki regionalnej uznać należy: niwelowanie dysproporcji występujących w rozwoju gospodarczym regionów poprzez pobudzanie długotrwałego rozwoju wybranych obszarów, szczególnie tych zmagających się z kryzysem ekonomicznym w celu podwyższenia ich konkurencyjności gospodarczej a dzięki temu wyrównania różnic społecznych pomiędzy obywatelami Unii. Prościej mówiąc celem polityki regionalnej UE jest wzmacnianie gospodarczej, społecznej i terytorialnej spójności Unii.

Środki finansowe przeznaczane na cele polityki regionalnej stanowią blisko jedną trzecią środków całego budżetu UE, pozwalają one na zmniejszanie różnic gospodarczych pomiędzy regionami oraz różnic społecznych pomiędzy obywatelami Wspólnoty. Warto w tym miejscu podkreślić, iż UE nie dysponuje specjalnym budżetem, który przeznaczony byłby na wspieranie bezpośrednich działań związanych z turystyką, pomimo iż turystyka postrzegana jest przez instytucje Wspólnoty jako katalizator licznych inicjatyw gospodarczych, narzędzie walki z wciąż rosnącym bezrobociem czy instrument przeciwdziałający ubożeniu społeczeństwa. Zaznaczyć jednak należy, że bardzo wiele działań dotyczących sektora gospodarki, jakim jest turystyka finansowanych jest przez UE w ramach realizowanych przez nią programów europejskich. Instytucje Wspólnoty mają świadomość, iż to właśnie turystyka stanowić może główny czynnik warunkujący rozwój regionów, być może, dlatego iż sama jest przez ten rozwój determinowana. W związku z powyższym Wspólnota przypisuje turystyce bardzo duże znaczenie, zdaje sobie, bowiem sprawę, że czasami tylko turystyka jest w stanie pomóc regionom słabiej rozwiniętym uczestnicząc w restrukturyzacji regionów przemysłowych zmagających się z kryzysem ekonomicznym, w rozszerzeniu działalności gospodarczej na obszarach wiejskich tam, gdzie produkcja rolna traci na znaczeniu oraz w ożywieniu podupadłych obszarów peryferyjnych miast. Instytucją unijną odpowiadającą za kształtowanie polityki regionalnej jest Komitet Regionów, głównym celem jego działania jest zwiększanie udziału regionów i społeczności lokalnych w procesie integracji europejskiej, a turystyka jest ważnym elementem działalności tejże instytucji. Najważniejszą formą kształtowania polityki regionalnej UE są fundusze wspólnotowe i programy finansowe, które obok kredytów bankowych i środków prywatnych są jednym z podstawowych źródeł finansowania projektów turystycznych (a więc rozwoju turystyki) w krajach członkowskich. Do podstawowych funduszy strukturalnych Wspólnoty zaliczyć należy: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Socjalny, Sekcja Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa. Każdy z tych czterech funduszy ma swoje przeznaczenie i

został stworzony w określonym celu. Cele funduszy i ich przeznaczenie w bardzo ogólny sposób określa:

- **Rozporządzenie Rady UE z dnia 21 czerwca 1999 roku wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych 1260/1999/WE** - określa ogólne przepisy, jakim podlegają wszystkie fundusze strukturalne, przy czym należy ustalić, jakie działania spełniają kryteria kwalifikujące je do finansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego (zwanego dalej Funduszem) w ramach realizacji Celów 1, 2 i 3, o których mowa w art. 1, akapit pierwszy, punkty 1, 2 i 3 ww. rozporządzenia (zwanym dalej Celami 1, 2 i 3) w kontekście wspólnotowej inicjatywy przeciwdziałania dyskryminacji i braku równości szans na rynku pracy, jak też w kontekście innowacyjnych środków działania i pomocy technicznej⁷⁶
 - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF – rok powstania: 1975) służyć ma finansowaniu działań z zakresu rozwoju infrastruktury (w tym także infrastruktury turystycznej i paraturystycznej), inwestycji tworzących nowe miejsca pracy, projektów rozwoju lokalnego oraz wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, cele EFOR zostały sprecyzowane w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady 1783/1999/WE z dnia 12 lipca 1999 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego⁷⁷;
 - Europejski Fundusz Społeczny (ESF – rok powstania: 1961) - wspierać ma procesy integracji zawodowej osób bezrobotnych i osób o niewielkich szansach na rynku pracy poprzez finansowanie szkoleń i projektów sprzyjających podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, zadania EFS precyzowane są przez Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady 1784/1999/WE z dnia 21 lipca 1999 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego⁷⁸;
 - Sekcja Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAGGF – rok powstania: 1964) wspierać ma rozwój obszarów rolnych i udzielać pomocy rolnikom, głównie w regionach słabo rozwiniętych, cele EFORG sprecyzowane zostały w Rozporządzeniu Komisji 1750/1999/WE z dnia 23 lipca 1999 roku w sprawie szczegółowych zasad stosowania rozporządzenia Rady UE 1257/1999/WE dotyczącego wspierania rozwoju obszarów wiejskich ze środków EFORG⁷⁹;
 - Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa (FIFG – rok powstania: 1993) wspierać ma procesy modernizacji i restrukturyzacji rybołówstwa państw członkowskich, cele tego funduszu określa Rozporządzenie Rady 1263/1999/WE dotyczące instrumentów finansowych skierowanych na politykę rybołówstwa⁸⁰.

Obok tych czterech funduszy strukturalnych działa jeszcze tzw. Fundusz Spójności (Kohezji) jest on instrumentem polityki strukturalnej, lecz nie zalicza się do funduszy strukturalnych, bowiem obejmuje on pomoc o zasięgu krajowym, a nie regionalnym jak ma to miejsce w przypadku czterech wcześniej wymienionych funduszy. Jego głównym celem jest wzmacnianie spójności społecznej i gospodarczej Wspólnoty poprzez finansowanie projektów tworzących spójną całość w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej. Zasady funkcjonowania tego funduszu określone są przez Rozporządzenie Rady UE 1164/94/EW, którego przepisy zostały znowelizowane przez rozporządzenia: 1264/1999 i 1265/1999 z czerwca 1999 roku⁸¹.

⁷⁶ <http://www.fs.ffmpeg.pl/g12.php>

⁷⁷ <http://www.fs.ffmpeg.pl/gl.php>

⁷⁸ <http://www.fs.ffmpeg.pl/g12.php>

⁷⁹ http://europa.eu.int/eur-lex/pl/dd/reg/pl_register_032010.html

⁸⁰ <http://www.fs.ffmpeg.pl/g12.php>

⁸¹ <http://www.6pr.pl/fs/baza1.html>

Wymienione fundusze przeznaczone są na realizację zadań priorytetowych polityki regionalnej, do których zaliczyć należy:

1. wspieranie rozwoju regionów opóźnionych (tzn. takich, gdzie wielkość PKB na jednego mieszkańca jest mniejsza niż 75% średniej dla całej UE);
2. rekonwersję upadających regionów przemysłowych (tam, gdzie poziom bezrobocia jest wyższy o 15% od średniego bezrobocia w UE, mierzonego w ciągu trzech lat);
3. pomoc dla regionów słabo zaludnionych (tam gdzie gęstość zaludnienia jest mniejsza niż 8 osób na 1 km²) oraz regionów najbardziej oddalonych (np. zamorskie terytoria Francji , Azory itp.);
4. pomoc ludziom młodym oraz osobom zagrożonym marginalizacją społeczną w wejściu na rynek pracy oraz zwalczanie długotrwałego bezrobocia;
5. ułatwienie pracownikom dostosowania się do zmiennych wymagań rynku pracy;
6. program na rzecz rozwoju rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa.⁸²

Pomoc z Funduszy Strukturalnych w większości krajów członkowskich UE udzielana jest poprzez rządowe i regionalne władze, tylko wśród krajów środkowoeuropejskich Wspólnoty w udzielaniu pomocy przeważa bezpośredni kontakt pomiędzy przedsiębiorstwami turystycznymi a bankami. Pomoc finansowa ma przeważnie charakter horyzontalny oznacza to, że ma ona charakter powszechny i jest kierowana do wszystkich przedsiębiorstw spełniających kryteria lub warunki, które zostały określone przez instytucje UE.

Na lata 2000 – 2006 całkowita suma środków przeznaczonych na pomoc w ramach polityki regionalnej wynosi ok. 257 mld euro, co w przybliżeniu stanowi 37% całego budżetu unijnego do 2006 roku. Z kwoty 257 mld euro ok. 213 mld euro zostało przeznaczonych na wszystkie instrumenty strukturalne dla 15 krajów UE, a dodatkowo 22 mld euro przekazano na pomoc przedakcesyjną dla państw ubiegających się o członkostwo, a kolejne 22 mld euro przekazano na interwencje strukturalne dla nowych państw członkowskich w okresie 2004 – 2006. Podkreślić należy, że europejskie środki nie zastępują, ale uzupełniają wsparcie programów rozwojowych realizowanych z funduszy krajowych. Samo złożenie wniosku o przyznanie środków pomocowych jest warunkiem koniecznym, ale niewystarczającym, aby ową pomoc otrzymać. Aby decyzja była pozytywna kraj lub region starający się o dotację musi udowodnić, iż wykorzystanie środków będzie zgodne z naczelnymi zasadami polityki regionalnej UE. Oznacza to, iż kierunek rozwoju oraz mechanizm wykorzystania pomocy zgodny jest z zasadami: koncentracji, partnerstwa, programowania i dodawalności.

- Zasada koncentracji polega na przeznaczeniu środków na niewielką liczbę precyzyjnie określonych celów oraz na geograficznej koncentracji wsparcia przedsięwzięć (UE przeznacza środki finansowe dla regionów będących w najtrudniejszej sytuacji ekonomicznej, tzn. dla tych, w których PKB na jednego mieszkańca w ciągu trzech ostatnich lat nie przekraczało 75% średniej dla całej Unii);

- Zasada partnerstwa polega na tym, że każda podejmowana decyzja na wszystkich etapach procedury wymaga uzgodnień, to oznacza konieczność nawiązania i utrzymywania stałej relacji między władzami publicznymi różnych szczebli (organami Unii, krajowymi, regionalnymi oraz lokalnymi), jak i między władzami, organizacjami społecznymi, podmiotami gospodarczymi i mieszkańcami (partnerstwo publiczno – prywatne);

- Zasada programowania polega na finansowaniu projektów stanowiących element tylko kompleksowych, zintegrowanych programów, oznacza potrzebę

⁸² Tamże, s. 15 - 316.

przygotowania dokumentów planistycznych odpowiadających standardowym wymogom UE;

- Zasada dodawalności oznacza, że fundusze UE nie zastępują, lecz powiększają krajowe środki publiczne przeznaczone na rozwój regionalny, dlatego podstawowym warunkiem absorpcji środków jest stworzenie stabilnych mechanizmów finansowania rozwoju regionalnego.

Przyznane fundusze są zarządzane wspólnie przez służby administracyjne Komisji, władze administracyjne państw członkowskich i władze regionalne.

W celu osiągnięcia największej skuteczności i maksymalnych efektów ponad 94% wszystkich środków z Funduszy Strukturalnych (w latach 2000-2006) przeznaczonych jest na trzy cele główne - priorytetowe:

- Cel 1: Pomoc dla regionów opóźnionych w rozwoju gospodarczym;

- Cel 2: Wspieranie ekonomicznej i społecznej restrukturyzacji terenów przeżywających trudności strukturalnych (tereny przemysłowe, wiejskie, miejskie lub zależne od rybołówstwa);

- Cel 3: Modernizacja systemów szkoleń zawodowych i promocja zatrudnienia. Środki finansowe przeznaczone na 3 cel obejmują obszar całej Unii z wyjątkiem regionów objętych celem 1, gdzie środki przeznaczone na wspieranie kształcenia i zatrudnienia są zawarte w programach dotyczących harmonizacji tych obszarów.⁸³

Prócz funduszy strukturalnych UE może realizować również własne programy, są to tak zwane Inicjatywy Wspólnotowe. W latach 2000 – 2006 zostały powołane do życia cztery inicjatywy, których celem jest rozwiązywanie problemów, z którymi borykają się wszystkie państwa członkowskie i ich regiony, a których realizacja odbywa się przy wykorzystaniu 5,35% środków finansowych z puli Funduszy Strukturalnych:

- INTERREG jest to inicjatywa wspierająca rozwój współpracy przygranicznej, międzynarodowej i międzyregionalnej, służy ona umacnianiu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju całego obszaru Wspólnoty;

- URBAN jest to inicjatywa wspierająca wszystkie strategie innowacyjne gospodarcze i społeczne w miastach i obszarach miejskich znajdujących się w stanie kryzysu, służy ona promowaniu zrównoważonego rozwoju;

- LEADER jest to inicjatywa stymulująca rozwój obszarów wiejskich;

- EQUAL jest to inicjatywa wspierająca współpracę międzynarodową w celu promowania nowych sposobów zwalczania wszystkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy.⁸⁴

2.4. Wnioski

Wspólnota zdając sobie sprawę z coraz większego znaczenia turystyki w życiu społeczno – gospodarczym obywateli UE, pomimo iż nie posiada podstaw prawnych do bezpośredniego tworzenia i realizowania wspólnej polityki w zakresie turystyki, podejmuje pewne działania zmierzające do zapewnienia jej jak najlepszych warunków rozwoju. Nie zmienia to jednak faktu, iż polityka turystyczna traktowana jest przez Wspólnoty nadal jako zbiór zadań z różnych dziedzin unijnej polityki: ekonomicznej, regionalnej czy społecznej a nie jako działanie sektorowe. Wszystko jednak wskazuje na to, iż działania podejmowane przez instytucje UE w sektorze turystyki doprowadzą w rezultacie do ukształtowania się wspólnotowej polityki turystycznej. Potwierdza to chociażby sam fakt zmiany, jaka nastąpiła w modelu zarządzania turystyką w krajach UE, mam tu na myśli zastąpienie modelu: państwo – prowincja – lokalne środowisko,

⁸³ http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/working4_pl.htm

⁸⁴ http://oswbydgoszcz.ae.poznan.pl/Tekstowe/FUNDUSZE_UE_cz_I.doc

modelem przebiegającym wedle schematu: Europa – państwo – region – gmina – miasto. Z przebiegu nowego modelu zarządzania turystyką wynika, że, pomimo, iż to władze państw członkowskich kształtują i realizują politykę turystyczną to pewne decyzje dotyczące turystyki podejmowane są także na forum międzynarodowym, istnieją, bowiem takie problemy, których rozwiązanie na poziomie narodowym zarządzania turystyką każdego z państw członkowskich z osobna jest niemożliwe.

Istotną rolę w kwestii podejmowania decyzji w zakresie turystyki na poziomie unijnym mają takie instytucje Wspólnoty Europejskiej jak: Parlament Europejski, Rada Europejska i Komisja Europejska. Pojawienie się tematyki związanej bezpośrednio lub pośrednio z turystyką w pracy tych instytucji świadczy o zainteresowaniu UE turystyką i jej problemami. Szczególnym wyrazem zainteresowania tą dziedziną życia społeczno – gospodarczego przez Wspólnoty jest fakt wyodrębnienia w strukturach Komisji Europejskiej komórki zajmującej się tematyką turystyczną -Dyrekcji Generalnej ds. Przedsiębiorczości, a także wydzielenie w niej Dyrekcji I, której powierza się sprawy turystyki.

Zmiana modelu zarządzania turystyką w krajach UE, tworzenie w strukturach zarządzających Wspólnotami instytucji i komórek zajmujących się sprawami turystyki, podejmowanie działań i tworzenie prawodawstwa mającego bezpośrednie lub pośrednie odniesienie do turystyki, pozwala nam twierdzić, iż powstanie wspólnotowej polityki turystycznej to tylko kwestia czasu, bowiem wprowadzenie jej jest konieczne i konieczność tą dostrzega Wspólnota, co zostało potwierdzone chociażby zapisami Traktu Konstytucyjnego UE.

Wszystko to wskazuje, że Unia Europejska poprzez swoje działania zdąża nie tylko do kształtowania i realizowania polityki turystycznej, czyli do zarządzania turystyką w Europie, ale przede wszystkim zdąża do unifikacji prawa w dziedzinie turystyki. Podejmuje próby stworzenia otoczenia prawnego turystyki, które gwarantowałoby wszystkim krajom członkowskim i ich obywatelom ułatwiony, bezpieczny, i równy dostęp do usług turystycznych.

Unifikacja w tej dziedzinie ma doprowadzić do zwiększenia bezpieczeństwa turysty jako konsumenta usług transportowych, hotelarskich, gastronomicznych, ma zapewnić mu maksymalną swobodę w przemieszczaniu się po terytorium UE, a także równy dostęp do usług turystycznych i co bardzo ważne z punktu widzenia pracownika branży turystycznej znaczenie, unifikacja w turystyce ma ułatwić prowadzenie działalności gospodarczej i podejmowanie pracy poprzez uznawanie kwalifikacji zawodowych we wszystkich krajach UE.

Proces unifikacji w zakresie turystyki cały czas postępuje, a instytucje Wspólnoty stoją na straży, aby wszystkie państwa członkowskie stosowały się i wprowadzały rozwiązania przyjęte przez Unię Europejską.

Rozdział 3

POLSKI SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ – SZCZEBEL CENTRALNY

3.1. Ogólna charakterystyka polityki turystycznej w Polsce

W Polsce podobnie jak w wielu innych krajach europejskich, kształtowania się zrębów zarządzania turystyką należy doszukiwać się już w pierwszej połowie XXw, kiedy to ukształtowały się dwa kierunki rozwoju owych struktur. Pierwszy z nich, polegał na przekazywaniu przez państwo uprawnień w zarządzaniu turystyką organizacjom, które już zajmowały się turystyką, lub takim, które był w jakiś sposób z

nią związane, drugi kierunek – pojawił się między innymi w Polsce – polegał na powoływaniu przez państwo specjalnych komórek zarządzających turystyką w strukturach administracji rządowej.

3.1.1. Geneza i rozwój polskich struktur zarządzania turystyką⁸⁵

Pierwszą oficjalną placówką państwową do popierania i opieki nad turystyką w Polsce był **Referat Turystyki**, który swoją działalność rozpoczął w lipcu **1919** roku. Został on powołany przy ówczesnym Ministerstwie Robót Publicznych, na zasadzie art. 7 ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 roku. Referatem Turystyki Ministerstwa Robót Publicznych do czasu likwidacji resortu w roku 1932, kierował znany działacz turystyczny dr Mieczysław Orłowicz. Referat ten, sprawował nadzór i opiekę nad turystyką wewnętrzną (działalnością towarzystw turystyki czynnej i związków turystyki biernej) oraz właściwą propagandą turystyczną Polski za granicą. Reprezentował też, Polskę w międzynarodowych organizacjach turystycznych i organizowanych przez nie kongresach i konferencjach. Organem doradczym Ministerstwa Robót Publicznych w dziedzinie turystyki była Międzyministerialna Komisja Turystyczna, powołana do życia rozporządzeniem Ministerstwa Robót Publicznych z dnia 21 lutego 1925 roku.

Mniej więcej w tym samym czasie, w którym powstała Komisja Turystyczna, przy urzędach wojewódzkich zaczęły powstawać jednoosobowe referaty turystyczne, a jako ich organy doradcze - Wojewódzkie Komisje Turystyczne (reskryptem ministra Robót Publicznych wojewodowie zostali zobowiązani do ich powołania jako organów doradczych wojewodów w sprawach turystycznych).

Międzyministerialna Komisja Turystyczna zawiesiła swą działalność z chwilą powołania do życia przy Ministerstwie Skarbu, pod przewodnictwem wiceministra Stefana Starzyńskiego, Międzyministerialnej Komisji dla Zbadania Zagadnień Turystyki (1928 roku). Efektem jej działalności było opracowanie i wydanie drukiem w 1931 roku sprawozdania za lata 1928-1931. Zawierało ono kompleksową ocenę stanu turystyki polskiej i propozycje działań koniecznych dla jej właściwego rozwoju. Załączone projekty zmian systemu organizacyjnego turystyki w Polsce przewidywały m.in., utworzenie Polskiego Urzędu Turystycznego przy Ministerstwie Robót Publicznych, Państwowej Rady Turystycznej, mającej stanowić organ doradczy ministra, a także stałej Międzyministerialnej Komisji Turystycznej przy resorcie, zorganizowanie Biura Propagandy Turystycznej przy Polskich Kolejach Państwowych oraz powołanie do życia lokalnych i prowincjonalnych związków propagandy turystycznej.

W tym samym czasie, kiedy Międzyministerialna Komisja dla Zbadania Zagadnień Turystyki wystosowała ów projekt, Izba Przemysłowo – Handlowa w Krakowie przygotowała drugi projekt tzw. „Projekt Ustawy o Popieraniu Turystyki”, jednak w rezultacie żaden z tych projektów nie doczekał się realizacji (było to wynikiem zmian w systemie zarządzania turystyką, jakie miały miejsce w 1932 roku oraz wybuchem II wojny światowej).

Rozporządzeniem Prezydenta RP z maja 1932 roku, zniesiony został z dniem **1 lipca 1932** roku urząd ministra Robót Publicznych, a zakres jego działania przekazany został ministrom: Komunikacji oraz Rolnictwa i Reform. Tym samym Referat Turystyki MRP został przeniesiony do **Ministerstwa Komunikacji**, a jego nazwa została zmieniona na **Wydział Turystyki Ogólnej** (naczelnik tego wydziału został bezpośrednio

⁸⁵ Źródł: podrozdział opracowany w oparciu o: L. Butowski, Organizacja turystyki w Polsce, Warszawa-Lublin 2004 oraz <http://khit.pttk.pl>.

podporządkowany Ministrowi Komunikacji). W wyniku decyzji tego samego ministerstwa w **1935 roku** powołano do życia **Ligę Popierania Turystyki** (pod nadzorem ministerstwa), której zadaniem była organizacja i stwarzanie możliwości taniej turystyki na obszarze kraju, poprzez realizację masowych imprez turystycznych (pociągi popularne i zjazdy masowe) oraz propagandę regionów i finansowanie inwestycji turystycznych.

Do wybuchu II wojny światowej, nie utworzono w Polsce centralnego organu administracji państwowej do spraw turystyki, aczkolwiek prace nad realizacją projektu powołania Państwowej Rady Turystycznej były daleko zaawansowane, a jej pierwsze posiedzenie miało się odbyć we wrześniu 1939 roku (Państwowa Rada Turystyczna miała być organem opiniotwórczym ministra Komunikacji, a jej głównym celem ustalenie wytycznych dla polityki i gospodarki turystycznej w Polsce, uzgadnianie planu inwestycji turystycznych, opracowywanie projektów rozporządzeń normujących rozwój ruchu turystycznego, ustalanie kierunków propagandy itp.).

W pierwszych latach po II wojnie światowej, odbudowując struktury rządowe, przyjęto system zarządzania turystyką z okresu międzywojennego, w wyniku, czego turystyka nadal znajdowała się w resorcie Ministerstwa Komunikacji jako Samodzielny Wydział Turystyki Ogólnej, jej **rolę doradczą od 1950 roku pełniła Rada Turystyczna**, której powstanie planowano jeszcze przed wojną. Całkowite przekształcenie stosunków ekonomicznych i społecznych, jakie nastąpiło po wojnie nie pozostało bez wpływu na dalszy rozwój turystyki. Turystyka i wypoczynek przestały być domeną interesów poszczególnych ludzi. Zainteresowanie państwa i organizacji znalazły swój wyraz w ustawie sejmowej o organizacji Funduszu Wczasów Pracowniczych (FWP) w 1949 roku Poszczególne zakłady pracy i związki zawodowe rozpoczęły przejmowanie obiektów przede wszystkim na Ziemiach Zachodnich oraz w tradycyjnych ośrodkach wypoczynkowych np. Zakopane, Krynica. Wczasy pracownicze stały się początkiem masowej turystyki socjalnej. Wszelkie posunięcia w pierwszych latach powojennych szły, więc w kierunku usystematyzowania i ujęcia programowego turystyki dostosowanej do nowych warunków społeczno-ekonomicznych.

W 1952 roku powołany został **Komitet dla Spraw Turystyki** - organ Prezesa Rady Ministrów, który przejął dotychczasowe uprawnienie Ministra Komunikacji w zakresie turystyki, jednak trzeba podkreślić, iż nie posiadał on prawie żadnych uprawnień wykonawczych. Organami terenowymi Komitetu były referaty turystyki przy prezydiach wojewódzkich rad narodowych. Dwa lata później Komitet dla Spraw Turystyki działał już w nowo utworzonej strukturze, w której sprawy kultury fizycznej, turystyki i sportu został za sobą połączone na prawie 50 lat. Tym nowo utworzonym centralnym organem administracji państwowej działającym przy Radzie Ministrów i podporządkowanym bezpośrednio premierowi (gdzie po raz pierwszy wyodrębniono turystykę) był **Główny Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki, powołany do życia przez Sejm PRL dnia 17 lutego 1960 roku** (funkcję organu doradczego nadal pełniła Rada Turystyki). W skład GKKFiT-u wchodził ministrowie, których resorty były związane z działalnością turystyczną, a także przedstawiciele: Centralnego Związku Spółdzielczości Pracy, Centralnej Rady Związków Zawodowych, przedstawiciele rad narodowych oraz działacze związani z organizacjami młodzieżowymi, jak również działacze kultury fizycznej i turystyki. W gestii tego organu leżały sprawy związane z turystyką oraz za sportem, jednak sprawy hotelarstwa w kompetencjach GKKFiT-U znalazły się dopiero w roku 1973 – w tym dopiero momencie można było mówić o jednym organie zarządzania turystyką w Polsce.

Warto zauważyć, że w latach 70 XXw zaszły pewne zmiany rynkowe, narzucona została między innymi koncepcja Wielkich Organizacji Turystycznych (łączenie małych firm w 1 duże przedsiębiorstwo), w wyniku niej powstało między innymi Zjednoczenie Gospodarki Turystycznej ORBIS, które uchwałą Rady Ministrów z 1977 roku zostało przeistoczone w Centralę Turystyczną ORBIS – odpowiadała ona za tworzenie prawa dla całej branży turystycznej w Polsce oraz za sprawy związane z turystyką zagraniczną. Prawo to utraciła dopiero po roku, 1981 kiedy została podporządkowana pod struktury Głównego Komitetu Turystycznego.

Po likwidacji GKKFiT, w **1978 roku** utworzono 2 organy: GKKFiS – **Główny Komitet Kultury Fizycznej i Sportu** (zajmował się jak sama nazwa wskazuje sprawami sportu) oraz **GKT** – Główny Komitet Turystyki, który był pierwszym samodzielnym resortem turystyki działającym, do 1985 roku, kiedy to z powrotem wrócono do koncepcji, z 1960 roku, czyli do GKKFiT-u. GKKFiT przetrwał tylko dwa lata, po czym w jego miejsce w **Ministerstwie Rynku Wewnętrznego**, (który zajmował się sprawami turystyki komercyjnej) utworzono **Komitet ds. Młodzieży i Kultury Fizycznej** i powierzono mu sprawy turystyki kwalifikowanej i socjalnej.

Przedostatni etap zmian, jakie zaszły w strukturach zarządzających turystyką w Polsce miał miejsce na początku lat 90. Na mocy ustawy z **1991 roku** powołano, bowiem **Urząd Kultury Fizycznej i Turystyki (UKFiT)** – był on organem pozaministerialnym, którego prezes posiadał status centralnego organu administracji państwowej do spraw turystyki. W ramach tego organu działało kilka departamentów do najważniejszych należały: Departament Promocji Turystycznej, Departament Gospodarki Turystycznej oraz Departament Współpracy z zagranicą. W czasie działalności UKFiT-u turystyka w Polsce zaczęła działać na zasadach rynkowych – branża turystyczna oprócz handlu przystosowała się także do walki rynkowej. Jednak w **1999 roku** UKFiT uległ likwidacji, sprawy sportu i kultury powierzono Urzędowi Kultury Fizycznej i Sportu (podporządkowane Ministerstwu Edukacji Narodowej) **natomiast sprawy turystyki Ministerstwu Transportu i Gospodarki Morskiej (styczeń 2000 roku)**, a następnie **Ministerstwu Gospodarki (czerwiec 2000 roku)** w ramach, którego utworzono aparat wykonawczy: Departament Turystyki, mający szerokie kompetencje w odniesieniu do wszystkich sektorów polskiej turystyki. Istotną zmianą, jaka zaszła w dziedzinie zarządzania turystyką było także utworzenie w **2000 roku Polskiej Organizacji Turystycznej**, która przejęła pewne kompetencje MG w zakresie promocji i reklamy.

Ta ostatnia zmiana w strukturach zajmujących się zarządzaniem turystką w Polsce niejako zakończyła proces mający na celu dostosowanie polskiego modelu zarządzania turystyką do modelu występującego, w większości krajów europejskich, które cechuje wysoki udział turystyki w gospodarce narodowej i życiu społecznym obywateli (w dalszej części opracowania zostanie zaprezentowana analiza i ocena polskiego systemu zarządzania turystyką).

3.1.2. Zadania państwa względem turystyki

Polityka turystyczna, jak już wspomniano w rozdziale drugim, jest bardzo skomplikowanym procesem, wymagającym dużego doświadczenia i zaangażowania ze strony instytucji, która zajmuje się jej kształtowaniem i realizowaniem.

Turystyka ma, to do siebie, że prócz zawrotnego tempa rozwoju i wciąż wzrastającego znaczenia w życiu społeczno-gospodarczym charakteryzuje się licznymi związkami z wieloma sektorami gospodarki narodowej a dodatkowo łączy się także z problemami

natury społecznej⁸⁶. Nic, więc dziwnego, że zarządzanie tak specyficzną dziedziną wiąże się z wieloma obowiązkami i ogromną odpowiedzialnością nie tylko w sensie ekonomicznym, ale i społecznym. Żadna lokalna instytucja ani też regionalna organizacja nie jest w stanie sprostać takiemu zadaniu, - z faktu tego zdają sobie doskonale sprawę zarówno władze państwowe jak i przedstawiciele przemysłu turystycznego. Mają oni jednak świadomość, że rozwój turystyki musi odbywać się w sposób planowany, wiedzą także, iż jedyną i zarazem najlepszą drogą do osiągnięcia tego celu jest świadoma polityka turystyczna państwa.

Można tutaj zaryzykować stwierdzenie, że konieczność ingerencji państwa w sprawy turystyki była i nadal pozostaje rzeczą nieuniknioną, fakt ten potwierdzają liczne argumenty (powody), które w zasadniczy sposób wpłynęły na podjęcie przez państwo decyzji o przyjęciu odpowiedzialności za sprawy sektora gospodarki, jakim jest turystyka.

Najważniejsze powody, argumenty, które mają zasadniczy wpływ na ową ingerencję można podzielić na dwie grupy:

I grupę stanowią czynniki, które niejako zmuszają państwo do ingerencji w rozwój turystyki i funkcjonowanie rynku turystycznego, zaliczyć do nich możemy:

- wzrastające znaczenie turystyki w polityce ekonomicznej państwa;
- wpływ turystyki na politykę zagraniczną państwa;
- konieczność planowej działalności w zakresie gospodarki gruntami i inwestycji oraz sprawy związane z ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego (gł. zabytków);
- rola turystyki, jako sposobu aktywizacji zawodowej społeczeństwa oraz rozwoju regionów słabiej rozwiniętych gospodarczo;
- rola unormowań prawnych w rozwoju turystyki, które są zastrzeżone dla najważniejszych organów ustawodawczych (np. formalności graniczne).⁸⁷

II grupa to czynniki, które powodują, że ingerencji państwa w sprawy turystyki domaga się sama branża turystyczna, w tej grupie wymienić należy między innymi:

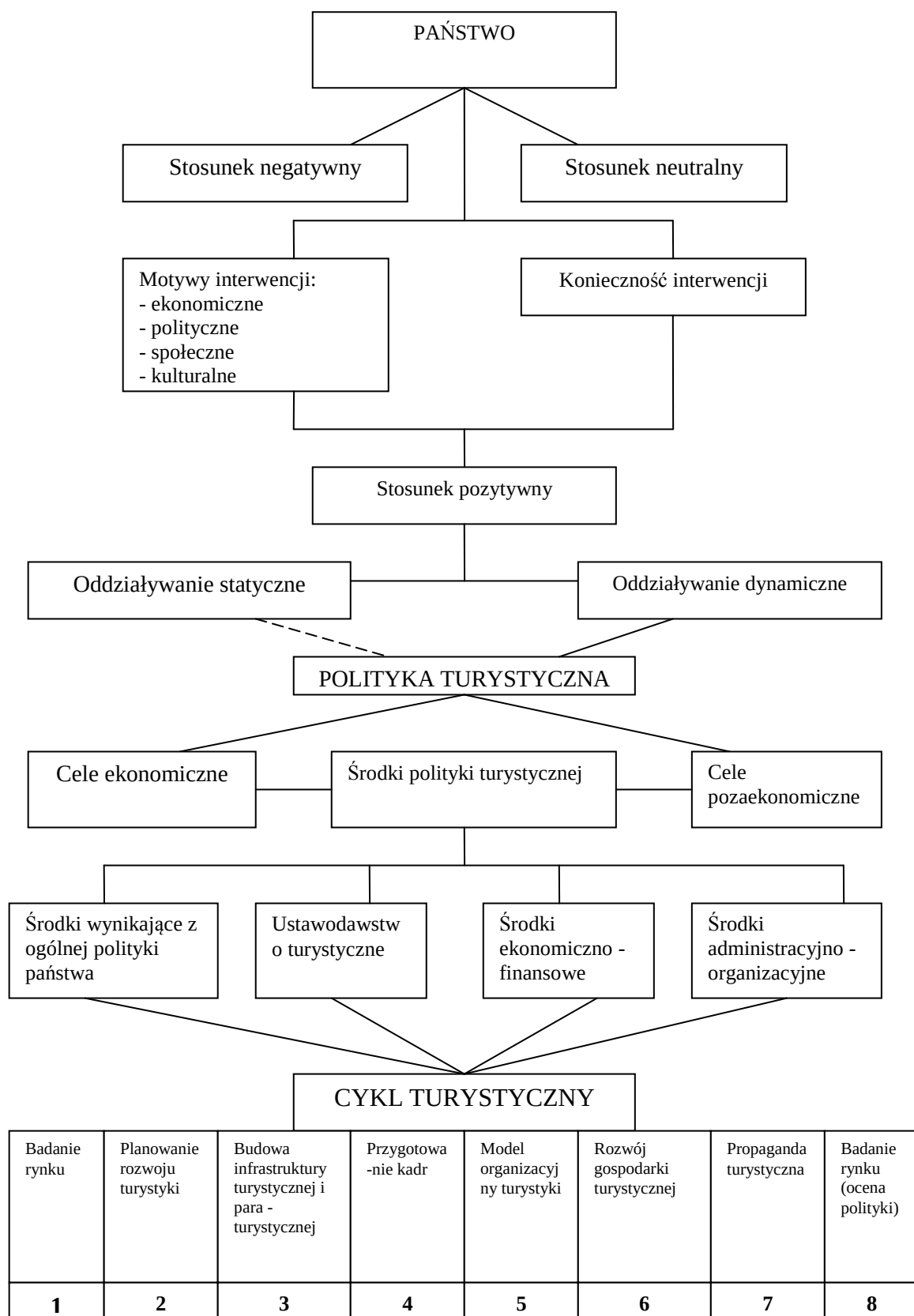
- interdyscyplinarny charakter turystyki oraz fakt, że o jej rozwoju i funkcjonowaniu decyduje współdziałanie wielu sektorów gospodarki;
- duże znaczenie, jakie dla funkcjonowania branży turystycznej ma infrastruktura ogólna oraz fakt, że rozwój najczęściej przekracza możliwości ekonomiczne i techniczne samego sektora turystycznego;
- kapitałochłonny i importochłonny charakter inwestycji turystycznych oraz wydłużony okres zwrotu zainwestowanych środków finansowych;
- dążenie do tego, aby państwo określiło priorytety w swojej polityce oraz oczekiwania wobec branż turystycznej.⁸⁸

Państwo przyjęło, na siebie obowiązek i odpowiedzialności za kształtowanie i realizowanie polityki w zakresie turystyki - na podjęcie tej decyzji wpływ miały owe przesłanki, ale i świadomość negatywnych konsekwencji, jakie wynikają z żywiołowego rozwoju turystyki lub też z nieumiejętnego zarządzania nią (powszechnie wiadomo, iż efekty braku sprawnie działającego systemu zarządzania - niezależnie, od tego czy rozwój turystyki dotyczy: miejscowości, regionu czy kraju - są takie same, jedynie stosunek wielkość strat: gospodarczych, społecznych i środowiskowych i skala katastrofy inna).

⁸⁷ Tamże, s. 108.

⁸⁸ Tamże, s. 108.

Ryc.6. Państwo a sektor turystyki

Źródło: W. Aleziak, Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku, Albis Kraków 1999, s. 111.

Sam jednak fakt przyjęcia przez państwo odpowiedzialność za turystykę, nie jest wystarczający, jak zauważa, bowiem Wodejko istnieją, pewne warunki, które muszą zostać spełnione i pewne zadania, które muszą zostać zrealizowane, aby można było mówić o świadomej i skutecznej polityce turystycznej państwa – zostały one zaprezentowane na poniżej zamieszczonym schemacie.

Ze schematu tego wynika, że państwo musi spełnić dwa podstawowe warunki, aby można było mówić o jego polityce względem turystyki:

- po pierwsze państwo musi mieć **POZYTYWNY STOSUNEK DO TURYSTYKI** – oznacza to, że władze państwowe mają świadomość potrzeby ingerencji w sprawę turystyki, a świadomość ta wynika z pobudek: ekonomicznych, politycznych, społecznych i kulturalnych;
- i po drugie władze państwowe muszą **ODDZIAŁYWAĆ DYNAMICZNIE** na sektor gospodarki jakim jest turystyka, oznacza to stałą ingerencję – czyli podejmowanie wszystkich koniecznych działań mających na celu zapewnienie turystyce jak najlepszych warunków do jej rozwoju.

Państwo jako instytucję nadrzędną charakteryzują: nieograniczona możliwość działania, duże doświadczenie w kształtowaniu i realizowaniu polityki, ale co chyba najważniejsze ogromna ilość posiadanych instrumentów (środków), które niezbędne są podczas realizacji zadań - celów, jakie stawia przed instytucją nią zarządzającą turystyka.

Jednak owo pozytywne nastawienie państwa do turystyki, dysponowanie ogromną ilością środków, – chociaż w zasadniczy sposób wpływa na politykę turystyczną, nie decyduje o jej skuteczności. Bowiem jak twierdzi autor zaprezentowanego schematu „polityka turystyczna jest skuteczna tylko wtedy, gdy państwo podejmuje określone działania na wszystkich etapach, tzw. **CYKLU TURYSTYCZNEGO**” (przedstawionego w dolnej części schematu). Etapy cyklu tego można przyrównać do zadań/obowiązków, jakie spoczywają na władzach państwowych względem turystyki, a które wynikają z nadrzędnej roli, jaką pełni państwo w systemie zarządzania turystyką. Od wypełnienia tych obowiązków zależy skuteczność realizowanej przez państwo polityki a tym samym wielkość dywidend, jakie państwo pozyska dzięki turystyce, i nie mam tu na myśli tylko i wyłącznie korzyści finansowych, ale i społeczne, środowiskowe, polityczne i wiele innych.

Zgodnie z założeniami tego cyklu do zadań państwa względem turystyki zaliczyć należy:

1. **BADANIE RYNKU TURYSTYCZNEGO** – pozwala władzom państwowym na sformułowanie wyraźnych celów polityki turystycznej, a także na określanie zasad funkcjonowania całej branży turystycznej – realizacja tego zadania ma więc znaczenie fundamentalne przy kształtowaniu polityki turystycznej (na tym etapie zadaniem państwa jest: zbieranie i opracowywanie danych statystycznych dotyczących ruchu turystycznego, wielkości bazy noclegowej, infrastruktury itp.).
2. **PLANOWANIE ROZWOJU TURYSTYKI** - ma ono na celu dopilnowanie, aby rozwój innych sektorów gospodarki narodowej nie kolidował z rozwojem turystyki tzn., aby sektory kooperujące z branżą turystyczną nie podejmowały działań sprzecznych z jej interesami. Plany rozwoju turystyki muszą być zawsze zintegrowane z planami ogólnogospodarczymi, jest to konieczne i wynika z interdyscyplinarnego charakteru turystyki.
3. **BUDOWA INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I PARATURYSTYCZNEJ** – zarówno infrastruktura turystyczna jak i paraturystyczna jest niezbędna do rozwoju turystyki, a jej powstanie i funkcjonowanie w największym stopniu uzależnione jest od władz państwowych, zarówno w sensie finansowym jak i prawnym.

4. **PRZYGOTOWANIE KADR DLA POTRZEB TURYSTYKI** – w tej kwestii państwo ma także ważną rolę do spełnienia, bowiem to w jego gestii leżą sprawy dotyczące: tworzenia i wdrażania nowych programów nauczania, finansowania szkół, zapewniania kadry wykładowców i pomocy szkoleniowych a także wydawania zezwoleń na wykonywanie zawodu itp.
5. **KONSTRUKCJA OPTYMALNEGO MODELU ORGANIZACYJNEGO TURYSTYKI** – państwo jako instytucja nadrzędna ma za zadanie zapewnić turystyce jak najlepsze warunki rozwoju, biorąc pod uwagę fakt, iż turystyka rozwija się nie tylko na poziomie krajowym, ale i regionalnym i lokalnym, aby móc kontrolować ów proces państwo musi powoływać instytucje i organizacje, które będą zajmować się kształtowaniem polityki na niższych szczeblach. Zadaniem państwa jest, więc stworzenie sprawnego systemu zarządzania turystyką (jest to zespół powiązanych ze sobą w logiczny sposób instytucji i organizacji szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego, w gestii, których leżą sprawy turystyki, jak również sposób ich oddziaływania na sferę realną procesów zachodzących w całej branży turystycznej).
6. **ROZWÓJ GOSPODARKI TURYSTYCZNEJ** - jest to jedno z podstawowych zadań, ma ono na celu określenie optymalnych warunków i zasad funkcjonowania rynku turystycznego - państwo dysponuje szeregiem instrumentów, za pomocą, których może modyfikować owe warunki i zasady.
7. **INFORMACJĘ, PROPAGANDĘ I PROMOCJĘ TURYSTYCZNĄ** – to jeden z podstawowych elementów polityki turystycznej państwa, wiąże się on z finansowaniem i organizowaniem działań promocyjnych zarówno w odniesieniu do turystyki krajowej jak i zagranicznej, działania państwa w tej dziedzinie dotyczą także tworzenia i nadzorowania pracy systemu informacji turystycznej.
8. **BADANIE REZULTATÓW PROWADZONEJ POLITYKI** – zadaniem państwa jest ocena efektywności prowadzonej polityki turystycznej - dzięki tym badaniom państwo może sprawdzić czy podjęte działania i środki użyte do ich realizacji przyniosły oczekiwane rezultaty, jeśli zamierzony cel nie został osiągnięty, obowiązkiem państwa jest zmodyfikowanie założeń i celów polityki turystycznej, albo też wykorzystanie innych instrumentów, po to, aby nadać polityce właściwy kierunek.

Należy zwrócić uwagę, że lista kompetencji państwa względem turystyki jest bardzo długa, zakres tematyczny zagadnień, jakimi zajmuje się państwo bardzo szeroki, a dodatkowo rozwój turystyki odbywa się nie tylko na poziomie krajowym, ale i regionalnym i lokalnym (w województwach i pojedynczych miejscowościach), – dlatego też państwo, aby mieć całkowitą kontrolę nad turystyką, bez względu na miejsce, w którym się ona rozwija powołuje organizacje oraz instytucje (niekoniecznie o charakterze rządowym!), których zadaniem jest wspieranie działań prowadzonych przez państwo. Organizacje i instytucje te są wyposażane w odpowiednie uprawnienia i środki mające służyć im do realizacji celów i zadań polityki turystycznej wyznaczonej przez państwo, są one ze sobą powiązane w logiczną całość i tworzą tzw. **SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ**.

3.1.3 Obecna struktura systemu zarządzania turystyką w Polsce

Obecny system organizacyjny turystyki w Polsce ukształtowany został w wyniku wielu przemian społeczno – gospodarczych, politycznych i ustrojowych, jakie miały miejsce w ostatniej dekadzie zeszłego stulecia - rezultatem tych zmian jest, więc także obecny system zarządzania turystyką

Zanim jednak system ten zostanie przeanalizowany i oceniony, dla lepszego zrozumienia badanego problemu, konieczne jest wyjaśnienie pewnych kluczowych pojęć, a mianowicie: co to jest system, czym się on charakteryzuje, jakie kryteria podziału systemów są przyjmowane i jak w związku z tym należy rozumieć pojęcie systemu zarządzania turystyką.

Otóż, system w ogólnym tego słowa znaczeniu rozumiany jest jako: „zbiór celowo wyodrębnionych elementów (instytucji, organizacji), które powiązane są ze sobą relacjami w taki sposób, że stanowią one całość zdolną do funkcjonowania w określony sposób”(T. Tomaszewski).

Niezależnie od tego czy omawiany system dotyczy bezpośrednio turystyki czy też innej dziedziny (wg Krzymowskiej – Kosrowickiej) należy pamiętać, iż charakteryzuje się on: „(1) wzajemnym powiązaniem poszczególnych elementów, (2) stanowi element systemu wyższego rzędu, (3) zawiera elementy niższego rzędu – będące jego podsystemami, (4) wyraża specyficzną jedność z otoczeniem”.⁸⁹ Cechy te charakterystyczne są dla wszystkich systemów i zawsze powinny być brane pod uwagę przy analizie i ocenie, ponieważ mają one zasadniczy wpływ na działanie każdego systemu.

Wspólne dla systemów są nie tylko cechy, ale i także kryteria na podstawie, których są one wyróżniane, najbardziej powszechnym - i jak pisze Kostrowicka - wyraźnym kryterium wyróżniania systemów jest ich celowość, muszą one, bowiem zawierać celowo określony zbiór elementów i zbiór sprzężeń między nimi a to, dlatego, że każdy z tych systemów tworzony jest w określonym celu i służyć ma jego realizacji.

SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ W POLSCE

Aby móc mówić o systemie zarządzania turystyką trzeba w pierwszej kolejności wyjaśnić, co to jest i co składa się na system organizacyjny turystyki w Polsce, – jak, bowiem wynika ze schematu stworzonego wg koncepcji Butowskiego - oba te systemy, tzn. system organizacyjny turystyki oraz system zarządzania turystyką łączą pewne określone relacje, – co dokumentuje zamieszczona poniżej rycina nr 2.

Wedle autora schematu system organizacyjny turystyki – jest to zbiór elementów, na które składają się następujące instytucje: rządowa administracja centralna, rządowa administracja terenowa, samorządy terytorialne, instytucje przygotowujące kadry i prowadzące badania dla turystyki, samorządy gospodarcze, turystyczne i nieturystyczne podmioty komercyjne, przedsiębiorstwa turystyczne, społeczne organizacje turystyczne, instytucje zajmujące się informacją i promocją oraz konsumenci – turyści.

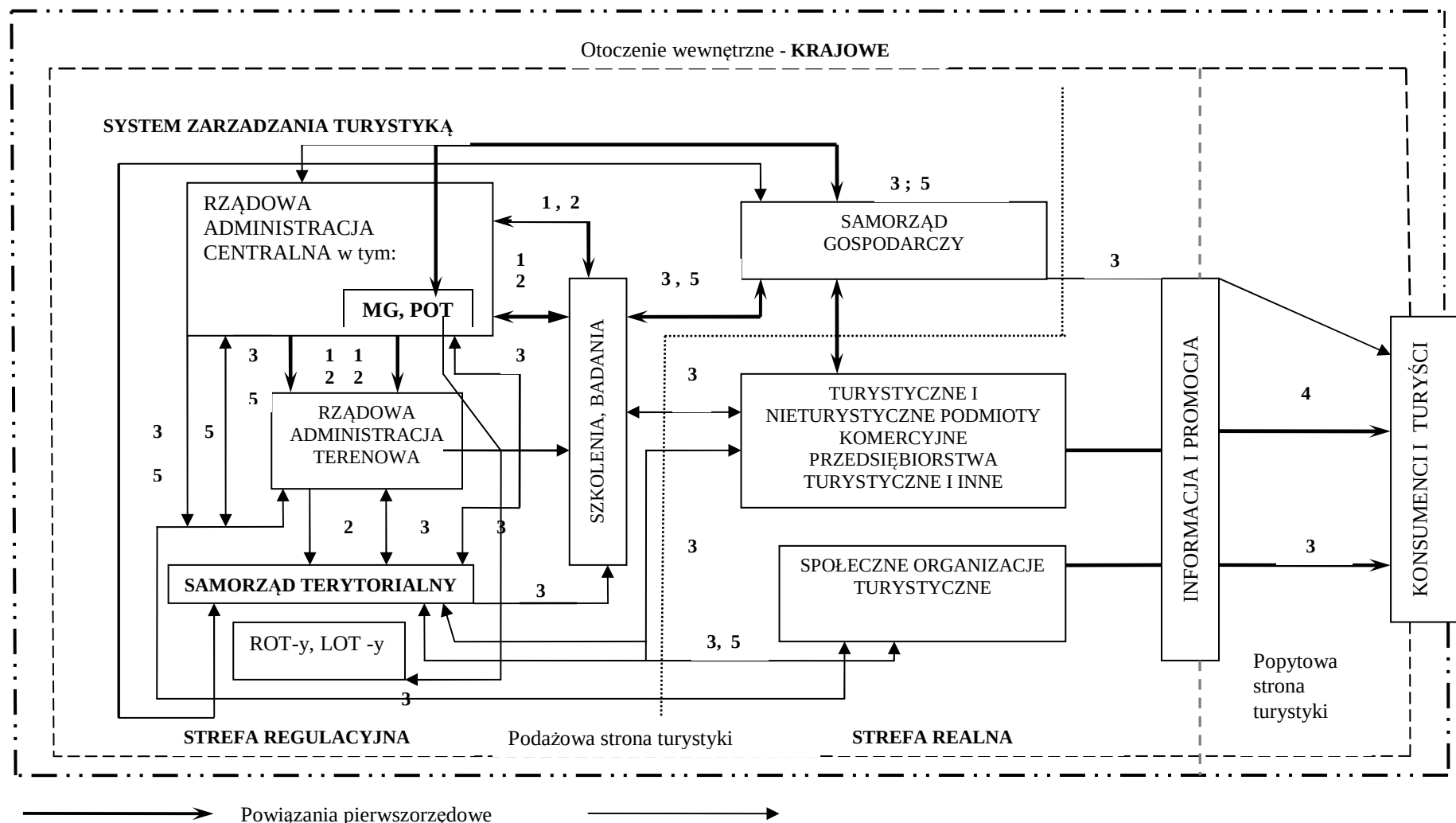
Elementy te powiązane są ze sobą w sposób logiczny –charakter tych związków jest bardzo różny, może mieć formę zależności kompetencyjnej, nadzoru i kontroli czy partnerskiej współpracy itp. System ten stanowi element systemów wyższego stopnia, co powoduje, iż funkcjonuje on w określonym otoczeniu. Oddziałują na niego bodźce wewnętrzne, kierowane z otoczenie krajowego i zewnętrznego – pochodzące z zagranicy.

W zależności od przyjętych kryteriów w systemie tym można wyróżnić wiele podsystemów, autor systemu zastosował dwa rodzaje kryteriów: funkcjonalne i wynikowe. Na ich podstawie wyróżnił 4 podsystemy: realny i regulacyjny (kryterium funkcjonalne), a także popytowy i podażowy (kryterium wynikowe). Zgodnie z tym podziałem wszystkie wymienione elementy należące do systemu organizacyjnego turystyki prócz konsumentów, ze względu na funkcje, jakie pełnią, zaliczył on do sfery podażowej.

⁸⁹ Tamże, s. 118.

Ryc. 7. System organizacji turystyki w Polsce.

Otoczenie zewnętrzne - ZAGRANICZNE

Charakter związku: 1 zależność kompetencyjna, 2 nadzór, kontrola, finansowanie, 3 konsultacja, partnerstwo, współpraca, 4 związki rynkowe typu podaż – popyt, 5 wspieranie inicjatyw i programów działania.

Sfera ta obejmuje nie tylko obszar związany z bezpośrednią realizacją turystyki – zwany sferą realną (walory turystyczne, infrastruktura, produkt turystyczny, działalność stowarzyszeń turystycznych), ale również instytucje oddziałujące na sferę realną (od strony, podaźowej), które zaliczyć należy wg Butowskiego do tzw. sfery regulacyjnej turystyki (zgodnie z kryterium funkcjonalnym).

Z powyższych informacji dotyczących systemu organizacji turystyki wynika, zatem, że elementy tworzące **system zarządzania turystyką** są jednocześnie elementami składowymi systemu organizacyjnego turystyki. Oznacza to, że instytucje i organizacje tworzące system zarządzania turystyką stanowią podsystemy systemu organizacyjnego, a kiedy dodatkowo jako kryterium wyróżniania systemów przyjęte zostanie: kryterium kompetencji w zarządzaniu, to możemy stwierdzić jednoznacznie, że system zarządzania turystyką (instytucje i organizacje, które go tworzą) jest podsystemem systemu organizacyjnego.

Dodatkowo przyjmując kryteria podziału zastosowane przez Butowskiego możemy powiedzieć, iż **system zarządzania turystyką należy, do tzw. sfery regulacyjnej turystyki**, – (zgodnie z kryterium funkcjonalnym), **której zadaniem jest ingerencja w zakres działania sfery realnej** (tzn. turystycznych i nieturystycznych podmiotów komercyjnych, przedsiębiorstw turystycznych, samorządów gospodarczych, społecznych organizacji turystycznych), stwierdzić możemy także, iż **instytucje i organizacje wchodzące w skład systemu zarządzania turystyką ze względu na funkcje, jakie pełnią zaliczane są do tzw. sfery podaźowej** – zgodnie z kryterium wynikowym (kształtują i zarządzają usługami turystycznymi, w związku z tym ponoszą pewne koszty i uzyskują pewne dochody ze swojej działalności, mają tym samym wpływ na popyt turystyczny).

Podkreślić należy także, iż pomiędzy elementami tworzącymi system zarządzania turystyką zachodzą różnego rodzaju relacje (związki), które można by podzielić na dwie grupy: pierwsza grupa to te relacje, które występują wewnątrz systemu zarządzania turystyką (występują pomiędzy organizacjami i instytucjami tworzącymi ów system), drugą grupę stanowią relacje, które łączą elementy systemu zarządzania turystyką z pozostałymi elementami składowymi tworzącymi system organizacyjny turystyki.

Jak wynika z definicji na system zarządzania turystyką (jak na każdy inny) prócz elementów jakimi są instytucje i organizacje, składają się także relacje – związki jakie między tymi elementami zachodzą. Dlatego też, aby dokładnie przeanalizować system zarządzania turystyką trzeba wziąć pod uwagę elementy, ale także i związki, jakie w tym systemie występują – tzn. należy analizować ów system od dwóch stron: statycznej i dynamicznej.

Ujęcie statyczne, mające charakter monograficzny pozwala nam, bowiem przedstawić najważniejsze struktury organizacyjne systemu zarządzania turystyką, jako samodzielnie funkcjonujące organizacje, nie uwzględniając licznych związków, jakie występują między poszczególnymi strukturami tego systemu. Natomiast drugie ujęcie: dynamiczne pozwala nam na analizowanie struktur składowych badanego systemu z uwzględnieniem związków, jakie zachodzą między tworzącymi go strukturami, co pozwala na przybliżenie charakteru istniejących związków oraz ich kierunku i natężenia.

Dokonanie takiej analizy badanego przedmiotu daje nam pełny obraz funkcjonowania systemu zarządzania turystyką, co w rezultacie pozwala na bardziej obiektywną ocenę jego działania.

W tym miejscu zostanie nakreślona tylko struktura systemu zarządzania turystyką w Polsce natomiast w dalszej części opracowania zostaną omówione szczegółowo wszystkie elementy składowe tego systemu i związki, jakie między nimi zachodzą.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA POLSKIEGO SYSTEMU ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ

W polskim systemie zarządzania turystyką, podobnie jak w systemach zarządzania występujących w większości krajów na świecie, wyróżnić można 3 szczeble (poziomy): szczebel centralny, szczebel regionalny i szczebel lokalny. Na każdym z tych szczebli działają instytucje i organizacje, które wyposażone są w określone uprawnienia i instrumenty służące do kształtowania i realizowania polityki turystycznej, zarówno od strony popytu jak i podaży turystycznej.

Tab.27. Struktura organizacyjna polskiego systemu zarządzania turystyką

SZCZEBEL CENTRALNY	SZCZEBEL REGIONALNY	SZCZEBEL LOKALNY
administracja rządowa (NTA) : minister właściwy ds turystyki: MINISTER GOSPODARKI aparatus wykonawczy ministra: MINISTERSTWO GOSPODARKI komórka organizacyjna: DEPARTAMENT TURYSTYKI	administracja rządowa: WOJEWODA URZĄD WOJEWÓDZKI	*
*	administracja samorządowa: MARSZAŁEK SAMORZĄD WOJEWÓDZKI	administracja samorządowa STAROSTA, WÓJT GMINY, PREZYDENT lub BURMISTRZ MIASTA SAMORZĄDY POWIATOWE, SAMORZĄDY GMINNE
administracja pozarządowa (NTO): POLSKA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA	administracja pozarządowa: REGIONALNE ORGANIZACJE TURYSTYCZNE	administracja pozarządowa: LOKALNE ORGANIZACJE TURYSTYCZNE

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: L. Butowski, Organizacja turystyki w Polsce, WA Warszawa – Lublin, 2004, * brak jednostki.

Na szczeblu centralnym działają w Polsce dwa typy instytucji, jedna o charakterze rządowym: jest nią Ministerstwo Gospodarki, stanowi ono aparat wykonawczy ministra a w jego ramach działa Departament Turystyki. Drugi typ instytucji występujący na tym szczeblu to Polska Organizacja Turystyczna, jest ona instytucją pozarządową, której zostały przekazane pewne kompetencje centralnego organu administracji państwowej. Instytucje działające na szczeblu centralnym systemu zarządzania turystyką mają swoje odpowiedniki na szczeblu regionalnym i lokalnym. Na pierwszym z nich reprezentantem centralnej administracji są marszałkowie, którzy realizują przydzielone im zadania przy pomocy aparatu pomocniczego, jakim są urzędy marszałkowskie, natomiast zadania przynależne POT są realizowane przez Regionalne Organizacje Turystyczne.

Na szczeblu regionalnym mamy jeszcze instytucje samorządowe, jakimi są samorządy wojewódzkie. Natomiast na najniższym szczeblu zarządzania turystyką instytucjami administracji rządowej są specjalne komórki tworzone w urzędach miejskich lub gminnych, funkcje analogiczne dla instytucji pozarządowej (POT) są realizowane przez Lokalne Organizacje Turystyczne, na poziomie tym występują też instytucje samorządowe zajmujące się rozwojem turystyki są to: samorządy gminne i samorządy powiatowe.

3.2. Zadania, funkcje oraz działalność Narodowej Administracji Turystycznej w Polsce

W Polsce obecny system zarządzania turystyką ukształtował się na początku 2000 roku, wtedy to właśnie doszło do wyraźnego oddzielenia zadań państwa w zakresie polityki turystycznej, (które realizuje NTA) od promocji turystycznej, (którą zajmuje się organizacja typu NTO). Stąd w Polsce, jak w większości krajów zachodnioeuropejskich typowy jest podział administracji na dwie struktury zarządzania sektorem turystyki na szczeblu krajowym. Pierwszy z nich, to organ administracji rządowej zwany **NTA – National Tourism Administration; czyli narodowa administracja turystyczna**. Organ ten odpowiedzialny jest za formułowanie polityki turystycznej w ramach ogólnej strategii gospodarczej

Przedstawiciele administracji rządowych wskazują na następujące podstawowe **cele rządu w sferze turystyki**:

- formułowanie strategii turystycznych, wskazywanie sposobów ich realizowania, kontrola realizacji strategii;
- tworzenie ram, uregulowań prawnych (w tym: ustawodawstwo turystyczne);
- doradztwo turystyczne;
- inwestycje turystyczne;
- stwarzanie warunków rozwoju turystyki (w tym: rozwój infrastruktury technicznej i społecznej);
- rozwój gospodarczy poprzez wzrost udziału turystyki w gospodarce narodowej;
- walka z bezrobociem;
- harmonizowanie gospodarki z ochroną środowiska;
- wspieranie rozwoju regionalnego poprzez rozwój turystyki;
- współpraca międzynarodowa;
- regulowanie i kontrolowanie rozwoju turystyki (w tym: działania mające na celu ochronę i efektywne korzystanie z zasobów turystycznych kraju);

Do podstawowych zadań rządowej administracji odpowiedzialnej za sprawy turystyki zalicza się (według kolejności):

- prowadzenie krajowej promocji turystycznej (w tym: tworzenie wizerunku kraju jako destynacji turystycznej na arenie międzynarodowej);
- podnoszenie jakości działań promocyjnych na szczeblu krajowym;
- prowadzenie i poszerzanie współpracy pomiędzy centralnymi organami administracji państwowej oraz organizacjami krajowymi;
- wzrost opłacalności działalności gospodarczej;
- rozwiązywanie problemów związanych z podnoszeniem jakości usług (standard bazy noclegowej, usług, kadr);
- rozszerzanie współpracy na szczeblu międzyregionalnym.⁹⁰

3.2.1. Struktura Organizacyjna Ministerstwa Gospodarki⁹¹

Zgodnie z **ustawą o działach administracji rządowej** (Dz.U.1997 Nr 14, poz. 943 z późniejszymi zmianami), **turystyka stanowi jeden z działów administracji rządowej**, innymi działami administracji rządowej warunkującymi jej rozwój są: kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, kultura fizyczna i sport, rozwój wsi, rozwój

⁹⁰ J. Borzyszwowski, Polityka turystyczna państwa, WU, Koszalin 2005, s.104 – 105.

⁹¹ Regulamin Organizacyjny Ministerstwa Gospodarki (Załącznik do zarządzenia Nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 roku), oraz Decyzja nr 5 Ministra Gospodarki z dn. 27.03.2006 roku w sprawie podziału pracy w kierownictwie.

regionalny, transport, środowisko, sprawy zagraniczne). Dział administracji rządowej, jakim jest turystyka obejmuje sprawy zagospodarowania turystycznego kraju oraz mechanizm regulacji rynku turystycznego.

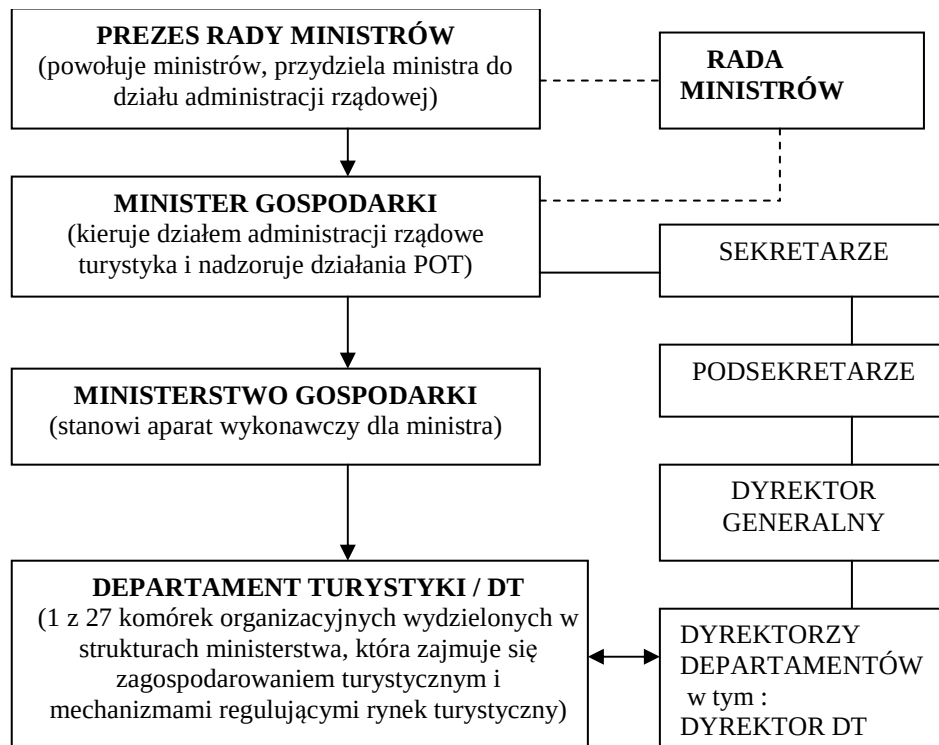
Zgodnie z obowiązującym prawem, przyporządkowanie poszczególnych działów administracji rządowej poszczególnym ministrom, leży w kompetencji Prezesa Rady Ministrów, zgodnie, więc z jego **Rozporządzeniem z dnia 31 października 2005 roku ministrem kierującym działem administracji rządowej Turystyka i nadzorującym działania POT** (Polska Organizacja Turystyczna) **jest minister gospodarki**.

W latach wcześniejszych, (tzn. od 1997 roku) działem administracji, jakim jest turystyka zarządzali także ministrowie gospodarki z tą różnicą, że aparatem wykonawczym były kolejno: Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej a następnie Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Oznacza to, że po roku 1997 turystyka początkowo łączona była ze sprawami: gospodarki, pracy, zabezpieczenia społecznego i rozwoju gospodarczego (MGPiPS) a później w Ministerstwie Gospodarki i Pracy już tylko z działami administracji rządowej tzn.: gospodarką i rozwojem regionalnym.

Obecnie, a dokładniej mówiąc od 31 października 2005 roku sprawy działu administracji rządowej, jakim jest turystyka łączone są tylko ze sprawami gospodarki, co stanowi dosyć częste rozwiązanie występujące w wielu krajach europejskich.

Pozytywnym zjawiskiem jest także to, że turystyka przestała stanowić jeden z wielu działów administracji, jakimi zajmowało się jedno ministerstwo, dzięki temu sprawy związane z jej rozwojem i problemami nie giną w natłoku wielu innych spraw, co zdarzało się wcześniej.

Ryc.8. Struktura NTA – Narodowej Administracji Turystycznej w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Decyzja nr 5 Ministra Gospodarki z dn. 27.03.2006 r w sprawie podziału pracy w kierownictwie, oraz Regulamin Organizacyjny Ministerstwa Gospodarki (Załącznik do zarządzenia Nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 roku).

A) MINISTER GOSPODARKI

Minister Gospodarki (powoływany przez Prezesa Rady Ministrów) dysponuje urzędem administracji rządowej w postaci Ministerstwa Gospodarki, które zapewnia obsługę ministra w zakresie spraw, którymi kieruje. Ministerstwo działa, więc pod bezpośrednim kierownictwem ministra, zgodnie z jego zarządzeniami, decyzjami, wytycznymi i poleceniami.

Zgodnie z Decyzją nr 5 Ministra Gospodarki z dnia 27.03.2006 roku (w sprawie podziału pracy w kierownictwie) **do zadań Ministra Gospodarki** należy:

- kierowanie działalnością resortu TURYSTYKA i ustalanie podstawowych kierunków jego rozwoju ;
- koordynowanie pracy w kierownictwie Ministerstwa - w tym koordynacja pracy Dyrektora DEPARTAMENTU TURYSTYKI;
- określanie kierunków pracy i zadań w zakresie spraw dotyczących działu administracji rządowej: TURYSTYKA.

Zakres kompetencji ministra regulowany jest także przez Regulamin Organizacyjny Ministerstwa Gospodarki (Załącznik do zarządzenia Nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 roku), zgodnie, z którym do zadań ministra należy zaliczyć dodatkowo:

- zatwierdzanie materiałów i opracowań dotyczących turystyki przeznaczonych dla Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz naczelnych i centralnych organów administracji rządowej;
- aprobowanie projektów aktów normatywnych dotyczących turystyki wnoszonych do Prezesa Rady Ministrów i pod obrady Rady Ministrów;
- wydawanie aktów normatywnych związanych z turystyką;
- tworzenie, łączenie, podział i likwidacja jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez ministra – w tym komórki organizacyjnej jaką jest Departament Turystyki.

(Szczegółowy wykaz zadań Ministra Gospodarki, jako Ministra właściwego do spraw turystyki, wynikający z ustaw rządowych zawarty jest w Aneksie).

Minister Gospodarki wchodzi w skład Rady Ministrów i odpowiada (i ponosi odpowiedzialność) za działania Ministerstwa przed Prezesem Rady Ministrów oraz Trybunałem Sprawiedliwości. Minister Gospodarki kieruje Ministerstwem przy pomocy: Sekretarzy Stanu, Podsekretarzy Stanu, Szefa Gabinetu Politycznego Ministra, Dyrektora Generalnego oraz Dyrektorów Departamentów.

B) ZADANIA SEKRETARZY I PODSEKRETARZY STANU

Zgodnie z wyżej wspomnianą Decyzją Ministra Gospodarki (z dnia 27.03.2006 roku) do zadań **Sekretarzy i Podsekretarzy Stanu** należy:

- realizowanie polityki turystycznej ustalonej przez Radę Ministrów i Ministra Gospodarki.;
- współdziałanie w realizowaniu ustanowionych przez Ministra działań w zakresie turystyki, poprzez:
 - a) uzgadnianie podejmowanych inicjatyw;
 - b) wzajemne informowanie się o węzłowych zagadnieniach wchodzących w zakres ich obowiązków oraz kierunkowych rozstrzygnięciach;

co w praktyce oznacza, że każdy z sekretarzy i podsekretarzy musi określić kierunki pracy i zadania w zakresie spraw dotyczących działu turystyka dla departamentów które mu podlegają, (np. podsekretarz stanu któremu podlegają departamenty: Instrumentów Wsparcia, Międzynarodowej Współpracy Dwustronnej, Programu Wzrostu Konkurencyjności Przedsiębiorstw, Regulacji Gospodarczych oraz Rozwoju Gospodarki musi określić ich zadania i zakres spraw względem turystyki – tak aby

realizowana przez nich polityka nie kolidowała z rozwojem turystyki i działaniami podejmowanymi przez Departament Turystyki).

C) ZADANIA DYREKTORA GENERALNEGO

Zadania **Dyrektora Generalnego** szczegółowo określa ustawa z dnia 18.12.1998 roku o służbie cywilnej (DZ. U. z 1998 r , Nr 49, poz. 484 z późniejszymi zmianami), jednak istnieją pewne zadania wynikające z Regulaminu Organizacyjnego Ministerstwa Gospodarki (Załącznik do zarządzenia Nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 roku), zaliczyć do nich należy:

- zapewnienie funkcjonowania Ministerstwu Gospodarki, warunków do jego działania, oraz czuwanie nad prawidłowym wykonaniem zadań przez Departament Turystyki (i przez wszystkie komórki organizacyjne) – przy realizacji wymienionych powyżej zadań Dyrektor Generalny musi uwzględniać wnioski i oceny Ministra i Sekretarza oraz Podsekretarza Stanu;
- wydawanie wewnętrznych aktów prawnych w celu realizacji zadań z zakresu turystyki;
- ustalanie liczby stanowisk pracy (w tym też stanowisk kierowniczych) w Departamencie Turystyki (i pozostałych komórkach organizacyjnych).

D) ZADANIA DYREKTORA DEPARTAMENTU TURYSTYKI

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Ministerstwa Gospodarki (Załącznik do zarządzenia Nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 roku), **Dyrektor Departamentu Turystyki** jest odpowiedzialny za:

- prawidłową, efektywną i terminową realizację zadań Departamentu Turystyki określonych w regulaminie oraz zleconych przez ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu lub dyrektora generalnego;
- zgodność działania Departamentu Turystyki z kierunkami określonymi przez właściwych członków kierownictwa – ministra, sekretarza stanu, podsekretarza stanu i dyrektora generalnego oraz obowiązującym prawem i regulacjami wewnętrznymi;
- właściwą organizację pracy Departamentu Turystyki i wykorzystanie czasu pracy przez podległych pracowników;
- ochronę danych osobowych oraz ochronę informacji niejawnych w Departamencie Turystyki;
- zapewnienie dbałości o interes Skarbu Państwa w zakresie dochodów i wydatków oraz ścisłą współpracę w tym zakresie ze służbami finansowymi Ministerstwa;
- zapewnienie właściwej organizacji i funkcjonowania wewnętrznej kontroli w Departamencie Turystyki.

Jak więc wynika ze schematu, zasadniczą rolę w kształtowaniu i realizowaniu polityki turystycznej ma komórka organizacyjna wydzielona w strukturach Ministerstwa Gospodarki, jest nią Departament Turystyki – jego zadania i funkcje zostaną szerzej omówione w podrozdziale 3.2.2.

3.2.2. Funkcje, zadania i cel działalności Ministerstwa Gospodarki – Departament Turystyki

Zgodnie z Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 03 luty.2006 roku w Sprawie Nadania Statutu Ministerstwu Gospodarki (załącznik nr 22 Prezesa Rady Ministrów), **komórką organizacyjną zapewniającą obsługę zadań Ministra Gospodarki w zakresie działu turystyka jest Departament Turystyki**. Pełni on, więc

funkcję wykonawczą – realizuje zadania, jakie przynależne są Ministrowi Gospodarki, a które wynikają z faktu sprawowanego urzędu.

Departament Turystyki realizuje ustalone dla niego zadania zgodnie z kierunkami określonymi przez ministra, sekretarzy stanu, podsekretarzy stanu oraz dyrektora generalnego. Zakres zadań podstawowych określa Regulamin Organizacyjny Ministerstwa Gospodarki (Załącznik do zarządzenia Nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 roku), zgodnie, z którym: Departament Turystyki odpowiada za realizację zadań związanych z kształtowaniem polityki w zakresie turystyki oraz za sprawy zagospodarowania turystycznego kraju i mechanizmów regulujących rynek turystyczny.

Do zadań Departamentu należy w szczególności:

- „opracowywanie, wdrażanie i monitorowanie strategicznych dokumentów rozwoju sektora turystyki;
- prowadzenie spraw związanych z zagospodarowaniem turystycznym kraju;
- prowadzenie prac związanych z tworzeniem mechanizmów regulacji rynku turystycznego, w szczególności w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w sektorze turystyki, podnoszenia jakości usług turystycznych oraz ochrony konsumentów usług turystycznych;
- dokonywanie oceny funkcjonowania sektora usług turystycznych;
- prowadzenie spraw wynikających z zadań ministra właściwego do spraw turystyki w zakresie uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodu regulowanego „przewodnik turystyczny” oraz do podejmowania lub wykonywania działalności „pilot wycieczek”;
- prowadzenie spraw wynikających z zadań ministra właściwego do spraw turystyki określonych ustawą o usługach turystycznych, w tym:
 - a) rozpatrywania odwołań od decyzji marszałków województw w sprawach dotyczących: organizatorów turystyki i pośredników turystycznych, przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, organizatorów szkoleń na przewodników turystycznych i szkoleń na pilotów wycieczek oraz podmiotów świadczących usługi hotelarskie w obiektach hotelarskich;
 - b) sprawowania nadzoru nad marszałkami województw w zakresie wykonywania zadań wynikających z ustawy o usługach turystycznych;
 - c) prowadzenia Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych”;
- współdziałanie z Departamentem Jednostek Nadzorowanych i Podległych w zakresie merytorycznego nadzoru nad działalnością Polskiej Organizacji Turystycznej, Regionalnymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi oraz Instytutem Turystyki;
- opiniowanie wniosków o nadanie odznaczeń państwowych oraz odznaki honorowej „Za zasługi dla turystyki”.⁹²

Na czele Departamentu Turystyki stoi Dyrektor Departamentu, kieruje on departamentem i zapewnia realizację zadań wynikających z Regulaminu Organizacyjnego poprzez powoływanie zespołów doraźnych, którym zlecana jest realizacja określonych zadań.

⁹² Zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dn. 03.02.2006 roku w Sprawie Nadania Statutu Ministerstwu Gospodarki (załącznik nr 22 Prezesa Rady Ministrów).

3.2.3. Realizacja zadań NTO w Polsce w latach 2001 -2005

Podstawą realizacji zadań Ministerstwa Gospodarki w latach 2001 - 2005 była przyjęta przez rząd „Strategia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006” oraz zadania i cele działalności, które wynikają z pełnionej przez Ministerstwo Gospodarki funkcji NTA w Polsce, (które owa strategia uwzględnia).

I. SPRAWY ORGANIZACYJNE MINISTERSTWA GOSPODARKI

Budżet

Tab. 28. Budżet Ministerstwa Gospodarki przeznaczony na działania w dziedzinie turystyki w latach 2001-2005

Źródło finansowania	2001	2002	2003	2004	Razem
Ministerstwo Gospodarki i Pracy	86,22	175,74	170,77	153,46	586,19
Środki POT *	39,40	24,40	31,10	39,56	134,46
Programy nadzorowane przez MG i P	10,60	15,00	8,21	15,44	49,25
Programy wsparcia sektora turystyki, adania	1,20	1,50	2,29	1,96	6,95
Środki na wsparcie inwestycji w turystyce	3,90	0,70	1,63	0,00	6,23
Monitorowanie rozwoju infrastruktury i jakości usług	0,80	4,60	3,65	42,00	51,05
Programy wsparcia rozwoju regionalnego	30,32	129,54	123,89	54,50	338,25

Źródło: Informacja o stanie realizacji w roku 2004 zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006, s. 53.

Współpraca

Ministerstwo Gospodarki realizując swoje zadania w latach 2001 -2005, (które wynikają z funkcji, jaką pełni Narodowa Administracja Turystyczna, utrzymało stałą współpracę z przedstawicielami rządowej administracji terenowej Urzędy Marszałkowskie, Urzędy Wojewódzkie, Polską Organizacją Turystyczną, Głównym Urzędem Statystycznym, Instytutem Turystyki.

W związku z tym, iż MG sprawuje nadzór i finansuje lub współ-finansuje działania Urzędów Marszałkowskich i Urzędów Wojewódzkich oraz Polskiej Organizacji Turystycznej, jego działania polegały głównie na przekazywaniu zadań do realizacji (często wraz ze środkami finansowymi) oraz na udzielaniu fachowej pomocy i określaniu technicznych zasad wykonywania zleconych zadań, a także na kontroli pracy tych jednostek.

W celu lepszej realizacji zadań wynikających z „Rządowej strategii rozwoju turystyki na lata 2001 -2006” MG podjęło także współpracę z: Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu, Ministerstwem Środowiska, Ministerstwem Infrastruktury, Ministerstwem Finansów, Ministerstwem Rozwoju Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumenta.

II. TWORZENIE RAM I UREGULOWAŃ PRAWNYCH W TURYSTYCE– PROJEKTY USTAW I ROZPORZĄDZENIA MINISTERSTWA GOSPODARKI⁹³

Ministerstwo Gospodarki (wcześniej MG PiPS oraz MG i P) pełni funkcję legislacyjną – jego głównym zadaniem jest tworzenie ram i uregulowań prawnych w

⁹³ Źródło: Informacja o stanie realizacji w roku 2004 zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006

dziedzinie turystyki. W związku z powyższym w latach 2001- 2005 (jak i we wcześniejszych latach) przygotowało ono projekty aktów prawnych oraz rozporządzeń mających na celu stworzenie otoczenia prawnego turystyki w Polsce zapewniającego możliwość jej prawidłowego rozwoju, oraz dostosowanie prawa polskiego w zakresie turystyki do prawa obowiązującego w Unii Europejskiej.

Ministerstwo Gospodarki stworzyło wiele projektów ustaw, projektów nowelizacji ustaw, a także rozporządzeń, rezultatem tych działań jest obecne otoczenie prawne turystyki w Polsce.

1. DZIAŁANIA SAMODZIELNE MINISTERSTWA GOSPODARKI

Przyjęte przez rząd projekty ustaw i wydane rozporządzenia dotyczące prawa turystycznego:

- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 roku **o swobodzie działalności gospodarczej** (Dz. U. z 2004 roku Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.) określa ona zasady prowadzenia **działalności gospodarczej w Polsce**, w tym także **działalności prowadzonej w zakresie usług turystycznych**.
- **Ustawa o zmianie ustawy o usługach turystycznych z dnia 29 sierpnia 1997 roku** (Dz. U. z 2004 roku Nr 223, poz. 2268, Nr 273, poz. 2703 oraz z 2005 r. Nr 175, poz. 1462) określa ona szczegółowe warunki świadczenia przez przedsiębiorców usług turystycznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a także za granicą, jeżeli umowy z klientami o świadczenie tych usług są zawierane na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. **Ustawa ta w zakresie swojej regulacji pozwoliła na wdrożenie do polskiego prawa dyrektywy 90/314/EWG z dnia 13 czerwca 1990 roku w sprawie zorganizowanych wycieczek turystycznych oferowanych w formie pakietu usług (Dz. U. Nr 158 z 23.06.1990) oraz zalecenia UE 86/666 na temat bezpieczeństwa przeciwpożarowego w istniejących hotelach.** Podkreślić należy, że ustawa ta nie realizuje założeń **zalecenia UE 86/665 na temat ujednolicenia systemu informacji hotelowej** (przyjmuje ona rozwiązania dotyczące standaryzacji i kategoryzacji, występujące w większości krajów należących do Wspólnoty – ma to na celu ułatwienie klientom wyboru zakwaterowania zgodnego z jego oczekiwaniami, należy tutaj zaznaczyć, iż zalecenie 86/665 nie zostało dotychczas wdrożone do polskiego prawa turystycznego w postaci ustawy, rozporządzenia czy decyzji).

Zasady świadczenia usług turystycznych na terenie RP określają także rozporządzenia wykonawcze do tej ustawy, są to:

- a) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia z dnia 28 czerwca 2001 roku **w sprawie opłat związanych z zaszeregowaniem obiektu hotelarskiego** (Dz. U z 2001 roku Nr 72, poz. 751, Nr 128, poz. 1427 oraz z 2006 roku Nr 3, poz. 22);
- b) Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 19 sierpnia 2004 roku **w sprawie obiektów hotelarskich i innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie** (Dz. U. z 2004 roku Nr 188, poz. 1945 oraz z 2006 roku Nr 5, poz. 29);
- c) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 grudnia 2005 roku **w sprawie Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych** (Dz. U. z 2006 roku Nr 5, poz. 28);
- d) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 stycznia 2006 roku **w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek** (Dz. U. z 2006 roku Nr 15, poz.104).

- Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 roku o **Polskiej Organizacji Turystycznej** (Dz. U. z 1999 roku, Nr 62, poz. 689, z 2000 roku Nr 22, poz. 273 oraz z 2001 roku Nr 22, poz. 249) - ustawa ta określa strukturę i zasady prowadzenia działalności przez Polską Organizację Turystyczną, narodową organizację turystyczną (NTO) działającą w zakresie promocji Polski w dziedzinie turystyki w kraju i za granicą. **Ustawa ta pozwoliła na dostosowanie struktur zarządzania turystyką do tych występujących w krajach UE – to znaczy wyodrębniła ona NTO w postaci POT** (NTA – administracja rządowa przekazała tej organizacji kompetencje w zakresie promocji i reklamy).

Do ustawy tej Minister Gospodarki wydał następujące rozporządzenia:

- a) Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 19 stycznia 2000 roku w **sprawie nadania statutu Polskiej Organizacji Turystycznej** (Dz. U. z 2000 roku Nr 5 poz. 65, z 2002 roku Nr 112, poz. 978, z 2003 roku Nr 131, poz. 1218, z 2005 roku Nr 214, poz. 808 oraz z 2006 roku Nr 18, poz. 143);
- b) Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 12 września 2001 roku w **sprawie określenia wzoru znaku dla celów promocji Polski w dziedzinie turystyki** (Dz. U. z 2001 roku Nr 105, poz. 1147).

Minister Gospodarki na podstawie upoważnienia wynikającego z Ustawy z dnia 26 kwietnia 2001 roku o **zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodów regulowanych** (Dz. U. Nr 87, poz. 954) oraz Ustawy z dnia 10 maja 2002 roku o **zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do podejmowania lub wykonywania niektórych działalności** (Dz.U. z 2002 roku nr 71 poz. 655 z późniejszymi zmianami - projekt stworzony przez Ministerstwo Gospodarki), (która wdrożyła do polskiego prawa dyrektywę 1999/42 UE dotyczące procedur wzajemnego uznawania pomiędzy państwami członkowskimi kwalifikacji w zakresie różnych zawodów i uprawnień do określonej działalności, dyrektywa ta obejmująca m.in. hotelarstwo, pilotaż wycieczek, przewodnictwo turystyczne, pośrednictwo i organizację imprez turystycznych) - wydał rozporządzenia dotyczące uznawania w Polsce nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika turystycznego oraz działalności pilota wycieczek:

- a) Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 października 2005 roku w **sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności przeprowadzanych w toku postępowania o uznanie kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika turystycznego** (Dz. U. z 2005 roku Nr 214, poz. 1805 oraz z 2006 roku Nr 15, poz. 103);
- b) Nowe Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 11 stycznia 2006 roku dostosowuje ono przepisy ww. rozporządzenia do zmian, jakie wprowadzono w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 roku Nr 223, poz. 2268, z późniejszymi zmianami).

Natomiast na podstawie upoważnienie zawartego w **ustawie z dnia 10 maja 2002 roku o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do podejmowania lub wykonywania niektórych działalności** (Dz. U. Nr 71, poz. 655) wydał rozporządzenia:

- a) Rozporządzenie ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 5 lutego 2004 roku w **sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności przeprowadzanych w toku postępowania o uznanie nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do podejmowania lub wykonywania działalności pilota wycieczek** (Dz. U. Nr 32, poz. 279).

2. WSPÓŁPRACA W ZAKRESIE TWORZENIA AKTÓW PRAWNYCH – inicjowanie i opiniowanie przez MG aktów normatywnych mających wpływ na turystykę

Ministerstwo Gospodarki, ze względu na interdyscyplinarność turystyki, podjęło w latach 2001-2005 (podobnie jak w latach wcześniejszych), współpracę z ministerstwami, których działalność pośrednio lub bezpośrednio łączy się i ma zasadniczy wpływ na turystykę. Współpraca ta polegała na aktywnym uczestnictwie Ministerstwa Gospodarki w pracach nad projektami ustaw, które tworzone były w poszczególnych ministerstwach (projekty ustaw, w których występowały zapisy dotyczące turystyki). Na uwagę zasługują w szczególności działania prowadzone w dwóch obszarach, a mianowicie udział w pracach nad wdrożeniem dyrektyw dotyczących ogólnego systemu uznawania kwalifikacji w zawodach i działalnościach regulowanych oraz udział w pracach nad wdrożeniem dyrektywy o podatku VAT.

▪ Współpraca z Ministerstwem Finansów

- a) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 marca 2000 roku **w sprawie określenia maksymalnej wysokości wpłat na rzecz Polskiej Organizacji Turystycznej**, uznawanej za koszt uzyskania przychodów (Dz. U. z 2000 roku Nr 17, poz. 217);
- b) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 17 lutego 2005 roku **w sprawie ubezpieczenia na rzecz klientów w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych** (Dz. U. z 2005 roku Nr 32, poz. 281);
- c) Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 lutego 2005 roku **w sprawie minimalnej wysokości sumy gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej wymaganej w związku z działalnością wykonywaną przez organizatorów turystyki i pośredników turystycznych** (Dz. U. z 2005 r. Nr 32, poz. 279);
- d) Ustawa z dnia 11 marca 2004 roku **o podatku od towarów i usług** (Dz. U. Nr 54, poz. 535) **wdrożyła ona do polskiego systemu prawa zasady wprowadzone dyrektywą 77/388, a w tym również specjalny system opodatkowania dla biur podróży.**

▪ Współpraca z Ministerstwem Edukacji Narodowej

- a) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997 roku **w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania** (Dz. U. z 1997 roku Nr 12, poz. 67 Nr 18, poz. 102);
- b) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 roku **w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa turystyki** (Dz. U. z 2001 roku Nr 135, poz. 1516);
- c) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2000 roku **w sprawie dokumentowania znajomości języka obcego przez przewodników turystycznych i pilotów wycieczek** (Dz. U. z 2000 roku Nr 70, poz. 824).

▪ Współpraca w zakresie ochrony konsumenta

- a) Ustawa z dnia 13 lipca 2000 roku **o ochronie nabywców prawa korzystania z budynku lub pomieszczenia mieszkalnego w oznaczonym czasie w każdym roku** oraz o zmianie ustaw Kodeks cywilny, Kodeks wykroczeń i ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz. U. z 2000 roku Nr 74, poz. 855 oraz z 2004 roku Nr 96, poz. 959) , **ustawa ta wdrożyła do polskiego prawa dyrektywę 94/47**

o ochronie nabywców w odniesieniu do niektórych aspektów umów o nabycie prawa do korzystania z nieruchomości na zasadzie podziału czasowego (time share).

▪ **Współpraca w zakresie statystyki turystycznej**

a) Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 roku **o statystyce publicznej** (Dz.U. Nr 88, poz. 439 z późniejszymi zmianami), ustawa ta wdrożyła do polskiego prawa turystycznego w dużym stopniu założenia **dyrektywy 95/57 dotycząca zbierania danych statystycznych w obszarze turystyki, oraz decyzji 99/35 implementującą dyrektywę 95/57.**

III. OPRACOWYWANIE WDRAŻANIE I MONITOROWANIE ORAZ WSPÓŁDZIAŁANIE W TWORZENIU STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW RZĄDOWYCH I PROGRAMÓW WPLYWAJĄCYCH NA ROZWÓJ TURYSTYKI

▪ **MG „Strategia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006”**

Przy szerokim współudziale samorządu gospodarczego i marszałków województw, w roku 2001 w Ministerstwie Gospodarki opracowano **„Strategię rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 - 2006”**. (przyjęty przez Radę Ministrów 24 kwietnia 2001 roku). W dokumencie tym sformułowana została strategia rozwoju turystyki jako część strategii rozwoju społeczno – gospodarczego oraz określone zostało miejsce gospodarki turystycznej w rozwoju społeczno – gospodarczym kraju.

„Strategia rozwoju turystyki” pozwoliła na „określenie celów, priorytetów i podstawowych zadań polityki państwa w zakresie turystyki oraz określenie obszarów finansowego wsparcia programów samorządów wojewódzkich i zadań administracji lokalnych, podmiotów gospodarczych, organizacji i stowarzyszeń”⁹⁴.

MG w owej strategii przyjęło, że celem głównym polityki państwa w latach 2001-2006 powinna być poprawa konkurencyjności polskiej oferty turystycznej na rynku międzynarodowym i krajowym, wzrost nakładów na inwestycje infrastrukturalne i rozwój produktu turystycznego oraz rozwój nowoczesnych technologii, badań i narzędzi badawczych. Rezultatem realizacji tej strategii miał być wzrost wydatków cudzoziemców w Polsce i popytu na turystykę krajową.

▪ **„Międzyresortowy program rozwoju turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży na lata 2001 – 2006”**

Ministerstwo Gospodarki stworzyło także projekt Międzyresortowego programu rozwoju turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży. Głównym zadaniem stworzonego programu było:

„- określenie miejsca turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży w polityce społecznej państwa, udzielenie wsparcia finansowego i merytorycznego organizacjom pozarządowym w działaniach na rzecz większego udziału dzieci i młodzieży w turystyce i wypoczynku przez władze oświatowe, samorządy terytorialne i administrację rządową, upowszechnienie udziału dzieci i młodzieży w turystyce”⁹⁵.

⁹⁴ http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/F95E4E6C-A785-4A17-B5B1-5D85F73C619D/0/6081_strategia.doc

⁹⁵ http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/60924D69-BA94-4B3D-8F89-B3D6281F6BE5/15654/prog_rozwoju_turystyki_dz_i_m.pdf

▪ **Projekt „Strategii rozwoju turystyki w latach 2007 – 2013”**

Ministerstwo Gospodarki stworzyło kolejny projekt „Strategii rozwoju turystyki na lata 2007 -2013” który w dniu 21 czerwca 2005 Rada Ministrów przyjęła do realizacji. „Dokument ten stanowi koncepcję modernizacji polskiej turystyki, z uwzględnieniem jej uwarunkowań, źródeł finansowania i systemu ewaluacji. Proponowane przez Ministerstwo Gospodarki w Projekcie Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013 cele i priorytety mają pomóc w budowaniu silnych podstaw gospodarki turystycznej, której rola i znaczenie w gospodarce narodowej wzrasta. W skali makroekonomicznej realizacja zapisów Projektu Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013 wyraźnie wpisuje się w realizację celów strategicznych UE określonych w Strategii Lizbońskiej, a także celów rozwoju społeczno gospodarczego Polski określonych w Projekcie Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. Projekt ten został przyjęty przez rząd.”⁹⁶

IV. WSPÓŁPRACA MINISTERSTWA GOSPODARKI Z POSZCZEGÓLNYMI JEDNOSTKAMI W CELEU WŁAŚCIWEJ REALIZACJI ZADAŃ.⁹⁷

▪ **Współpraca MG z Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu – wspieranie dla kształcenia i doskonalenia kadr dla potrzeb turystyki**

- Od 2002 roku Ministerstwo Gospodarki, co roku organizowało i finansowało **„Konkurs o nagrodę Ministra Gospodarki na najlepszą pracę magisterską”**. Konkurs ten dotyczy problematyki związanej z gospodarką turystyczną, a jego podstawowym celem jest doskonalenie jakości kształcenia na poziomie wyższym. Rekomendowane przez Departament Turystyki tematy powinny być koncentrować się na problematyce związanej z podnoszeniem konkurencyjności polskiej oferty turystycznej na rynku krajowym i rynkach zagranicznych, wynikającej z realizacji przyjętej przez rząd Strategii rozwoju turystyki na lata 2001 – 2006 oraz z Rządowego programu wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006. Departament Turystyki określił regulamin oraz procedury zgłaszania i oceniania prac oraz przyznawania nagród.
- Od 2000 roku MG, co roku współorganizowało i współfinansowało **„Konkurs wiedzy hotelarskiej im. L. Wellmanna”** – konkurs ten, jest formą doskonalenia umiejętności uczniów szkół hotelarskich oraz znakomitym sposobem wymiany informacji i doświadczeń nauczycieli w zakresie stosowanych metod i technik kształcenia, a jego podstawowym celem jest doskonalenie jakości kształcenia na poziomie średnim.
- MG stworzyło projekt nowego kierunku studiów wyższych turystyka/gospodarka turystyczna – zgodnie, z którym nauczanie miałoby się odbywać na dwóch poziomach: studium zawodowe z tytułem licencjata oraz studia wyższe z tytułem magistra. Dodatkowo stworzyło projekt programu nauczania dla nowego kierunku oraz przedstawiło propozycję MENiS.
- W latach 2001 -2005 MG zlecało Instytutowi Turystyki opracowywanie prac badawczych, których celem było: określenie efektów kształcenia w turystyce, ocena kompetencji absolwentów oraz analiza ich przydatności na rynku pracy, a także

⁹⁶ <http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/81B4B054-EF23-4F10-90B9-E1B47FEE11F8/11933/ProjektStrategiiRozwojuTurystykir.pdf>

⁹⁷ Informacja o stanie realizacji w roku 2001, 2002, 2003, 2004, zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006.

zdiagnozowanie poziomu absorpcji rynku pracy. Prace badawcze, były swego rodzaju formą monitoringu skuteczności kształcenia kadr dla potrzeb turystyki. Instytut Turystyki na zlecenie MG wykonał kilka opracowań, w tym między innymi: „Rynek pracy w sektorze usług turystycznych. Analiza popytu i podaży” (2002 rok) oraz „ Losy absolwentów szkół średnich i wyższych kształcących kadry dla turystyki” (2003 rok).

- MG współpracując z MENiS, co roku organizowało i przeprowadzało konferencje, które kierowane były do: przedstawicieli samorządów gospodarczych, branży turystycznej, szkół średnich i wyższych kształcących kadry dla turystyki. Celem organizowanych konferencji było upowszechnianie wyników prac badawczych, jakie przeprowadzone zostały przez MG w turystyce w bieżącym roku.
- W zakresie upowszechniania turystyki wśród dzieci i młodzieży MG współrealizowało działania wynikające z „Międzyresortowego programu rozwoju turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży na lata 2001 – 2006”. W zakresie swoich kompetencji **wspierało finansowo organizację imprez cyklicznych dla dzieci i młodzieży oraz obozów edukacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych i specjalnej troski** - ich celem była popularyzacja turystyki, propagowanie właściwych zachowań turystycznych, preferowanie aktywnego wypoczynku, zapoznanie się z dziedzictwem narodowym i geografią regionów itp. MG wspierało także finansowo działania mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w miejscach zorganizowanego wypoczynku, poprzez **wytyczanie, znakowanie i konserwację szlaków turystycznych** (rowerowych, jeździeckich itp.), **dofinansowywanie szkolenia dla kadr nauczycieli organizatorów szkolnej turystyki**, w celu przygotowania kadry nauczycielskiej do organizowania turystyki w środowisku lokalnym (przykładowo w 2004 roku dwa szkolenia adresowane do nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach średnich kształcących kadry dla turystyki oraz kadry kierowniczej obiektów hotelarskich pt. „Jak ubiegać się o środki z funduszy Unii Europejskiej”, szkolenia dla nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach hotelarskich na temat międzynarodowych systemów hotelowych i ich wpływu na polskie hotelarstwo w kontekście przystąpienia do UE oraz doskonalenia technik prowadzenia zajęć w szkołach hotelarsko - turystycznych), oraz **szkolenia dla kadr organizacji pozarządowych zajmujących się organizacją turystyki dzieci i młodzieży** (dofinansowanie i organizacja cyklu ogólnopolskich szkoleń społecznej kadry nauczycielskiej przez Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych, cyklu kursów organizatorów turystyki wiejskiej czy szkolenie kadr zajmujących się koordynacją działań w zakresie turystyki w regionach, przyczyniając się do przeszkolenia pracowników wydziałów ds. turystyki w urzędach miast i gmin z całej Polski itp.), **wpierało także finansowo wypoczynek dzieci i młodzieży z terenów wiejskich**. Na wyżej wymienione działania (w związku z realizacją Międzyresortowego programu rozwoju turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży) MG wydatkowało w 2003 roku 19,312,429 zł a w 2004 roku 1,999,487 zł (znacznie mniejsze dotacje to efekt zmian systemowych, podziału MGPiPS na MG i MPS).

Współpraca MG z Głównym Urzędem Statystycznym oraz Instytutem Turystyki - prowadzenie badań statystycznych turystyki, doskonalenie narzędzi badawczych

- **Współpraca z GUS – em**

Ministerstwo Gospodarki realizując w latach 2001 -2005 zadanie prowadzenia badań statystycznych turystyki oraz doskonalenia narzędzi badawczych kontynuowało

prorowadzenie badań statystycznych turystyki zgodnie z rządowym Programem Badań Statystycznych Statystyki Publicznej oraz prace w zakresie doskonalenia narzędzi badawczych.

- W związku z realizacją zadań MG współpracowało z GUS-em przy opracowywaniu projektów badań Rządowego Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na kolejne lata, dbało o uwzględnianie problemów i specyfiki rynku turystycznego w zapisach PKD oraz Polskiej Klasyfikacji Wyrobów Usług, organizowało spotkania przedstawicieli MG i GUS dotyczące dostosowania sposobów zbierania oraz prezentacji informacji statystycznych do wymagań UE (zawartych w dyrektywie 95/57/ WE w sprawie zbierania informacji statystycznych w dziedzinie turystyki i Decyzji Komisji 1999/34/WE dotyczącej przepisów wdrażania przepisów ww. dyrektywy);
- MG zlecało w latach 2001- 2005 wykonywanie następujących prac:
 - Infrastruktura turystyczna;
 - Turystyka zagraniczna;
 - Aktywność turystyczna Polaków;
 - Koniunktura na rynku usług turystycznych;
 - Informatyczna baza danych TRAPER – Sektor turystyki, definicje, analizy, dane liczbowe i prognozy.

Wyniki uzyskane z badań stanowiły bazę źródłową dla szczegółowych analiz, wykorzystywane były w bieżącej pracy MG, POT oraz innych instytucji oraz do skutecznego planowania prac w administracji rządowej i samorządowej związanej z turystyką, służyły także do oceny realizacji prowadzonej strategii.

Statystyki te, MG za pośrednictwem GUS-u przekazywało również do międzynarodowych organizacji np.: WTO, ODCE a przede wszystkim do EUROSTAT (zgodnie z dyrektywą 95/57/WE), instytucje te na podstawie tych danych opracowywały różne publikacje dotyczące turystyki i statystyki turystycznej;

- Ministerstwo Gospodarki w ramach współpracy z GUS **przygotowało w roku 2001 metodologię dotyczącą rachunku satelitarnego turystyki w Polsce**, co pozwoliło na przeprowadzenie prac badawczych, umożliwiających ocenę udziału gospodarki turystycznej w PKB. Wykorzystując ową metodologię, MG (wykorzystując dane GUS oraz IT, ściśle współpracując z tymi jednostkami) wykonało następujące opracowania:

Rachunek Satelitarny Turystyki za 2000 rok; Rachunek Satelitarny Turystyki za 2001 rok. W ramach prac badawczych umożliwiających ocenę udziału gospodarki turystycznej w PKB MG wykonało także Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2001- 2003.

▪ **Współpraca z Instytutem Turystyki**

MG w prowadzeniu badań rynku turystycznego współpracowało także z Instytutem Turystyki – wyspecjalizowaną jednostką badawczą - rozwojową prowadzącą interdyscyplinarne i kompleksowe badania w zakresie turystyki. W ramach prowadzonej działalności, IT na zlecenie MG wykonywał prace i projekty badawcze, ekspertyzy, analizy i prognozy, a także wykonywał analizy dotyczące rozmieszczenia terytorialnego i struktury przyjazdów cudzoziemców do Polski. W latach 2001 -2005 w każdym roku kalendarzowym w ramach programu Polska Statystyka Publiczna wykonywane były następujące rodzaje opracowań:

Bieżące informacje o ruchu turystycznym; Przyjazdy cudzoziemców do Polski; Charakterystyka turystów zagranicznych w Polsce; Wydatki cudzoziemców w Polsce;

Wyjazdy zagraniczne Polaków; Trendy i prognozy ruchu turystycznego; Uczestnictwo Polaków w turystyce; Charakterystyka podróży dzieci; Baza noclegowa; Korzystający z bazy noclegowej.

Na podstawie wykonanych opracowań MG dokonywało badania rynku, jego monitoringu w celu oceny czy działania, jakie podejmowane są przez DT/ MG i podległe mu instytucje przynoszą zamierzone efekty – czy realizowany jest cel polityki turystycznej państwa.

▪ **Działania Ministerstwa Gospodarki w zakresie wzrostu nakładów na inwestycje infrastrukturalne, budowę produktu turystycznego**

- MG uruchomiło **system wspierania inwestycji**, przygotowało w 2001 roku projekt ustawy o finansowym wspieraniu inwestycji, ustawa (Dz. U. Nr 41p. 363) ta została przyjęta przez Sejm i weszła w życie 20 maja 2002 roku Minister Gospodarki wydał rozporządzenia wykonawcze do tej ustawy:

- szczegółowe kryteria udzielania wsparcia finansowego nowej inwestycji (Dz.U. Nr 85, poz.768);
- szczegółowy tryb składania wniosków o udzielenie wsparcia finansowego nowej inwestycji (Dz.U. Nr 85, poz.770);
- szczegółowy tryb i terminy udzielania i odmowy udzielenia wsparcia finansowego nowej inwestycji (Dz.U. Nr 85, poz. 771);
- wzór wniosku o udzielenie wsparcia finansowego nowej inwestycji (Dz.U. Nr 85, poz.769).

Działania MG polegały na przyjmowaniu i rozpatrywaniu wniosków, ich ocenianiu i przyznawaniu dotacji. W roku 2003 MG w ramach systemu wspierania inwestycji udzieliło MG udzieliło wsparcia finansowego 1 inwestycji, a w 2004 roku 2 inwestycjom;

- MG zainicjowało powołanie a następnie koordynowało pracę **Międzyresortowego Zespołu do Spraw Aktywizacji Gospodarczej Uzdrowisk** (działał on od lipca 2003 roku). W oparciu o materiały, opracowane przez członków Międzyresortowego Zespołu do Spraw Aktywizacji Społeczno-Gospodarczej W Departamencie Turystyki Ministerstwa Gospodarki przygotowany został projekt „**Zintegrowanego Programu Rozwoju Uzdrowisk ze szczególnym uwzględnieniem usług turystycznych**”, który został przyjęty do realizacji przez Radę Ministrów w 2005 roku Ma on na celu lepsze wykorzystanie i prywatyzację uzdrowisk – a dzięki temu stworzenie nowego produktu turystycznego.
- Do 2005 roku MG jako minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego wspierał w ramach kontraktów wojewódzkich przedsięwzięcia określone w strategiach regionalnych i lokalnych – dotyczyły one dofinansowywania działań takich jak budowa sieci centrów informacji turystycznej, rozbudowa infrastruktury turystycznej i paraturystycznej - działania te miały na celu poprawę dostępności transportowej, poprawę stanu sanitarnego, oraz poprawę stanu bezpieczeństwa.
- MG ze względu na fakt, że zdecydowana większość przedsiębiorców świadczących usługi turystyczne, należy do sektora małych i średnich przedsiębiorstw, wspierało ten sektor poprzez:
 - opracowanie dwóch projektów: **Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw 1999 -2002, oraz Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw 2003-2006** - realizacja tych projektów, miała na celu wsparcie finansowe i merytoryczne dla małych średnich przedsiębiorstw w zakresie pobudzenia aktywności gospodarczej, podniesienie konkurencyjności i zdolności do

funkcjonowania na Rynku Europejskim. Pomoc ta realizowana była przy pomocy instrumentów prawnych, organizacyjnych, informacyjno - szkoleniowych i finansowych.

Obejmowała ona: wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi przedsiębiorstw; poprawę otoczenia prawnego i administracyjnego małych i średnich przedsiębiorstw; rozwój otoczenia instytucjonalnego MŚP, wspieranie integracji firm i działalności na forum międzynarodowym. Wsparcie w postaci dotacji oferowane było przedsiębiorcom za pośrednictwem Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, ale także bezpośrednio przez Ministerstwo Gospodarki. W ramach działań w latach 2001 – 2005 MG: stworzyło projekt rozbudowy internetowej bazy danych o regulacjach prawnych obowiązujących w UE, zleciło wykonane syntezy 500 aktów prawnych Unii Europejskiej odnoszących się do sektora małych i średnich przedsiębiorstw, organizowało i finansowało konferencje dla przedsiębiorców (na tematy: nowych regulacji prawnych w zakresie zmian wynikających z ustawy o swobodzie działalności gospodarczej oraz zagadnień dotyczących programów pomocowych dla małych i średnich przedsiębiorstw, świadczenia usług i zakładania działalności gospodarczej w krajach Unii Europejskiej, podatku od towarów i usług oraz programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw po akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej) zrefundowało część kosztów związanych z uczestnictwem Przedsiębiorców w imprezach targowych w kraju i za granicą, refundowało przedsiębiorcom część wydatków związanych z procesem uzyskania certyfikatów ISO.

**▪ Działania MG z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego
w zakresie realizacji polityki regionalnej UE w Polsce⁹⁸**

- Ministerstwo Gospodarki w latach 2001-2003 prowadziło prace dostosowawcze w instytucjach administracji rządowej szczebla centralnego i regionalnego oraz instytucjach administracji samorządowej szczebla regionalnego do efektywnego wdrażania instrumentów strukturalnych UE. Ministerstwo to, jako jednostka odpowiedzialna za działania w obszarze polityki regionalnej UE, koordynowało wszystkie działania, które w rezultacie przygotowały Polskę do wykorzystywania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, na podstawie zobowiązań negocjacyjnych podjętych przez Polskę w obszarze 21 – POLITYKA REGIONALNA I KOORDYNACJA INSTRUMENTÓW STRUKTURALNYCH. Zadania realizowane i koordynowane przez MG w zakresie polityki regionalnej zostały ujęte w „Planie działań na rzecz zwiększenia potencjału administracyjnego Polski dla sprawnego zarządzania funduszami strukturalnymi i Funduszem Spójności” przyjętym przez ZP KIE, oraz w Planach działań MG (ówczesnego MGPiPS) w priorytecie „efektywne przygotowanie do wdrażania funduszy strukturalnych”.

Rezultatem działań podjętych przez MG było:

- powołanie nowych struktur w postaci Departamentów z poszczególnych Ministerstwach, które będą realizowały zadania związane z zarządzaniem, wdrażaniem i rozdysponowywaniem funduszy unijnych;
- przygotowanie merytoryczne struktur administracji rządowej centralnej i regionalnej do zadań związanych z zarządzaniem i wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności;

⁹⁸ http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl/NR/rdonlyres/315D55D6-0E26-455B-938F-9059AB2B7F43/22287/raport_pww_1.pdf#search=%22%20Wydzia%C5%82%20ds.%20ERDF%20W%20Departamencie%20Koordynacji%20Polityki%20%22

- osiągnięcie odpowiedniego stanu zatrudnienia i odpowiedniego stopnia przygotowania pracowników i beneficjentów (zatrudniono odpowiednią liczbę pracowników, których zadaniem jest zarządzanie i bezpośrednio wdrażanie programów i projektów współfinansowanych przy udziale funduszy unijnych, przeprowadzono szereg szkoleń dla pracowników administracji oraz beneficjentów w zakresie obsługi i korzystania z pomocy);
- wypracowano procedury, które umożliwiły pełne stosowanie ogólnych zasad funduszy strukturalnych w warunkach obowiązującego w Polsce prawa;
- dokonano identyfikacji projektów, które kwalifikują się do współfinansowania w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.

W celu osiągnięcia powyższych rezultatów MG (ówczesne MGPIPS) podjęło współpracę z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwem Środowiska; Ministerstwem Infrastruktury oraz Ministerstwem Finansów, a także Urzędami Marszałkowskimi, Urzędami Wojewódzkimi oraz Wojewódzkimi Urzędami Pracy; Ministerstwo Gospodarki monitorowało przebieg działań przygotowawczych w oparciu o:

- ankiety monitorujące rozsyłane do przyszłych instytucji zarządzających i pośredniczących oraz do instytucji płatniczej dla funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, (czyli instytucji, z którymi prowadziło współpracę w ramach wdrażania polityki regionalnej);
- materiały informacyjne przedkładane pod obrady międzyresortowego zespołu ds. wykorzystania instrumentów strukturalnych UE;
- comiesięczne notatki informacyjne przedstawiane pod obrady ZP KIE na temat stanu przygotowania Polski do efektywnego wykorzystania funduszy.

Na podstawie zebranych w ten sposób informacji MG stworzyło raporty, w których oceniało postęp prac dostosowawczych do momentu wejścia Polski do UE;

- W latach 2004 -2005 Ministerstwo Gospodarki zarządzało, koordynowało i monitorowało działania z zakresu polityki regionalnej poprzez swoje jednostki:
 - Departament Koordynacji Polityki Strukturalnej MG (ówczesne MGPIPS) był Instytucją Koordynującą CFS;
 - Wydział Pomocy Technicznej w Departamencie Koordynacji Polityki Strukturalnej MG (ówczesne MGPIPS) był Instytucją Zarządzającą PO Pomoc Techniczna;
 - Departament Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego MG był instytucją zarządzającą ZPORR - Urzędy Wojewódzkie i Urzędy Marszałkowskie zostały wybrane jako jednostki pośredniczące i uczestniczące w realizacji zadań z zakresu ZPORR (Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego);
 - Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym MG był instytucją zarządzającą SPO RZL (Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich);
 - Zespół ds. Instytucji Pośredniczącej w Wydziale Koordynacji Departamentu Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym był instytucją pośredniczącą w zarządzaniu SPO RZL;
 - Departament Zarządzania Programem Wzrostu Konkurencyjności Gospodarki MG był instytucją zarządzającą SPO WKP (Sektorowy Program Wzrostu Konkurencyjności Przedsiębiorstw);
 - Departament Koordynacji Funduszu Spójności MG był instytucją zarządzającą Funduszem Spójności;
 - Wydział ds. EQUAL w Departamencie Zarządzania EFS był instytucją zarządzającą IW (inicjatywą wspólnotową) EQUAL;

- Wydział ds. INTERREG w Departamencie Wdrażania Programów Rozwoju Regionalnego MG oraz Wydział Rozwoju Regionalnego MG był instytucją zarządzającą IW INTERREG;
- Wydział ds. ERDF W Departamencie Koordynacji Polityki Strukturalnej MG było jednostką monitorującą – kontrolną ERDF;
- Departament Zarządzania Europejskim Funduszem Społecznym MG był jednostką monitorującą – kontrolną ESF.

▪ **Współpraca MG z Ministerstwem Środowiska**

- MG zleciło przygotowanie opracowania pt. „Systemy ułatwień i wzorcowych rozwiązań dla rozwoju proekologicznej infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych i ich otulin”. Celem tego opracowania było dostosowanie nowych inwestycji do standardów UE uwzględniających zrównoważony rozwój, wskazywało ono także sposoby finansowania inwestycji sprzyjających środowisku ze źródeł krajowych i zewnętrznych – głównie z funduszy Unii Europejskiej.

Przygotowało projekt **„Poradnik inwestora i przedsiębiorcy turystycznego w aspekcie integracji z Unią Europejską. Budowa i modernizacja proekologicznej infrastruktury turystycznej na terenach atrakcyjnych turystycznie ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych i ich otulin”**. Realizacja projektu rozpoczęła się w 2005 roku, MG otrzymało na jego realizację pomoc finansową z UE (ogólne fundusze złotowe).

Projekt, ma na celu upowszechnienie wiedzy na temat realizacji inwestycji turystycznych realizowanych na obszarach szczególnie ważnych dla środowiska naturalnego w świetle przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Publikacja przeznaczona dla: przedsiębiorców/inwestorów, którzy zamierzają realizować inwestycje na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo, w tym na obszarach chronionych, urzędników samorządowych podejmujących decyzje o wydawaniu pozwoleń na realizację inwestycji, tworzących plany zagospodarowania przestrzennego, w tym dla pracowników wydziałów lub departamentów architektury i budownictwa oraz inspektorów ochrony środowiska, pracowników instytucji zarządzających obszarami chronionymi, stowarzyszeń i fundacji, pracowników funduszy finansujących przedsięwzięcia inwestycyjne.

Publikacja uwzględnia najnowsze regulacje prawne oraz rozwiązania przyjęte w krajach Unii Europejskiej i prezentuje przykłady z UE i świata. Przede wszystkim jednak wskazuje propozycje systemu realizacji inwestycji z poszanowaniem prawa krajowego i unijnego oraz poszanowania przyrody.

▪ **Współpraca MG z Ministerstwem Spraw Zagranicznych - umowy międzynarodowe zawarte w wyniku działań MG**

W wyniku działań **Ministerstwa Gospodarki i Pracy w latach 2001 -2005** podpisano następujące umowy międzynarodowe, w których zapisy dotyczą m.in. ułatwień w zakresie obsługi turystów:

1. Umowa między **Rzędem Rzeczypospolitej Polskiej a Rzędem Królestwa Maroka** o współpracy w dziedzinie turystyki (Rabat, 05 maj 2000);
2. Umowa między **Rzędem Rzeczypospolitej Polskiej a Rzędem Federacji Rosyjskiej** o współpracy w dziedzinie turystyki (Warszawa, 16 styczeń 2002);
3. Umowa między **Rzeczypospolitą Polską a Republiką Portugalską** o współpracy w dziedzinie turystyki (Lizbona, 22 styczeń 2003);

4. Umowa ramowa między **Rządem Rzeczypospolitej Polskiej** a **Rządem Królestwa Arabii Saudyjskiej** o współpracy w dziedzinie turystyki (Riyadh, 11 października 2003);
5. Umowę między **Rządem Rzeczypospolitej Polskiej** a **Rządem Meksykańskich Stanów Zjednoczonych** o współpracy w dziedzinie turystyki (Warszawa, 14 maja 2004);
6. Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Jordańskiego Królestwa Haszymidzkiego o współpracy w dziedzinie turystyki (Warszawa, 1 września);
7. Umowę między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Estońskiej o współpracy w dziedzinie turystyki (Warszawa, 22 września 2004);
8. Umowę między **Rządem Rzeczypospolitej Polskiej** a **Rządem Republiki Korei** o współpracy w dziedzinie turystyki (Warszawa, 3 grudnia 2004);
9. Umowa między **Rządem Rzeczypospolitej Polskiej** a **Gabinetem Ministrów Ukrainy** o współpracy w dziedzinie turystyki (Gdynia, 30 czerwiec 2005).

▪ **Współpraca z Polską Organizacją Turystyczną
działania w zakresie promocji turystyki**

- MG w latach 2001- 2005 kierowało, finansowało i kontrolowało działania realizowane przez Polską Organizację Turystyczną w dziedzinie promocji turystyki. Działalność POT jako wyodrębnionej jednostki zajmującej się sprawami promocji i reklamy turystyki na krajowym i zagranicznym rynku turystycznym zostanie omówiona w rozdziale 3.3.

3.3. Zadania, funkcje oraz działalność Narodowej Organizacji Turystycznej w Polsce.

Drugą strukturą organizacyjną działającą na szczeblu centralnym jest rządowo-samorządowa **Narodowa Organizacja Turystyczna (National Tourism Organisation)** sprawująca bieżące funkcje operacyjne, głównie w zakresie marketingu i promocji turystyki. Do podstawowych celów NTO zalicza się:

- a) wzrost wydatków turystów i dochodów z turystyki;
- b) rozwój popytu na najbardziej opłacalnych rynkach i segmentach;
- c) wzrost zatrudnienia w turystyce.

Według przedstawicieli administracji rządowej do podstawowych zadań NTO zalicza się:

- stymulowanie popytu na usługi turystyczne z gospodarczego punktu widzenia;
- koordynacja promocji zagranicznej (organizowanie wycieczek studyjnych, wydawnictwa turystyczne i ich dystrybucja itp.);
- tworzenie narzędzi promocji dla przemysłu turystycznego;
- wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w działaniach promocyjnych;
- formułowanie i wdrażanie kampanii marketingowych;
- międzynarodowa działalność promocyjna;
- współpraca z władzami centralnymi, lokalnymi i regionalnymi.⁹⁹

Organizacja ta jest odpowiedzialna za kształtowanie wizerunku kraju na rynkach zagranicznych i krajowym oraz za wspieranie sektora turystyki w zakresie informacji

⁹⁹ Tamże, s. 75.

turystycznej, marketingu i rozwoju produktu turystycznego. Pełni funkcję wykonawczą i działa jako organ współpracy między rządem a sektorem prywatnym.

3.3.1. Struktura Polskiej Organizacji Turystycznej.¹⁰⁰

W listopadzie 1995 roku, podczas obrad Kongresu Turystyki Polskiej, została przedstawiona propozycja utworzenia Narodowej Organizacji Turystycznej jako organu zajmującego się sprawami promocji turystycznej Polski. Koncepcja ta, oparta na założeniu, że w celu efektywnego kierowania gospodarką turystyczną należy rozdzielić funkcje wykonawcze od legislacyjnych, została zrealizowana w postaci utworzonej w 1999 roku Polskiej Organizacji Turystycznej.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA POLSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

Organami Polskiej Organizacji Turystycznej są:

- **Prezes Polskiej Organizacji Turystycznej;**
- **Rada Polskiej Organizacji Turystycznej.**

A) ZADANIA PREZESA POLSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

Prezes Polskiej Organizacji Turystycznej kieruje POT i reprezentuje ją na zewnątrz, jest on powoływany przez ministra właściwego ds. Turystyki – obecnie Minister Gospodarki - po zasięgnięciu opinii Rady POT.

Prezes kieruje Polską Organizacją Turystyczną przez okres nie dłuższy niż dwie czteroletnie kadencje przy pomocy wiceprezesów (od 1 do 3), jednak może być odwołany ze stanowiska z ważnych przyczyn przez właściwego ministra, po zasięgnięciu opinii Rady POT.

Zgodnie z ustawą o POT oraz statutem (ROZPORZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU I GOSPODARKI MORSKIEJ z dnia 19 stycznia 2000 roku w sprawie nadania statutu Polskiej Organizacji Turystycznej) w skład **Biura Prezesa POT** wchodzi następujące komórki organizacyjne:

- Dyrekcja Rynków Zagranicznych;
- Dyrekcja Rynku Krajowego;
- Dyrekcja Organizacyjno – Finansowa;
- Dyrekcja Wydawnictw i Szkoleń;
- oraz Biuro Konferencji i Kongresów – Polska.

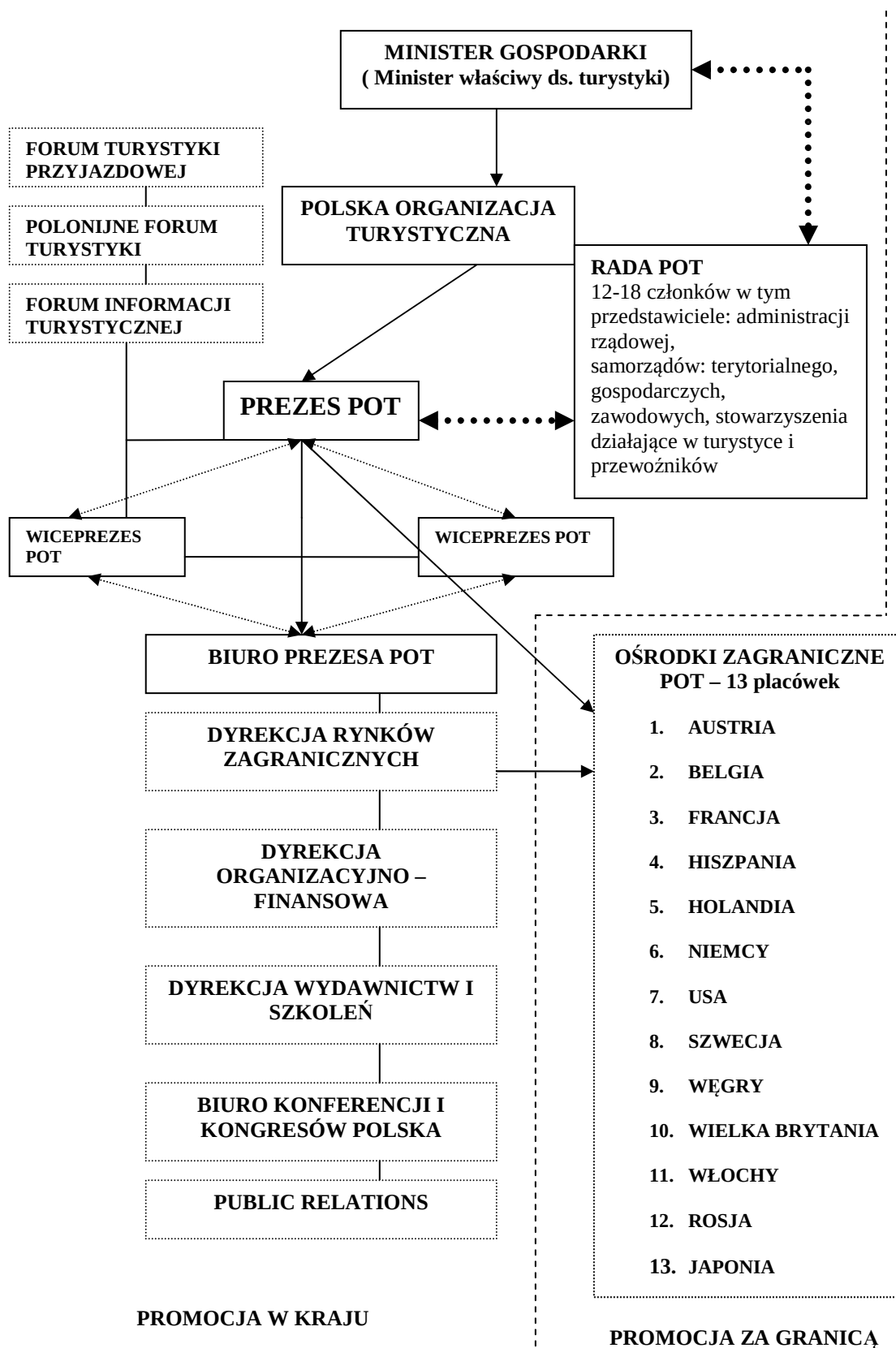
Komórki te zapewniają obsługę Prezesa i wiceprezesów w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy O Polskiej Organizacji Turystycznej i statutu POT (a także, wykonywanie zadań i obowiązków, które wynikałyby ze zmian wprowadzanych w statusie przez Ministra właściwego ds. turystyki, – czyli Ministra Gospodarki).

Do **obowiązków Prezesa Polskiej Organizacji Turystycznej** należy realizowanie zadań Polskiej Organizacji Turystycznej, a w szczególności:

- opracowywanie projektu rocznego planu finansowego Polskiej Organizacji Turystycznej, a także występowanie z wnioskami do właściwego ministra w sprawie wysokości dotacji budżetowej na realizację tych zadań;

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. z 1999 r., Nr 62, poz. 689, z 2000 r. Nr 22, poz. 273 oraz z 2001 r. Nr 22, poz. 249).

Ryc.9. Struktura organizacyjna Polskiej Organizacji Turystycznej.

Źródło: Ustawa o Polskiej Organizacji Turystycznej – opracowanie własne.

- opracowywanie projektów rocznych i wieloletnich programów działania Polskiej Organizacji Turystycznej;
- przedstawianie Radzie Polskiej Organizacji Turystycznej i właściwemu ministrowi rocznych sprawozdań z działalności Polskiej Organizacji Turystycznej;
- tworzenie jednostek organizacyjnych Polskiej Organizacji Turystycznej, w tym jednostek wykonujących zadania za granicą, a zwłaszcza ośrodków informacji turystycznej.

Wiceprezesów Polskiej Organizacji Turystycznej w liczbie od 1 do 3 powołuje i odwołuje Prezes Polskiej Organizacji Turystycznej, po zasięgnięciu opinii Rady POT, przy ich pomocy Prezes kieruje Polską Organizacją Turystyczną.

B) ZDANIA RADY POLSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

Rada Polskiej Organizacji Turystycznej wykonuje kompetencje stanowiące i opiniodawcze określone w ustawie. Jest ona uprawniona do przedstawiania opinii lub wniosków we wszystkich sprawach dotyczących działalności Polskiej Organizacji Turystycznej. Jest, więc ona organem pomocniczym do kształtowania polityki w zakresie turystyki, zagospodarowania turystycznego kraju, mechanizmów regulujących rynek turystyczny oraz promocji polskiej turystyki.

W skład **Rady Polskiej Organizacji Turystycznej** wchodzi 12-18 członków powoływanych przez właściwego ministra (Minister Gospodarki) spośród kandydatów przedstawionych przez:

- administrację rządową;
- jednostki lub ogólnopolskie reprezentacje samorządu terytorialnego;
- samorząd gospodarczy i samorząd zawodowy oraz stowarzyszenia działające w dziedzinie turystyki, a także przewoźników. Wymienione podmioty reprezentowane są w Radzie Polskiej Organizacji Turystycznej w równych proporcjach.

Kadencja Rady Polskiej Organizacji Turystycznej trwa 3 lata. Rada powołuje ze swojego składu i odwołuje Przewodniczącego i zastępcę Przewodniczącego Rady POT. Do **kompetencji Rady Polskiej Organizacji Turystycznej** należy (zgodnie z ustawą o POT z 25.06.1999 roku) w szczególności:

- przyjmowanie przedstawionych przez Prezesa Polskiej Organizacji Turystycznej rocznych planów finansowych oraz przedstawianie ich właściwemu ministrowi;
- przyjmowanie rocznych i wieloletnich programów działania Polskiej Organizacji Turystycznej;
- zatwierdzanie rocznych sprawozdań z działalności Polskiej Organizacji Turystycznej;
- przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych Polskiej Organizacji Turystycznej;
- opiniowanie kandydatów na stanowisko Prezesa i wiceprezesów Polskiej Organizacji Turystycznej;
- określanie zasad wynagradzania pracowników Polskiej Organizacji Turystycznej i wymagań kwalifikacyjnych wobec tych pracowników.

Rada Turystyki stanowi wyraz wspólnego działania administracji rządowej, samorządu gospodarczego i organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju gospodarki turystycznej, a jej rola sprowadza się głównie do: opiniowania i formułowanie rekomendacji w odniesieniu do rozwiązań systemowych mających wpływ na rozwój turystyki oraz spraw związanych z turystycznym zagospodarowaniem kraju, oceny funkcjonowania sektora turystycznego oraz działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności polskiej oferty turystycznej, opiniowania kierunków promocji polskiej turystyki oraz

opiniowania działań podejmowanych w zakresie kształcenia i szkolenia kadr dla turystyki.

C) POLSKIE OŚRODKI INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

Jednostkami organizacyjnymi realizującymi zadania POT za granicą są w szczególności Polskie Ośrodki Informacji Turystycznej, zapewniające bezpośrednią realizację zadań POT za granicą, w zakresie określonym w statucie POIT. Są one samodzielnie bilansującymi się jednostkami organizacyjnymi POT, nie prowadzą działalności gospodarczej i finansowane są z budżetu Polskiej Organizacji Turystycznej. Na czele każdego z POIT stoi Dyrektor powoływany i odwoływany przez Prezesa POT, który nadaje poszczególnym jednostkom organizacyjnym statuty. POIT-y nadzorowane są, więc przez Prezesa POT oraz Dyрекcję Rynków Zagranicznych.

D) NIEFORMALNE ZESPOŁY O CHARAKTERZE KONSULTACYJNO – INFORMACYJNYM¹⁰¹

Przy Polskiej Organizacji Turystycznej działają nieformalne zespoły o charakterze konsultacyjno – informacyjnym, takie jak np.: Forum Turystyki Przyjazdowej, Forum Polonijne czy Forum Informacji Turystycznej.

POLONIJNE FORUM TURYSTYKI

Polonijne Forum Turystyki powołane zostało z inicjatywy POT, jego celem jest działalność doradczo – konsultacyjna w zakresie turystycznej promocji Polski na rynkach zagranicznych oraz poszerzanie oddziaływania promocyjnego za granicą, zwłaszcza wśród środowisk polonijnych. Członkowie, wchodzący w skład Forum to przedstawiciele polonijnej branży turystycznej.

Zakres działania Forum obejmuje między innymi¹⁰²:

- opiniowanie dokumentów dotyczących promocji turystyki, takich jak: wieloletnie programy działania Polskiej Organizacji Turystycznej czy roczne plany działania Polskiej Organizacji Turystycznej;
- przekazywanie informacji z Polski do środowisk polonijnych, w tym do biur podróży działających na rynkach zagranicznych, między innymi w zakresie: rekomendacji usług, obiektów i atrakcji turystycznych;
- wspieranie inicjatyw i konkretnych działań promocyjnych podejmowanych przez Polską Organizację Turystyczną na rynkach zagranicznych;
- współpraca z ośrodkami zagranicznymi Polskiej Organizacji Turystycznej;
- wzajemne przekazywanie wyników badań i analiz dotyczących turystyki a będących w posiadaniu członków Forum i POT;
- współpraca na rzecz kształtowania właściwego wizerunku Polski;
- udział w działaniach promocyjnych POT w Unii Europejskiej.

FORUM TURYSTYKI PRZYJAZDOWEJ

Forum Turystyki Przyjazdowej jest nieformalną organizacją grupującą polskie biura podróży działające w turystyce przyjazdowej, której celem jest współpraca z Polską Organizacją Turystyczną w zakresie promocji Polski, jako kraju o dużym potencjale turystycznym, na rynkach zagranicznych. Celem tej współpracy jest także komercjalizacja produktów turystycznych będących przedmiotem promocji.

¹⁰¹ www.pot.gov.pl

¹⁰² <http://www.pot.gov.pl/menu3/pft/>

Działania wspólne dla POT i Forum Turystyki Przyjazdowej przewidują współpracę w zakresie:

- organizowania i finansowania study i press tour;
- promocji i reklamy biur podróży na stronie internetowej oraz w materiałach wydawniczych POT;
- udostępniania logo polskiej turystyki i możliwości korzystania z banku wizerunków Polska;
- uczestnictwa w polskich stoiskach narodowych organizowanych na międzynarodowych targach turystycznych;
- udostępniania wyników badań¹⁰³.

FORUM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

Forum Informacji Turystycznej jest organizacją prowadzącą działalność w formie zespołu konsultacyjno – doradczego POT, jego członkiem może być każdy podmiot prowadzący działalność w sferze informacji turystycznej, który złoży pisemną deklarację członkowską oraz wydeleguje swojego członka.

Do głównych zadań tej organizacji zaliczyć należy:

- opracowywanie wspólnych strategii działania w dziedzinie informacji i promocji turystycznej;
- integrowanie systemu informacji turystycznej w skali kraju, województw, powiatów, gmin i regionów turystycznych;
- wspólne wdrażanie nowoczesnych technik i form promocji;
- współpraca z twórcami produktu turystycznego na etapie budowy produktu i jego promocji;
- promowanie systemu „it”, kształtowanie świadomości publicznej w kwestiach informacji i promocji turystycznej;
- inicjowanie i merytoryczne wspieranie działalności wydawniczej na rzecz sieci informacji turystycznej.¹⁰⁴

3.3.2. Funkcje, zadania i cel działalności Polskiej Organizacji Turystycznej

Polska Organizacja Turystyczna jest **państwową osobą prawną powstałą** na mocy **ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku** (DZ. U. z 1999 roku Nr 62, poz. 689 z późniejszymi zmianami). Nadzór nad Polską Organizacją Turystyczną sprawuje minister właściwy do spraw turystyki – kierujący działem administracji rządowej Turystyka. Szczegółowy zakres działania Polskiej Organizacji Turystycznej z uwzględnieniem jednostek organizacyjnych wykonujących zadania za granicą, jej strukturę organizacyjną, tryb działania oraz inne sprawy wymienione w ustawie określa statut Polskiej Organizacji Turystycznej, nadany, w drodze rozporządzenia, przez właściwego ministra po zasięgnięciu opinii Rady Polskiej Organizacji Turystycznej.

Jak wynika z ustawy, Polska Organizacja Turystyczna została utworzona w **celu wzmocnienia promocji, oraz tworzenie pozytywnego wizerunku Polski w dziedzinie turystyki w kraju i za granicą, a także tworzenie sprzyjających warunków do współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządem terytorialnym, organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców turystycznych oraz stowarzyszeniami turystycznymi.**

¹⁰³ <http://www.pot.gov.pl/menu3/pft/>

¹⁰⁴ <http://www.pot.gov.pl/menu1/it/forum/>

Podkreślić tutaj należy, że organizacja ta pełni funkcję wykonawczą i nie ma mocy stanowienia prawa, czy ustanawiania aktów normatywnych (rolę legislacyjną pełni, bowiem Ministerstwo Gospodarki).

Zgodnie z tekstem ustawy o POT (DZ. U. z 1999 roku Nr 62, poz. 689 z późniejszymi zmianami) **do szczegółowych zadań realizowanych przez Polską Organizację Turystyczną** należy zaliczyć:

- promocję Polski jako kraju atrakcyjnego turystycznie;
- zapewnianie funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej w kraju i na świecie;
- inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej;
- wykonywanie innych zadań powierzonych przez organy i jednostki (np. Ministerstwo Gospodarki, samorządy terytorialne itp.), na zasadach określonych w umowie zawieranej pomiędzy tymi organami i jednostkami a Polską Organizacją Turystyczną;
- inspirowanie tworzenia regionalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednego lub więcej województw, oraz lokalnych organizacji turystycznych, obejmujących swoim zakresem działania obszar jednej lub więcej jednostek samorządu lokalnego, a także z nimi współdziałanie.¹⁰⁵

Cele i zadania powierzone Polskiej Organizacji Turystycznej realizowane są poprzez:

- przygotowywanie i publikowanie materiałów promocyjnych oraz organizowanie stoisk narodowych na targach turystycznych, wystaw, pokazów, kongresów i seminariów, jak również upowszechnianie wiedzy o Polsce jako kraju atrakcyjnym turystycznie, w szczególności za pośrednictwem POIT;
- przeprowadzanie analiz statystycznych i marketingowych, ekspertyz i studiów prognostycznych z zakresu turystyki;
- inicjowanie oraz wspieranie organizacyjne działań podejmowanych przez właściwe organy administracji rządowej i państwowe jednostki organizacyjne, jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje zrzeszające przedsiębiorców z dziedziny turystyki na rzecz rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej pod kątem podniesienia jakości usług turystycznych i rozwoju produktów turystycznych;
- zapewnienie funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej w kraju i na świecie oraz wspomaganie prac nad utworzeniem i rozwojem systemu rezerwacji usług turystycznych;
- wyrażanie opinii w przedmiocie strategicznych z punktu widzenia interesów Polski planów przygotowywanych przez właściwego ministra, jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje zrzeszające przedsiębiorców z dziedziny turystyki;
- inspirowanie tworzenia regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych.¹⁰⁶

Polska Organizacja Turystyczna, wykonując powyższe, zadania, współpracuje w szczególności z:

- jednostkami samorządu terytorialnego;
- regionalnymi i lokalnymi organizacjami turystycznymi;
- organizacjami zrzeszającymi przedsiębiorców z dziedziny turystyki, w tym samorządu gospodarczego i zawodowego, oraz stowarzyszeniami działającymi w tej dziedzinie;

¹⁰⁵ <http://www.pot.gov.pl/ustawa.asp>

¹⁰⁶ <http://www.pot.gov.pl/menu1/pot/statut/>

- polskimi przedstawicielstwami zagranicznymi - w zakresie zadań wykonywanych za granicą.¹⁰⁷

Jako, że POT koordynuje i współfinansuje działania ROT-ów i LOT-ów, ma także pewne zadania i obowiązki względem tych organizacji, zaliczyć o nich należy między innymi:

- wyrażanie zgody na wykorzystanie szaty graficznej POT - zgoda ta musi mieć formę pisemną;
- współfinansowanie wydawnictw regionalnych – wysokość współfinansowania określana POT w Planie Promocji POT-u na poszczególne lata;
- współfinansowanie wydawnictw lokalnych o szczególnym znaczeniu dla promocji turystycznej - foldery miast, z którymi POT ma podpisane porozumienia o współpracy tzn. Warszawa, Kraków, Wrocław, Poznań, Gdańsk;
- wykorzystywanie i rozpowszechnianie części nakładu wydawnictw regionalnych i lokalnych (zgodnie z umową na współrealizację) w celach promocyjnych;
- informowanie ROT-ów i LOT-ów o celach, priorytetach i głównych założeniach w zakresie polityki wydawniczej POT;
- bezpłatne udostępnianie ROT-om i LOT-om: szaty graficznej, logo Polska, zdjęcia z Banku Wizerunków Polski;
- bezpłatne lub odpłatne magazynowanie i dystrybucja wydawnictw regionalnych i lokalnych;
- zamieszczanie informacji o wydawnictwach regionalnych i lokalnych na stronie internetowej POT;
- współorganizowanie z ROT-ami i LOT-ami stoisk narodowych na targach krajowych i zagranicznych;
- obejmowanie patronatem imprez o charakterze regionalnym, ponadregionalnym, krajowym lub międzynarodowym organizowanym przez regiony;
- wyrażanie zgody ROT-om i LOT-om na eksponowanie ich wydawnictw na swoim stoisku narodowym podczas targów krajowych i zagranicznych;
- współfinansowanie i współorganizowanie z ROT-ami lub LOT-ami szkolenia w zakresie promocji turystycznej oraz tworzenia i rozwijania produktów turystycznych;
- współfinansowanie i współorganizowanie z ROT-ami i LOT-ami imprez studyjnych, workshopów, konferencji, forów turystyczne;
- udostępnianie (rozpowszechnianie) wydawnictw regionalnych i lokalnych na organizowanych przez siebie imprezach promocyjnych w kraju i zagranicą;
- przekazywanie wydawnictw uczestnikom organizowanych przez siebie podróży studyjnych, POIT-om i branży turystycznej;
- przyznawanie logo „it” punktom informacji turystycznej tworzonym w województwach, gminach i powiatach;
- współpraca regionalnych administratorami regionalnymi i lokalnymi przy budowaniu krajowego systemu informacji turystycznej itp.

Głównym źródłem finansowania działań realizowanych przez POT są dotacje budżetowe, a wysokość kwoty owej dotacji ustalana ustawą budżetowa. Ponadto POT może również pozyskiwać środki finansowe pochodzące z prowadzonej działalności gospodarczej, obejmującej w szczególności:

1. działalność wydawniczą,
2. świadczenie usług;

¹⁰⁷ <http://www.pot.gov.pl/ustawa.asp>

- konsultingowych i doradczych, szkoleniowych, informacyjnych, badania rynku i analiz gospodarczych, reklamowych, wystawienniczych, w tym organizowanie imprez targowo-wystawienniczych, w zakresie obsługi krajowych i zagranicznych misji gospodarczych, w zakresie współpracy handlowej krajowej i zagranicznej, informatycznych, dystrybucji materiałów.

3.3.3. Realizacja zadań POT

INFORMACJA O DOKONANIACH POLSKIEJ ORGANIZACJI W LATACH 2001 – 2005.¹⁰⁸

Podstawą realizacji zadań promocyjnych w latach 2001 - 2005 były coroczne "Plany działania Polskiej Organizacji Turystycznej" opracowane na podstawie "Strategii rozwoju turystyki w latach 2001-2006".

Za działalność promocyjną w latach 2001 - 2005 Polska Organizacja Turystyczna została nagrodzona m.in.:

- Nagrodą Ministra Spraw Zagranicznych "Za promocję Polski za granicą" – 2005 roku „DYPLOM DLA POT ZA WYBITNE ZASŁUGI DLA PROMOCJI POLSKI W ŚWIECIE”;
- Dwukrotnie (w 2004 i 2005 roku) za najlepsze stoisko na Światowych Targach Turystycznych ITB w Berlinie;
- Prezes POT Andrzej Kozłowski został nominowany do nagrody "Europejczyka roku" za pomysł kampanii "Polski Hydraulik" EV w 2005 roku i nagrody "Ludzie dużego formatu" Gazety Wyborczej.

SPRAWY ORGANIZACYJNE POLSKIEJ ORGANIZACJI TURYSTYCZNEJ

Budżet

Polska Organizacja Turystyczna działała w oparciu o doroczny budżet oraz pozyskane z inicjatywy POT dodatkowe fundusze budżetowe. W 2001 roku budżet POT wynosił **41 mln zł** w latach 2002 - 2005 przedstawiał się następująco:

Tab.28. Budżet POT w latach 2002 – 2005 w tys. zł

ROK	KWOTA BUDŻETU ROCZNEGO	DODATKOWE FUNDUSZE BUDŻETOWE POZYSKANE PRZEZ POT
2002	24 352,7	7,9
2003	30 258,0	848,9
2004	32 258,0	3 699,6
2005	28 071,0	3 324,1

Zródło: : Informacja o stanie realizacji w roku 2001, 2002, 2003, 2004, zadań zapisanych w dokumencie rządowym „Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006”, oraz L. Butowski, Organizacja turystyki w Polsce, WA, Warszawa – Lublin 2004 r., s.52.

¹⁰⁸ Obrona Prezesa POT Andrzeja Kozłowskiego, www.tur-info.pl, oraz sprawozdania MG: „Informacja o stanie realizacji w roku 2001, 2002, 2003, 2004, zadań zapisanych w dokumencie rządowym: Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006; www.mgip.gov.pl.

Środki te wykorzystane zostały na: finansowanie promocji krajowej i zagranicznej, budowę systemu informacji turystycznej, wydawnictwa promocyjne, organizację krajowych imprez studyjnych, turystyczne badania marketingowe oraz pokrycie kosztów administracyjnych POT w Polsce i za granicą.

Należy zwrócić uwagę, iż fundusze przekazywane POT przez MG na realizowanie jej działań z zakresu promocji turystycznej, z roku na rok są coraz niższe (i nadal zaznacza się tendencja spadkowa) w sytuacji, kiedy nakłady na tę właśnie działalność powinny wzrastać, szczególnie, że reklama jest koniecznością i jest niezbędna w przypadku polskiego produktu turystycznego.

Prócz finansów budżetowych przyznawanych przez państwo, POT starała się samodzielnie pozyskać fundusze, poprzez opracowywanie różnego rodzaju programów. W ten właśnie sposób, w roku 2003 dzięki programowi "**Partner POT**" oraz podpisaniu umowy dwustronnej z **ORBIS SA** POT pozyskało dodatkowe fundusze na działalność statutową w kwotach: w 2002 roku - 110 tys., 2003 roku - 500 tys., 2004 roku - 1 000 tys., 2005 roku - 750 tys. POT podpisywała także umowy, których przedmiotem była pomoc niekoniecznie o charakterze finansowym, do takiego rodzaju umów można zaliczyć umowę zawartą pomiędzy POT a PLL LOT. Efektem tejże umowy, było pozyskanie przez POT zniżkowych lub niejednokrotnie darmowych biletów lotniczych, przeznaczonych dla touroperatorów, dziennikarzy zagranicznych lub pracowników, z których mogli oni korzystać w czasie podróży studyjnych lub wyjazdów na targi i imprezy promocyjne za granicą.

I. DZIAŁANIA NA RYNKU KRAJOWYM

▪ Współpraca z regionami

Realizując zadania ustawowe w latach 2001-2005 Polska Organizacja Turystyczna utrzymywała stałą współpracę z Urzędami Marszałkowskimi oraz Konwentem Marszałków.. Utrzymywana była także stała współpraca z Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi.

▪ Tworzenie spójnego i efektywnego systemu promocji turystycznym na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym

W przeciągu niespełna 5 lat, w wyniku intensywnych działań POT powołanych zostało **16 Regionalnych Organizacji Turystycznych**, oraz około **100 Lokalnych Organizacji Turystycznych**. W tym ROT: w 2001 roku – 3; 2002 roku – 4; 2003 roku – 4; 2004 roku – 3; 2005 roku – 1.

Organizacje te zarówno na poziomie regionalnym jak i lokalnym mają za zadanie wspierać działania POT mające na celu rozwój turystyki w regionie, powiecie czy miejscowości. Są one niezbędnymi partnerami POT w zakresie koordynowania krajowego systemu informacji turystycznej, tworzą odpowiednio regionalne i lokalne systemy informacji turystycznej – gromadzą, przetwarzają i aktualizują informacje na temat walorów turystycznych oraz usług i produktów turystycznych dostępnych w regionie, powiecie czy miejscowości.

▪ Stymulowanie rozwoju polskich produktów turystycznych – BANK PRODUKTÓW TURYSTYCZNYCH POLSKA

Polska Organizacja Turystyczna rozpoczęła, w 2003 roku działania na rzecz tworzenia wysokiej jakości polskiego produktu turystycznego oraz kształtowania produktu, jako czynnika aktywizacji gospodarczej regionów i społeczności lokalnych.

Wśród najważniejszych przedsięwzięć, wymienić należy: udział w seminariach i konferencjach naukowych, których tematyka dotyczyła promocji, tworzenia i rozwoju produktu turystycznego, prowadzenie konkursu na najlepszy produkt turystyczny roku, wręczanie Certyfikatów Polskiej Organizacji Turystycznej dla najlepszych produktów turystycznych, działania w ramach projektu platformy internetowej - Bank Produktów Turystycznych:

W latach 2003 - 2005 do konkursu na najlepszy produkt turystyczny organizowanego przez POT zgłoszono ponad 550 produktów, do 2005 mianem najlepszego produktu turystycznego nagrodzono 71 produktów.

Ponadto, nastąpił dalszy rozwój **Banku Produktów Turystycznych** a liczba prezentowanych w nim ofert wzrosła do **360**.

POT stymulował także, na podstawie własnych wypracowanych programów, a realizowanych wspólnie z regionami, rozwój szeregu produktów niszowych, takich jak: turystyka morska (2003 roku), uzdrowiskowa (2005 roku), turystyka postindustrialna (2004 roku), turystyka w obiektach pomilitarnych (2005 roku), ekoturystyka (2004 roku), turystyka rowerowa (2005 roku) i kuchnia polska (2005 roku)

▪ **Rozwój systemu informacji turystycznej**

Informacja turystyczna jest jednym z podstawowych narzędzi służących rozwojowi turystyki. Dzięki gromadzeniu i dystrybucji informacji turystycznej każdy kraj, region, miasto można sobie zapewnić aktywny udział w kształtowaniu podaży i popytu na rynku turystycznym.

a) **Utworzenie i koordynacja systemu informacji turystycznej „it”**

Organizacją odpowiedzialną za utworzenie i koordynowanie systemu informacji turystycznej w całym kraju jest Polska Organizacja Turystyczna. System ten rozpoczął swoją działalność w **2003 roku** i stanowi on niezbędny składnik promocji turystycznej (w 2003 roku podpisana została umowa z firmą Systemy Komputerowe Główna S.A. i przeszkolonych zostało 350 osób). Na system ten składa się:

- uporządkowany zbiór danych służących organizatorom i konsumentom usług turystycznych;
- sieć centrów i punktów informacji turystycznej;
- oraz metodologia gromadzenia, przetwarzania, weryfikowania i udostępniania danych.

dzięki temu system ten cechuje rzetelność, aktualność, wiarygodność i komunikatywność.

„IT” stanowi skuteczne narzędzie rozwoju turystyki, pozwala także na jej promowanie, ale przede wszystkim zapewnia dostęp do informacji następującym grupom osób:

- turystom, animatorom i promotorom turystyki; twórcom i potencjalnym twórcom produktów turystycznych, potencjalni inwestorzy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, hotelarzom i restauratorom; zleceniodawcom usług turystycznych (organizacje biznesowe, szkoły i uczelnie, organizacje społeczne i młodzieżowe, pracownicy socjalni) kierownikom wycieczek, pilotom, przewodnikom, touroperatorom, przedstawicielom biur podróży i organizatorom wycieczek; samorządom terytorialnym, agencjom promocji, stowarzyszeniom i fundacjom;

Dzięki systemom segregowania informacji z bazy danych „it” oraz doświadczeniu kadry informacji turystycznej każda z wymienionych grup może otrzymać informacje dostosowane do zainteresowań, potrzeb i możliwości finansowych. Podstawowe grupy baz danych: informacje o: walorach wypoczynkowych i poznawczych, o zagospodarowaniu usługach turystycznych a także o produktach turystycznych.

Podstawowym narzędziem gromadzenia, przetwarzania i dystrybucji danych jest Ogólnopolski System Komputerowy INFOTUR. Do walorów tego systemu, należą: łatwa dostępność, możliwość dystrybucji danych na różnych nośnikach elektronicznych, konsolidacja działań podejmowanych przez regiony w zakresie gromadzenia i wykorzystania danych, możliwość szerokiego wykorzystywania w innych działaniach promocyjnych.

Liczba jednostek, które tworzą „it” stale wzrasta w 2004 roku przykładowo było ich 188 w 2005 już 213, należy tutaj jednak podkreślić, że nie wszystkie osiągają standardy przewidziane przez Polski System Informacji Turystycznej.

b) Wprowadzenie w 2004 roku (i rozwój) INTERNETOWEGO SYSTEMU INFORMACJI TURYSTYCZNEJ I PROMOCJI POLSKI – I S I T (www.poland-tourism.pl)

System ISIT został stworzony przez POT, jego uruchomienie nastąpiło 25 lutego 2004 roku. Jest to nowoczesny system informacji turystycznej, zgodny z założeniami polityki informacyjnej rządu oraz z przyjętymi lub proponowanymi standardami Unii Europejskiej. ISIT stworzony został na najnowszych narzędziach i jest całkowicie oparty na technologii internetowej. Dzięki zastosowaniu nowoczesnej technologii system ten daje możliwość gromadzenia i przetwarzania informacji w jednym miejscu pod jedną domeną. Dostępny jest w czterech wersjach językowych (polskiej, angielskiej, niemieckiej, francuskiej).

System ten funkcjonuje w dwóch płaszczyznach – prezentacyjnej oraz informacyjnej, w związku, z czym pozwala na:

- prezentację i promocję: polskich regionów, interesujących miejscowości, ciekawych miejsc i szlaków turystycznych (czyli można tu zdobyć wszystkie informacje na temat: co, gdzie i kiedy oferuje Polska);
- uzyskanie przydatnych informacji:
 - a) dotyczących różnych dziedzin turystyki od agroturystyki po turystykę biznesową i kongresową;
 - b) jak dotrzeć do Polski, jak się po niej poruszać, jak znaleźć usługodawcę czy organizatora itp.

Jest on przeznaczony, dla wszystkich internautów krajowych i zagranicznych, zainteresowanych atrakcyjnym spędzeniem w Polsce: weekendu, urlopu, czy też wyjazdu biznesowego (stanowi też, bardzo dobre źródło informacji dla pilotów wycieczek, organizatorów imprez turystycznych czy przewodników).

SIT - jest kompleksowym i niezmiennie przydatnym źródłem informacji, szczególnie, że gwarantuje wiarygodność i rzetelność informacji, oraz jej stałą aktualizację, (co nie jest możliwe w przypadku zwykłych przewodników). Jest to możliwe, tylko dzięki temu, iż Internetowy System Informacji Turystycznej i Promocji Polski opiera się na ogólnokrajowej sieci administratorów, której najniższy szczebel tworzą informatorzy lokalni, na poziomie gminy, informatorzy związku gmin, powiatu i związku powiatów. Szczebel regionalny stanowią administratorzy wojewódzcy, którzy scalają informacje na swoim terenie. Natomiast koordynacją krajową ISIT zajmuje się Polska Organizacja Turystyczna.

c) Wprowadzanie ogólnopolskiego systemu oznakowań drogowych tras turystycznych

POT stworzyło, oraz wprowadziło w życie ogólnopolski system oznakowań drogowych tras turystycznych, wynikiem tego, jest wprowadzenie w kilku województwach kompleksowych rozwiązań dotyczących oznakowań. Najwięcej nowych znaków wprowadzono w województwie dolnośląskim i małopolskim.

POT wyszło, bowiem z założenia, że prawidłowe oznakowanie dróg jest jednym z podstawowych elementów bezpieczeństwa na drogach. Natomiast, od ilości i treści stawianych znaków zależy ich skuteczność jako elementu działalności informacyjnej, która z kolei jest elementem wizerunku (państwa, regionu, województwa, powiatu, gminy), jako produktu turystycznego. Stąd, informowanie o atrakcjach turystycznych, powinno być istotnym elementem polityki promocyjnej państwa, albowiem jest jednym z kryteriów oceny, jaką przyjeżdżający do Polski, (ale także i nasi obywatele) wystawiają naszemu krajowi. Dlatego też, POT podjął się próby uporządkowania zasad znakowania dróg polskich, znakami drogowymi o treści turystycznej, zasugerowało też konieczność zmiany ustawodawstwa.

▪ **Ogólnopolskie Warsztaty Turystyczne**

W latach 2001-2005 POT organizowała coroczne warsztaty z udziałem Regionalnych Organizacji Turystycznych, Urzędów Marszałkowskich i dyrektorów ośrodków zagranicznych. Warsztaty te, organizowane były w celu przedstawienia informacji, na temat działań realizowanych w zakresie promocji i reklamy, omówienia przyszłych działań, jakie będą podejmowane i koordynowane w dziedzinie promocji turystyki na szczeblu krajowym i regionalnym na każdy następny rok. Przykładowo: w 2003 roku POT w ramach Forum Regionów i Forum Miast zorganizowała IV Ogólnopolskie Warsztaty Turystyczne w Krynicy - Zdroju, w 2004 roku V Ogólnopolskie Warsztaty Turystyczne w Augustowie, a w 2005 roku VI Ogólnopolskie Warsztaty Turystyczne w Jachrance - celem tych spotkań było omówienie i koordynacja działań w dziedzinie promocji turystyki na szczeblu krajowym i regionalnym w 2004, 2005 i 2006 roku.¹⁰⁹

▪ **Współpraca z turystycznym samorządem gospodarczym i organizacjami turystycznymi**

W latach 2001 – 2005 Polska Organizacja Turystyczna podejmowała czynną i stałą współpracę z przedstawicielami samorządów gospodarczych i stowarzyszeniami turystycznymi, Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi i organizacjami branżowymi. Szczególnie dobrze układała się współpraca POT z następującymi podmiotami:

- Polską Izbą Turystyki;
- Radą Krajową Regionalnych Izb Turystycznych;
- Polskim Zrzeszeniem Hoteli;
- Izbą Hotelarską;
- oraz PTSM, PTTK, PFCIC.

Warte podkreślenia jest, iż organizacje te podejmowały liczne starania, w celu wsparcia działalność Polskiej Organizacji Turystycznej.

▪ **Kampania promocyjna regionów**

W 2002 roku POT rozpoczęła akcję promocyjną Polski przy udziale regionów, a w latach następnych podejmowała dalsze kroki w jej realizacji. Kampania ta, skierowana była na rynek krajowy, w jej ramach zorganizowano dla dziennikarzy prezentację kilkunastu województw w Centrum Multimedialnym "Foksal" w Warszawie. Od 2005 roku, kampania ta przybrała charakter dwudniowych spotkań, odbywających się w weekendy. Prezentacje regionów turystycznych Polski odbywały się w jednym z największych centrów handlowych Warszawy - Blue City.

¹⁰⁹<http://www.pot.gov.pl/doc/2004-spr.doc>, <http://www.pot.gov.pl/doc/2005-spr.doc>.

▪ **Imprezy i konkursy promocyjne**

- Od 2003 roku organizowany jest coroczny **Konkursu im. Mieczysława Orłowicza** na najlepsze materiały prasowe, radiowe i telewizyjne promujące polską turystykę krajową;
- również od 2003 roku organizowany jest coroczny Konkurs **na „Turystyczną Pamiątkę z Regionu”**, konkurs ten, realizowany jest przy współpracy "Aktualności Turystycznych" i Małopolskiej Organizacji Turystycznej;
- w 2005 roku przeprowadzono po raz pierwszy **Konkursu "Na najlepsze centrum informacji turystycznej"** – będzie on organizowany, co rok.

▪ **"Aktualności Turystyczne" i „Biuletyn Prasowy POT”**

- Od 2002 roku **wydawany jest Biuletynu Prasowego Polskiej Organizacji Turystycznej** - jest to pismo cotygodniowe, które prezentuje na bieżąco najważniejsze wydarzenia, jakie mają miejsce na rynku turystycznym. W całym tym okresie, tzn. od 2002 - 2005 ukazało się 172 numerów (na dzień 22 grudnia 2005 roku).

Z okazji ukazania się setnego numeru Biuletynu Prasowego POT, przygotowana została specjalna edycja tego wydawnictwa, zawierająca wybór najciekawszych artykułów dotyczących turystyki, które opublikowane zostały na łamach prasy polskiej w okresie czerwiec 2002 - lipiec 2004.

- Od 2003 roku **wydawany jest miesięcznik AKTUALNOŚCI** (pismo to było wydawane jeszcze przed powstaniem POT, jego ostatni numer ukazał się, w 1999 roku). Jest to pismo branżowe regionalnych i lokalnych organizacji turystycznych, które dociera do 1200 gmin, miast i powiatów.

▪ **Karta Polska – turystyczna karta rabatowa**

W 2004 roku Polska Organizacja Turystyczna wyemitowała i wprowadziła do obiegu w nakładzie **15 000 egzemplarzy Turystyczną Kartą Rabatową**, pod nazwą **"Karta Polska"**. Celem karty, jest promocja atrakcji i produktów turystycznych oraz stymulowanie rozwoju oferty i infrastruktury turystycznej. Karta ta, została stworzona na wzór funkcjonujących w krajach Unii Europejskiej kart turystycznych. Jest ona, kolejnym efektywnym narzędziem w systemie promocji turystycznej Polski, skierowanym do turystów indywidualnych.

Karta, obejmuje system zniżek promujących obiekty, atrakcje i gotowe produkty turystyczne, zachęcając do korzystania z bazy noclegowej, gastronomicznej oraz środków transportu na terenie Polski. Ma za zadanie zapewnić turyście, uzyskanie rabatu w wybranych miejscach, jak również pomóc zaplanować podróż.

Karta Polska, została wprowadzona na polski rynek turystyczny w formie pilotażowej w 2004 roku, natomiast w 2005 roku została wyemitowana w pełnym wymiarze.. Duże zainteresowanie kartą, zarówno ze strony turystów, jak i oferentów zniżek, gestorów bazy noclegowej, atrakcji i produktów (kilkaset ofert zniżkowych), stanowi potwierdzenie, że tego rodzaju inicjatywa była potrzebna i że w przyszłości będzie można rozszerzyć działania z nią związane, zachęcając turystów krajowych i zagranicznych do częstszego podróżowania po Polsce.

▪ **Public Relations**

W okresie od 2001 - 2005 POT organizowało:

- comiesięczne tematyczne konferencje prasowe dla dziennikarzy krajowych i korespondentów zagranicznych akredytowanych w Polsce - w sumie zorganizowano kilkadziesiąt konferencji, w samym 2004 roku 5 konferencji, w tym między innymi

konferencję prasową na temat wprowadzenia Internetowego Systemu Informacji Turystycznej i Promocji Polski oraz Karty Polska, konferencję prasową w związku z Polsko-Rosyjskim Forum Biur Podróży oraz konferencję podsumowującą działania Polskiej Organizacji Turystycznej na rzecz promocji turystyki w 2004 roku

- prowadzono stały monitoring prasy ogólnopolskiej, regionalnej i branżowej oraz wysyłano materiały informujące o kluczowych zagadnieniach w polskiej turystyce (newsletter) do redakcji prasy, radia, telewizji oraz do ośrodków POT za granicą, Wydziałów Ekonomiczno-Handlowych i Ambasad RP;

- modernizowano i uaktualniano na bieżąco stronę internetową Polskiej Organizacji Turystycznej **www.pot.gov.pl**. Strona stanowi stałe źródło informacji dla branży oraz instytucji i osób zainteresowanych działalnością turystyczną w 2004 roku odnotowano – 2 mln wejść na stronę, a w 2005 roku 1,5 mln, na stronie zamieszczono ponad 1000 informacji o działaniach promocyjnych POT w kraju i za granicą;

- udzielano wywiadów telewizyjnych, radiowych i prasowych w mediach ogólnopolskich i specjalistycznych na temat działalności Polskiej Organizacji Turystycznej i promocji turystycznej Polski w kraju i za granicą, prowadzono monitoring prasy ogólnopolskiej, regionalnej i branżowej, POT rozsyłała także notatki informujące, o kluczowych dokonaniach w polskiej turystyce do polskich mediów, POIT-ów, Forum Turystyki Przyjazdowej, Polonijnego Forum Turystyki, działania POT skierowane były także na rozwijanie współpracy z dziennikarzami, w tym także korespondentami mediów zagranicznych akredytowanych w Polsce - w latach 2002 – 2005 POT miał bardzo dobrą prasę, a pracownicy i przedstawiciele POT jako eksperci ds. promocji turystycznej często brali udział w programach telewizyjnych i radiowych, które poświęcone były tematyce turystycznej.

III. DZIAŁANIA PROMOCYJNE POT NA RYNKACH ZAGRANICZNYCH W LATACH 2001 – 2005

1. Organizacja lub współorganizacja „Roku Polskiego” w wybranych krajach

Aktywny udział POT w organizacji **Roku Polskiego**, przykładowo w 2003 w Szwecji (Dni polskie w Goeteborgu), a także we Francji i Niemczech. W 2005 roku POT zajęła się organizacją **Dnia Polskiego**, który miał miejsce podczas Światowej Wystawy EXPO w Aichi w Japonii.

POT, w imieniu Polski, był także organizatorem **wejścia Polski do Unii Europejskiej w Brukseli** (2004 roku). W ramach, czterodniowej imprezy promocyjnej zorganizowała koncerty polskich artystów na Grand Place, oraz promocje Polski i regionów w okolicach siedziby UE w Brukseli. POT brał także czynny udział jako współorganizator imprez „Roku Polskiego” przykładowo w Hiszpanii i Austrii w 2002 roku.

2. Polskie Ośrodki Informacji Turystycznej – POIT

Jeszcze przed utworzeniem Polskiej Organizacji Turystycznej, zostały powołane do życia w latach 1991-1997 Polskie Ośrodki Informacji Turystycznej, które podjęły działania promocyjne na rynkach: niemieckim, austriackim, węgierskim, belgijskim, holenderskim, włoskim, francuskim, brytyjskim, szwedzkim, amerykańskim i hiszpańskim..

Kolejne dwa ośrodki zostały utworzone już z inicjatywy POT są nimi: **Polski Ośrodek Informacji Turystycznej w Moskwie (2003 rok)** i **Polski Ośrodek Informacji Turystycznej w Tokio (2004 rok)**. Przedstawicielstwo w Tokio powołano w oparciu o

współpracę z jednym z największych touroperatorów japońskich - biurem KINKI oraz Krajową Izbą Gospodarczą, mając na uwadze znaczenie tego rynku w turystyce międzynarodowej oraz EXPO w Aichi w 2005 roku. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z września 2005 r. jest ono samodzielnym przedstawicielstwem POT działającym w oparciu o Statut POT.

Dzięki tworzeniu, finansowaniu i nadzorowaniu działań 13 ośrodków POIT oraz zatrudnianiu doskonale wykwalifikowanej kadry Polska Organizacja Turystyczna zapewniała produktowi turystycznemu, jakim jest Polska, skuteczną promocję za granicą oraz szerokie możliwości budowania i umacniania pozytywnego wizerunku kraju. Za pośrednictwem pracowników POIT, możliwe było dotarcie nie tylko do przedstawicieli branży turystycznej czy potencjalnych inwestorów, którzy mogli być zainteresowani prowadzeniem działalności związanej z turystyką w Polsce, celem było przede wszystkim dotarcie do indywidualnych klientów (turystów), których trzeba przekonać do tego, że warto odwiedzić Polskę.

3. Informacja turystyczna

Ośrodki Zagraniczne POT, udzieliły w różnych formach: bezpośrednio w biurach, emaliami, poprzez portal internetowy, pocztą informacji na tematy związane z polskim rynkiem turystycznym w samym 2004 roku udzieliły: ponad 186 tys. informacji, wysłały ok. 64 tys. pakietów z materiałami promocyjnymi do klientów indywidualnych, branży turystycznej, bibliotek szkolnych i akademickich, odnotowano ok. 2, 9 mln wejść na strony internetowe POIT. W 2005 roku liczba udzielonych informacji wyniosła 230 tys., liczba wysłanych pakietów z materiałami promocyjnymi wyniosła 56 tys., odnotowano ponad 5 mln wejść na strony ośrodków.

4. Kampanie zagraniczne: „Polski Hydraulik”, „Polska Pielęgniarka”

„Polski Hydraulik” - była to najlepsza zorganizowana w 2004 roku w Polsce kampania reklamowa, której efektem było: ponad 700 artykułów prasowych w najpoważniejszych pismach na świecie takich jak: New York Times, The Economist, Independent, kilkaset informacji telewizyjnych na całym świecie, ponad 6 tys. e-maili, itp. – za tę właśnie kampanię reklamową jej twórcy tzn. prezes POT Andrzej Kozłowski oraz Krzysztof Turowski, a tym samym Polska Organizacja Turystyczna zostali nominowani do nagrody w kategorii najlepsza reklama. Drga kampania POT o nazwie „Polska Pielęgniarka” przyniosła efekt w postaci 200 wycinków z mediów polskich i zagranicznych.

5. Status ADS (approved destination status)

Dzięki akcesji do Unii Europejskiej w 2004 roku Polska otrzymała w Chińskiej Republice Ludowej **status ADS**. Uprawnienia on do realizacji turystyki przyjazdowej z tego rynku, **na wniosek POT uprawnienie takie otrzymało aż 61 polskich biur podróży**. Dzięki Statusowi **ADS**, stworzone zostały warunki do organizacji przyjazdów grup turystycznych z Chin do Polski.

6. Targi turystyczne

Polska Organizacja Turystyczna, w latach 2002-2005 organizowała stoiska narodowe na imprezach targowych na rynkach zagranicznych. Przykładowo w 2004 roku stoiska zorganizowano na 90 zagranicznych imprezach targowych, a w 2005 roku na 83 zagranicznych imprezach targowych. Co roku liczba polskich wystawców uczestniczących w targach wynosiła ok. 400. Corocznie POT, prowadził także analizy

efektywności promocji w ramach uczestnictwa imprezach targowych, co miało to celu wyeliminowanie udziału w imprezach o małym znaczeniu promocyjnym.

Na szczególną uwagę zasługują Międzynarodowe Targi Turystyczne ITB 2004 i 2005, gdzie polskie stoisko narodowe dwukrotnie zostało uznane za „Najlepszą prezentację narodową” na tych największych turystycznych targach w świecie. Nagrodzono również stoiska POT na targach w Kijowie (4 razy) oraz na targach w Goeteborgu.

7. Turystyczne warsztaty robocze, seminaria i prezentacje

W okresie 2002-2005 zorganizowano za granicą ponad **100 warsztatów roboczych** dla polskich i zagranicznych touroperatorów, ponad **600 seminariów i prezentacji**, Największa ilość warsztatów i seminariów odbyła się na rynkach krajów Unii Europejskiej. Te działania, odbyły się także w Rosji i na Ukrainie oraz krajach zamorskich (Japonia, USA, Chiny, Brazylia, Hong-Kong, Malezja i Singapur). Do największych warsztatów dla branży turystycznej, organizowanych przed imprezami targowymi należą coroczne warsztaty w Moskwie i Kijowie.

W Polsce zorganizowano następujące Międzynarodowe Warsztaty Turystyczne:

- 2003 rok Warszawa oraz województwo podlaskie – warsztaty, w których uczestniczyło 146 touroperatorów;
- 2004 rok Gdańsk – 25 warsztatów i 173 seminaria i prezentacje, w których uczestniczyło 340 polskich touroperatorów oraz 1 299 zagranicznych touroperatorów z 24 krajów Europy;
- 2004 i 2005 dwie imprezy warsztatowe dla touroperatorów rosyjskich, w których wzięło udział 250 przedstawicieli biur podróży (2004 - Warszawa, Kraków, Zakopane, 2005 - Nałęczów, promocja turystyki uzdrowiskowej).

8. Podróże studyjne

POT organizował podróże studyjne dla dziennikarzy, touroperatorów i VIP-ów traktując je jako najbardziej efektywne i skuteczne narzędzie promocyjne. W okresie 2002 – 2005 do Polski przyjechało 4200 dziennikarzy i touroperatorów, ponad 30 ekip TV, oraz ponad 100 VIP - przedstawicieli turystycznych organizacji międzynarodowych, ministerstw, korporacji turystycznych, itp. Przykładowo w 2004 roku w ramach podróży studyjnych przyjęto w Polsce: 528 dziennikarzy, 671 przedstawicieli zagranicznych touroperatorów, 247 VIP-ów, natomiast w 2005 roku przyjęto 402 dziennikarzy zagranicznych, 583 przedstawicieli zagranicznych touroperatorów oraz 2 197 VIP-ów. Efektem realizowania podróży studyjnych dla dziennikarzy było opublikowanie artykułów o Polsce w prasie branżowej, specjalistycznej i konsumenckiej o łącznej wartości (wg cen rynkowych) około 80mln euro. Jednym z tego typu przedsięwzięć promocyjnych było zaproszenie do Polski w 2004 roku największej w Ameryce Łacińskiej telewizji TV Globo, która zrealizowała cykl programów o Polsce (8 odcinków) zatytułowanym „Fantastico”. W godzinach o największej oglądalności (około 50 mln widzów). Wartość wyemitowanych odcinków o Polsce (ponad 40 min.) w najdroższym komercyjnie czasie antenowym wyniosła ponad 7 mln USD.

Wynikiem podróży studyjnych były bezpłatne artykuły prasowe, audycje telewizyjne i radiowe o atrakcjach turystycznych Polski. Rocznie wartość tylko artykułów prasowych wynosiła ok. 23 mln EUR.

9. Materiały promocyjne

Poza materiałami promocyjnymi wydawanymi centralnie przez POT, w ośrodkach zagranicznych POT wydano materiały promocyjne, uwzględniają specyfikę poszczególnych rynków zagranicznych. W 2004 roku POT wydało 13 tytułów

wydawnictw o łącznym nakładzie 294,5 tys., 3 filmy, plakaty o łącznym nakładzie 40 tys. egzemplarzy, natomiast w roku 2005 POT wydał 18 tytułów wydawnictw o łącznym nakładzie 299,5 tys., 3 tytuły filmów. Przykładowe materiały promocyjne w latach 2004-2005:

- na rynku niemieckim 5 tytułów: „Polen 2004”, „Handbuch”, „Przewodnik Hotelowy”, „Turystyka rowerowa w Karkonoszach” i „Jarmark Bożego Narodzenia w Zielonej Górze”;
 - na rynku belgijskim 2 tytuły: „Wybór Hoteli w Polsce” i „Wielkie Jeziora Mazurskie”;
 - na rynku rosyjskim 2 tytuły: „Forum w Polsce” i „Sporty zimowe w polskich górach (narty)”,;
 - na rynku francuskim 2 tytuły: „Hotele w Polsce” i „Mazury”;
 - na rynku węgierskim 1 tytuł: „Sporty zimowe w polskich górach”;
 - na rynku czeskim 1 tytuł (wyprodukował POT wspólnie z WEH Praga) „Farmy zdrowia i atrakcje turystyczne Dolnego Śląska”
- 3 tytuły filmów w tym:
- na rynku niemieckim 2 tytuły: „Polska kraj przyjazny turystom z Niemiec” i „Uzdrowiska i aktywny wypoczynek w Polsce”;
 - na rynku rosyjskim 1 tytuł: „Możliwości narciarskie Krynicy i Zakopanego”.

10. Touroperatorzy zagraniczni

W latach 2001 - 2005 udało się pozyskać ponad 300 touroperatorów zagranicznych w świecie, którzy wprowadzili polską ofertę turystyczną do swoich katalogów. Na bieżąco współpracowano z ponad 1200 touroperatorami zagranicznymi. Przykładowo w wyniku starań POT w 2002 roku – 122 touroperatorów wprowadziło do swojego katalogu ofertę polską, a 63 ją rozszerzyło, natomiast w 2003 roku 116 touroperatorów wprowadziło do swojego katalogu ofertę polską, a 59 ją rozszerzyło.

11. Współpraca z Forum Turystyki Przyjazdowej przy POT (ponad 70 biur podróży zajmujących się turystyką przyjazdową)

Forum Turystyki Przyjazdowej jest nieformalną organizacją grupującą polskie biura podróży działające w turystyce przyjazdowej, której celem jest współpraca z Polską Organizacją Turystyczną w zakresie promocji Polski, jako kraju o dużym potencjale turystycznym, na rynkach zagranicznych. Współpraca POT z Forum Turystyki Przyjazdowej oparta była głównie na konsultacjach wynikiem, których było opracowanie: dokumentów strategicznych oraz planów przedsięwzięć promocyjnych POT – chodziło tu o działania głównie na rynkach zagranicznych. Istotnym elementem współpracy było udostępnianie przez POT analiz rynkowych i wyników badań marketingowych przeprowadzonych przez POT bądź przez Instytut Turystyki (na zlecenie POT za pośrednictwem MG) polskim biurom podróży. Dzięki temu polska oferta turystyczna mogła zostać lepiej dopasowana do wymagań turystów zagranicznych odwiedzających Polskę.

12. Powołanie Polonijnego Forum Turystyki

Polonijne Forum Turystyki powołane zostało z inicjatywy Polskiej Organizacji Turystycznej w 2003 roku. Jego celem, jest działalność doradczo – konsultacyjna w zakresie turystycznej promocji Polski na rynkach zagranicznych oraz poszerzanie oddziaływania promocyjnego za granicą, zwłaszcza wśród środowisk polonijnych. Uczestnikami Forum jest ponad 20 biur polonijnych oraz przedstawiciele Stowarzyszenia Polsko - Amerykańskich Biur Podróży.

13. Współpraca regionalna w Europie

Od 2002 roku Polska wchodzi w skład tak zwanej **Grupy Wyszehradzkiej (V-4)** – Czechy, Słowacja, Węgry, Polska. W 2003 roku kraje te rozpoczęły współpracę w ramach wspólnej promocji na rynku japońskim, chińskim, amerykańskim i brazylijskim. Współpraca ta realizowana jest corocznie poprzez: udział w targach, wydawanie wspólnych folderów informacyjnych, powołania portalu internetowego, organizacji podróży studyjnych do tego regionu. Dotychczasowa trzyletnia współpraca państw V-4 w turystyce uzyskała dużą rangę w ocenie ministerstw tych krajów odpowiedzialnych za turystykę oraz polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Z inicjatywy Polskiej Organizacji Turystycznej w 2003 roku zaproponowano krajom Nadbałtyckim współpracę w zakresie promocji na rynkach krajów trzecich rozpoczęto podobną współpracę w zakresie turystyki w ramach państw **Nadbałtyckich (B-4)**.

14. Narady dyrektorów POIT (półroczne).

W roku 2002, po raz pierwszy wprowadzono zasadę odbywania narad, w których uczestniczyli dyrektorzy POIT-ów, ROT-ów oraz przedstawiciele branży turystycznej. Narady te odbywały się, co 6 miesięcy w poszczególnych regionach Polski. Zasadę tą wprowadzono ze względu na oszczędności (gospodarze w znacznej mierze pokrywali koszty narady) oraz możliwość zapoznania się z konkretnymi, nowymi produktami turystycznymi i infrastrukturą turystyczną.

16. Specjalne wydanie o Polsce

W okresie czterech lat z inicjatywy POT zostało wydanych wiele wydawnictw zagranicznych bez wkładu finansowego POT, przykładowo na rynku niemieckim:

- wydane zostało czasopismo "GEO" w nakładzie 300 tys. egzemplarzy w całości poświęcone Polsce (164 str.), informacje i dane przedstawione w tym czasopiśmie, to efekt podróży niemieckich dziennikarzy do Polski, istotnym jest, iż czasopismo to ukazało się w kilku wersjach językowych i było dostępne w sprzedaży w: Szwajcarii, Austrii, krajach Beneluxu, Finlandii, Włoszech, Portugalii, Hiszpanii, Francji i Grecji, w tym samym roku (2004) w Niemczech wydany został „Przewodnik POLSKA” (nakład 800 tys., 550 str.) oraz Mapa Polski.

17. Telefon bezpieczeństwa dla turystów zagranicznych przebywających w Polsce

W celu poprawy bezpieczeństwa turystów zagranicznych przebywających i wypoczywających w Polsce, Polska Organizacja Turystyczna we współpracy z Komendą Główną Policji uruchomiła **Tourist Emergency Line** - telefon awaryjny, dla turystów zagranicznych. Telefon działa w okresie sezonu letniego, a pomoc można uzyskać w języku angielskim, niemieckim lub rosyjskim. Dzięki telefonowi bezpieczeństwa cudzoziemcy mogą uzyskać pomoc w nagłych, wyjątkowych sytuacjach, w których istniejący system pomocy nie jest wystarczający.

IV. WYDAWNICTWA I FILMY POT

1. W latach 2002 - 2005 Polska Organizacja Turystyczna zrealizowała wydawnictw:

- 2002 rok – 19 tytułów w nakładzie 334,0 tys. w 12 wersjach językowych;
- 2003 rok – 19 tytułów w nakładzie 1422,0 tys. w 14 wersjach językowych;
- 2004 rok – 45 tytułów w nakładzie 1875,0 tys. w 16 wersjach językowych;
- 2005 rok – 49 tytułów w nakładzie 2451,0 tys. w 12 wersjach językowych.

Wybrane tytuły: Informator „Polska – Hotele, motele, pensjonaty 2004/2005”, Informator: „Polska - Campingi”, „Polska Mapa Turystyczna”, Folder: „Zima w Polsce”, „Parki Narodowe w Polsce”, „Polska – Miasta i dziedzictwo kulturowe”, „Kuchnia Polska”, Informator: „Hotele Polskie”, „Map of Jewish Heritage in Poland”, „Kalendarz imprez kulturalnych, sportowych i turystycznych w Polsce w 2005 roku” itp.

2. Filmy

W latach 2001 - 2005 Polska Organizacja Turystyczna realizowała filmy promocyjne. Przykładowo, w 2004 roku zrealizowane zostały 4 filmy: „Natura w Polsce”, „Turystyka biznesowa”, „Turystyka aktywna w Polsce”, „Zapraszamy do Polski” oraz „Turystyka sport”, powielono także 6 filmów z lat wcześniejszych: „Nowoczesna Polska”, „Polska - spotkania z kulturą”, „Marzenie o Polsce”, „Turystyka aktywna w Polsce”, i „Śladami Jana Pawła II”. W 2005 roku wyemitowano natomiast 3 tytuły filmów: „Kultura żydowska w Polsce”, „Atrakcje Regionu Świętokrzyskiego”, „Na narty do Kotliny Kłodzkiej”. Wszystkie te filmy były powielane w formie VHS i CD w wersji polskiej, angielskiej, rosyjskiej, hiszpańskiej w zależności od przeznaczenia tematycznego na rynki zagraniczne i rozsyłane do POIT-ów.

3. Nagrody za filmy i wydawnictwa:

2003 - pierwsza nagroda za folder "Polska" na międzynarodowych targach w Rennes (Francja);
2003 - pierwsza nagroda za film "Marzenie o Polsce" na międzynarodowych targach w Poznaniu;
2004 - nagroda za najlepsze broszury na międzynarodowych targach w Pradze;
2004 - pierwsza nagroda za film "Spotkania z kulturą" na międzynarodowych targach w Poznaniu;
2005 - GRAND PRIX (I miejsce) za najlepsze broszury promocyjne na międzynarodowych targach w Pradze;
2005 - nagroda specjalna za film "Polska -Ojczyzna Jana Pawła II" na międzynarodowych targach w Poznaniu;
2005 - wyróżnienie za film "Zima w Polsce" na międzynarodowych targach w Poznaniu.

IV. PROMOCJA TURYSTYKI BIZNESOWEJ

W 2003 roku powołano w strukturze **Polskiej Organizacji Turystycznej Biuro Konferencji i Kongresów**. Biuro to, ma służyć promowaniu Polski jako destynacji turystyki biznesowej. Z inicjatywy POT, zostały powołane Convention Bureaus w Warszawie (2003 rok), Wrocławiu (2002 rok), Krakowie (2004 rok), Poznaniu (2005 rok), Gdańsku (2005 rok), Bydgoszczy (2005 rok). Po raz pierwszy od 2004 rok POT uczestniczył rocznie na 5 największych w Europie targach turystyki biznesowej (EMIF Bruksela, IMEX Frankfurt nad Menem, EBITM Barcelona, Sztokholm, CONFEX w Londynie).

BKiK POT uczestniczyło corocznie od 2003 roku w przygotowaniu i organizacji **Targów Obiektów i Usług Konferencyjno - Szkoleniowych, Forum Turystyki Biznesowej oraz dorocznej „Gali Ambasadorów Kongresów”**. Corocznie korzystano z bazy ICCA do wyszukiwania potencjalnych organizatorów profesjonalnych spotkań w Polsce. W wyniku tych działań pozyskano ponad 440 zainteresowanych Polską, jako miejscem konferencji lub kongresu.

V. SKUTECZNOŚĆ I EFEKTYWNOŚĆ DZIAŁAŃ POT W LATACH 2001 – 2005: BADANIA, ANALIZY I STATYSTYKI

Z punktu widzenia efektywności prowadzonych działań promocyjnych istotnym było dla Polskiej Organizacji Turystycznej koordynowanie i monitorowanie działań jak również badanie ich efektywności – skuteczności. W przypadku usług turystycznych nie jest to proste zadanie, bowiem zależy ono od wielu czynników. Stąd oszacowanie stopnia efektywności podejmowanych działań promocyjnych z punktu widzenia generowanego ruchu turystycznego jest znacznie ograniczone. Dlatego też Polska Organizacja Turystyczna badając skuteczność podejmowanych przez siebie działań brała pod uwagę lub korzystała z:

- danych GUS i Instytutu Turystyki dotyczących wielkości ruchu turystycznego w zagranicznej turystyce przyjazdowej na poszczególnych rynkach oraz wielkości ruchu turystycznego w turystyce krajowej;
- danych pochodzących z badań i analiz prowadzonych przez Polskie Ośrodki Informacji Turystycznej Ocenie, a dotyczących oceny wizerunku Polski na poszczególnych rynkach;
- danych zebranych przez POIT-y i placówki dyplomatyczne, dotyczących intensywności korzystania z materiałów promocyjnych POT przez klientów POIT i placówek dyplomatycznych (POIT-y skrupulatnie zbierają informacje dotyczące ilości wizyt w ośrodku, wysyłce materiałów promocyjnych (poczta, fax), udzielaniu informacji telefonicznych lub mailowych);
- danych pochodzących ze strony internetowej POT - zamówienia broszur, ilość wejść na stronę www.pot.gov.pl, ilość oglądanych stron i średni czas pozostania na portalu, podobnej analizie poddawana jest także strona www.poland-tourism.pl;
- informacji opublikowanych w materiałach prasowych, audycjach radiowych i telewizyjnych, które świadczyły o efektywności podróży studyjnych;
- danych ekonomicznych dotyczących wydatkowanych funduszy na promocję zagraniczną i uzyskanych wpływów z turystyki przyjazdowej.

3.4. Wnioski

Na podstawie danych zawartych w dokumencie: „Informacja o stanie realizacji w roku 2001 (oraz w kolejnych latach 2002, 2003, 2004), zadań zapisanych w dokumencie rządowym, Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006”, można stwierdzić, iż Ministerstwo Gospodarki jako centralny organ administracji rządowej odpowiedzialny za kształtowanie i realizowanie polityki turystycznej podjęło bardzo wiele starań w celu tworzenia i realizowania skutecznej i świadomej polityki turystycznej.

Zarówno NTA, – czyli Ministerstwo Gospodarki oraz NTO, – czyli Polska Organizacja Turystyczna wywiązały się z powierzonych im zadań, które określają statuty założycielskie czy regulaminy, uwidoczniało się to przede wszystkim w działaniach, jakie podejmowały obie jednostki przy realizacji „Strategii rozwoju turystyki w latach 2001-2006”. W wyniku realizacji zadań zawartych w tejże strategii został, bowiem osiągnięty jej główny cel.

Nastąpił (w 2004 roku i 2005 roku) wzrost liczby cudzoziemców odwiedzających Polskę, wzrosły też wpływy dewizowe uzyskane z tytułu przyjazdów turystów zagranicznych do Polski. Fakt ten może świadczyć o poprawie konkurencyjności polskiej oferty na rynku międzynarodowym, a tym samym o rozwoju produktu turystycznego, jakim jest Polska. Niestety należy wspomnieć, iż cel główny strategii obok wzrostu liczby i wydatków turystów zagranicznych zakładał także wzrost

przyjazdów i wydatków w odniesieniu do turystów krajowych – w tym przypadku jednak cel ten nie został osiągnięty, bowiem tendencja spadkowa charakteryzująca uczestnictwo jak i wydatki turystyczne własnych obywateli nie ulegają większym zmianom już od kilku lat.

Na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniu o realizacji strategii możemy także stwierdzić, iż przy realizacji zadań własnych przewidzianych w regulaminie oraz zadań wynikających ze „Strategii rozwoju turystyki w latach 2001-2006” MG podejmowało działania na wszystkich etapach tzw. „cyklu turystycznego”, – co wedle Wodejki jest równoznaczne z faktem, iż centralna administracja rządowa prowadziła świadomą i skuteczną politykę turystyczną.

Odnosząc działania MG realizowane w kwestii turystyki do etapów cyklu turystycznego możemy stwierdzić, iż:

a) Pierwszy i ostatni etap Cyklu Turystycznego czyli tak zwane **Badanie Rynku Turystycznego** - MG, realizowało poprzez podejmowanie współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym oraz Instytutem Turystyki. W latach 2001- 2005 zleciło ono tym jednostkom wykonywanie określonych badań i analiz rynku turystycznego, które miały na celu dokonanie oceny rynku pod względem: posiadanej infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, wielkości ruchu turystycznego, wielkości wydatków i wpływów z turystyki itp. Wyniki badań i dane statystyczne stanowiły główne źródło informacji o rezultatach prowadzonej przez administrację centralną polityki turystycznej. Na podstawie owych danych MG dokonywało monitoringu rynku turystycznego i badało skuteczność prowadzonej przez siebie polityki.

b) Drugi etap to **Planowanie Rozwoju Turystyki** - na tym etapie cyklu turystycznego MG także podejmowało pewne działania. W oparciu, bowiem, o wyniki badań zleczanych GUS i IT Ministerstwo Gospodarki budowało strategie i plany dotyczące działań podejmowanych w turystyce. Stworzyło ono między innymi „Strategię rozwoju turystyki w latach 2001-2006” oraz „Strategia rozwoju turystyki w latach 2007-2013”. W obu przypadkach MG mając na uwadze interdyscyplinarny charakter turystyki i konieczność integrowania planów rozwoju turystyki z planami ogólnogospodarczymi, podkreśliło w tych dokumentach, że realizacja celu strategii wymaga podjęcia pewnych działań w dziedzinie turystyki przez jednostki administracji rządowej, które nie mają bezpośredniego lub mają pośredni związek z turystyką.

Strategie te zostały zaakceptowane przez rząd i włączone do Narodowego Planu Rozwoju dzięki temu działania w obrębie turystyki uwzględniane zostały w działalności innych ministerstw (jednostek administracji rządowej szczebla centralnego, regionalnego i lokalnego) czy innych jednostek samorządowych. W ten sposób inne sektory kooperujące z branżą turystyczną (np.. MENiS, MS, MF, MI) nie podejmowały działań sprzecznych z interesami turystyki a nawet więcej, włączyły się one i czynnie uczestniczyły w działaniach na rzecz rozwoju turystyki.

c) Trzeci etap to **Budowa Infrastruktury Turystycznej** – podejmując się realizacji tego zadania MG w ramach kontraktów wojewódzkich wspierało finansowo przedsięwzięcia określone w strategiach regionalnych i lokalnych. Dofinansowywało działania związane z turystyką takie jak budowa sieci centrów informacji turystycznej, ale także dofinansowywało rozbudowę infrastruktury paraturystycznej, wynikiem, czego miała być poprawa dostępności transportowej, poprawa stanu sanitarnego, czy poprawa bezpieczeństwa turystów. Dodatkowo wspierała rozwój i pomagała finansowo w tworzeniu nowych przedsiębiorstw turystycznych poprzez opracowanie i realizację projektów takich jak: „Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw”, a także poprzez uruchomienie „Systemu wspierania inwestycji”.

d) Czwarty etap to **Przygotowanie kadr dla potrzeb turystyki** – w tej kwestii MG podjęło czynną współpracę z MENiS, wynikiem, czego było współorganizowanie i współfinansowanie konkursów z zakresu wiedzy na temat turystyki, dodatkowo DT/MG stworzył projekt nowego kierunku studiów „turystyka/gospodarka turystyczna” wraz z programem nauczania i zaproponowało jego wdrożenie, organizowało i współfinansowało szkolenia dla kadr nauczycieli organizatorów szkolnej turystyki oraz dla kadr organizacji pozarządowych zajmujących się organizacją turystyki, prowadziło także prace badawcze mające za zadanie ocenić skuteczność procesu kształcenia i przydatność kadry turystycznej do pracy.

e) Piąty etap to **Konstrukcja optymalnego modelu organizacyjnego turystyki** - pierwszym krokiem na drodze do stworzenia owego modelu było oddzielenie funkcji wykonawczej od funkcji legislacyjnej na centralnym szczeblu zarządzania turystyką. W tym celu MG przekazało Polskiej Organizacji Turystycznej odpowiednie uprawnienia i wyposażyło ją w instrumenty służące do realizacji celu, jakim jest promowanie Polski i polskiego produktu turystycznego w kraju i za granicą (MG zajęło się finansowaniem, nadzorowaniem i kontrolowaniem jej działań), następnie przekazało pewne uprawnienia, ale i wyznaczyło obowiązki w zakresie realizacji polityki turystycznej strukturom działającym na szczeblu wojewódzkim i powiatowym a także gminnym. Zajęło się ono dodatkowo nadzorowaniem i finansowaniem ich działalności.

Ponadto MG podejmowało współpracę nie tylko z przedstawicielami administracji rządowej na poziomie centralnym, regionalnymi i lokalnym, ale także kooperowało z przedstawicielami branży turystycznej, samorządowymi terytorialnymi, itp., – co w rezultacie doprowadziło do lepszej organizacji pracy i skuteczniejszej realizacji polityki turystycznej.

f) Szósty etap cyklu turystycznego to **Rozwój gospodarki turystycznej poprzez określenie optymalnych warunków i zasad funkcjonowania rynku turystycznego** - również na tym etapie MG podjęło bardzo wiele działań, które miały na celu stworzenie takich ram i uregulowań prawnych, które sprzyjałyby rozwojowi turystyki. MG w związku z powyższym, stworzyło bardzo wiele projektów aktów prawnych, rozporządzeń, decyzji, których zadaniem było stworzenie polskiej turystyce lepszych możliwości rozwój. Działania podjęte przez MG w zakresie pełnionej funkcji legislacyjnej doprowadziły do stworzenia ram i uregulowań prawnych, które dostosowane są do otoczenia prawnego turystyki, jakie wypracowane zostało przez UE.

g) Siódmy etap **Informacja, propaganda i promocja turystyczna** – jeden z podstawowych celów polityki turystycznej państwa, realizowany był poprzez powołanie, finansowanie i bezpośrednie organizowanie działań POT, któremu MG przekazało prawa ale i obowiązki związane z promowaniem Polski w kraju jak i poza jego granicami. Na tym etapie cyklu turystycznego to narodowa organizacja turystyczna (POT), zajmowała się właściwą realizacją zadań, natomiast organizacją wspomagającą było MG. POT poprzez realizację zadań zapisanych w: „Strategii rozwoju turystyki na lata 2001 – 2006”, ustawy o POT, statutu założycielskiego jak i planów działalności POT na każdy rok starała się wypromować Polskę jako miejsce atrakcyjne turystycznie zarówno wśród turystów krajowych jak i zagranicznych. Dzięki: współorganizacji i/lub udziałowi w zagranicznych i krajowych targach turystycznych, organizacji i współorganizacji podróży studyjnych, workshopów, konferencji, wydawaniu i rozpowszechnianiu wydawnictw o charakterze promocyjnym, ogarnianiu konkursów, tworzeniu nowych markowych produktów turystycznych, współpracy z POIT-ami, tworzeniu, aktualizowaniu i obsłudze strony internetowej www.pot.gov.pl, stworzeniu i obsłudze internetowego systemu informacji turystycznej „www.poland-tourism.pl”, współpracy z Forum Regionów, z Polonijnym Forum Turystyki oraz z

Forum Turystyki Przyjazdowej itp. zwiększyła zainteresowanie Polską jako atrakcyjnym pod niemal każdym względem miejscem destynacji turystycznej, rozpowszechniła pozytywny wizerunek Polski szczególnie poza granicami kraju - POT zmieniła ugruntowany już w niektórych krajach niekorzystny pogląd, że Polska jest nieciekawym i mało atrakcyjnym turystycznie krajem, wpłynęła na zwiększenie zainteresowania Polską – tym samym miała wpływ na zwiększenie liczby turystów odwiedzających nasz kraj.

Reasumując, można powiedzieć, że zarówno, NTA – MG, jak i NTO – POT, wywiązywały się bardzo dobrze z powierzonych im zadań. Zrealizowały, bowiem całościowo lub częściowo zadania przewidziane w „Strategii rozwoju turystyki na lata 2001-2006”, w ustawach, statutach założycielskich czy planach działań strategicznych na dany rok –tym samym prowadziły świadomą i skuteczną politykę turystyczną, czego potwierdzeniem może być fakt podejmowania działań na wszystkich etapach tak zwanego cyklu turystycznego oraz wzrost liczby turystów i wydatków turystów zagranicznych w Polsce.

Pomimo usilnych starań i podejmowania licznych działań zarówno ze strony MG jak i POT nie można jednoznacznie i z całym przekonaniem stwierdzić, iż sytuacja w zarządzaniu turystyką na szczeblu krajowym pozbawiona jest jakichkolwiek wad i niedopatrzeń. O tym, iż istnieje niemały problem w zarządzaniu już na poziomie centralnym, mieliśmy okazję się przekonać już na początku 2006, kiedy to w styczniu MG odwołał ze stanowiska prezesa POT Andrzeja Kozłowskiego i poinformował POT, a także opinię publiczną o rozpoczęciu kontroli działalności POT. Kontrola ta zgodnie z zapowiedziami MG miała potrwać niecałe 2 miesiące, rozpoczęła się ona w styczniu, tym samym powinna potrwać do marca - niestety jej wyniki nie zostały przedstawione przez MG. Zaistniała sytuacja uwidoczniła problemy, z jakimi borykają się organizacje zarządzające turystyką na szczeblu krajowym. Okazuje się, iż jest to problem dwojakiej natury – przede wszystkim chodzi tutaj o finanse, ale także o brak porozumienia i dialogu pomiędzy POT i MG. Wiadomym jest, iż MG oprócz koordynacji działań POT w sposób znaczny finansuje jej działania. Okazuje się, iż przedstawiciele obu zainteresowanych stron nie są w stanie dojść do satysfakcjonującego obie strony porozumienia. Z jednej strony MG nie potrafi zrozumieć wzrastających potrzeb finansowych POT w związku, z czym rok rocznie obcinane są dotacje i żadne uzasadnienia POT o potrzebie reklamy i promocji nie dają efektów i nie wpływają na zmianę stanowiska MG a tym samym MF. Przyczyną, ale i konsekwencją tej sytuacji jest brak dialogu i brak możliwości dojścia do porozumienia pomiędzy przedstawicielami MG i POT. Jak można się domyślać wynik tej sytuacji ma negatywny wydźwięk dla polskiej turystyki i samych turystów. W wyniku zmian administracyjnych (nowy prezes) POT rozpoczęła swoje prace z bardzo dużym opóźnieniem – dopiero w połowie roku przedłożony został program działań oraz plan finansowy na rok 2006 – wynikiem, czego właściwe działania promocyjne rozpoczęły się dopiero w czerwcu, 2006 kiedy zaczyna się już sezon turystyczny a większość zagranicznych turystów ma już wykupione wczasy. Nieporozumienia, brak dialogu i kłótnie o finanse, które i tak powiedzmy sobie szczerze są małe nawet bardzo małe w porównaniu chociażby do kwot, jakie na promocję przeznaczają: Hiszpanii, Francji czy Niemiec, zawirowania stanowiskowe w administracji POT, wzajemne oskarżanie się nie przyniesie na pewno żadnych korzyści- świadczy o tym niżej zamieszczony fragment: „Fakt, iż promocja Polski za granicą będzie w tym roku słabsza potwierdza właściwie sama organizacja, która m.in. zapowiedziała, iż ze względu na brak środków finansowych nie będzie dodatkowych, nieszablonowych akcji reklamujących Polskę za granicą. Przetarg na te usługi trzeba, więc unieważnić. Na pytanie branży, czy jest

szansa by ruszyły przynajmniej te planowane na bieżący rok akcje promocyjne i happeningi Stanisław Wojtera odpowiada: - Mam nadzieję, że takie akcje będą. Mają szansę ruszyć jednak dopiero w połowie roku, wtedy, gdy większość osób już zorganizuje sobie wyjazdy wakacyjne. Wojtera podkreślił również, iż jego zdaniem spóźnienie to rezultat zaniedbania poprzednich władz, które nie przygotowały strategii na ten rok. Andrzej Kozłowski broni się, iż plan pracy był przygotowywany w maju 2005. Rada Polskiej Organizacji Turystycznej przyjęła plan 1 września roku ubiegłego. Są w nim odrębne strategie, jak działać na poszczególnych rynkach. Na zawirowaniach w POT najwięcej straci oczywiście sama branża - polskie hotele, organizatorzy turystyki przyjazdowej, przewoźnicy i gastronomia, które przegrają m.in. z firmami z Czech, Słowacji i innych państw europy środkowo-wschodniej. Stracą również wszyscy podatnicy - bo 38 mln zł, przeznaczone na promocje Polski za granicą w 2006 roku nie przyniesie takich efektów, jakie by mogło, gdyby było wykorzystane bardziej efektywnie.”¹¹⁰

Rozdział 4

POLSKI SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ – SZCZEBEL REGIONALNY

System administracyjny w Polsce

Administracja publiczna (państwowa) to zespół organów administracyjnych i obsługujących je urzędów, które są powołane do praktycznego realizowania zadań państwa. W Polsce administracja publiczna dzieli się na administrację rządową i administrację samorządową.

Administracja rządową w Polsce tworzona jest przez zespół organów administracyjnych kierowanych przez Radę Ministrów, administracja ta ma swoje organy wykonawcze na szczeblu centralnym (krajowym) i szczeblu wojewódzkim. Rządowa administracja centralna powiązana jest funkcjonalnie i organizacyjnie z Radą Ministrów. Organami administracji rządowej na szczeblu centralnym jest Rada Ministrów (prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną państwa, kieruje administracją rządową), w której skład wchodzi Premier (Prezes Rady Ministrów) oraz Ministrowie (organem wykonawczym są ministerstwa np., Ministerstwo Gospodarki). Przedstawicielem rządowej administracji terytorialnej na szczeblu regionalnym (wojewódzkim) jest Wojewoda (zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 roku o administracji rządowej w województwie), natomiast na szczeblu lokalnym tj. powiatowym i gminnym brak jest organów reprezentujących rządową administrację terenową.

Administracja samorządowa to administracja szczebla regionalnego i lokalnego, administracja ta wykonuje kompetencje administracji rządowej, gdy zostaną jej one zlecone w drodze ustawy lub w drodze podpisania dwustronnego porozumienia. Organem administracji rządowej i przedstawicielem rządu na szczeblu regionalnym jest Marszałek a jego organem wykonawczym Urząd Marszałkowski, na szczeblu lokalnym tj. w powiecie przedstawicielem samorządu terytorialnego jest Starosta, a jego organem wykonawczym Starostwo Powiatowe natomiast w gminie przedstawicielem samorządu terytorialnego jest Wójt, Burmistrz lub Prezydent Miasta a jego organem wykonawczym jest Urząd Gminy.

¹¹⁰ Źródło: fragment tekstu pochodzi z artykułu pt. Kilkudniowe bezkrólewie w POT zahamuje promocje Polski?, http://turystyczna.turinfo.pl/p/ak_id,1142,,pot,promocja_polski,zahamowanie,opoznienia,polska_organizacja_turystyczna,plan.html.

Tab.29. Polski system administracyjny

	Szczebel centralny	Szczebel regionalny		Szczebel lokalny	
	Szczebel narodowy	Szczebel wojewódzki		Szczebel powiatowy	Szczebel gminny
Administracja rządowa	▪ Premier ▪ Rada Ministrów TURYSTYKA: Minister właściwy ds. turystyki (Minister Gospodarki) Ministerstwo Gospodarki (Departament Turystyki)	▪ Wojewoda ▪ Urząd Wojewódzki Zadania: Architektura i zagospodarowanie przestrzeni, Przekształcenia własnościowe, Ochrona środowiska, Nadzór prawny, Sprawy obywatelskie itp.. TURYSTYKA: Większość praw i obowiązków z dniem 1 stycznia 2006 przejął Marszałek	Administracja terenowa: 1. Policja, 2. Straż Pożarna, 3. Ochrona zabytków, 4. Inspekcja budowlana, inne. Administracja niezinterowana: 1. Urząd Celny, 2. Urząd Statystyczny, 3. Izba Obrachunkowa, 4. Urząd Miar i Wag, inne.	Administracja terenowa - powiatowa: 1. Policja, 2. Straż Pożarna, 3. Inspekcja Sanitarna, 4. Inspekcja Weterynaryjna	
Administracja samorządowa		Sejmik wojewódzki (16) ▪ Marszałek ▪ Urząd Marszałkowski (Departamenty) Zadania: Strategie, Promocje, Inwestycje, Współpraca Międzynarodowa, Informacja i obsługa inwestorów, inne TURYSTYKA: Z dniem 1stycznia 2006 roku przejął większość praw i obowiązków z zakresu turystyki od Wojewody.		Powiat (314 + 65 miast na prawach powiatu) ▪ Starosta (Zarząd) ▪ Starostwo Powiatowe (Departamenty) Zadania: 1. Rozwój i infrastruktura, 2. Ochrona Zdrowia, 3. Grunty, 4. Sprawy Socjalne, 5. Edukacja, 6. Powiatowy Urząd Pracy. TURYSTYKA	Gmina (2478) ▪ Wójt/Burmistrz/Prezydent ▪ Urząd Gminy (Rada Gminy) (Departamenty) Zadania: 1. Rozwój i inwestycje, 2. Zarząd Gminy, 3. Geodezja i zarządzanie ziemią, 4. Podstawowa Ochrona Zdrowia, 5. Architektura i zagospodarowanie terenu, inne. TURYSTYKA

Źródło: <http://paiz.gov.pl/index/?id=7eacb532570ff6858afd2723755ff790>

Na taki kształt administracji publicznej w Polsce, miał wpływ między innymi, podział terytorialny kraju na województwa, powiaty i gminy – podział ten zaczął obowiązywać w styczniu 1999 roku, kiedy to weszła w życie ustawa z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. Nr 104, poz. 656 z późniejszymi zmianami).

Na mocy ustawy z 1998 roku zostało utworzonych 16 województw (w załączniku do ustawy została natomiast ustalona liczba gmin (2478) i ich przynależność do województw), natomiast liczba i granice powiatów zgodnie z brzmieniem ww. ustawy tworzone mają być z mocy Rozporządzenia, zatem zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 roku w sprawie utworzenia powiatów (Dz. U. Nr 103, poz. 652 z późniejszymi zmianami) zostało utworzonych 308 powiatów i 65 miast na prawach powiatu.

W związku z wprowadzeniem nowego podziału terytorialnego kraju dokonano pewnych zmian w administracji rządowej na poziomie regionalnym - wojewódzkim, nastąpił także proces decentralizacji władzy - czyli przekazania pewnych praw i obowiązków administracyjnych na niższe szczeble zarządzania tj. na szczebel: wojewódzki, powiatowy i gminny – wykształciła się administracja samorządowa.

Zmiany te, miały i nadal mają zasadniczy wpływ na sektor gospodarki, jakim jest turystyka, jak bowiem powszechnie wiadomo, turystyka rozwija się nie tylko na poziomie ogólnie - krajowym, ale przede wszystkim na poziomie regionalnym i lokalnym: w miastach, gminach czy powiatach. To nie kraj a poszczególne miejscowości i gminy przyjmują turystów i zajmują się ich obsługą, to w miejscowościach, gminach i powiatach rozwijana jest turystyka, to tam powstaje baza turystyczna i paraturystyczna, to one tworzą produkt turystyczny, jakim jest Polska, to właśnie na lokalnym i regionalnym szczeblu najlepiej znane są potrzeby i problemy związane z rozwojem turystyki. Dlatego proces decentralizacji władzy i wiążąca się z nim możliwość podejmowania pewnych decyzji samodzielnie w miejscowości gminie czy regionie ma bardzo istotne znaczenie dla turystyki i jej rozwoju.

Jak wynika z powyżej zaprezentowanej tab.23. przedstawiającej polski system administracyjny, na szczeblu centralnym czyli krajowym organem kierującym działem administracji rządowej jakim jest Turystyka zajmuje się Minister właściwy ds. Turystyki czyli obecnie Minister Gospodarki, który wykonuje powierzone mu zadania przy pomocy aparatu wykonawczego jakim jest Ministerstwo Gospodarki - struktura organizacyjna, zadania i funkcje oraz realizacja powierzonych tej instytucji zadań została zaprezentowana w rozdziale trzecim.

Pozostałe elementy polskiego systemu administracyjnego zajmujące się zarządzaniem turystyką na poziomie regionalnym lokalnym, zarówno w odniesieniu do administracji rządowej jak i samorządowej zostaną omówione w dalszej części opracowania.

4.1. Regionalny szczebel zarządzania turystyką

Zdecydowana większość województw (powiatów i gmin), traktuje się turystykę jako niezawodny stymulator rozwoju gospodarczego oraz instrument walki z bezrobociem – nierzadko zdarza się, że to właśnie turystyka staje się ostatnią przysłowiową deską ratunku dla terenów, przemysłowych, które nie mogą się podźwignąć z problemów gospodarczo- społecznych, w jakie popadły. Przeglądając obecnie strategie czy plany rozwoju miejscowości, gmin czy województw coraz częściej spotyka się zapisy świadczące o wiodącej roli turystyki w życiu społeczno – gospodarczym, tych obszarów.

Jednak, żeby móc rozwijać turystykę, potrzebne są odpowiednie podmioty, które zajmą się kształtowaniem i realizowaniem regionalnej i lokalnej polityki turystycznej, –

bowiem aby móc czerpać zyski, zarówno te gospodarcze jak i społeczne z turystyki konieczne jest stworzenie odpowiednich warunków jej rozwoju.

Okazuje się, że nie wystarczą same działania władz państwowych, nie wystarczy polityka turystyczna kształtowana i realizowana przez szczebel centralny systemu zarządzania, turystyka rozwija się w miejscowości, gminie i regionie i tam też musi być zarządzana przez odpowiednie struktury. Dlatego też należy można śmiało mówić o tak zwanej **lokalnej i regionalnej polityce turystycznej**, którą P. Gryszel w artykule pt. „Działania samorządu terytorialnego na rzecz kształtowania regionalnej i lokalnej polityki turystycznej”¹¹¹ definiuje w następujący sposób:

lokalna i regionalna polityka turystyczna – to wszelkie, świadome działania organizacji i instytucji działających w regionie turystycznym, zmierzające do stworzenia optymalnych warunków rozwoju turystyki na danym obszarze. Polityka turystyczna, szczebla regionalnego i lokalnego nie różni się zasadniczo od tej prowadzonej na szczeblu centralnym, przynajmniej pod względem celowości podejmowanych działań – rezultatem wspólnym polityki turystycznej wszystkich szczebli jest, bowiem zrównoważony rozwój turystyki, który ma przynieść całemu państwu, województwu, powiatowi, gminie czy miastu profity gospodarcze i społeczne. Warto podkreślić, że kształtowanie się regionalnej i lokalnej polityki turystycznej może mieć miejsce tylko wtedy, jeśli w ramach międzynarodowej i krajowej polityki turystycznej określone zostaną ramy formalno – prawe jej rozwoju. Tak, więc dzięki działaniom centralnych organów zarządzania turystyką możliwe jest tworzenie i kształtowanie polityki turystycznej na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Polityka turystyczna szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego kształtowana jest przed wszystkim przez samorządy terytorialne, organy administracji rządowej szczebla regionalnego, a także: izby gospodarcze, związki międzygminne, stowarzyszenia turystyczne typu non-profit (PTTK) oraz Regionalne i Lokalne Organizacje Turystyczne.

4.1.1. Administracja rządowa

Jak już wspomniano, administracja rządowa to część administracji publicznej, która działa na szczeblu centralnym i terenowym, zbudowana jest ona na zasadzie centralizmu i hierarchicznego podporządkowania, a jej zwierzchnikiem jest prezes Rady Ministrów. W ramach rządowej administracji terenowej, wyróżnia się administracje zespoloną i niezespoloną. Dla turystyki, duże znaczenie ma tak zwana administracja zespolona, która oparta jest na zasadzie zespolenia i zwierzchnictwa wojewody, warunkującego skuteczne wykonywanie powierzonych mu zadań. Najistotniejsze w administracji rządowej są zespolenie: kompetencyjne i osobowe, zgodnie, z zespoleniem kompetencyjnym wykonanie zadań i kompetencji następuje w zasadzie przez samego wojewodę albo w jego imieniu przez osoby ustawowo określone (np. inspektorów), natomiast zespolenie osobowe oznacza uzyskanie przez wojewodę stanowczego wpływu na obsadę najważniejszych stanowisk w wojewódzkiej administracji zespolonej poprzez powoływanie kierowników wojewódzkich służb, inspekcji lub straży, albo uzgodnienia tych decyzji, jeśli podmiotem powołującym jest organ centralny.

¹¹¹ Polityka turystyczna, Aleksander Panasiuk, Szczecin - Kopenhaga Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, 2005, s. 164.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ

Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 roku o administracji rządowej w województwie (DZ. U. z dnia 18 lipca 1998 roku)¹¹² przedstawicielem administracji rządowej w województwie jest Wojewoda któremu podlegają I i II Wicewojewoda, dyrektor generalny i zespólona oraz niezespólona administracja publiczna. Zasadniczo rzecz biorąc, struktura każdego urzędu wojewódzkiego jest taka sama, jedyna różnica to ilość wydziałów czy komórek organizacyjnych ich nazwy i zakres obowiązków oraz środków, jakimi dysponują. Poniżej została zaprezentowana rycina przedstawiająca Strukturę Organizacyjną Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, zgodnie z zamieszczonymi na niej informacjami częściami składowymi urzędu są następujące organy (wydziały i służby):

A) WOJEWODA

Organem administracji rządowej w województwie jest Wojewoda, który pełni jednocześnie funkcje przedstawiciela Rady Ministrów na obszarze województwa, jest on zwierzchnikiem zespólonej administracji rządowej i sprawuje nadzór nad jednostkami samorządu terytorialnego. Wojewodę powołuje i odwołuje prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw administracji publicznej tj. Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Nadzór nad działalnością wojewody (zgodnie z art. 11 ww. ustawy) pełni Prezes RM – ze względu na zgodność i legalność jego działań z obowiązującym prawem i polityką rządu a także pod względem rzetelności i gospodarności.

Wojewoda, jest podległy wyłącznie Premierowi, nadzór odbywa się z wyłączeniem aktów poszczególnych ministrów. Prezes RM wydaje wojewodzie wiążące zarządzenia i polecenia i sprawuje kontrolę nad ich wykonywaniem. Prezes RM przyjmuje od wojewody sprawozdanie z wykonywanej działalności.

Wojewoda, jako przedstawiciel rządu odpowiada, więc za wykonanie polityki rządu na obszarze województwa. Do jego kompetencji należą wszystkie sprawy z zakresu administracji rządowej w województwie z wyłączeniem tych, które zastrzeżone są na rzecz innych organów (art. 24). W szczególności do zadań Wojewody należy (atr. 5 ww. ustawy):

- kontrola wykonywanych przez organy zespólonej administracji rządowej zadań wynikających z ustaw i innych aktów prawnych wydanych na podstawie upoważnień w nich zawartych, ustaleń Rady Ministrów oraz zarządzeń i poleceń Prezesa Rady Ministrów;
- kontrola wykonywanych przez organy samorządu terytorialnego i inne samorządy zadań z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez nie na podstawie ustawy lub porozumienia z organami administracji rządowej;
- dostosowanie do miejscowych warunków szczegółowych celów polityki rządu oraz - w zakresie i na zasadach przewidzianych w ustawach - koordynacja i kontrola wykonania wynikających stąd zadań;
- zapewnienie współdziałania wszystkich jednostek organizacyjnych administracji rządowej i samorządowej działających na obszarze województwa i kierowanie ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życia, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków na zasadach określonych w ustawach;

¹¹² <http://www.prawo.lex.pl/bap/prawnicy/Dz.U.2001.80.872.html>

- dokonywanie oceny stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego województwa, opracowanie planu operacyjnego ochrony przed powodzią oraz ogłaszanie i odwoływanie pogotowia i alarmu przeciwpowodziowego;
- współdziałanie z właściwymi organami innych państw oraz międzynarodowych organizacji rządowych i pozarządowych na zasadach określonych przez ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- przedstawianie Radzie Ministrów, za pośrednictwem ministra właściwego do spraw administracji publicznej, projektów dokumentów rządowych w sprawach dotyczących województwa;
- sprawuje nadzór nad działalnością organów gminy, powiatu i samorządu województwa na zasadach określonych w ustawach.¹¹³

Podsumowując można przyjąć, iż głównym zadaniem wojewody jako zwierzchnika zespolonej administracji rządowej jest kierowanie i koordynowanie jej działalnością, zapewnienie warunków do skutecznego jej działania, ponoszenie odpowiedzialności za rezultaty jej działania. Zgodnie z art. 27 ustawy o administracji rządowej w województwie Wojewoda wykonuje powierzone mu zadania przy pomocy:

- I i II wicewojewody;
- dyrektora generalnego urzędu wojewódzkiego;
- kierowników zespolonych służb;
- inspekcji i straży wojewódzkich;
- dyrektorów wydziałów.

I i II Wicewojewodę powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, natomiast zakres ich kompetencji ustala odrębnie Wojewoda w Regulaminie Organizacyjnym Urzędu Wojewódzkiego. W czasie nieobecności Wojewody, jego obowiązki pełni I Wicewojewoda. Zakres zastępstwa rozciąga się na wszystkie kompetencje Wojewody. II Wicewojewoda zastępuje Wojewodę i I Wicewojewodę podczas ich równoczesnej nieobecności lub z innych przyczyn czasowej niemożności wykonywania przez nich obowiązków oraz załatwia sprawy i wydaje decyzje, rozporządzenia oraz rozstrzygnięcia nadzorcze w kwestiach niecierpiących zwłoki.¹¹⁴

C) DYREKTOR GENERALNY

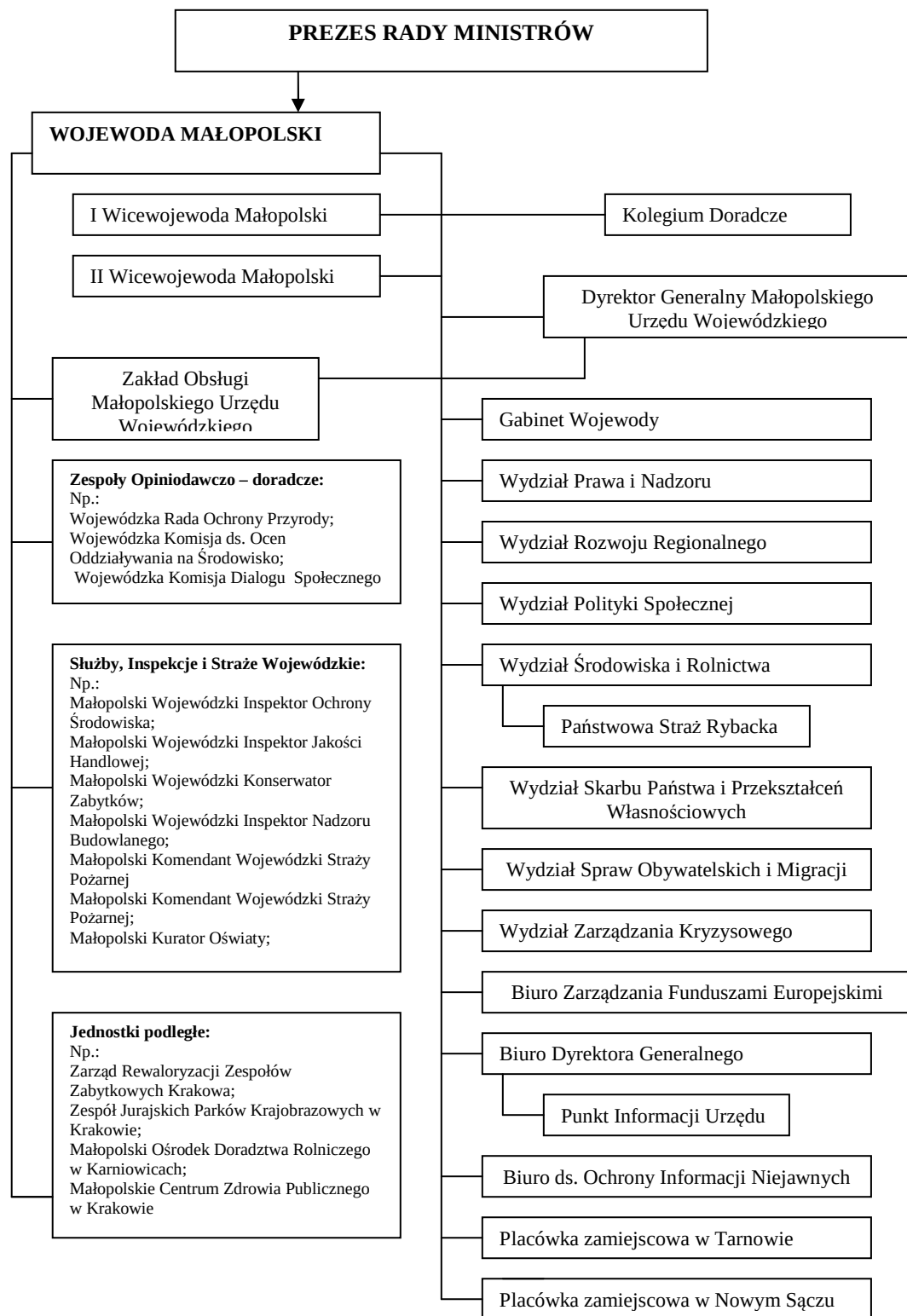
Dyrektor generalny, to organ zespolonej administracji rządowej, który powoływany jest przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na wniosek wojewody. Głównym zadaniem Dyrektora Generalnego jest sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad komórkami organizacyjnymi Urzędu w zakresie prawidłowego wykonywania przez nie zadań statutowych, z wyjątkiem komórek organizacyjnych bezpośrednio nadzorowanych przez Wojewodę. W jego kompetencji leży także nadzorowanie organizacji i przebiegu prac nad terminowym przygotowaniem projektu budżetu i układu wykonawczego budżetu w części dotyczącej Urzędu.

Zakres zadań i kompetencji Dyrektora Generalnego w znacznej części regulują ustawy: o służbie cywilnej, o pracownikach urzędów państwowych, o finansach publicznych.

¹¹³ <http://www.prawo.lex.pl/bap/prawnicy/Dz.U.2001.80.872.html>

¹¹⁴ http://www.malopolska.uw.gov.pl/www/regulamin_tresc.htm#R1

Ryc. 10. Schemat organizacyjny administracji rządowej w województwie na przykładzie Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego

Źródło: <http://www.wrotamalopolski.pl/NR/rdonlyres/34FDCF8C-5AED-45A7-95E6-F42C15CED8C1/183115/schematMUW.pdf> - Załącznik nr 7 do Regulaminu Organizacyjnego Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.

D) POZOSTAŁE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE¹¹⁵

Kierowników zespolonych służby, inspekcji i straży wojewódzkich oraz dyrektorów wydziałów powołuje Wojewoda (wyjątek stanowią stanowiska: Komendanta wojewódzkiego Policji, Komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej – osoby na te stanowiska powoływane są przez ministra).

W skład urzędu wojewódzkiego wchodzi, wydziały i równorzędne komórki organizacyjne, których liczba, nazwy własne oraz zadania określone są w statucie urzędu wojewódzkiego, regulaminie i załącznikach. Wydziałami kierują dyrektorzy wydziałów, którzy są odpowiedzialni przed Wojewodą za prawidłowe i sprawne wykonywanie zadań z zakresu administracji rządowej w województwie, ponoszą oni także odpowiedzialność przed Dyrektorem Generalnym za należyłą organizację pracy wydziałów.

Do wspólnych zadań wydziałów należy między innymi:

- dostosowywanie do miejscowych warunków szczegółowych celów polityki Rządu – w tym celów polityki turystycznej;
- zapewnienie właściwej i terminowej realizacji zadań;
- przygotowywanie, zgodnie z zasadami techniki prawodawczej, projektów aktów prawnych Wojewody w dziedzinach objętych zakresem działania wydziału;
- prowadzenie kontroli działalności jednostek podporządkowanych Wojewodzie oraz organów samorządu terytorialnego i innych jednostek organizacyjnych w zakresie zadań powierzonych z zakresu administracji rządowej;
- współpraca z właściwymi organami innych państw oraz międzynarodowych organizacji rządowych i pozarządowych na zasadach określonych przez ministra właściwego do spraw zagranicznych oraz współdziałanie w tym zakresie z Biurem Zarządzania Funduszami Europejskimi;
- opracowywanie wymaganych sprawozdań statystycznych z zakresu działania wydziału;
- rozpatrywanie skarg i przyjmowanie wniosków;
- obsługa obywateli;
- obsługa komisji, zespołów i innych ciał opiniotwórczo-doradczych Wojewody;
- prowadzenie współpracy z organami jednostek samorządów terytorialnych.

Wydziały współdziałają z zespolonymi służbami, inspekcjami i strażami wojewódzkimi a także z niezespolonymi służbami administracji rządowej według zasad określonych zgodnie z właściwością określoną w aktach prawnych powołujących te organy;

ZADANIE, FUNKCJE I CEL DZIAŁALNOŚCI ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ W ZAKRESIE TURYSTYKI

Jak już wspomniano, Wojewodowie realizują powierzone im zadania przy pomocy urzędów wojewódzkich, w ramach których, działają wydziały oraz równorzędne komórki organizacyjne. W zaprezentowanej poniżej tabeli, znajduje się wykaz wydziałów i podjednostek organizacyjnych wydziałów, które działają w strukturach urzędów wojewódzkich i na dzień 30 czerwca 2006 roku są organami odpowiedzialnymi za kierowanie działem administracji rządowej, jakim jest Turystyka.

Jak wynika z poniżej przedstawionej tabeli turystyka na szczeblu wojewódzkiej administracji rządowej łączona jest najczęściej z wydziałami ds. rozwoju regionalnego, rzadko jednak zdarza się, aby działały w nich odrębne instytucje w postaci oddziałów, referatów czy stanowisk pracy do spraw turystyki – na rok 2006 odrębny oddział czy referat zajmujący się turystyką posiada 5 urzędów wojewódzkich.

¹¹⁵ <http://www.malopolska.uw.gov.pl/www/regulamin.htm>

Tab.30. Wykaz wojewódzkich wydziałów ds. Turystyki.

Urząd Wojewódzki	Wydział	Oddział/ Referat/Stano­wisko
Dolnośląski	W. Rozwoju Regionalnego	O. Rozwoju Regionalnego i Turystyki
Kujawsko - Pomorski	W. Rozwoju Regionalnego	O. Architektury, Budownictwa i Turystyki
Lubuski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Lubelski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Łódzki	W. Rozwoju Regionalnego	Referat ds. Turystyki
Małopolski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Mazowiecki	W. Zarządzania Funduszami Europejskimi	O. Monitoringu, Raportowania i Polityki Regionalnej
Opolski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Podkarpacki	W. Rozwoju Regionalnego	*
Podlaski	W. Rozwoju Regionalnego	
Pomorski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Śląski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Świętokrzyski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Warmińsko Mazurski	W. Rozwoju Regionalnego	*
Wielkopolski	W. Rozwoju Regionalnego	O. Komunikacji, Transportu Gospodarki i Turystyki
Zachodnio Pomorski	W. Rozwoju Regionalnego	*

Zródło: <http://www.duw.pl/?document=398>; http://www.infoobywatel.gov.pl/ap/9_4_2_1/index.html; http://www.infoobywatel.gov.pl/ap/9_4_2_1/kujawsko_pomorskie/urząd/wydzialy_KPUW/rozwoj/index.html; <http://luw.home.pl/?mod=news&CID=24>; <http://www.uw.lublin.pl/>; <http://www.mazowieckie.pl/regulamin>; http://www.infoobywatel.gov.pl/ap/9_4_2_1/wojewodztwo_lodzkie/Wydzialy/Wydzial_Rozwoju_Regionalnego/index.html; <http://www.malopolska.uw.gov.pl/>; <http://www.gdansk.uw.gov.pl/index.php?n=928>; http://www.opole.uw.gov.pl/ks_telefon/ktel/index.php?pytanie=szukaj&skrot_wydz=Wydzial%20Rozwoju%20Regionalnego#wynik; <http://www.katowice.uw.gov.pl/urządkatowice.php?urząd/struktura>; <http://www.kielce.uw.gov.pl/index.php?str=3>; <http://wuw.bip-i.pl/public/?id=17951>; http://bip.szczecin.uw.gov.pl/bip/chapter_8026.asp; <http://www.uw.rzeszow.pl/main.php?muid=2&mid=13&akID=235&cid=cbc207f4ad13abc0#ak235>; <http://www.bialystok.uw.gov.pl/PUWMCMS/PUW/Struktura/Schemat+organizacyjny/Wydzial+Rozwoju+Regionalnego/Struktura+Wydzialu>; <http://www.gdansk.uw.gov.pl/index.php?n=929>; http://www.poznan.uw.gov.pl/files/215/42e785b97733c/wydzialy_rr_schemat.pdf; * Brak oddziału lub brak informacji o nim.

Funkcję zarządczo - kontrolną w sferze turystyki, na poziomie wojewódzkim, sprawuje oczywiście wojewoda, który wykonuje zlecone mu zadania przy pomocy odpowiedniego wydziału. W sprawach turystyki, do kompetencji wojewody (wydziału) należy wydawanie paszportów i wiz, a także prowadzenie księgi zaproszeń. Kompetencje Wojewody w zakresie turystyki (tym samym wojewódzkich wydziałów regionalnych zajmujących się sprawami turystyki) rozszerza ustawa o usługach turystycznych z dnia 27 sierpnia 1997 roku (DZ. wydziałów. Nr 133, poz. 884 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z tą ustawą do szczegółowych zadań wojewody do dnia 31 grudnia 2005 roku należało¹¹⁶:

- ustalenie rodzaju i kategorii obiektów hotelarskich - ich zaszeregowanie i nadanie kategorii;
- prowadzenie ewidencji obiektów hotelarskich;
- obsługa zespołu oceniającego ds. ustalania rodzaju i kategorii obiektów hotelarskich;
- nadawanie uprawnień przewodnikom turystycznym i pilotom wycieczek, odmowa wydania uprawnień lub ich zawieszenie, jak również kontrola (prowadzona przez

¹¹⁶ <http://isip.sejm.gov.pl/servlet/Search?todo=open&id=WDU19971330884>

osoby imienne na polecenie Ministra ds. Turystyki oraz wojewody) ważności uprawnień i poprawność ich wykonywania;

- prowadzenie ewidencji nadanych uprawnień przewodnikom turystycznym i pilotom wycieczek;
- wydawanie upoważnień do szkolenia przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, powoływanie (z polecenia Ministra ds. Turystyki) oraz obsługa komisji egzaminacyjnych pilotów wycieczek i przewodników turystycznych oraz prowadzenie kontroli w tym zakresie;
- obsługa komisji języków obcych dla pilotów wycieczek i przewodników turystycznych;
- wydawanie zezwoleń na działalność organizatorów i pośredników turystycznych;
- prowadzenie rejestru organizatorów turystyki i pośredników turystycznych;
- kontrola prowadzonej przez przedsiębiorców działalności gospodarczej w zakresie turystyki;
- podejmowanie działań interwencyjnych na rzecz ochrony praw klienta – uruchamianie środków gwarancji bankowych i ubezpieczeniowych oraz umów ubezpieczeniowych organizatorów i pośredników turystycznych na pokrycie kosztów związanych z powrotem klienta do kraju.

Zakres ww. uprawnień umożliwiał wojewodom skuteczne oddziaływanie na tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi turystyki, oraz oddziaływanie na poprawę konkurencyjności oferowanych produktów. Uprawnienia kontrolne natomiast pozwalały na eliminację z rynku tych przedsiębiorstw, które oferowały usługi nieodpowiadające określonym prawnie standardom.

W tym miejscu, należy podkreślić, że z dniem 01.01.2006, Marszałkowie województw przejęli od Wojewodów część kompetencji z zakresu turystyki - zmiany te zostały omówione w rozdziale poświęconym działalności samorządów terytorialnych.¹¹⁷

REALIZACJA ZADAŃ – dotychczasowe osiągnięcia wojewódzkiej administracji rządowej w latach 2001-2005¹¹⁸

Zgodnie z „Strategią rozwoju turystyki na lata 2001-2006” Wojewodowie, a w ich imieniu Urzędy Wojewódzkie zajmowały się realizacją następujących zadań:

▪ Realizacja zadań wynikających z ustawy o usługach turystycznych

1. Monitorowanie usług hotelarskich - zaszeregowywaniu obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i kategorii.

W latach 2001-2005 jak wskazują na to raporty MG „Informacja o stanie realizacji w latach 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 zadań zapisanych w dokumencie rządowy „Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006” Urzędy Wojewódzkie dokonywały następujących działań:

- zaszeregowywały obiekty hotelarskie do poszczególnych rodzajów, nadawały obiektom noclegowym kategorii, prowadziły ich ewidencję, dokonywały z urzędu zmiany rodzaju lub kategorii obiektu bądź uchylały decyzje o zaszeregowaniu obiektu do określonego rodzaju (w sytuacji, gdy obiekt hotelarski przestał spełniać

¹¹⁷ <http://www.prawo.lex.pl/bap/prawnicy/Dz.U.2001.80.872.html>

¹¹⁸ Dane zamieszczone w tym podrozdziale w znacznej części pochodzą z raportów MG: Informacja o stanie realizacji w roku 2001, 2002, 2003, 2004, zadań zapisanych w dokumencie rządowym: Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006, www.mgip.gov.pl.

wymagania określone dla rodzaju i kategorii), kontrolowały obiekty sprawdzając czy spełniają wymagania ustawowe: w zakresie sanitarnym, budowlanym, przeciwpożarowym, wydawały nakazy wstrzymania świadczenia usług hotelarskich do czasu usunięcia stwierdzonych uchybień, wydawały decyzje o zakazie świadczenia usług, współpracowały z Wojewódzkimi Inspektoratami Inspekcji Handlowej, Wojewódzkimi Stacjami Epidemiologiczno – Sanitarnymi, Powiatowymi Komendami Państwowej Straży Pożarnej, wdrażały lub wdrożyły internetowy system ewidencji obiektów hotelarskich, upowszechniały przepisy ustawy wśród przedsiębiorców świadczących usługi hotelarskie często przy współpracy lokalnego radia i prasy.

W samym 2004 rok urzędy wojewódzkie wydały:

- 240 decyzji o zaszeregowaniu obiektu do rodzaju hotel;
- 19 decyzji o zaszeregowaniu obiektu do rodzaju motel;
- 39 decyzji o zaszeregowaniu obiektu do rodzaju pensjonat;
- 17 decyzji o zaszeregowaniu obiektu do rodzaju kemping;
- 3 decyzje o zaszeregowaniu obiektu do rodzaju dom wycieczkowy;
- 7 decyzji o zaszeregowaniu obiektu do rodzaju schronisko młodzieżowe;
- 16 decyzji o przyrzeczeniu zaszeregowania obiektu do rodzaju hotel;
- 1 decyzję o przyrzeczeniu zaszeregowania do rodzaju schronisko młodzieżowe;
- 19 obiektom odmówiono zaszeregowania;
- 36 postanowień o zawieszeniu postępowania w sprawie zaszeregowania do rodzaju hotel;
- 16 postanowień o zawieszeniu postępowania w sprawie zaszeregowania do rodzaju pensjonat;
- 7 postanowień o zawieszeniu postępowania w sprawie zaszeregowania do rodzaju schronisko młodzieżowe i kemping,
- 1 postanowienie o zawieszeniu postępowania w sprawie zaszeregowania do rodzaju dom wycieczkowy i motel.

Niektóre wnioski w sprawie zaszeregowania obiektu do rodzaju i nadania kategorii pozostawiono bez rozpoznania:

- do rodzaju obiektu hotel – 28;
- do rodzaju obiektu pensjonat – 10;
- do rodzaju kemping – 4;
- po jednej decyzji bez rozpoznania w sprawie zaszeregowania do rodzaju obiektu motel i dom wycieczkowy.¹¹⁹

2. Monitorowanie pracy pilotów i przewodników - nadawanie uprawnień pilota wycieczek i przewodnika turystycznego

W latach 2001- 2005 Urzędy Wojewódzkie w zakresie działań związanych z monitorowaniem pracy pilotów i przewodników podejmowały następujące działania:

- nadawały uprawnienia pilota wycieczek i przewodnika turystycznego, przeprowadzały egzaminy kandydatów na pilota wycieczek lub przewodnika turystycznego, przeprowadzały egzaminy kandydatów potwierdzające znajomość języka obcego, prowadziły ewidencję pilotów wycieczek i przewodników turystycznych, wydawały upoważnienia do prowadzenia szkoleń w tym zakresie,

¹¹⁹ <http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/47FF5142-E5CF-41B9-85CF-F05E786CFC07/14324/RMInform2005.DOC>, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/CA6B53C3-CCFD-4A48-9401-A40553888D6A/0/info_real_zad_strat_tur_03.pdf, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/B0185036-2983-4AED-A831-E9A2F687F891/0/6095_realizacja_strate.pdf.

prowadziły ewidencję jednostek szkolących pilotów i przewodników, kontrolowały jednostki szkolące przyszłych pilotów i przewodników, kontrolowały osoby prowadzące działalność pilota lub przewodnika, podejmowały działania interwencyjne w razie skarg na ich działalność czy zgłoszonych uchybień.

W samym roku 2004 w zakresie przewodnictwa i pilotażu grup turystycznych przeprowadzono:

- 13 egzaminów na przewodnika górskiego (beskidzkiego, sudeckiego i tatrzańskiego), w których uczestniczyły 283 osoby, a wynik pozytywny uzyskało 197 osób;
- 22 egzaminy na przewodnika miejskiego, w których uczestniczyło 468 osób, a wynik pozytywny uzyskało 319 osób;
- 16 egzaminów na przewodnika terenowego, w których uczestniczyły 372 osoby, a wynik pozytywny uzyskało 296 osób;
- 101 egzaminów na pilota wycieczek, w których uczestniczyło 3536 osób, a wynik pozytywny uzyskało 2388 osób;
- nadano 179 uprawnień przewodnika górskiego;
- nadano 348 uprawnień przewodnika miejskiego;
- nadano 272 uprawnienia przewodnika terenowego oraz;
- nadano 2.188 uprawnień pilota wycieczek.

MG poinformowało, że coraz rzadziej wpływają do Urzędów Wojewódzkich skargi dotyczące uchybień w działalności prowadzonej przez pilotów i przewodników, – co świadczy o tym, iż jakość świadczonych przez nich usług jest na bardzo wysokim poziomie.¹²⁰

3. Monitorowanie działalności prowadzonej przez organizatorów turystyki, pośredników i agentów - wydawaniu zezwoleń na działalność organizatora turystyki i pośrednika turystycznego

Wojewodowie, realizując zadania wynikające z ustawy o usługach turystycznych w latach 2001 -2005 w zakresie działalności prowadzonej przez organizatorów turystyki, pośredników i agentów podejmowali się następujących działań (w ich imieniu działania te podejmowały urzędy wojewódzkie):

- udzielali pozwoleń na prowadzenie działalności, w razie potrzeby cofali pozwolenia, stwierdzali ich wygaśnięcie oraz wprowadzali ograniczenia w prowadzonej działalności, prowadzili Wojewódzki Rejestr Zezwoleń na działalność organizatorów turystyki i pośredników turystycznych w celu udostępniania konsumentom usług turystycznych informacji na temat: czy dany agent, organizator lub pośrednik posiada zezwolenie na prowadzenie działalności, jakie posiada zabezpieczenie finansowe i czy jest wypłacalny, informowano o możliwości ubiegania się o wypłatę środków, udzielano informacji o adresach, numerach telefonów pośredników, agentów, organizatorów, o dokumentach koniecznych do uzyskania odszkodowania, rozpatrywali skargi dotyczące głównie nie wywiązania się lub niedotrzymania warunków umowy - zobowiązań wynikających z umowy względem klienta, prowadzili kontrole przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w zakresie turystyki, współpracowali z Wojewódzkim Inspektorem Inspekcji Handlowej – pośrednie działania, zajmowali się sprowadzaniem klientów

¹²⁰ <http://www.mgip.gov.pl/NR/ronlyres/47FF5142-E5CF-41B9-85CF-F05E786CFC07/14324/RMInform2005.DOC>, http://www.mgip.gov.pl/NR/ronlyres/CA6B53C3-CCFD-4A48-9401-A40553888D6A/0/info_real_zad_strat_tur_03.pdf, http://www.mgip.gov.pl/NR/ronlyres/B0185036-2983-4AED-A831-E9A2F687F891/0/6095_realizacja_strate.pdf.

do kraju - bezpośrednie działania interwencyjne, współpracowali z Rzecznikiem Konsumentów.

- W roku 2003 liczba zarejestrowanych organizatorów turystyki i/lub pośredników turystycznych wynosiła 179, w roku 2004 już o 669, a w 2005 ponad 700;

- Urzędy Wojewódzkie udzieliły zezwoleń na prowadzenie działalności w 2002 roku - 519 podmiotom, w 2003 roku - 501 podmiotom, w 2004 roku - 291 podmiotom;

- wyrejestrowany, cofnęły pozwolenie lub stwierdziły wygaśnięcie pozwolenia: w 2002 roku - 167 podmiotów, w 2003 roku - 680 podmiotów, w roku 2004 roku - 960;

- podjęły działania interwencyjne - sprowadziły do kraju klientów podmiotów turystycznych, które ogłosiły bankructwo: w 2003 roku Mazowiecki Urząd Wojewódzki sprowadził do kraju 170 klientów biura Aladin Group S.A ogłosiło bankructwo.

Niezależnie od zadań, wynikających z funkcjonowania ustawy o usługach turystycznych, wojewodowie przeprowadzili szereg działań i szkoleń mających na celu poprawę jakości usług turystycznych. Zorganizowali spotkania konsultacyjne dla organizatorów szkoleń i członków komisji egzaminacyjnych dla pilotów wycieczek i przewodników turystycznych na temat wdrażania nowych przepisów wykonawczych do ustawy o usługach turystycznych. Szkoleniami z zakresu przepisów prawnych regulujących problematykę świadczenia usług turystycznych oraz na temat tworzenia produktów markowych w turystyce objęto także przedstawicieli organów samorządu terytorialnego oraz turystycznego samorządu gospodarczego.¹²¹

4. Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa turystów

Wojewodowie, jako współrealizatorzy zadania na rzecz poprawy bezpieczeństwa turystów udzielali informacji Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i Administracji o podejmowanych działaniach prewencyjnych przeciwko przestępczości, skierowanej na turystów zagranicznych, krajowych i organizatorów usług turystycznych.

Działania te, w dużej mierze są realizowane w wyniku wypełniania przez Urzędy Wojewódzkie zadań, jakie przewiduje ustawa o usługach turystycznych - służą one bezpośrednio turystom i całej sferze usług turystycznych, jednak jak się okazuje, nie są one wystarczające i nie wyczerpują one oczekiwań, jakie mają turyści w tym zakresie. Działania obejmowały programy i akcje, dotyczyły porządku i bezpieczeństwa, jakości usług, a także stanu sanitarnego.

Realizacja tych działań wyglądała następująco:

- 2002 rok zadania poprawy bezpieczeństwa realizowane są w 2 województwach: Warmińsko - Mazurskim (Program poprawy bezpieczeństwa wypoczynku na Warmii i Mazurach- Poprawianie bez utrudniania) i Zachodniopomorskim (współpraca Zachodniopomorskiego UW z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego, Zachodniopomorską Regionalną Organizacją Turystyczną i Wydziałem Prewencji Komendy Wojewódzkiej - Certyfikat Bezpieczeństwa);

- 2003 rok zadania poprawy bezpieczeństwa były kontynuowane w dwóch województwach: Warmińsko - Mazurskim i Zachodniopomorskim, częściowe działania poprawiające bezpieczeństwo prowadziły Urzędy Wojewódzkie:

¹²¹ <http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/47FF5142-E5CF-41B9-85CF-F05E786CFC07/14324/RMInform2005.DOC>, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/CA6B53C3-CCFD-4A48-9401-A40553888D6A/0/info_real_zad_strat_tur_03.pdf, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/B0185036-2983-4AED-A831-E9A2F687F891/0/6095_realizacja_strate.pdf.

Dolnośląski, Kujawsko – Pomorski, Mazowiecki, Podlaski i Świętokrzyski (były to zadania: edukacyjne, kontrolno – prewencyjne, kontrole sanitarne, bezpieczeństwo drogowe);

- 2004 i 2005 podobnie jak w latach wcześniejszych realizowano zadania w tym zakresie jednak coraz częściej są one realizowane przez Policję przy współpracy Urzędów Wojewódzkich w wyniku tych działań: przeprowadzono tylko w 2004 roku 20.333 kontrole tzw. dzikich kąpielisk oraz 16.388 kontroli miejsc objętych zakazem kąpieli, w wyniku podjętych działań, ujawniono 3.019 osób (w tym 889 nieletnich) kąpiących się w miejscach objętych zakazem, oraz 966 osób (w tym 157 nieletnich), które kąpiąc się były pod wpływem alkoholu, skontrolowano 10.343 jednostki pływające oraz 47.546 miejsc wypoczynku (ośrodków, kolonii obozów, itp.), w wyniku których stwierdzono 2.362 uchybień.

Na terenie całej Polski realizowane były działania w ramach programu „Bezpieczne wakacje”, w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom wakacyjnego wypoczynku, zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscowościach wypoczynkowych. Zgodnie z programem „Bezpieczna wieś”, przekazywano mieszkańcom wsi informacje o formach i metodach walki z przestępczością. W miejscowościach i rejonach o znacznym natężeniu ruchu turystycznego, włączone były patrole Policji, Straży Granicznej, Straży Leśnej, WOPR i władz lokalnych.¹²²

Należy podkreślić, że z dniem 1 stycznia 2006 roku zadania wynikające z ustawy o usługach turystycznych, które dotychczas realizowane były przez Wojewodów przechodzą w poczet zadań Marszałków.

4.1.2. Administracja samorządowa

Administracja samorządowa, jest częścią administracji publicznej, działającą na zasadzie pełnego zespolenia na wszystkich stopniach zasadniczego podziału terytorialnego kraju - w gminie, powiecie i województwie. Wykonuje ona zdecentralizowaną część zadań publicznych, podlegającą władzom jednostek samorządu terytorialnego - wspólnot terytorialnych. Organami tej administracji, są organy wykonawcze tych jednostek, tzn. zarządy gmin, powiatów i województw z ich przewodniczącymi - wójtami (burmistrzami, prezydentami), starostami i marszałkami oraz z ich aparatem pomocniczym - urzędami gmin, starostwami powiatowymi, urzędami marszałkowskimi.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ W WOJEWÓDZTWIE

Samorząd terytorialny (samorządowa wspólnota obywateli) – oznacza prawo i zdolność społeczności lokalnej w granicach określonych prawem do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych na ich własną odpowiedzialność i w interesie mieszkańców, bywa tak też nazywany związek publiczno – prawny, utworzony z mocy prawa, który tworzą mieszkańcy danego regionu. Związek ten, charakteryzuje: decentralizacja, dekoncentracja, samodzielność i autonomia. Dodatkowe atrybuty samorządu to: samodzielność i osobowość prawna, ochrona sądowa, system

¹²²<http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/47FF5142-E5CF-41B9-85CF-F05E786CFC07/14324/RMInform2005.DOC>, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/CA6B53C3-CCFD-4A48-9401-A40553888D6A/0/info_real_zad_strat_tur_03.pdf, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/B0185036-2983-4AED-A831-E9A2F687F891/0/6095_realizacja_strate.pdf.

uchwałodawczy i wykonawczy, dysponowanie mieniem, samodzielność finansowa, – co z punktu widzenia turystyki ma bardzo duże znaczenie.

Nadzór nad organami samorządu terytorialnego, w tym wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, pełni w znaczeniu kasatoryjnym - z mocy ustawy: Prezes Rady Ministrów i Wojewoda, w znaczeniu funkcjonalnym: Sąd Administracyjny, (który jest organem nadzoru dla wszystkich szczebli samorządu), Samorządowe Kolegium Odwoławcze, Sejm (art. 84), a także Ministrowie np. Minister właściwy ds. regionalnych – w przypadku przystąpienia do zrzeszeń, euroregionów.

Odwołując się do definicji samorządu terytorialnego, można powiedzieć, iż **województwo samorządowe**, jest to jednostka samorządu terytorialnego, tworzona z mocy prawa przez mieszkańców województwa. Zgodnie z **ustawą z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz. U. Nr 91, poz. 575, z późniejszymi zmianami)** województwo, jest największą jednostką zasadniczego podziału terytorialnego kraju, która realizuje zadania w celu wykonywania administracji publicznej. Samorząd województwa, wykonuje, więc zadania publiczne o charakterze wojewódzkim, które nie zostały zastrzeżone prawem na rzecz organów administracji rządowej (dodatkowo dysponuje mieniem wojewódzkim oraz prowadzi własną gospodarkę finansową). Należy jednak podkreślić, iż nie jest on organem nadrzędnym i kontrolnym nad działalnością samorządu powiatowego czy gminnego, nie wkracza on w sferę samodzielności powiatu czy gminy (art. 4). Wynika z tego, zatem, że organy samorządu województwa, takie jak: zarząd, czy sejmik nie są organami wyższego szczebla wobec organów powiatu czy gminy – nie sprawują nadzoru nad tymi samorządami. Jak dodatkowo wynika z ustawy, województwo ma osobowość prawną, posiada także zdolność prawną i zdolność sądową (oznacza to, że może ono uczestniczyć w procesach cywilnych jako strona), może prowadzić działalność gospodarczą zarówno w sferze użyteczności publicznej jak i poza nią, która służy rozwojowi województwa (czynności promocyjne, wydawnicze i edukacyjne - art. 13). Organami samorządu województwa są:

- Sejmik Województwa;
- Zarząd Województwa.

A) SEJMIK WOJEWÓDZTWA

Sejmik, jest organem stanowiącym i kontrolnym województwa, tworzą go radni, którzy wybierani są w wyborach bezpośrednich, a jego kadencja trwa 4 lata. Na czele sejmiku województwa stoi przewodniczący sejmiku i dwóch wiceprzewodniczących wybieranych z grona radnych (nie mogą oni wchodzić w skład zarządu województwa). Przewodniczący sejmiku, organizuje pracę sejmiku i prowadzi jego obrady, nie ma uprawnień do reprezentowania województwa na zewnątrz. Sejmik województwa obraduje na sesjach zwołanych przez przewodniczącego, co najmniej raz na kwartał. Prace sejmiku prowadzone są poprzez stałe i doraźne komisje do wykonywania określonych zadań, w skład komisji wchodzi radni (wybierani ze stałego grona sejmiku). Sejmik, jest przede wszystkim odpowiedzialny za cywilizacyjny rozwój regionu, czyli za politykę regionalną. Do najważniejszych zadań sejmiku należy: stanowienie aktów prawa miejscowego, uchwalanie strategii rozwoju województwa oraz wieloletnich programów wojewódzkich (w tym strategii rozwoju turystyki), planu zagospodarowania przestrzennego, budżetu województwa, określa zasady udzielania dotacji z budżetu województwa, wybiera, odwołuje i udziela absolutorium zarządowi województwa¹²³.

¹²³ <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/1998/0576.htm>

B) ZARZĄD WOJEWÓDZTWA

Zarząd województwa, jest organem wykonawczym województwa. W jego skład wchodzi 5 osób: Marszałek Województwa (jako przewodniczący), dwóch Wicemarszałków (wiceprzewodniczący) oraz dwóch Członków Zarządu – wybierani są oni spośród radnych wchodzących w skład sejmiku. Marszałka, wybiera sejmik bezwzględną większością głosów, na którego wniosek wybierani są pozostali członkowie zarządu. Zarząd jest organem kolegialnym, swoje zadania pełni między innymi poprzez podejmowanie uchwał. Jest uprawniony do wykonywania zadań samorządu, które nie zostały zastrzeżone na rzecz sejmiku województwa i wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Zarząd, wykonuje swoje zadania przy pomocy urzędu marszałkowskiego oraz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych lub wojewódzkich osób prawnych. Zgodnie z ustawą o samorządzie wojewódzkim, do jego kompetencji należy: wykonywanie uchwał sejmiku, gospodarowanie mieniem, przygotowanie projektu budżetu i jego wykonanie, przygotowanie projektu strategii rozwoju województwa, planu zagospodarowania przestrzennego i ich wykonanie, organizowanie współpracy ze strukturami samorządów regionalnych oraz uchwalanie regulaminu organizacyjnego urzędu marszałkowskiego¹²⁴.

C) URZĄD MARSZAŁKOWSKI

Urząd Marszałkowski, jest to aparat pomocniczy zarządu województwa, przy pomocy, którego wykonuje on, jak i jego przewodniczący, swoje zadania i kompetencje. Zatrudnieni w nim pracownicy, działają w imieniu i z upoważnienia zarządu, a kierownikiem i organizatorem urzędu marszałkowskiego jest Marszałek Województwa. Organizacja urzędu marszałkowskiego jest sprawą wewnętrzną samorządu województwa i nie posiada ustawowego uregulowania. Podobnie jak Urząd Gminy, tak i Urząd Marszałkowski jest jednostką budżetową, prowadzącą swą gospodarkę budżetową na podstawie planu finansowego.¹²⁵

D) MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Marszałek Województwa, jest przewodniczącym kolegialnego organu wykonawczego – Zarządu Województwa, organizuje jego pracę, kieruje bieżącymi sprawami województwa i reprezentuje je na zewnątrz. Jest on kierownikiem urzędu marszałkowskiego, oraz zwierzchnikiem służbowym jego pracowników, a także kierownikiem wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych. Jest organem administracji pierwszej instancji, wydającym.

ZADANIE, FUNKCJE I CEL DZIAŁALNOŚCI WOJEWÓDZKIEJ ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ W ZAKRESIE TURYSTYKI

Samorząd województwa kształtuje i realizuje politykę rozwoju regionalnego województwa, w tym celu tworzy a następnie realizuje założenia tak zwanej „strategii rozwoju województwa”. W strategiach wojewódzkich planowane są działania ogólnogospodarcze, które mają prowadzić do rozwoju gospodarki regionalnej – także gospodarki turystycznej, zaliczyć do nich należy:

- tworzenie warunków rozwoju gospodarczego (co wiąże się z rozwojem gospodarki turystycznej) - w tym kreowanie rynku pracy;
- określenie strategii rozwoju województwa (określenie miejsca turystyki w polityce gospodarczej województwa);

¹²⁴ <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/1998/0576.htm>

¹²⁵ http://samorzady.polska.pl/leksykon/index,Urzed_marszalkowski,id,13247.htm

- utrzymanie i rozbudowa infrastruktury społecznej i technicznej o znaczeniu wojewódzkim (infrastruktura turystyczna i paraturystyczna);
- pozyskiwanie i łączenie środków finansowych: publicznych i prywatnych, w celu realizacji zadań z zakresu użyteczności (w tym zadań z zakresu turystyki turystycznych);
- wspieranie i prowadzenie działań na rzecz podnoszenia poziomu wykształcenia obywateli (uczelnie, szkoły kształcące pracowników branży turystycznej);
- racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz kształtowanie środowiska naturalnego, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju;
- wspieranie rozwoju nauki i współpracy między sferą nauki i gospodarki, popieranie postępu technologicznego oraz innowacji;
- wspieranie rozwoju kultury oraz ochrona i racjonalne wykorzystywanie dziedzictwa kulturowego;
- podejmowanie czynności promocyjnych służących rozwojowi województwa (promowanie turystyki).

Do zadań samorządu wojewódzkiego, które mają bezpośredni lub pośredni wpływ na turystykę i jej rozwój zaliczyć można także te kompetencje, które określone są ustawowo, należą do nich między innymi zadania z zakresu:

- edukacji publicznej, w tym szkolenia wyższego;
- kultury i ochrony jej dóbr;
- modernizacji terenów wiejskich;
- zagospodarowania przestrzennego;
- ochrony środowiska;
- transportu zbiorowego, w tym dróg publicznych;
- **kultury fizycznej i turystyki;**
- ochrony praw konsumenta;
- bezpieczeństwa publicznego;
- przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku.¹²⁶

Należy zwrócić uwagę, iż pośród wszystkich zadań, jakie zostają ustawowo zlecone samorządowi pojawia się także odrębny zapis dotyczący działań urzędu w zakresie kultury fizycznej i turystyki (art. 14, pkt. 11). Z tego zapisu wynikają, zatem, bardziej szczegółowe zadania samorządu województwa z dziedziny turystyki, należy tutaj wymienić:

- prowadzenie instytucji kultury fizycznej i wypoczynku mających charakter regionalny, koordynację działań i finansowe wspieranie jednostek kultury fizycznej, sportu i turystyki o zasięgu wojewódzkim oraz wojewódzkich organizacji sportowych i turystycznych;
- współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki kreowanie nowych produktów turystycznych i promocji potencjału turystycznego poprzez m.in. udział samorządu województwa w Regionalnych Organizacjach Turystycznych;
- koordynacja i rozwój sieci informacji turystycznej w województwie;
- współpraca z instytucjami zajmującymi się turystyką na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
- opiniowanie planów zagospodarowania przestrzennego województwa w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne.¹²⁷

Za bardzo ważne narzędzie (mające ogromny wpływ na kształtowanie regionalnej i lokalnej polityki regionalnej), pozostające w gestii samorządu wojewódzkiego, należy uznać funkcję samorządu w podziale środków finansowych z Unii Europejskiej, które

¹²⁶ <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/1998/0576.htm>

¹²⁷ Tamże, s.166.

wykorzystywane są przez w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz Sektorowego Programu Operacyjnego – Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich (w tym na realizowanie działań z zakresu turystyki). Urząd marszałkowski jest instytucją, która zajmuje się przyjmowaniem wniosków o dofinansowanie inwestycji, dokonuje także oceny złożonego wniosku od strony formalnej, natomiast wybór projektów, które będą dofinansowane należy do Zarządu Województwa. „Samorząd Wojewódzki może być równocześnie beneficjentem przedkładanych projektów, jak również gwarantować wkład własny, innym instytucjom realizującym zadania o charakterze wojewódzkim, aplikującym o środki unijne, np. Regionalnym Organizacją Turystycznym. W ten sposób samorząd województwa ma wpływ na dwa rodzaje inwestycji proturystycznych realizowanych w województwie.”¹²⁸

Tab.31. Jednostki organizacyjne odpowiedzialne za sprawy turystyki w urzędach marszałkowskich

Urząd Marszałkowski	Jednostka organizacyjna	Podjednostka jednostki organizacyjnej
Dolnośląski	Departament Spraw Społecznych	Wydział Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki
Kujawsko - Pomorski	Departament Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki	Biuro Sportu i Turystyki
Lubelski	Biuro Współpracy Zagranicznej, Promocji i Turystyki	*
Lubuski	Oddział Promocji Turystyki	*
Łódzki	Departament Kultury Fizycznej, Sportu i Turystyki	Wydział Turystyki
Małopolski	Departament Promocji, Turystyki i Współpracy Międzynarodowej	*
Mazowiecki	Departament Kultury, Promocji i Turystyki	Wydział Turystyki
Opolski	Departament Turystyki i Sportu	*
Podkarpacki	Departament Promocji, Turystyki i Sportu	Oddział Turystyki
Podlaski	Departament Turystyki i Sportu	Referat Turystyki
Pomorski	Departament Kultury, Sportu i Turystyki	*
Śląski	Wydział Promocji Regionu, Turystyki i Sportu	*
Świętokrzyski	Departament Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki	Oddział Kultury Fizycznej i Turystyki
Warmińsko - Mazurski	Departament Turystyki i Promocji Regionu	Biuro Turystyki
Wielkopolski	Departament Kultury Fizycznej i Turystyki	*
Zachodnio - Pomorski	Departament Polityki Regionalnej	*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <http://bip.umwd.pl/index.php?id=133>; <http://www.lubelskie.pl/um/index.php?depart=11>; http://www.umwp-podlasie.pl/bip/index.asp?pid=dane_telead; http://www.kujawsko-pomorskie.pl/index.php?option=com_contact&catid=64&Itemid=70; <http://www.malopolskie.pl/UMDepartamenty/PTW/>; <http://www.sejmik.kielce.pl/urząd/dekst.htm>; http://www.lubuskie.pl/pl/main/urząd_marszałkowski.php?show=3&dept=ot; http://www.lodzkie.pl/lodzkie/um/urząd/departamenty/dep_sportu/; http://www.silesia-region.pl/ksiazka.php?kat=0_04&katrodzic=0; http://www.mazovia.pl/?a=dept_inf&gm=22&sm=25&id=18; <http://umwo.opole.pl/serwis/index.php?id=393&idd=28>; <http://www.wrota.podkarpackie.pl/pl/um/urząd/departamenty/ptis>; http://www.woj-pomorskie.pl/Pages/Lang/pl/Article/urząd_marszałkowski,kultura_sport_turystyka.html; <http://www.wm.24.pl/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=36>; <http://www.wielkopolska.mw.gov.pl/doc.php?dcid=443&grid=131>; <http://www.um-zachodniopomorskie.pl/index.php?k=284>, * Brak podjednostki lub brak danych o niej.

¹²⁸ Tamże, s.128.

W strukturze organizacyjnej urzędów marszałkowskich, sprawy turystyki znajdują się w kompetencjach różnych komórek organizacyjnych: biur, departamentów, wydziałów – działają one we wszystkich wojewódzkich urzędach marszałkowskich.

Powyżej zaprezentowana tabela, prezentuje listę jednostek organizacyjnych działających w strukturach urzędów marszałkowskich, które odpowiedzialne są za sprawy związane z rozwojem turystyki.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli, najczęstszą – stosowaną, prawie we wszystkich urzędach marszałkowskich, formą organizacyjną „jednostki ds. turystyki” jest Departament.

Sprawy turystyki, jak wynika z nazw własnych departamentów, są przeważnie łączone ze sprawami promocji regionu, sportu, kultury, rzadko pojawia się natomiast połączenie spraw turystyki z współpracą zagraniczną czy sprawami społecznymi.

W większości urzędów marszałkowskich, w działających tam departamentach ds. turystyki, wyodrębnione zostały dodatkowo podjednostki organizacyjne w formie biur, wydziałów czy oddziałów, które zajmują się wyłącznie sprawami turystyki, – co, jest zjawiskiem bardzo korzystnym i pozytywnym (sprawy turystyki zostają oddzielone od wielu spraw, jakimi zajmuje się departament – w ten sposób, zarządzaniem turystyką i jej rozwojem zajmują się konkretne grupy osób, w których gestii leżą tylko sprawy z zakresu turystyki).

W tym miejscu, należy podkreślić, iż zadania, jakie pełniła dotychczasowo administracja rządowa województwa, tzn. Wojewoda i Urząd Wojewódzki z dniem 1 stycznia 2006 roku, zostały przekazane samorządom wojewódzkim: Marszałkom i Urzędom Marszałkowskim. Zgodnie z **ustawą, z dnia 29 lipca 2005 roku o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej dokonano zmian w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych**, zmiany te czynią z samorządu terytorialnego podmiot odpowiedzialny za:

- dokonywanie zaszeregowania obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów, nadawanie kategorii, prowadzenie ewidencji oraz kontrolowanie obiektów - art. 38;
- potwierdzanie lub zmiana dotychczasowego zaszeregowania obiektów hotelarskich - art. 39 oraz wydawanie na wniosek przedsiębiorcy, w formie decyzji administracyjnej, przyrzeczenia zaszeregowania obiektu hotelarskiego do odpowiedniego rodzaju i kategorii, zwane dalej (promesą) - art. 39a;
- tworzenie środków specjalnych, przeznaczonych na finansowanie zadań związanych ze sprawdzaniem kwalifikacji kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, sprawdzaniem znajomości języka obcego przez przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, oraz dokonywaniem oceny spełniania przez obiekty hotelarskie wymagań przewidzianych dla rodzaju i kategorii, do których zostały zaszeregowane - art.51a;
- prowadzenie rejestru - art. 7 ust. 1 i 2;
- wydawanie dyspozycji wypłaty zaliczki na pokrycie kosztów powrotu klienta do kraju - art. 5. ust.4, występowanie na rzecz klientów w sprawach wypłaty środków z tytułu umowy gwarancji bankowej, umowy gwarancji ubezpieczeniowej lub umowy ubezpieczenia, na zasadach określonych w treści tych umów - art.5 ust.5;
- przysyłanie kopii zaświadczenia o wpisie do rejestru, oraz kopii stosownych dokumentów do ministra właściwego do spraw turystyki, udzielanie informacji o danych zawartych w rejestrze na zasadach ustalonych dla Centralnej Ewidencji Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystyki - art. 8;

- kontrolowanie prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej, wydawanie decyzji administracyjnych o stwierdzeniu wykonywania działalności gospodarczej bez wymaganego wpisu do rejestru, oraz o zakazie wykonywania działalności gospodarczej objętej wpisem do rejestru art. 9 ust. 1 i 3;
- wydawanie upoważnień, jednostkom organizacyjnym lub osobom do przeprowadzania szkoleń dla kandydatów ubiegających się o uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek - art. 24;
- kontrola organizatorów szkoleń na przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek - art. 24 a;
- powoływanie komisji egzaminacyjnych, przeprowadzających egzamin na przewodników turystycznych lub na pilotów wycieczek - art. 25;
- wydawanie, odmowa wydania, zawieszanie lub przywracanie uprawnień przewodnikom turystycznym i pilotom wycieczek - art. 26 ust. 2, art. 28 ust. 1 - 3, prowadzenie ewidencji nadanych uprawnień przewodnikom turystycznym i pilotom wycieczek - art. 28 ust. 4;
- kontrolowanie osób wykonujących zadania przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek zakresie posiadania uprawnień - art. 29;
- powoływanie komisji egzaminacyjnych języków obcych spośród osób znajdujących się na liście ministra właściwego do spraw turystyki - art. 32 ust. 3.¹²⁹

REALIZACJA ZADAŃ – dotychczasowe osiągnięcia wojewódzkiej administracji samorządowej w latach 2001- 2005.¹³⁰

▪ Tworzenie Strategii Rozwoju Województwa lub Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie

Urzędy Marszałkowskie, działające w 16 województwach z własnych środków przygotowywały „Strategie Rozwoju Województwa”, (która uwzględnia działania województwa w zakresie turystyki), bądź „Strategie Rozwoju Turystyki w Województwie”. Każdy Urząd Marszałkowski przygotowywał strategię dla województwa, właściwego ze względu na miejsce działania. W latach 2002 -2005 przygotowano między innymi:

- Strategię rozwoju turystyki w województwie kujawsko - pomorskim;
- Strategię rozwoju turystyki w województwie śląskim na lata 2004-2013;
- Strategię rozwoju turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007 -2013;
- Strategia rozwoju turystyki w województwie podkarpackim na lata 2002-2006;
- Koncepcję rozwoju turystyki na obszarze krainy żubra w województwie podlaskim;

We wszystkich województwach, tworzone są strategię rozwoju regionalnego, jednak odrębne strategię rozwoju turystyki dla województwa tworzone były rzadko, co jednak zaczyna się zmieniać na lepsze, większość województw, bowiem ma już swoją strategię rozwoju turystyki lub planuje jej stworzenie.

▪ Realizacja przedsięwzięć określonych w Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2001-2006 oraz Strategiach Wojewódzkich¹³¹

¹²⁹ <http://www.hotelarze.pl/prawo-turystyka/ustawa-zm-turystyka-2005.php>

¹³⁰ Dane zamieszczone w tym podrozdziale w znacznej części pochodzą z raportów MG: Informacja o stanie realizacji w roku 2001, 2002, 2003, 2004, zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006, www.mgip.gov.pl.

¹³¹ http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/CA6B53C3-CCFD-4A48-9401-A40553888D6A/0/info_real_zad_strat_tur_03.pdf, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/FC5A3661-75F1-44EC-8CD5-6B691B8FC63C/0/6108_info_strategia.doc,

W latach 2001 – 2005 urzędy marszałkowskie realizując swoje zadania z zakresu turystyki zawarte w „Strategii Rozwoju Turystyki 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki 2001 – 2006”, oraz w Strategiach Wojewódzkich, podejmowały głównie zadania mające na celu: podnoszenie i wzbogacanie atrakcyjności turystycznej województw oraz poprawę wizerunku regionów zarówno w kraju jak i poza jego granicami. Zadania te realizowane były między innymi poprzez:

- udział w licznych znaczących imprezach targowych krajowych i zagranicznych, np. TT Warsaw w Warszawie, ITB w Berlinie, Tour Salon w Poznaniu, targi w Utrechcie, targi w Goeteborgu;
- organizację podróży studyjnych dla dziennikarzy i właścicieli biur podróży, np.: w 2003 roku w województwie pomorskim dla 37 dziennikarzy z 11 krajów, oraz dla akredytowanych korespondentów zagranicznych UE, w 2004 roku w województwie podlaskim dla dziennikarzy z Francji i Włoch, w województwie małopolskim dla dziennikarzy hiszpańskich z magazynu „Podróże”, dziennikarzy brazylijskich, oraz warsztaty turystyczne polskich i rosyjskich biur podróży, oraz organizatorów imprez turystycznych, w województwie warmińsko-mazurskim dla ekip telewizyjnych: ZDF z Niemiec;
- realizację wydawnictw promocyjnych: planów, informatorów, map – przykładowo: „Wiejskie jadlo” (2002 rok), „Atrakcje Turystyczne Województwa wielkopolskiego”, „Mazowsze – Turystyka Weekendowa”, „Katalog Bazy Noclegowej w Województwie Zachodniopomorskim” (2003 rok), „Pałace, zamki i dworki w Wielkopolsce”, „Największe atrakcje turystyczne województwa podlaskiego”, „Kujawsko-Pomorskie zaprasza” - folder o walorach turystycznych i kulturowych, „Mapę Turystyczną Szlaku Architektury Drewnianej w Województwie Małopolskim - w czterech wersjach językowych, „Uzdrowiska Dolnośląskie” – płyta CD prezentująca walory uzdrowiskowe województwa dolnośląskiego, „Turystyka aktywna województwa podlaskiego” (2004 rok);
- współudział władz samorządowych w budowaniu spójnego systemu informacji turystycznej w poszczególnych województwach;
- działania na rzecz rozbudowy i podnoszenia jakości infrastruktury turystycznej, realizowane były ze środków własnych, lub ze środków unijnych np. funduszy przedakcesyjnych, w ramach własnych środków samorządy dokonały między innymi:
 - budowa Emper Yacht w Nieporęcie - port jachtowy wraz z przyległym terenem rekreacyjno-sportowym nad Zalewem Zegrzyńskim (2002 rok);
 - remont skoczni narciarskiej w Zagórzu, remont dawnego ratusza w Sanoku i utworzenie w nim Centrum Informacji Turystycznej, budowę rynny snowboardowej na stoku Gromadzeń w Ustrzykach Dolnych (2004 rok) itp.;w ramach środków pochodzących z funduszy przedakcesyjnych zrealizowane zostały między innymi:
 - modernizacja drogi krajowej nr 61 Grajewo – Rajgród w województwie podlaskim, rewaloryzacja Starego Miasta w Lublinie, system tablic informacyjnych przy atrakcjach turystycznych w województwie dolnośląskim (2002 rok);
 - Internetowy System Informacji Turystycznej Województwa Zachodniopomorskiego w ramach dotacji z Funduszu Projektów Infrastruktury Około-biznesowej Phare CBC, Rozwój Turystyki w Województwie Świętokrzyskim w ramach Phare 2002 SSG (2003 rok);

- Analiza rozwoju trasy Via Baltica, pod kątem usług turystycznych wraz z kreacją liniowego produktu turystycznego” w ramach Programu Współpracy Przygranicznej w Regionie Morza Bałtyckiego PHARE 2001 Fundusz Małych Projektów, „Szlak Gniazd rodowych Lubomirskich” w województwie podkarpackim ze środków PHARE (2004 rok);
- działania na rzecz rozwoju proekologicznej infrastruktury na obszarach chronionych
 - współdziałały przy tworzeniu sieci szlaków interdyscyplinarnych na rzecz rozwoju turystyki aktywnej i ekologicznej, rozwiązywały problemy gospodarowania odpadami, podejmowały działania na rzecz ochrony środowiska, promowały turystykę zrównoważoną oraz edukowały społeczeństwo, poprzez podnoszenie świadomości ekologicznej, przykładowe realizacje działań w tym zakresie:
 - opracowanie koncepcji systemu szlaków turystycznych na Pojezierzu Drawskim „Cztery pory roku na Drawnie”, utworzenie ścieżki dydaktycznej na terenie Rezerwatu Przyrody: Łuszczanowice (2002 rok);
 - wdrożenie i funkcjonowanie w Województwie Mazowieckim projektu systemu racjonalnej gospodarki odpadami „u źródła”, przebudowa w Pałacu Lubostroń i w Uzdrowisku Ciechocinek ogrzewania z węglowego na olejowe, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w miejscowościach turystycznych Województwa Kujawsko – Pomorskiego, realizacja koncepcji „Wyspiarskich szlaków turystycznych” w Świnoujściu (2003 rok);
- działania na rzecz poprawy dostępności obszarów i miejscowości o szczególnym znaczeniu dla turystyki w szczególności poprzez budowę lub modernizację dróg oraz chodników, przykładowo:
 - wykonano i zainstalowano 318 znaków drogowych w Województwie Małopolskim w ramach projektu „Identur” (oznakowanie atrakcji turystycznych), odbudowano ze zniszczeń po powodzi w 2001 roku drogi krajowe w powiatach: Wieluń, Łowicz, Bełchatów, Tomaszów Mazowiecki (2003 rok);
 - wybudowano kilka km obwodnicy Jędrzejowa, zmieniono nawierzchnie dróg krajowych 74 w Radlinie i drogi 78 łączącej się z drogą wojewódzką nr 742, wybudowano rondo na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich nr 103 i 107, oraz most na Kanale Świniec (2003 rok);
 - modernizacja drogi 698 w woj. Lubelskim, budowa dwóch skrzyżowań typu „małe rondo” w Brańsku i Hajnówce, jednolity system oznakowania „IDENTUR” szlaków i atrakcji turystycznych, turystycznymi znakami drogowymi w woj. małopolskim, przebudowę drogi krajowej nr 16 Nałęcz - Olsztyn, Olsztyn-Wójtowo – częściowe finansowanie inwestycji, przebudowa i modernizacja dróg w obszarze turystycznym w gminie Solina (2004 rok);
- działania na rzecz obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego poprzez tworzenie programów związanych z promocją obiektów i szlaków dziedzictwa kulturowego, wydawanie albumów, przewodników, map, folderów, udział w imprezach targowych w kraju i zagranicą, organizację imprez studyjnych dla dziennikarzy krajowych i zagranicznych oraz przedstawicieli środowisk opiniotwórczych, organizację warsztatów, szkoleń i konkursów, podejmowanie zadań remontowo-renowacyjnych i prac konserwatorskich obiektów zabytkowych (najwięcej w województwie dolnośląskim, kujawsko-pomorskim, podkarpackim), wyznaczanie i konserwację szlaków dziedzictwa kulturowego, przykładowo:
 - promocja Szlaku Polichromii Brzeskich oraz barokowego malarstwa iluzjonistycznego w kościele pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego (przygotowanie folderu, tablicy informacyjnej czy plakatów), udział w targach turystycznych Stowarzyszenia Gmin: „Polskie Zamki Gotyckie”, wytyczenie i

oznakowanie „Szlaku Architektury Drewnianej” w województwie małopolskim (2002 rok);

- identyfikacja i opis szlaków Województwa Zachodniopomorskiego: hanzeatyckich kupców, cystersów, templariuszy i joannitów, stworzono szlaki tematyczne w Województwie Małopolskim „Młyn Doliny Szreniawy”, „Szlak Cmentarzy Wojskowych z I Wojny Światowej”, wydano materiały promocyjne: Boże Narodzenie na Mazowszu, Piastowski i Romański Szlak turystyczny w Województwie Kujawsko – Pomorskim, Szlak Miast gotyckich (2003 rok);

- kontynuacja projektu „Rewitalizacja Starego Miasta w Lublinie”, zrealizowano w ramach kontraktu wojewódzkiego województwa pomorskiego projekty: „Rewitalizacja Parków Podworskich w Żelazkowie i Niebędzinie, wydano foldery „Pałace, zamki i dworki” w Wielkopolsce i Zabytkowej Kopalni „Ignacy” w Rybniku, wydano album fotograficzny „Księga zamków gotyckich”, folder tematyczny „Małopolska – trasa UNESCO”, organizowano imprezy turystyczno - kulturalne jak np. festiwal piosenki turystycznej na zamku w Świeciu nad Wisłą, turniej rycerski w Golubiu – Dobrzyniu (2004 rok) itp..

▪ **Pozostałe zadania realizowane przez Urzędy Marszałkowskie w związku z turystyką¹³²**

Urzędy Marszałkowskie w latach 2001 – 2005 prowadziły również inne zadania w zakresie turystyki, które wynikają z obowiązku rozwijania i rozpowszechniania kultury fizycznej i turystyki. Działania Urzędów Marszałkowskich:

- wspierały, współfinansowały i koordynowały działania jednostek kultury fizycznej, sportu i turystyki mających charakter regionalny oraz wojewódzkich organizacji sportowych i turystycznych;
- przystępowały do Regionalnych Organizacji Turystycznych (przystąpienie Marszałka Województwa do ROT jest konieczne w celu stworzenia ROT);
- podejmowały współpracę z ROT i branżą turystyczną przy kreowaniu i tworzeniu nowych produktów turystycznych i promocji potencjału turystycznego;
- koordynowały i rozwijały sieć informacji turystycznej w województwie;
- podejmowały współpracę z instytucjami zajmującymi się turystyką na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
- opiniowały plany zagospodarowania przestrzennego województwa w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne;
- współpracowały z Polską Organizacją Turystyczną;
- oceniały i współdecydowały o podziale unijnych funduszy.

4.1.3. Organizacje pozarządowe – działalność Regionalnych Organizacji Turystycznych

Jak już wspomniano w rozdziale trzecim, w celu wzmocnienia promocji Polski w dziedzinie turystyki, zarówno w kraju jak i poza jego granicami, powołana została ustawą z dnia 26 czerwca 1999 roku Polska Organizacja Turystyczna. Tej,

¹³² http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/CA6B53C3-CCFD-4A48-9401-A40553888D6A/0/info_real_zad_strat_tur_03.pdf, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/FC5A3661-75F1-44EC-8CD5-6B691B8FC63C/0/6108_info_strategia.doc, <http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/47FF5142-E5CF-41B9-85CF-F05E786CFC07/14324/RMInform2005.DOC>, http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/B0185036-2983-4AED-A831-E9A2F687F891/0/6095_realizacja_strate.pdf

pozarządowej organizacji działającej na szczeblu centralnym i pełniącej funkcje wykonawcze, został powierzony obowiązek, przede wszystkim tworzenia warunków współpracy organów administracji rządowej, samorządu terytorialnego i organizacji zrzeszających przedsiębiorców z dziedziny turystyki (w tym samorządu gospodarczego i zawodowego oraz stowarzyszeń działających w tej dziedzinie). W wyniku nowelizacji ww. ustawy dokonanej ustawą z dnia 16 lutego 2001 roku o zmianie ustawy o POT (Dz. U. Nr 22, poz. 249) zostały doprecyzowane jej zadania, a mianowicie, wprowadzono jako jedno z priorytetowych zadań, inspirowanie przez Polską Organizację Turystyczną tworzenia Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych. Art. 4, tejże ustawy mówi, że w celu wykonania zadania, o którym mowa w art. 3 (tzn. inspirowania tworzenia ROT i LOT), mogą być tworzone Regionalne i Lokalne Organizacje Turystyczne. Zarówno ROT-y jak i LOT-y, tworzone są w celu usprawnienia działania systemu promocji turystycznej, należy jednak podkreślić, że nie są one komórkami działającymi w strukturach Polskiej Organizacji Turystycznej. ROT-y i LOT-y, są organizacjami samodzielnymi, które w celu realizacji powierzonych im zadań, podejmują współpracę z POT, oraz innymi organizacjami działającymi w branży turystycznej. Członkiem Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych mogą być: osoby fizyczne i osoby prawne, w szczególności podmioty, o których mowa w art. 3 ust. Nadzór i kontrolę nad tymi ROT-ami i LOT-ami sprawuje minister właściwy do spraw turystyki (Minister Gospodarki). Zgodnie z brzmieniem ww. ustawy zarówno ROT-y jak i LOT-y prowadzić mogą działalność gospodarczą w rozmiarach służących realizacji ich celów i przedmiocie określonym w ich statutach.

Do tworzenia zarówno Regionalnych jak i Lokalnych Organizacji Turystycznych, stosuje się przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 1990 roku Nr 20, poz. 104 z późn. zm.). Zgodnie z ustawą, z dnia 16 lutego 2001 roku dopuszczalną formą prawną, stosowaną w odniesieniu do Regionalnych jak i Lokalnych Organizacji Turystycznych jest stowarzyszenie. Wybór takiej formuły, zapewnia m.in.: równoprawny udział wszystkich członków ROT, nie komercyjny charakter działalności ROT, możliwość ubiegania się o dotacje (bez wymogu udziału w przetargu). Jednym z ważniejszych argumentów przemawiających za taką formą prawną organizacji, jest także możliwość ubiegania się o środki pomocowe UE. Fundusze unijne, są z roku na rok coraz większe i pomimo, że UE nie dysponuje środkami finansowymi przeznaczonymi na cele stricte turystyczne, to dysponuje licznymi funduszami w ramach, których środki finansowe mogą być i są wykorzystywane w sposób pośredni lub bezpośredni w sektorze turystyki na szczeblu regionalnym. Należy zwrócić uwagę, iż wszystkie formy prawne ROT-ów i LOT-ów powstałych przed znowelizowaną ustawą o POT są dopuszczalne i ich forma prawna nie musi ulec zmianie.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA REGIONALNYCH ORGANIZACJI TURYSTYCZNYCH¹³³

Regionalne Organizacje Turystyczne, są to organizacje współpracy samorządów terytorialnych oraz lokalnej branży turystycznej. Tworzone są, w celu wzmocnienia promocji polskiego produktu turystycznego za granicą, w kraju i regionie.

¹³³ Informacje przedstawione w tym podrozdziale pochodzą ze Statutów Założycielskich zamieszczonych na stronach internetowych Regionalnych Organizacji Turystycznych: http://www.warmia-mazury-rot.pl/article/warminsko_mazurska_regionalna_organizacja_turystyczna/statut/index.php/id_item_tree/33db122f49d77b6543c52bb29f35f2c6
<http://prot.pomorskie.info/index.php?a=3>,
http://www.turystyka.sip.pl/html/prezentacja.php?id_os=3031&id_pod=26.

Członków wchodzących w skład ROT, można podzielić na trzy grupy: członków zwyczajnych, honorowych i wspierających. Członkami zwyczajnymi, mogą być: województwo, powiat, gmina, stowarzyszenia, w tym szczególnie Lokalne Organizacje Turystyczne, a także inne osoby prawne zainteresowane rozwojem turystyki (członkowie założyciele ROT stają się członkami zwyczajnymi w momencie zarejestrowania stowarzyszenia). Członkiem wspierającym może być, np.: osoba fizyczna, która jest zainteresowana działalnością ROT i zamierza wspierać stowarzyszenie finansowo. Członkiem honorowym ROT, mogą być natomiast: osoby fizyczne lub osoby prawne, które zasłużyły się w sposób szczególny w urzeczywistnienie celów ROT.

Członkami, bądź udziałowcami ROT (w zależności do formy organizacyjno - prawnej) są, więc:

- Marszałek Województwa;
- Stowarzyszenia gmin lub ich związki, powiaty, atrakcyjne turystycznie gminy, docelowo LOT-y;
- przedstawiciele lokalnej branży turystycznej zrzeszonej i reprezentującej swoje interesy w postaci stowarzyszenia;
- inne zainteresowane rozwojem turystyki województwa podmioty.

Aby organizacja mogła zostać uznana za Regionalną Organizację turystyczną, z prawnego punktu widzenia konieczne jest:

- przystąpienie do tejże organizacji Marszałka województwa;
- przystąpienie do tejże organizacji jednostek samorządu terytorialnego, gospodarczego i lokalnej branży turystycznej;
- podpisanie umowy o współpracy z POT.

Władzami ROT są:

- Walne Zebranie Członków;
- Zarząd;
- Komisja Rewizyjna.

A) WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW

Walne Zgromadzenie Członków, to najwyższa władza ROT. Pełni ono funkcję uchwałodawczą – kontrolną. Uchwałę, o zwołaniu zwyczajnego Walnego Zebrania, podejmuje Zarząd ROT. Posiedzenia Walnego Zebrania Członków prowadzi Prezes ROT, a w przypadku jego nieobecności - Wiceprzewodniczący (wiceprezes). Do kompetencji Walnego Zebrania, należy: uchwalanie planów działania ROT i planów finansowych oraz budżetu, podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia do innych organizacji i stowarzyszeń, udzielenie albo odmowa udzielenia absolutorium Zarządowi ROT, rozpatrywanie oraz zatwierdzanie sprawozdań z działalności Zarządu i Komisji Rewizyjnej, wybieranie i odwoływanie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej, podejmowanie uchwał w sprawie rozwiązywania ROT.

B) ZARZĄD I PREZES ROT

Zarząd ROT, tworzony jest zazwyczaj przez 5 osób (do 9 a nawet 15 osób), w tym Prezesa ROT, 2 wiceprezesów ROT, Skarbnika i Sekretarza, czasami także członków. Prezesa, wybiera Walne Zebranie Członków, pozostałych członków Zarządu wybierają spośród siebie członkowie ROT. Zarząd - jest organem wykonawczym, kieruje on działalnością ROT i odpowiada za swoją pracę przed Walnym Zebraniem. Kieruje całokształtem działalności ROT w okresie pomiędzy posiedzeniami Walnego Zebrania Członków, a posiedzenia zwoływane są przez Prezesa nie rzadziej, niż co 2 miesiące. Do podstawowych zadań Zarządu ROT należą, wszystkie sprawy niezastrzeżone na

rzecz innych podmiotów, w tym: współdziałanie interesów organami administracji rządowej i samorządowej, oraz innymi instytucjami w sprawach dotyczących działalności statutowej, przygotowywanie projektów uchwał i ich wykonanie, podejmowanie decyzji w sprawach majątkowych, tworzenie regionalnych jednostek organizacyjnych, organizowanie kursów i szkoleń, reprezentowanie interesów ROT na zewnątrz. Natomiast do kompetencji Prezesa należy: kierowanie działalnością ROT i wykonywanie uchwał i decyzji Zarządu.

C) KOMISJA REWIZYJNA

Komisja Rewizyjna, jest organem kontrolnym, zazwyczaj tworzą ją 3 osoby: przewodniczący (wybierany przez Walne Zebranie Członków) i dwóch członków powoływanych do kontrolowania całokształtu działalności ROT, ze szczególnym uwzględnieniem działalności statutowej i finansowej (członkowie komisji nie mogą pełnić innych funkcji w ROT). Organizację i tryb pracy Komisji Rewizyjnej określa regulamin ROT, zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków. Do najważniejszych zadań Komisji Rewizyjnej zaliczyć należy: kontrolowanie zgodności działalności ROT z przepisami prawa i statutem organizacji; gospodarki finansowej pod względem legalności, celowości i gospodarności oraz prawidłowości wydatków i płacenia składek; składanie sprawozdań; wydawanie zaleceń w celu usunięcia nieprawidłowości. Wnioski o udzieleni lub odmowę udzielenia Zarządowi absolutorium.

D) BIURO ROT

Zarząd wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura ROT, które pełni funkcję administracyjno – techniczną. Biurem ROT kieruje Dyrektor, który powoływany jest przez Zarząd. Organizacja pracy, zasady oraz cel funkcjonowania Biura określa regulamin uchwalony przez Zarząd. Dyrektora Biura zatrudnia i zwalnia Zarząd, realizuje uchwały Zarządu i działa w granicach pełnomocnictw udzielonych przez Zarząd.

ZADANIA FUNKCJE I CEL DZIAŁALNOŚCI REGIONALNYCH ORGANIZACJI TURYSTYCZNYCH¹³⁴

Do końca 2005 roku istniało 15 Regionalnych Organizacji Turystycznych, 16 Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna została utworzona i zarejestrowana w 2006 roku. Jako, że są one organizacjami pozarządowymi, pozbawione są niejako funkcji legislacyjnej, czyli ustawodawczej, pełnią, więc funkcję wykonawczą. Ich głównym, nadrzędnym zadaniem podobnie jak w przypadku POT jest promocja Polski – poszczególnych regionów Polski zarówno w kraju jak i poza jego granicami.

Regionalne Organizacje Turystyczne powstają w celu:

- zwiększenia znaczenia turystyki w gospodarce i rozwoju województwa;
- kreowania, wzmocnienia i upowszechniania wizerunku województwa w którym działa ROT - jako regionu atrakcyjnego turystycznie w kraju i poza jego granicami;
- popularyzowania i rozwijania turystyki w województwie;
- stworzenia spójnego systemu promocji turystycznej na szczeblu regionalnym oraz poza granicami kraju w celu promocji walorów turystycznych regionu;

¹³⁴ Dane zawarte w tym podrozdziale w dużej mierze pochodzą ze Statutów założycielskich Regionalnych Organizacji Turystycznych w tym między innymi: http://www.warmia-mazury-rot.pl/article/warminsko_mazurska_regionalna_organizacja_turystyczna/statut/index.php/id_item_tree/33db122f49d77b6543c52bb29f35f2c6
<http://prot.pomorskie.info/index.php?a=3>,
http://www.turystyka.sip.pl/html/prezentacja.php?id_os=3031&id_pod=26.

- integrowanie środowiska turystycznego województwa poprzez współpracę sektora publicznego – samorządów terytorialnych – publicznego sektora gospodarki turystycznej, stowarzyszeń, osób fizycznych i prawnych, instytucji działających w zakresie turystyki lub zainteresowanych jej rozwojem;
- stworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej - w celu zapewnienia kompleksowej informacji o województwie i w województwie (w oparciu o lokalne punkty it) oraz włączenie w krajowe rozwiązania systemu informacji turystycznej;
- wzrostu liczby turystów przyjeżdżających do województwa, czego konsekwencją jest wzrost wpływów finansowych;
- opracowania i rozwijania działań na rzecz promocji i rozwoju turystyki województwa w szczególności:
 - a) inicjowanie i kreowanie działań społecznych i gospodarczych na rzecz turystyki,
 - b) inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej i paraturystycznej,
 - c) integracja gmin i powiatów województwa w zakresie turystyki;
 - d) współpraca międzyregionalna w kraju i za granicą (np. Euroregionalna, przygraniczna);
 - e) stwarzania warunków dla powstania i promowania produktów turystycznych;
- ułatwienie potencjalnemu turyście identyfikacji produktu turystycznego, jakim jest Województwo w kampaniach reklamowo-promocyjnych przez standaryzację wydawnictw, materiałów reklamowych i wystroju stoisk województwa na imprezach targowych;
- tworzenie płaszczyzny współpracy podmiotów gospodarczych działających w zakresie turystyki z organami administracji publicznej, w tym z Polską Organizacją Turystyczną;
- inspirowanie i pomoc przy tworzeniu Lokalnych Organizacji Turystycznych w regionie;
- poprawy dostępu do informacji turystycznej i usług turystycznych;
- doskonalenia kadr turystycznych, prowadzenia badań rynkowych, analiz i monitorowania ruchu turystycznego;
- prowadzenie badań i analiz marketingowych w dziedzinie turystyki,
- propagowanie i podejmowanie działań na rzecz ekologii i ochrony środowiska;
- podnoszenie efektywności ekonomicznej podmiotów świadczących usługi dla turystów;
- zwiększanie inwestycji w zakresie turystyki poprzez prowadzenie działalności wspomagającej rozwój gospodarczy w tym rozwój przedsiębiorczości ;
- kumulowanie środków finansowych na rzecz rozwoju turystyki;
- podtrzymywanie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości, rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej,;
- propagowanie i podejmowanie działań na rzecz ekologii i ochrony środowiska;
- prowadzenie działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- rozwój nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- rozwój krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- prowadzenie działań w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji¹³⁵.

¹³⁵ http://www.warmia-mazury-rot.pl/article/warminsko_mazurska_regionalna_organizacja_turystyczna/statut/index.php/id_item_tree/33db122f49d77b6543c52bb29f35f2c6,
<http://prot.pomorskie.info/index.php?a=3>,
http://www.turystyka.sip.pl/html/prezentacja.php?id_os=3031&id_pod=26

Tab. 32. Wykaz Regionalnych Organizacji Turystycznych

Nazwa własna Regionalnej Organizacji Turystycznej	Data rejestracji	Siedziba i adres
Dolnośląska Organizacja Turystyczna	styczeń 2001	ul. Powstańców Śląskich 7, 53-322 Wrocław, tel.: (71) 344-11-09, e-mail: dot@dot.org.pl, www.dot.org.pl, Prezes: Andrzej Pawluszek
Kujawsko – Pomorska Organizacja Turystyczna	19.04.2005	ul. Plac Teatralny 2, 87-100 Toruń tel.: (0 56) 621 85 01, e-mail: sit@kujawsko-pomorskie.pl, Prezes: Jan Szopiński
Małopolska Organizacja Turystyczna	26.10.2001	31-033 Kraków, ul. Westerplatte 15 biuro@mot.krakow.pl, www.mot.krakow.pl Prezes: Jan Wieczorkowski
Opolska Organizacja Turystyczna	24.06.2003	45-053 Opole, ul. Żeromskiego 3 tel. +48 77 44 12 521, email: info@orot.pl, www.orot.pl, Prezes: Ewa Rurynkiewicz
Lubelska Regionalna Organizacja Turystyczna		ul. Spokojna 4 lok. 57, 20-074 Lublin, tel.: (081) 742 43 24, Prezes: Henryk Makarewicz
Lubuska Regionalna Organizacja Turystyczna	21.06.2004	ul. Podgórna 7, 65-057 Zielona Góra, tel.: (068) 456-52-68, Prezes: Andrzej Bocheński
Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna	30.01.2002	ul. Szopena 51/302, 35-959 Rzeszów, tel.: (17) 852 00 09, e-mail: prot@prot.sip.pl www.prot.sip.pl, Prezes: Jan Sołek
Podlaska Organizacja Turystyczna	22.10.2002	ul. Malmeda 6, 15-440 Białystok, tel.: (85) 732 68 31, e-mail: podlaskieit@podlaskieit.pl, www.podlaskieit.pl, Prezes: Jan Kamiński
Pomorska Organizacja Turystyczna	14.11.2003	Ul. Długi Targ 8-10, 80-958 Gdańsk, tel.58/32 04 139, e-mail: spasik@prot.gda.pl,
Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Świętokrzyskiego	12.03.2002	25-033 Kielce, ul. Ściegiennego 2, pokój nr 36, tel. 041 361 80 57, Prezes: Jacek Kowalczyk
Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego	07.07.2002	90-423 Łódź, ul. Piotrkowska 87 telefon: 42 638-59-57, e-mail: biuro@rotwl.pl, Prezes: Sylwester Pawłowski
Śląska Organizacja Turystyczna	listopad 2004	ul. Mickiewicza 29, 40-085 Katowice tel. (032) 207 207 1, e-mail: info@silesia-sot.pl, www.silesia-sot.pl, Prezes: Jan Grela
Warmińsko – Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna	29.01.2003	ul. Staromiejska 1, 10-017 Olsztyn, tel.: (89) 535 35 65, e-mail: wcit@warmia.mazury.pl, www.warmia-mazury-rot.pl, Prezes: Jarosław Klimczak
Wielkopolska Organizacja Turystyczna	05.11.2003	Stary Rynek 59/60, 61-772 Poznań tel.: (61) 858-86-12, e-mail: biuro@wot-wielkopolska.pl, www.wot-wielkopolska.pl, Prezes: Tomasz Wiktor
Zachodniopomorska Organizacja Turystyczna	07.05.2001	70-222 Szczecin, ul. Partyzantów 1, tel. (91) 433 41 26, e-mail: info@zrot.pl, Prezes: Janusz Stanek
Mazowiecka Organizacja Turystyczna	wrzesień 2006	Prezes: Janusz Kotowski

<http://www.rotwl.pl/?t=kontakt>, <http://www.mot.krakow.pl/index,a,b,c,22.html>,
<http://www.zrot.pl/index1.php?c=kontakt>, <http://www.rot.swietokrzyskie.pl/strona.php?id=15>,
http://www.silesia-sot.pl/strona.php?grupa=9&art=1125593417&dzi=1125575239&kat=0_05_01&katrodzic=0_05,
<http://www.orot.pl/>, http://www.wot-wielkopolska.pl/index_plik.php?plik=kontakt.htm,
<http://www.podlaskieit.pl/pl/prot.htm>, <http://www.prot.pomorskie.info/?a=9>, http://www.kujawsko-pomorskie.mw.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=345&Itemid=127.

Zgodnie z zapisami Statutów założycielskich Regionalnych Organizacji Turystycznych do głównych zadań tych organizacji należy:

- promocja regionu jako miejsca atrakcyjnego turystycznie:
 - a) prowadzenie działalności wydawniczej - wydawnictwa i materiały promocyjne;
 - b) udział w imprezach i targach turystycznych;
 - c) public relations;
 - d) współpraca z mediami,
 - e) prowadzenie wojewódzkiego centrum informacji turystycznej;
 - f) organizację wizyt studyjnych dla dziennikarzy i touroperatorów;
 - g) roposzczanie wiedzy na temat zagranicznych rynków turystycznych;
 - h) prezentacje, seminaria i wystawy;
 - i) kampanie reklamowe;
 - j) współpraca regionalnego organizacjami międzynarodowymi;
- stworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej dla zapewnienia kompleksowej informacji o województwie i włączenie go w system krajowy;
- kształtowanie wizerunku Województwa jako regionu atrakcyjnego turystycznie o bogatym dziedzictwie i ciekawej kulturze a także, regionu gdzie można aktywnie spędzić czas, uprawiać w rekreacyjnej formie różne sporty i rodzaje turystyki w atrakcyjnym środowisku naturalnym;
- stymulowanie tworzenia i rozwoju regionalnych produktów turystycznych (ze szczególnym uwzględnieniem różnych rodzajów turystyki w zależności od predyspozycji regionu np.: turystyki miejskiej i kulturowej, turystyki aktywnej i ekoturystyki, turystyki biznesowej, turystyki pielgrzymkowej itd) o wysokiej jakości, które będą w stanie sprostać konkurencji międzynarodowej;
- działanie na rzecz podnoszenia jakości produktu turystycznego, inicjowanie i opiniowanie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej;
- inicjowanie i opiniowanie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej;
- prowadzenie kursów i szkoleń branżowych osób zatrudnionych w turystyce i dążenie do podnoszenia poziomu obsługi turystów;
- badania i analizy marketingowe dla potrzeb gospodarki turystycznej;
- pomoc w tworzeniu lokalnych organizacji turystycznych.

Dla osiągnięcia powyższych celów ROT:

- współpracuje z organizacjami administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotami gospodarczymi i stowarzyszeniami działającymi w turystyce;
- współpracuje z osobami fizycznymi i wszelkimi podmiotami realizującymi cele i zadania w zakresie promocji i rozwoju turystyki w regionie;
- prowadzi akcje promocyjne regionu w zakresie turystyki;
- kształci i doskonali kadry turystyczne;
- prowadzi bank szeroko pojętej informacji turystycznej regionu;
- prowadzi regionalny system informacji turystycznej oparty na lokalnych punktach it, uzgadnia kalendarze imprez turystycznych;
- prowadzi działalność wydawniczą, organizuje podróże studyjne;
- prowadzi działalność gospodarczą w celu realizacji celów statutowych.

Najważniejsze korzyści z powołania ROT, to skoordynowanie działań podejmowanych przez wszystkie, zainteresowane rozwojem i promocją turystyki w województwie podmioty, a także lepsze wykorzystanie, rozproszonych środków promocyjnych. Przy niezmiennych nakładach finansowych (w wyniku połączenia środków) efekty tej promocji mogą być wielokrotnie.

REALIZACJA POWIERZONYCH ZADAŃ W LATACH 2001 - 2005

Regionalne Organizacje Turystyczne powstawać zaczęły w 2001 roku i właściwą realizację swoich zadań rozpoczęły od roku 200, ich działania skupiały się głównie na:

▪ Działania podejmowane w zakresie regionalnego systemu informacji turystycznej

1. współpracowały z POT i samorządami wojewódzkimi w zakresie tworzenia polskiego systemu informacji turystycznej na szczeblu regionalnym;
2. zapewniały administratora sieci regionalnej informacji turystycznej;
3. zapewniały funkcjonowanie w ramach systemu informacji turystycznej lokalnych punktów „it” w regionie;
4. dbały o aktualizację i weryfikowanie informacji w ramach systemu informacji turystycznej na szczeblu regionalnym - współpraca z lokalnymi punktami „it”;
5. zapewniały informację ogólną o regionie;
6. we współpracy z POT szkoliły informatorów i administratorów lokalnych „it”;
7. inicjowały tworzenie lokalnych punktów „it”;
8. nadzorowały tworzenie lokalnych punktów „it” w regionie wg przyjętych przez POT standardów;
9. dbały o jakość informacji w skali regionu;
10. składały do POT wnioski o przyznanie logo „it” - jako logo dla sieci „it” w Polsce;
11. składały wnioski do POT o zgodę na oznakowanie rekomendowanych tras turystycznych dla zmotoryzowanych.

▪ Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez targowych krajowych i zagranicznych

1. kreowały politykę targową regionu (wskazuje imprezy targowe w kraju i za granicą, na których w celu zapewnienia efektywnej promocji zalecana jest obecność: całego regionu, poszczególnych subregionów lub podmiotów reprezentujących produkt turystyczny - zgodnie z polityką promocyjną REGIONU – ROT);
2. określały zasady udziału poszczególnych podmiotów tj. przedstawicieli ROT-ów, LOT-ów i innych zainteresowanych podmiotów w ramach stoiska regionalnego;
3. organizowały stoisko dla całego regionu na krajowych i zagranicznych imprezach targowych;
4. współorganizowały stoisko narodowe z POT podczas udziału w targach zagranicznych;
5. koordynowały pracami związanymi z obecnością przedstawicieli regionu (branża turystyczna i samorząd), na targach turystycznych w kraju i za granicą - koordynacja organizacyjna, techniczna i finansowa;
6. organizowały imprezy towarzyszące targom w celu zwiększenia efektu promocji regionu na targach turystycznych w kraju i za granicą np. konferencja prasowa, warsztaty, konkursy, występy artystyczne itd.;
7. przygotowywały projekty modułowego stoiska regionalnego na targi krajowe lub imprezy, na których nie ma stoiska narodowego POT.

▪ Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez studyjnych

1. organizowały we współpracy LOT-ami i ROT-ami, oraz POT imprezy studyjne dla krajowych i zagranicznych touroperatorów oraz dziennikarzy krajowych, zagranicznych i akredytowanych w Polsce - współfinansuje imprezę studyjną,

- przygotowuje we współpracy z LOT-ami i ROT-ami programy imprez studyjnych, koordynuje organizację i przebieg imprezy studyjnej;
2. informowały POT o organizowanych przez siebie w regionie imprezach studyjnych (przez ROT i LOT-y);
 3. dążyły do zapewnienia najlepszych warunków finansowych (poprzez pozyskiwanie sponsorów i uzyskiwanie rabatów) przy organizacji imprezy studyjnej;
 4. tworzyły regionalną bazę danych regionalnych atrakcji turystycznych oraz przykładowych tematycznych tras do wykorzystania przy organizacji imprez studyjnych.

▪ **Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez promocyjnych**

1. ubiegały się o patronat POT w przypadku imprez promocyjnych o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim lub ponadregionalnym dla regionów (jako jedyne mają takie prawo);
2. przyznawały własne patronaty imprezom o charakterze regionalnym i lokalnym;
3. przyjmowały wnioski od podmiotów ubiegających się o patronat POT dla imprez promocyjnych lub o zaangażowanie POT w ich współorganizację.

▪ **Działania podejmowane w zakresie przygotowywania i dystrybucji wydawnictw promocyjnych**

1. określały politykę wydawniczą regionu (plany roczne i wieloletnie);
2. określały standaryzację dla wydawnictw promocyjnych w regionie z uwzględnieniem standaryzacji przyjętej przez POT;
3. występowały do POT o zgodę na wykorzystanie przyjętej przez POT szaty graficznej;
4. występowała do POT o możliwość korzystania z Krajowego Banku Wizerunków Polski;
5. występowały do POT o dofinansowanie folderów regionalnych;
6. opracowywały regionalne wydawnictwa promocyjne zgodnie z szatą graficzną POT;
7. były współwydawcami folderów promocyjnych z POT, ROT-ami i LOT-ami;
8. tworzyły logo turystyczne regionu;
9. tworzyły i prowadziły Regionalne Banki Wizerunków Polski;
10. wykorzystywały na potrzeby materiałów promocyjnych turystyczny znak promocyjny Polska (logo turystyczne), logo turystyczne regionu oraz zdjęcia z Regionalnego i Ogólnopolskiego Banku Wizerunków Polski;
11. korzystały z kanałów dystrybucji POT poza granicami kraju w celu lepszej promocji regionów poza granicami kraju;
12. zapewniały odpowiednią jakość wydawnictw promocyjnych w regionie - monitoring i kontroling;
13. przekazywały POT część materiałów promocyjnych w celu rozpowszechniania;
14. ubiegały się o bezpłatne lub płacone magazynowanie i dystrybucję materiałów promocyjnych.

▪ **Działania podejmowane w zakresie organizacji i uczestnictwa w szkoleniach**

1. organizowały szkolenia w regionie w zakresie promocji, tworzenia i rozwoju produktu turystycznego, informacji turystycznej oraz marketingu turystycznego w regionie;

2. współorganizowały z POT, ROT-ami i z LOT-ami szkolenia w regionie w zakresie wspólnej promocji;
3. uczestniczyły w szkoleniach organizowanych przez POT;
4. udzielały konsultacji i wsparcia szkoleniom organizowanym przez LOT w regionie;
5. uczestniczyły w organizowanych co roku przez POT warsztatach regionalnych (workshop z udziałem przedstawicieli: POT i jej Ośrodków zagranicznych oraz ROT-ów i LOT-ów).

Realizacja zadań ROT na przykładzie Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej¹³⁶

▪ Działania podejmowane w zakresie regionalnego systemu informacji turystycznej

1. Otwarcie oficjalnej strony ISIT-u z wprowadzonymi przez OROT informacjami o Województwie Opolskim www.poland-tourism.pl;
2. Uruchomienie wstępnej strony internetowej Opolskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej www.orot.pl;
3. Koordynacja wszelkich działań w ISIT-cie w województwie opolskim;
4. Zatrudniła na umowę zlecenie administratora lokalnego, jednego z pracowników OROT –u mianowała administratorem regionalnym.

▪ Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez targowych krajowych i zagranicznych

1. Zorganizowanie stoiska targowego Regionu Opolskiego na międzynarodowej imprezie turystyczno-targowej ITB Berlin 2004, skompletowanie materiałów informacyjnych z gmin należących do Związku Gmin Dolna Mała Panew, Brzegu, Nysy, Paczkowa, Dobrodzienia, Opola, Gór Opawskich i okolic, Góry św. Anny oraz produktów spożywczych z firm Odra Brzeg, Wacuś, Cukry Nyskie, Browar Namysłów;
2. Zorganizowanie stoiska targowego Regionu Opolskiego na międzynarodowej imprezie turystyczno-targowej Salon des Vacances, skompletowanie materiałów informacyjnych z gmin należących do Związku Gmin Dolna Mała Panew, Brzegu, Nysy, Paczkowa, Dobrodzienia, Opola, Gór Opawskich i okolic, Góry św. Anny oraz produktów spożywczych z firm Odra Brzeg, Wacuś, Cukry Nyskie, Browar Namysłów;
3. Prezentacja potencjału turystycznego regionów Województwa Opolskiego na Targach turystycznych „W stronę słońca”;
4. Zorganizowanie grupy przedstawicielskiej reprezentującej województwo Opolskie w Brukseli przy okazji organizacji imprez z tyt. przystąpienia Polski do Unii Europejskiej (Zespół „Pech”, Filharmonia opolska, Delegacja OROT-u). Przygotowanie i skompletowanie materiałów promocyjno – informacyjnych na temat Opolszczyzny, zaprezentowanych podczas „Dnia prezentacji Regionów Polski” przy Parlamencie Europejskim;
5. Organizacja stoiska prezentującego potencjał turystyczny Opolszczyzny na Międzynarodowych Targach Turystycznych TT Warsaw;
6. Kijów, Ukraina – organizacja stoiska prezentującego potencjał turystyczny Regionu Opolskiego na Międzynarodowych Targach Turystycznych „Ukraine”;

¹³⁶ http://cms.netkoncept.com/php/strona.php3?cms=cms_oroto&lad=a&id_dzi=5&id_men=24

7. Organizacja stoiska i prezentacja potencjału turystycznego Województwa Opolskiego na Międzynarodowych Targach Turystycznych Tour Salon w Poznaniu;
8. OROT był organizatorem stoiska promującego Opolszczyznę na Targach Turystycznych „Salon des Vacances”, gdzie prezentowano walory i potencjał turystyczny w ujęciu makroregionalnym poprzez współpracę województw wchodzących w skład Makroregionu Śląsk;
9. OROT był organizatorem stoiska promującego Opolszczyznę na Targach Turystycznych Holiday Word – Praga;
10. OROT był organizatorem stoiska promującego Opolszczyznę na Targach Turystycznych ITB Berlin 2005;
11. OROT był organizatorem stoiska promującego Opolszczyznę na Targach Turystycznych MITT Moskwa.

▪ **Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez studyjnych**

1. Wizyta Hiszpańskich dziennikarzy w celu nakręcenia krótkiego filmu o Opolszczyźnie. Wizyta studyjna na trasie Opole – Brzeg – Moszna – Opole.

▪ **Działania podejmowane w zakresie organizacji i uczestnictwa w szkoleniach, konferencja**

1. Madryt, Hiszpania – udział w szkoleniu dla przedstawicieli Samorządów Regionalnych i Regionalnych Organizacji Turystycznych (wymiana doświadczeń pomiędzy hiszpańskimi Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi, a Polskimi);
2. Organizacja szkolenia dla Samorządów Terytorialnych pt. „Turystyka jako czynnik zrównoważonego rozwoju regionalnego Polski Południowej”;
3. Uczestniczenie w Ogólnopolskich Warsztatach Turystycznych organizowanych przez POR (Augustów);
4. Współorganizacja I Opolskiego Forum Turystycznego (konferencji dla Samorządów Terytorialnych);
5. Organizacja II Forum Turystyki poświęconego tematyce „Turystyki uzdrowiskowej – wymiana oferty polsko - czeskiej”;
6. Uczestniczenie przedstawicieli Opolskiego ROT-u na szkoleniu dla ROT-ów i LOT-ów Pt. „Produkt Turystyczny, dofinansowanie projektów turystycznych ze źródeł UE”. Szkolenie odbyło się w Łodzi, organizatorem był POT i ROT-y.

4.1.4. Wnioski

Jak wynika z informacji zamieszczonych w raportach MG pt. Informacja o stanie realizacji strategii w roku 2001, 2002, 2003, 2004, 2005 zadań zapisanych w dokumencie rządowym „Strategia Rozwoju Turystyki w latach 2001-2005” zarówno wojewódzka administracja rządowa jak i administracja samorządowa i organizacje pozarządowe zajmujące się promocją turystyki w regionie wywiązały się z zadań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Turystyki w latach 2001-2006. Ponad to instytucje szczebla regionalnego systemu zarządzania turystyką podejmowały liczne działania mające na celu realizację zadań, które w wyniku procesu decentralizacji zostały im przekazane ustawowo przez administrację rządową szczebla centralnego. Realizowały także zadania zapisane we własnych Statusach Założycielskich, Regulaminach i Planach działań na dany rok.

Administracja rządowa – Wojewoda i Urzędy Wojewódzkie (w imieniu Wojewody) w zakresie rozwijania i działania na rzecz turystyki zajmowały się nadawaniem uprawnień pilotom i przewodnikom, kategoryzacją bazy hotelarskiej, wydawaniem zezwoleń na

działalność organizatora lub pośrednika turystyki, podejmowała działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa w regionie.

Administracja samorządowa, działająca na poziomie regionalnym, mając na uwadze duże znaczenie turystyki dla regionu, zajmowała się tworzeniem Strategii rozwoju województwa, w których starała się uwzględnić potrzeby turystyki lub tworzyła Wojewódzkie strategie rozwoju turystyki, dążąc tym samym do prawidłowego i zrównoważonego jej rozwoju, zajmowała się promocją regionów, starała się prowadzić działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, poprawy dostępności regionów a tym samym atrakcji turystycznych, starała się chronić środowisko naturalne i realizować działania na rzecz rozwoju proekologicznej infrastruktury, działała na rzecz tworzenia infrastruktury paraturystycznej i turystycznej, wykorzystując w celu realizacji tego zadania fundusze unijne.

Organizacja pozarządowa, jaką jest ROT podejmowała natomiast wszystkie możliwe działania w celu jak najlepszej promocji regionu oraz jego atrakcji turystycznych w kraju jak i poza jego granicami.

Wszystkie organizacje działające na szczeblu wojewódzkim zarządzania turystyką podlegały koordynacji i monitoringowi ze strony MG i zgodnie z raportem wywiązały się z obowiązków, jakie na nie nakłada ustawa z mocy, której powstały jak i wszelkie inne dokumenty założycielskie i planistyczne stworzone przez te organizacje. Wydatkowały także, zgodnie z przeznaczeniem fundusze, jakie otrzymywały na realizację powierzonych im obowiązków. Należy jednak podkreślić, iż w 2005 roku doszło do pewnych zmian w stosunku, co do zadań administracji rządowej i samorządowej szczebla regionalnego. Otóż zgodnie z nowelizacją ustawy o usługach turystycznych przekazano uprawnienia i zadania leżące dotychczas w kompetencjach wojewody - marszałkom województw. Tym samym, od stycznia 2006, to Marszałek, będzie wydawał zezwolenia na prowadzenie działalności turystycznej, oraz będzie oceniał standard i kategorię hoteli, będzie wykonywał zadania z zakresu ochrony przyrody i leśnictwa, wydawał uprawnienia przewodnikom turystycznym i polotom wycieczek. Jednak, w znowelizowanej ustawie o usługach turystycznych, dokonano kilkunastu dalszych modyfikacji, w wyniku, czego przywrócono wojewodzie kompetencje m.in., w zakresie budowy dróg krajowych, bezpieczeństwa ruchu drogowego, kontroli nad organizacjami pożytku publicznego i jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.

W wyniku tego dochodzi do konfliktów i nieporozumień pomiędzy urzędami wojewódzkimi a urzędami marszałkowskimi, które są wynikiem dualizmu realizowanych zadań. Problem ten dotyczy także samych mieszkańców i to nie tylko Polaków, przede wszystkim gości zagranicznych, którzy nie są w stanie odróżnić obu instytucji. Wspomniany dualizm, przekłada się również na sytuację samych urzędów marszałkowskich, które już na starcie nie zostały należycie wyposażone w kompetencje i majątek, niezbędny do realizacji nałożonych na nie zadań. Sporo z tego, co powinno trafić do wspólnej kasy samorządu, pozostało w rękach administracji państwowej. Efektem tej sytuacji, jest np. dublowanie zadań wydziałów i departamentów obu administracji, co jest nie tylko marnotrawstwem publicznych pieniędzy, ale także utrudnia życie mieszkańcom. W dalszej kolejności rzutuje to na ocenę administracji samorządowej, jak również na skuteczność jej działania.

Jest to, szczególnie widoczne w rozliczaniu inwestycji ze środków unijnych, samorządy wojewódzkie uzyskały prawo oceniania wniosków i decydowania o rozdysponowaniu unijnych funduszy – jednak to nadal wojewodowie odpowiadają za przelewanie gotówki. W przypadku realizacji działań turystycznych konieczne jest posiadanie środków finansowych tymczasem upływa dużo czasu, zanim odrębny urząd

(wojewódzki), wypłaci środki na realizację przedsięwzięcia – taka sytuacja, wiąże się z długim oczekiwaniem na środki a tym samym na realizację, która może być odwlekana w nieskończoność, jest to szczególnie niekorzystne, jeśli w grę wchodzi realizacja projektu, który ogromne znaczenie dla rozwoju turystyki albo znacznie podnosi atrakcyjność regionu.

Dlatego też, aby realizacja powierzonych tym instytucjom działań była prostsza i przynosiła same pozytywne efekty, konieczne jest wprowadzenie pewnych poprawek, w innym wypadku może, bowiem dochodzić do licznych nieporozumień pomiędzy administracją samorządową i rządową szczebla regionalnego

Rozdział 5

POLSKI SYSTEM ZARZĄDZANIA TURYSTYKĄ – SZCZEBEL LOKALNY

5.1. Lokalny szczebel zarządzania turystyką

5.1.1. Administracja samorządowa w gminie i powiecie¹³⁷

Zgodnie, z art. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa tworzy się powiat jako jedną z jednostek podziału terytorialnego państwa.¹³⁸ Powiat, zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym - rozumiany jest, jako lokalna wspólnota samorządowa, znajdująca się na podległym mu terytorium, która posiada osobowość prawną. Nadzór nad działalnością powiatu, sprawuje Prezes Rady Ministrów oraz Wojewoda, w zakresie spraw finansowych Regionalna Izba Obrachunkowa. Łączenie, dzielenie i znoszenie powiatów odbywa się w drodze rozporządzenia wydawanego przez Radę Ministrów. Prawa powiatu przysługują miastom powyżej 100 000 mieszkańców, a także miastom, które przestały być siedzibami województw. Powiat obejmuje całe obszary graniczących ze sobą gmin (powiat ziemski) albo obszar miasta (miasto na prawach powiatu). Obecnie w Polsce istnieje 379 powiatów, w tym 314 ziemskich i 65 miast na prawach powiatu. Samorząd Powiatowy, wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, niezastrzeżone na rzecz innych jednostek administracyjnych. Trzeba tu zaznaczyć, że samorząd powiatowy, nie stanowi organu nadrzędnego ani kontrolnego nad działalnością samorządu gminnego, nie może też wkraczać w sferę samodzielności samorządu gminnego. Samorząd gminny i powiatowy to dwie niezależne od siebie jednostki.

Jak traktuje ww. ustawa organami wykonawczymi powiatu są:

- Rada Powiatu;
- Zarząd Powiatu.

A) RADA POWIATU

Zgodnie, z art. 8 ustawy powiatowej, Rada Powiatu jest organem stanowiącym i kontrolnym powiatu, jej kadencja trwa 4 lata. Tworzą ją radni, którzy wybierani są w wyborach bezpośrednich. Rada, wybiera ze swojego grona przewodniczącego i jednego lub dwóch wiceprzewodniczących. Zadaniem przewodniczącego jest wyłącznie

¹³⁷ Dane zawarte w tym podrozdziale w znacznej części pochodzą z Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym: <http://isip.sejm.gov.pl/servlet/Search?todo=open&id=WDU19980910578>.

¹³⁸ http://www.infoport.pl/ustawy/u_podzial.htm

organizowanie pracy rady oraz prowadzenie obrad rady (rada obraduje na sesjach zwoływanych nie rzadziej niż raz na kwartał). Rada powiatu, rozpatruje na sesjach i rozstrzyga w drodze uchwał wszystkie sprawy należące do jej kompetencji określone w ustawie o samorządzie powiatowym, oraz w innych ustawach, a także w przepisach wydanych na podstawie ustaw.

W kompetencjach rady powiatu leży: kontrolowanie działalności zarządu oraz powiatowych jednostek organizacyjnych, - w tym celu powoływana jest Komisja Rewizyjna – jej głównym zadaniem jest opiniowanie wykonania budżetu powiatu i występowanie do rady powiatu z wnioskiem o udzielenie lub nieudzielenie absolutorium zarządowi powiatu, wykonuje ona także inne zadania rewizyjne, które zostaną jej zlecone przez radę powiatu. Zgodnie z art. 17 ww. ustawy, Rada powiatu może powoływać ze swojego grona stałe i doraźne komisje, których skład i zakres działania zależy od decyzji Rady. Organizację wewnętrzną, oraz tryb pracy rady powiatu i komisji powoływanych przez radę określa zgodnie z art. 19 Statut Powiatu. Zakres zadań i kompetencji rady reguluje art. 12 ustawy o samorządzie powiatowym.

ZARZĄD POWIATU

Zarząd, jest organem wykonawczym powiatu, w jego skład wchodzi od 3 do 5 osób w tym: Starosta (przewodniczący zarządu) i Wicestarosta (wiceprzewodniczący) oraz członkowie zarządu, wybrani przez Radę Powiatu ze swego grona bądź spoza składu rady. Istotne jest, iż funkcja członkostwa w zarządzie nie może być łączona z zatrudnieniem w administracji rządowej, z mandatem posła albo senatora. Zarząd wykonuje uchwały rady powiatu, oraz zadania powiatu określone przepisami prawa. Do zadań zarządu należy w szczególności: przygotowywanie projektów uchwał rady, wykonywanie uchwał rady, gospodarowanie mieniem powiatu, wykonywanie budżetu powiatu, zatrudnienie i zwalnianie kierowników jednostek organizacyjnych powiatu (organizacyjnych zastrzeżeniem, że szczególne warunki lub zasady powoływania i odwoływania oraz zatrudniania i zwalniania powiatowych służb, inspekcji i straży oraz jednostek organizacyjnych powiatu określa odrębna ustawa). Zarząd, wykonuje zadania powiatu przy pomocy Starostwa Powiatowego oraz jednostek organizacyjnych powiatu, w tym Powiatowego Urzędu Pracy, kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży, które tworzą tak zwaną powiatową administrację zespoloną. W realizacji zadań, zarząd podlega jedynie radzie powiatu, która stanowi o kierunkach jego działania.

C) STAROSTWO POWIATOWE

Starostwo Powiatowe, jest to aparat pomocniczy samorządu powiatowego, przy jego pomocy zarząd powiatu jak i jego przewodniczący – Starosta – wykonują swoje zadania i kompetencje. Pracownicy zatrudnieni w starostwie powiatowym działają w imieniu i z upoważnienia zarządu. Kierownikiem i organizatorem prac starostwa powiatowego jest Starosta. Zasady funkcjonowania oraz strukturę organizacyjną – nazwy własne, liczbę i kompetencje komórek organizacyjnych (departamentów, wydziałów, biur) działających w strukturach starostwa określa regulamin starostwa powiatowego, który uchwalany jest przez radę powiatu. Starostwo powiatowe, podobnie jak urząd gminy, jest jednostką budżetową, prowadzi ono, zatem swoją gospodarkę budżetową na podstawie planu finansowego.

D) STAROSTA

Starosta, pełni najważniejszą funkcję w samorządzie powiatowym i jest wybierany na to stanowisko przez radę powiatu. Pełni on rolę organu administracyjnego pierwszej instancji (w rozumieniu kodeksu administracyjnego), który podejmuje decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu lokalnej administracji publicznej - realizowanych

zarówno w formie zadań własnych, jak i zadań z zakresu administracji rządowej. Organizuje on pracę zarządu powiatu, jako - jego przewodniczący i starostwa powiatowego, jako - jego kierownik (w rozumieniu prawa pracy), pełni rolę zwierzchnika nad pracownikami starostwa i kierownikami gminnych jednostek organizacyjnych. Starosta, jest także zwierzchnikiem powiatowych służb, inspekcji i straży, - wynika to ze sprawowanej przez niego władzy administracyjnej, w jego kompetencji, leży także załatwianie bieżących spraw powiatu oraz reprezentowanie powiatu na zewnątrz. Starosta, jako zwierzchnik powiatowych służb, inspekcji i straży, powołuje i odwołuje kierowników tych jednostek, po uzgodnieniu z wojewodą zatwierdza programy ich działania, uzgadnia wspólne działania tych jednostek na obszarze powiatu, w sytuacjach szczególnych kieruje wspólnymi działaniami, zleca w uzasadnionych przypadkach przeprowadzenie kontroli. Staroście, przysługuje kompetencja podejmowania działań o charakterze doraźnym, w sprawach niecierpiących zwłoki, związanych z zagrożeniem interesu publicznego, zagrażających bezpośrednio zdrowiu i życiu oraz w sprawach mogących spowodować znaczne straty materialne, z wyłączeniem możliwości wydawania przepisów porządkowych. Dodatkowe uprawnienia, zawarte są w ustawach dotyczących poszczególnych służb, jak np. w ustawie o Policji czy o Państwowej Straży Pożarnej.

ZADANIE, FUNKCJE I CEL DZIAŁALNOŚCI POWIATOWEJ ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ W ZAKRESIE TURYSTYKI

Samorząd powiatowy, zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 roku (Dz. U. Nr 91, poz. 578 z późniejszymi zmianami), realizuje głównie zadania, które bezpośrednio związane są z zaspokajaniem potrzeb ludności. Samorząd ten, może prowadzić działania ze strefy użyteczności publicznej (działalność gospodarcza zarobkowa jest prawnie zabroniona) o charakterze ponadgminnym, – czyli takie, które wykraczają poza kompetencje gmin. Wśród wielu kompetencji, jakie przysługują samorządowi powiatowemu, są takie, które łączą się z turystyką w sposób bezpośredni, ale i takie, których związek z turystyką jest raczej pośredni, -jak się jednak okazuje, jedne i drugie w zasadniczym stopniu warunkują jej rozwój. Zaliczyć do nich należy zadania z zakresu (art. 4, pkt. 1):

- transportu zbiorowego i dróg publicznych;
- kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- **kultury fizycznej i turystyki;**
- gospodarki nieruchomościami;
- gospodarki wodnej;
- ochrony środowiska i przyrody;
- rybactwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
- ochrony przeciwpowodziowej, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska;
- ochrony praw konsumenta;
- promocji powiatu;
- współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.¹³⁹

Jak pisze P. Gryszel „ustawa o samorządzie powiatowym, wśród zadań dotyczących **infrastruktury społecznej** wymienia wprost zadania z zakresu turystyki. W tym względzie, jako zadania szczegółowe samorządu powiatowego, w zakresie turystyki należy wymienić:

¹³⁹ <http://isip.sejm.gov.pl/servlet/Search?todo=open&id=WDU19980910578>

- prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie powiatu;
- prowadzenie szkolnych schronisk młodzieżowych;
- ewidencję i nadzór nad działalnością oraz dofinansowanie stowarzyszeń kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych mających siedzibę na terenie województwa;
- wspieranie finansowe organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych wysokiej rangi, odbywających się na terenie powiatu;
- współdziałanie w zakresie planowania rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne;
- koordynację działań i wspieranie ratownictwa górskiego i wodnego;
- wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na obszarze powiatu;
- promocję i współdziałanie w zakresie rozwoju turystyki kwalifikowanej i innych form aktywnej turystyki w powiecie;
- współpraca w zakresie promocji rozwoju turystyki w powiecie ze szczególnym uwzględnieniem współpracy z Regionalnymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi.¹⁴⁰

Dla rozwoju turystyki, na poziomie powiatowym duże znaczenie mają zadania samorządu powiatowego z zakresu infrastruktury społecznej, a także infrastruktury technicznej obejmującej między innymi: transport, drogi publiczne, gospodarkę nieruchomościami, zagospodarowanie przestrzenne, nadzór budowlany oraz gospodarkę wodną. Ważnym, zadaniem władz powiatu, jest także jego wiodąca rola, jaką powinien odgrywać w pracach związanych z tworzeniem Lokalnych Organizacji Turystycznych, jako instytucji ułatwiających skuteczną realizację celów lokalnej polityki turystycznej.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ W GMINIE¹⁴¹

Gmina, to najmniejsza (podstawowa) jednostka podziału terytorialnego państwa polskiego. Zgodnie, z ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym, (Dz. U. Nr 16, poz. 95 z późniejszymi zmianami) gmina posiada osobowość prawną – oznacza to, że jako podstawowy szczebel władzy samorządowej wykonuje zadania publiczne o znaczeniu lokalnym w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, o ile zadania te nie zostały zastrzeżone na rzecz innych podmiotów. Samodzielność zadaniową gminy ustawowo ograniczona instytucją obowiązkowych zadań własnych. Są to, zadania od realizacji, których gmina nie może się uchylić (chyba, że ustawa stanowi inaczej). Wprowadzenie zadań obcych „zleconych”, pozwala ustawodawcy na zabezpieczenie ich realizacji, a tym samym zapewnienie mieszkańcom gminy określonego poziomu życia. Gmina, wykonuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, są to zadania, które pochodzą od podmiotu administracji publicznej, jakim jest państwo. Zlecanie zadań, administracja rządowa uznaje za konieczne, bowiem uważa, że zaspakajanie potrzeb publicznych mieszkańców gminy, nie może zależeć tylko i wyłącznie od swobodnej decyzji organów gminy i jej przedstawicieli. W

¹⁴⁰ Tamże,s.

¹⁴¹ Dane zawarte w tym podrozdziale w znacznej części pochodzą z Ustawy o samorządzie gminnym: http://www.um.opoczno.pl/files/6811_USTAWA_z_dnia_8_marca_1990_r.pdf#search=%22ustaw%C4%85%20z%20dnia%208%20marca%201990%20roku%20o%20samorz%C4%85dzie%20gminnym%20%22

związku z wykonywaniem zadań zleconych, gmina otrzymuje środki finansowe od administracji rządowej na ich realizację (w tym również realizację zadań związanych bezpośrednio lub pośrednio z turystyką). Warto dodać, iż gmina może ponadto wykonywać zadania zlecone dobrowolnie, na podstawie porozumienia z właściwym organem administracji rządowej. Zadania własne gminy, można podzielić na cztery główne kategorie, a mianowicie zadania z zakresu:

- infrastruktury technicznej gminy;
- infrastruktury społecznej;
- porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- ładu przestrzennego i ekologicznego.

Zgodnie z art. 11a ustawy o samorządzie gminnym, ww. zadania realizowane są przez ustawowo określone organa gminy, do których należy zaliczyć:

- radę gminy lub radę miejską jeżeli siedziba rady gminy znajduje się w mieście położonym na terytorium tej gminy;
- zarząd gminy;

a także przez jednostki organizacyjne którym organy te przekazały owe zadania do realizacji.

A) RADA GMINY

Rada Gminy, jest organem stanowiącym i kontrolnym gminy, jej kadencja trwa 4 lata. Zakres działania rady gminy obejmuje najważniejsze sprawy wspólnoty samorządowej oraz funkcjonowania jej władz. Zgodnie z art. 17 w skład rady gminy wchodzi radni, ustawa dokładnie określa ich dopuszczalną liczbę. Radni wybierają ze swego składu przewodniczącego, oraz od 1 do 3 wiceprzewodniczących, do kompetencji przewodniczącego należą sprawy organizacji pracy urzędu i organizowanie obrad – ustawa o samorządzie gminnym nie zalicza przewodniczącego do organów gminy. Funkcji przewodniczącego i zastępcy przewodniczącego podobnie jak w przypadku przewodniczącego i wiceprzewodniczącego powiatu nie można łączyć ze stanowiskiem wójta lub burmistrza (prezydenta). Rada gminy, rozpatruje na sesjach i rozstrzyga w drodze uchwał wszystkie sprawy należące do jej kompetencji określone w ustawie o samorządzie gminnym oraz w innych ustawach, a także w przepisach wydanych na podstawie ustaw. Ze względu, na szeroki zakres zadań rady, istnieje potrzeba przekazywania części jej zadań innym organom do rozstrzygania. Istotną rolę, w tym zakresie odgrywają komisje - organy wewnętrzne rady. Ich istnienie, przedmiot działania, oraz skład osobowy zależą w zasadzie od uznania rady, która może powołać komisje stałe, z których jedna o charakterze obligatoryjnym jest nazwana w ustawie jako Komisja Rewizyjna. Z udziałem tej komisji, rada realizuje swoje główne zadanie, jakim jest kontrola działalności zarządu gminy oraz gminnych jednostek organizacyjnych i jednostek pomocniczych.

B) ZARZĄD GMINY

Zarząd gminy, jest organem wykonawczym wybieranym przez radę. W jego skład wchodzi: przewodniczący – Wójt albo Burmistrz (prezydent miast) oraz zastępca lub zastępcy w liczbie od 1 -3 osób. Wójta, albo burmistrza rada gminy, wybiera bezwzględną większością głosów, w głosowaniu tajnym. Zastępcę, lub zastępców wójta albo burmistrza (prezydenta) oraz pozostałych członków zarządu rada gminy wybiera na wniosek wójta lub burmistrza (prezydenta) zwykłą większością głosów. Członkostwa zarządu nie można łączyć z zatrudnieniem w administracji rządowej. Do zadań zarządu gminy, należy w szczególności: przygotowywanie projektów uchwał rady, wykonywanie uchwał rady, gospodarowanie mieniem powiatu, wykonywanie budżetu powiatu, zatrudnianie i zwalnianie kierowników jednostek organizacyjnych

gminy. W stosunkach cywilnoprawnych, przede wszystkim majątkowych (zawarcie umowy), organem reprezentującym gminę, jest zarząd gminy, którego kolegialne decyzje (uchwały) stanowią podstawę składania oświadczeń woli na zewnątrz, przez co najmniej dwóch członków zarządu lub jednego we współdziałaniu z pełnomocnikiem ustanowionym przez zarząd. Dokonana przez nich czynność prawna, jest wiążąca dla gminy nawet, jeśli osoby te działały samowolnie - bez uprzedniej uchwały zarządu. Do składania oświadczenia woli zarząd, może także upoważnić Wójta, a także ustanowić samodzielnego pełnomocnika (np. kierownika jednostki organizacyjnej) do dokonania konkretnej czynności lub pewnego ich rodzaju. W przypadku, gdy czynność prawna (zawarcie umowy) pociągać może za sobą zobowiązania pieniężne wówczas wymagana jest kontrasygnata skarbnika.

C) URZĄD GMINY

Urząd Gminy, jest aparatem pomocniczym zarządu gminy, przy udziale, którego wykonuje on, jak i jego przewodniczący, swoje zadania i kompetencje. Zatrudnieni w nim pracownicy działają w imieniu, i z upoważnienia zarządu, a kierownikiem urzędu gminy jest wójt (burmistrz, prezydent). Organizacja i zasady funkcjonowania urzędu gminy określa regulamin uchwalonym przez radę gminy. Urząd gminy, jest wiodącą jednostką budżetową gminy, występuje on również w roli organu finansowego budżetu gminy i organu podatkowego. Jako jednostka budżetowa, urząd gminy prowadzi gospodarkę budżetową na podstawie planu finansowego.

D) WÓJT/ BURMISTRZ/ PRAZYDENT MIASTA

Wójt, jest organem wykonawczym gminy. Kadencja wójta rozpoczyna się w dniu rozpoczęcia kadencji rady gminy, lub wyboru go przez radę gminy, i upływa z dniem upływu kadencji rady gminy. Wójt, wykonuje uchwały rady gminy oraz zadania gminy, określone przepisami prawa. Do zadań wójta należy, w szczególności: przygotowywanie projektów uchwał rady oraz określanie sposobu ich wykonywania, gospodarowanie mieniem komunalnym, wykonywanie budżetu, zatrudnianie i zwalnianie swoich zastępców, kierowników gminnych jednostek organizacyjnych oraz wykonywanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej.

Wójt, realizując zadania własne gminy, podlega wyłącznie radzie gminy, która decyduje o kierunkach jego działania. W zakresie wykonywania zadań zleconych administracji rządowej, wójt podlega także wojewodzie. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta), jest kierownikiem urzędu gminy; reprezentuje gminę jednoosobowo na zewnątrz, kieruje bieżącymi sprawami gminy. Wykonuje on swe zadania, przy pomocy urzędu gminy, którego jest kierownikiem i któremu nadaje, w drodze zarządzenia regulamin organizacyjny, określający organizację i zasady funkcjonowania urzędu.

Zadania gminy wykonywane są w różnych formach, również w formie decyzji administracyjnych, nazwanych w ustawie decyzjami w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej. Kompetencje do ich wydawania, zarówno w zakresie spraw własnych, jak i zleconych, ustawa o samorządzie gminnym przyznaje wójtowi lub burmistrzowi. Wójt lub burmistrz mogą upoważnić swoich zastępców lub innych pracowników urzędu gminy do wydawania decyzji. W stosunkach publicznoprawnych, np. w kontaktach z władzą ustawodawczą - parlamentem, władzą wykonawczą - rządem i administracją rządową czy władzą sądowniczą, gminę reprezentuje wójt (burmistrz, prezydent).

ZADANIE, FUNKCJE I CEL DZIAŁALNOŚCI GMINNEJ ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ W ZAKRESIE TURYSTYKI

Zgodnie, z ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95 z późniejszymi zmianami), do zadań gminy należy przede wszystkim: zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy (zadania te nazywane są zadaniami własnymi), gmina jako wspólnota terytorialna skupia swoje działania na zaspakajaniu własnych potrzeb, jako wspólnoty. Podkreślić należy, że w ww. ustawie przez długi okres czasu nie było zapisu, który mówiłby, że do zadań własnych gminy należą sprawy z zakresu turystyki i jej rozwoju. Sytuacja ta, uległa zmianie stosunkowo niedawno, bo w 2001 roku, dzięki ustawie z dnia 11 kwietnia 2001 roku o zmianie ustaw o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym, o samorządzie województwa, o administracji rządowej w województwie. Ustawa ta, włączyła sprawy turystyki w poczet zadań własnych gminy. Należy jednak zaznaczyć, iż w zasadzie wszystkie pozostałe zadania własne gminy, które wymienia ustawa o samorządzie gminnym z 1990 roku mają, także istotne znaczenie w procesie tworzenia sprzyjających warunków dla rozwoju turystyki na obszarze gminy.

Wśród zadań gminy, które mają wpływ na rozwój turystyki, należy wymienić sprawy z zakresu:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- edukacji publicznej;
- gminnych dróg, ulic mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów, zaopatrzenie w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;
- lokalnego transportu zbiorowego;
- kultury;
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- zieleni gminnej i zadrzewień;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej;
- promocji gminy;
- współpracy z organizacjami pozarządowymi;
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.¹⁴²

Jak już wspomniano, 11 kwietnia 2001 roku sprawy turystyki, zostały włączone w poczet zadań własnych samorządów gminnych, w wyniku, czego do zadań gminy z zakresu turystyki zaliczyć należy następujące zadania:

- utrzymanie, modernizację i rozbudowę obiektów i urządzeń sportowych i turystycznych na terenie gminy;
- tworzenie korzystnych warunków podejmowania działalności gospodarczej w sferze turystyki na terenie gminy;
- prowadzenie instytucji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku działających na terenie gminy;
- dofinansowanie stowarzyszeń kultury fizycznej, związków sportowych i stowarzyszeń turystycznych mających siedzibę na terenie gminy;
- wspieranie finansowe organizacji imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych odbywających się na terenie gminy;

¹⁴² http://kultura.infoport.pl/ustawy/u_11k2001.pdf, <http://bap-psp.lex.pl/serwis/du/2001/1591.htm>.

- planowanie rozwoju przestrzennego i zagospodarowania terenu między innymi w obiekty sportowe, rekreacyjne i turystyczne;
- wspieranie organizacyjne i finansowe stowarzyszeń i organizacji turystycznych działających na terenie gminy;
- promocję walorów turystycznych gminy;
- współpracę z Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi;
- prowadzenie Punktów Informacji Turystycznej;
- działania na rzecz rozwoju agroturystyki;
- działania na rzecz wychowania dla turystyki;
- zapewnienie bezpieczeństwa osobom przebywającym w górach, kąpiącym się i uprawiającym sporty wodne.

Pomijając wynikający z ustawy o samorządzie gminnym, ogólny obowiązek rozwijania turystyki, trzeba zaznaczyć, iż na samorządzie gminnym spoczywają także inne obowiązki wynikające z ustaw, które w sposób bezpośredni, lub pośredni łączą się z turystyką. Takie, dodatkowe obowiązki gminy z zakresu turystyki, określa przede wszystkim ustawa o usługach turystycznych oraz ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Zgodnie, z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 roku o usługach turystycznych, do zadań wójtów, burmistrzów i prezydentów (jako do zadań własnych gminy), należy (Rozdz. 5, art. 38 i art. 40):

- zaszeregowanie i prowadzenie ewidencji pól biwakowych znajdujących się na terenie gminy ;
- prowadzenie ewidencji innych obiektów w których świadczone są usługi hotelarskie;
- kontrola wszystkich obiektów noclegowych znajdujących się na terenie gminy w zakresie wymagań dotyczących wielkości i wyposażenia obiektu, zakresu świadczonych usług oraz wymagań sanitarnych i przeciwpożarowych.

Natomiast, zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późniejszymi zmianami), do zadań samorządu gminy, jako do zadań własnych należy:

- kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (plan ten powinien uwzględniać: wymagania ładu przestrzennego, w tym urbanistyki i architektury, wymagania ochrony środowiska, w tym gospodarowania wodami i ochrona gruntów rolnych i leśnych, wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, wymagania ochrony zdrowia oraz bezpieczeństwa ludzi i mienia, a także potrzeby osób niepełnosprawnych, walory ekonomiczne przestrzeni jak również ogólne udogodnienia komunikacyjne, uzbrojenie terenu w infrastrukturę ogólną, **zagospodarowanie turystyczne gmin** np. sieć szlaków rowerowych, pieszych, punktów widokowych, terenów przeznaczonych do uprawiania sportów wodnych, **określenie obszarów przeznaczonych do rozwoju turystyki i rekreacji w tym inwestycji turystycznych**).¹⁴³

Dzięki samodzielności w podejmowaniu decyzji, gmina tworzy i realizuje własne plany zagospodarowania przestrzennego, dzięki temu ma możliwości pobudzania aktywności inwestycyjnej podmiotów gospodarczych, stymulowania wielkości i struktury ruchu turystycznego, rozwijania zrównoważonej turystyki.

¹⁴³ Tamże, s.168.

Wspomnieć należy w tym miejscu także, iż samorząd gminy prowadzić może działania aktywizujące, których głównym zadaniem jest, stymulowanie rozwoju turystyki, do zadań tego rodzaju, które są realizowane przez gminę w celu pobudzania rozwoju turystyki zaliczyć należy:

- opracowanie i realizację strategii rozwoju turystyki w gminie;
- system zachęt i preferencji dla podmiotów gospodarczych zamierzających inwestować w sektorze turystycznym (np. preferencje podatkowe, uproszczenie procedury administracyjne, oferowanie pod inwestycje terenów atrakcyjnych turystycznie);
- realizację inwestycji infrastrukturalnych (np. drogi, sieć wodociągowo-kanalizacyjna, oczyszczalnie ścieków);
- podejmowanie działań ukierunkowanych na wydłużenie sezonu turystycznego (np. organizacja imprez poza sezonem, inwestycje związane z budową całorocznych atrakcji turystycznych);
- przygotowanie miejsc i obiektów do uprawiania sportu;
- znakowanie dróg, tras i obiektów turystycznych;
- współpraca z innymi podmiotami;
- pozyskiwanie funduszy z UE i innych podmiotów na inwestycje w obszarze turystyki;
- pomoc finansowa dla inwestorów turystycznych;
- powołanie Funduszu Poręczeń Kredytowych;
- prowadzenie badań rynku turystycznego.¹⁴⁴

Na proces stymulacji rozwoju turystyki duży wpływ, ma także możliwość stosowania przez gminę odpowiedniej wysokości opłaty miejscowej. Opłata ta, pobierana jest od osób fizycznych, przebywających dłużej niż dobę, w celach: wypoczynkowych, zdrowotnych, szkoleniowych lub turystycznych w miejscowościach posiadających korzystne właściwości klimatyczne, walory krajobrazowe oraz warunki umożliwiające pobyt osób w tych celach. Wojewoda, właściwy ze względu na położenie, określa te miejscowości i na wniosek rady gminy, po uprzednim ustaleniu z ministrem ds. środowiska tworzy ich listę. Ustalaniem wysokości i częstotliwości pobieranej opłaty miejscowej zajmuje się rada gminy (rada określa wszystkie sprawy z zakresu opłaty miejscowej w drodze uchwały). Najczęstszymi podmiotami, które zajmują się pobieraniem tejże opłaty na terenie gminy są hotele i obiekty noclegowe – opłaty te, najczęściej uwzględnia już cena miejsca noclegowego. Należy jednak podkreślić, iż możliwość pobierania opłaty miejscowej ma działanie aktywizujące rozwój turystyki tylko, jeśli stawki opłaty miejscowej, nie są za wysokie, – bowiem stosowanie bardzo wysokich opłat, np. w miejscowościach uzdrowiskowych, jest negatywnie postrzegane przez turystów.

W zasadzie, we wszystkich miastach i gminach, w strukturach organizacyjnych urzędów, zostały stworzone organy, w których gestii leżą sprawy turystyki. Należy jednak podkreślić, iż wyodrębnienie specjalnych komórek organizacyjnych, zajmujących się wyłącznie sprawami turystyki, ma miejsce, tylko w urzędach miejskich i gminnych dużych miast i gmin, które mają dobre warunki do rozwoju turystyki.

Liczne samorządy gminne, nie mają wyodrębnionych (oddzielnych) komórek w formie wydziałów, referatów, czy oddziałów ds. turystyki. Przeważnie, sprawy turystyki łączone są z innymi sprawami np.: społecznymi, gospodarczymi lub związanymi z promocją i zarządzaniem funduszami UE.

¹⁴⁴ Tamże s. 257 - 258.

Tab.33. Jednostki organizacyjne odpowiedzialne za sprawy turystyki w wybranych urządach miast

Miasto	Jednostka Organizacyjna w strukturach urzędu miasta	Podjednostka jednostki organizacyjnej
Wrocław (dolnośląskie)	Departament Prezydenta	Biuro Promocji Miasta
Toruń (kujawsko – pomorskie)	Wydział Informacji, Promocji i Turystyki	Referat Promocji, Wizerunku Miasta i Turystyki
Lublin (lubelskie)	Wydział Spraw Społecznych	Miejski Inspektorat Kultury, Sportu i Turystyki
Zielona Góra (lubuskie)	Wydział Infrastruktury Społecznej	Stanowisko ds. Sportu, Turystyki i Bezpieczeństwa
Łódź (łódzkie)	Biuro Promocji, Turystyki i Współpracy z Zagranicą	Oddział Turystyki
Kraków (małopolskie)	Wydział Promocji Turystyki	Referat Promocji Turystyki, Referat Rozwoju Turystyki
Warszawa (mazowieckie)	Biuro Promocji Miasta	Wydziały: Promocji Gospodarczej; Koordynacji i Organizacji; Polityki Informacyjnej i Wydawnictw
Opole (opolskie)	Wydział Kultury, Sportu i Turystyki	*
Rzeszów (podkarpackie)	Wydział Promocji, Kultury i Sportu	*
Białystok (podlaskie)	Wydział Rozwoju Miasta	*
Gdańsk (pomorskie)	Wydział Polityki Gospodarczej	Referat Turystyki
Bielsko Biała (śląskie)	Wydział Kultury Fizycznej i Turystyki	*
Olsztyn (warmińsko – mazurskie)	Wydział Kultury Promocji i Turystyki	*
Poznań (wielkopolskie)	Wydział Kultury Fizycznej i Turystyki	Stanowisko ds. upowszechnienia kultury fizycznej i turystyki
Szczecin (zachodniopomorskie)	Wydział Strategii Rozwoju i Promocji Miasta	Referat ds. Turystyki
Kielce (świętokrzyskie)	Wydział Edukacji, Kultury i Ochrony Zdrowia	Referat Kultury i Turystyki

Źródło: opracowanie własne na podstawie:

<http://www.wroclaw.pl/m3513/p5661.aspx>; http://www.bip.torun.pl/umt_wydz.php?Kod=4&BaP=Wydz;
<http://www.um.lublin.pl/pl/>; <http://www.zielonagora.pl/UMZG/?id=26944>;
<http://www.um.lodz.pl/index.php?menu2=8&zapytanie=1,01,03,61>;
<http://www.bip.krakow.pl/?id=32&sub=struktura&query=id%3D10374%26pz%3D1>;
http://www.bip.warszawa.pl/um_www/informacja.asp?mn_id=190;
http://bip.um.opole.pl/zalaczniki/226/nowy_regulamin-1-08-06.doc; <http://www.bip.um.rzeszow.pl/53,54,63/63/>;
<http://www.bialystok.pl/site.php?s=NTcxZGVhM2UwMDEzMDk=>;
<http://www.gdansk.pl/article.php?category=20&article=161&history=20:#7>;
<http://bip.city.poznan.pl/bip/public/bip/index.html>; <http://bip.um.szczecin.pl/showpage?chapter=11029>;
http://www.um.kielce.pl/organizacja_urzedu_miasta/wydzialy_urzedu_miasta/wydzial_educacji_kultury_i_ochr/
<http://www.um.bielsko.pl/bb/dzialy/um/wydzialy.jsp?wydzial=kft>

* brak podjednostki

Jak wynika z danych zaprezentowanych w powyżej zamieszczonej tabeli nr 33, większości miast (przykładowe 16 według województw), posiada jednostki organizacyjne zajmujące się sprawami turystyki i jej rozwoju. Rzadko jednak sprawy turystyki stanowią przedmiot działań odrębnego wydziału do spraw turystyki, przeważnie realizacja zadań z zakresu turystyki

Zgodnie z brzmieniem 7 Rozdziału ustawy o samorządzie gminnym, wspólnota terytorialna, jaką jest gmina, może tworzyć związki i stowarzyszenia, a także, zawierać

porozumienia międzygminne. Związki te, tworzone są przez gminy, w celu wspólnej i pełniejszej organizacji zadań. Zazwyczaj, tworzą je gminy o zbliżonych walorach turystycznych oraz środowiskowych, a ich wspólne działania mogą dotyczyć kwestii turystyki i jej rozwoju. Zresztą, wśród 242 związków międzyregionalnych (zarejestrowanych na dzień 30.06.2006 roku), w swoich statutach założycielskich oraz regulaminach, zdecydowana większość posiada zapisy dotyczące turystyki i jej rozwoju.

Tab.34. Wykaz wybranych związków międzygminnych w Polsce

Nazwa Związku	Data rejestracji	Główne zadania	Liczba gmin
Międzygminny Związek Turystyczny „Wielkopolska Gościńska w Pępowie	11.07. 2002	Tworzenie warunków dla rozwoju turystyki w gminach, udział w tworzeniu ponadgminnej – ujednoliconej oferty turystycznej, promocja turystyki do wewnątrz gmin, standaryzacja jakości usług turystycznych.	9
Związek Gmin Turystycznych Pogórza Synowskiego w Dynowie	07.06.1996	Rozwijanie: przemysłu turystycznego, działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego oraz zabytków, edukacji krajoznawczej i ekologicznej.	6
Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty w Karlinie	27.05. 1992	Działania w zakresie promocji i rozwoju turystyki (produktu turystycznego), ochrona środowiska Dorzecza Parsęty..	24
Związek Gmin Warmińsko – Mazurskich w Olsztynie	09.05.1992	Promocja walorów turystycznych regionu, wspieranie inicjatyw lokalnych i samorządowych, ochrona środowiska, inwestycje telekomunikacyjne.	54
Związek Gmin Doliny Wielkopolski i Tuszyńki w Ropczycach	26.06.2006	Ochrona i kształtowanie Doliny Wielkopolski i Turystyki, ochrona środowiska, gospodarka odpadami komunalnymi, gospodarka wodno - ściekowa, infrastruktura drogowa, zrównoważony rozwój, zachowanie dziedzictwa kulturowego wsi	5
Związek Gmin Dorzecza Troi w Kietrze	21.03.2006	Ochrona środowiska dorzecza rzeki Troi, likwidacja skutków emisji zanieczyszczeń, gospodarka komunalna, melioracja, turystyka, poprawa układów komunikacyjnych, racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi.	3
Związek Komunalny Gmin w Kleczowie	12.04.1991	Ochrona środowiska, zapobieganie degradacji i dewastacji środowiska wywołanej rozwojem przemysłu, edukacja ekologiczna, gospodarka wodna i zaopatrzenie w wodę, promocja turystyki, ograniczenie bezrobocia, szkolenia, utrzymanie czystości i porządku	12
Związek Gmin Krajny w Złotowie	07.05.1991	Ochrona środowiska, promowanie kultury, turystyki, ochrony przeciwpożarowej i ochrony zdrowia, zaopatrzenie w wodę.	9
Turystyczny Związek Gmin w Lubniewicach	28.11.2003	Turystyka i ochrona przyrody.	6
Staropolski Związek Gmin i Miast w Końskich	27.11.2003	Ekorozwój, ochrona przyrody, turystyka.	8
Komunalny Związek Celowy Gmin Pomorza Zachodniego POMERANIA w Szczecinie	14.09.1993	Ochrona środowiska i gospodarka odpadami, gospodarka komunalna, komunikacja zbiorowa, turystyka, sport i rekreacja, kultura.	9
Związek Gmin Jeziora Rożnowskiego w Gródku n/Dunajcem	19.05.1993	Ochrona Zbiornika Wodnego Rożnów, współudział w tworzeniu Rożnowsko - Ciężkowickiego Parku Krajobrazowego, ekologia, gazyfikacja, gospodarka komunalna, zalesiania i ochrony lasów, rozbudowa infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej,	4

		upowszechnianie metod produkcji zdrowej żywności.	
Związek Gmin „Kwisa” w Lubaniu	10.01.1992	Ochrona środowiska, turystyka, utworzenie parku krajobrazowego.	12
Unia Miast i Gmin Dorzecza Regi w Gryficach	01.10.1991	Ochrona środowiska, turystyka i rekreacja.	8
Międzygminny Związek Turystyczny Chełmy w Męcinie	19.04.1996	Rozwój turystyki.	brak danych
Związek Gmin Północno- Wschodnich w „Szelmie” Suwałkach	29.03.1993	Obsługa ruchu turystycznego, propagowanie i rozwój ekoturystyki i ekoturystyki.	4
Ekologiczny Związek Gmin Dorzecza Koprzywianki w Klimontowie	27.04.1994	Polityka ekorozwoju, ochrona przyrody, gospodarka zasobami, kultura, oświata, turystyka.	11
Związek Komunalny Gmin Nadpiliczych w Tomaszowie Mazowieckim	29.05.1992	Ochrona środowiska.	7
Związek Celowy Gmin MG-6 w Gorzowie Wielkopolskim	22.12.1999	Ochrona środowiska, infrastruktura społeczna i techniczna, turystyka.	6
Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu	07.05.1991	Modernizacja istniejących i budowa nowych oczyszczalni ścieków i przepompowni, budowa sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, opracowywanie planów rozwojowych w zakresie ochrony środowiska.	12

Źródło: http://bip.mswia.gov.pl/org_docs/_tematy/rejstry%20ewidencje%20archiwa/_dokumenty/rejzwgi_p_wersje/rejzwgip_wersja_4.doc

REALIZACJA ZADAŃ – dotychczasowe osiągnięcia powiatowej i gminnej administracji w latach 2001-2005

W latach 2001 – 2005, większość powiatów i gmin, realizowała zadania dotyczące turystyki. Były to głównie zadania, które wynikały z ustaw o samorządzie powiatowym i gminnym, jak również ze statutów założycielskich, regulaminów, czy przygotowywanych w urzędach programach, planach, strategiach rozwoju powiatów i/lub gmin.

▪ Działania Powiatowej Administracji Samorządowej

1. Podejmowała działania na rzecz rozwoju powiatu;
2. Podejmowała i koordynowała działania promujące powiat;
3. Budowała i wdrażała strategię rozwoju powiatu;
4. Współpracowała z małymi i średnimi przedsiębiorstwami i organizacjami okołobiznesowymi;
5. Działała na rzecz pozyskiwania i realizacji projektów pomocowych krajowych i zagranicznych;
6. Inicjowała i kojarzyła przedsięwzięcia rozwojowe poprzez stowarzyszenia, związki i porozumienia z jednostkami samorządowymi;
7. Gromadziła i popularyzowała informacje o inicjatywach gospodarczych możliwych do wykorzystania na terenie powiatu;
8. Podejmowała działania w zakresie współpracy międzyregionalnej;
9. Podejmowała działania w zakresie współpracy międypowiatowej;
10. Oceniała stan zaspokojenia potrzeb społecznych i gospodarczych powiatu,;

11. Opracowywała oceny i analizy, oraz prowadziła systematyczny monitoring gospodarki powiatu (diagnozowanie stanu);
12. Wyznaczała kierunki rozwoju produktu turystycznego;
13. Opracowywała i wdrażała projekty w zakresie produktu turystycznego;
14. Promowała turystykę w kraju i zagranicą;
15. Propagowała walory turystyczne i gospodarcze powiatu;
16. Inspirowała i koordynowała zadania związane z opracowaniem i wdrażaniem projektów w zakresie produktu turystycznego, w tym w szczególności rozwoju turystyki aktywnej i agroturystyki;
17. Prowadziła sprawy związane z działalnością gospodarczą w zakresie drobnej wytwórczości przez zagraniczne osoby prawne i fizyczne;
18. Współpracowała z organizacjami pozarządowymi;
19. Nadzorowała i kontrolowała powiatowe instytucje kultury w zakresie realizacji zadań statutowych i gospodarką finansową w ramach przyznanych dotacji;
20. Prowadziła powiatowe instytucje kulturalne;
21. Organizowała imprezy z okazji świąt państwowych i rocznic;
22. Promowała miejsca pamięci narodowej;
23. Współpracowała z Państwową Służbą Ochrony Zabytków w zakresie opieki nad wpisanymi do rejestru zabytkami;
24. Tworzyła warunki do upowszechniania kultury i sztuki;
25. Współdziałała ze społecznym ruchem kultury;
26. Prowadziła powiatowe biblioteki;
27. Prowadziła muzea powiatowe oraz sprawy związane z organizacją i działalnością społecznych opiekunów nad zabytkami;
28. Realizowała zadania dotyczące współpracy z partnerami zagranicznymi;
29. Prowadziła stronę www powiatu;
30. Organizowała i prowadziła konferencje prasowe;
31. Opracowywała materiały informacyjne i promocyjne dotyczące przedsięwzięć podejmowanych przez Starostwo;
32. Przygotowywała wydawnictwa promujące Powiat.¹⁴⁵

▪ **Działania Gminnej Administracji Samorządowej**

1. Opracowywała i realizowała strategię rozwoju turystyki w gminie;
2. Realizowała inwestycje z zakresu budowy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej (oczyszczalnie ścieków, kryte pływalnie);
3. Tworzyła system zachęt i ułatwień dla podmiotów gospodarczych mających zamiar inwestować w sektor turystyczny w gminie;
4. Zajmowała się przygotowywaniem obiektów sportowych i rekreacyjnych do uprawiania sportu;
5. Znakowała drogi, trasy, szlaki, obiekty turystyczne;
6. Realizowała politykę promocyjną i informacyjną gminy;
7. Inicjowała i współdziałała w pracach zmierzających do opracowania strategii promocyjnej gminy lub miasta w kraju, za granicami oraz wśród mieszkańców gminy;
8. Współpracowała z instytucjami społecznymi, kulturalnymi i naukowymi, organizacjami gospodarczymi oraz organami administracji rządowej i samorządu

¹⁴⁵ http://www.starostwo.zywiec.pl/stat3.php?tur_kom,
<http://www.wroclaw.pl/m3513/p40741.100.0.aspx>,
<http://www.powiat.krakow.pl/modules.php?name=News&file=menu&smid=47&id=234>.

- terytorialnego, w podejmowaniu działań mających na celu promocję gospodarczą gminy;
9. Współpracowała z krajowymi i zagranicznymi instytucjami i organizacjami politycznymi oraz gospodarczymi, w zakresie udzielania informacji o możliwościach inwestowania w gminie;
 10. Przygotowywała i koordynowała przedsięwzięcia związane z udziałem w krajowych i zagranicznych imprezach wystawienniczo-targowych;
 11. Przygotowywała wydawnictwa oraz inne materiały reklamowo- informacyjnych promujących gminę jako miejsce atrakcyjne dla inwestorów i turystów;
 12. Współpracowała z instytucjami społecznymi, kulturalnymi i naukowymi oraz organami administracji rządowej i samorządu terytorialnego w podejmowaniu działań mających na celu promocję turystyczną gminy;
 13. Przygotowywała i koordynowała imprezy promocyjne w gminie, w kraju i za granicami, informujących o potencjale naukowym, kulturalnym i gospodarczym gminy;
 14. Pozyskiwała sponsorów dla miejskich działań promocyjnych oraz współpracowała ze środkami masowego przekazu w zakresie promocji gospodarczej i turystycznej gminy;
 15. Podejmowała i inicjowała działania mające na celu upowszechnianie wiedzy o gminie wśród mieszkańców i turystów;
 16. Kształtowała wizerunek i markę gminy;
 17. Rozwijała kontakty z innymi miastami, samorządem wojewódzkim oraz samorządami powiatowymi, organizacjami krajowymi i zagranicznymi w celu wspólnych działań promujących gminę;
 18. Wprowadziła i koordynowała Systemu Informacji Gminnej– gminne punkty it;
 19. Współtworzyła i współorganizowała Lokalne Organizacje Turystyczne;
 20. Przygotowywała wydawnictwa promujące gminę;
 21. Współpracowała z Państwową Służbą Ochrony Zabytków w zakresie opieki nad wpisanymi do rejestru zabytkami;
 22. Prowadziła gminne instytucje kulturalne;
 23. Prowadziła muzea gminne oraz sprawy związane z organizacją i działalnością społecznych opiekunów nad zabytkami;
 24. Opracowywała i wdrażała projekty w zakresie produktu turystycznego w gminie;
 25. Gromadziła i popularyzowała informacje o inicjatywach gospodarczych możliwych do wykorzystania na terenie gminy;
 26. Tworzyła warunki do upowszechniania kultury i sztuki w gminie;
 27. Inicjowała i kojarzyła przedsięwzięcia rozwojowe poprzez stowarzyszenia, związki i porozumienia z jednostkami samorządowymi gminy i /lub powiatu;
 28. Współpracowała z małymi i średnimi przedsiębiorstwami i organizacjami okołobiznesowymi;
 29. Inspirowała i koordynowała zadania związane z opracowaniem i wdrażaniem projektów w zakresie produktu turystycznego w gminie, w tym w szczególności rozwoju turystyki aktywnej i agroturystyki;
 30. Współpracowała z organizacjami pozarządowymi;
 31. Organizowała imprezy z okazji świąt państwowych, rocznic, gminne imprezy folklorystyczne, pikniki;
 32. Prowadziła stronę www gminy.¹⁴⁶

¹⁴⁶http://www.um.olsztyn.pl/pl/08_urzad_miasta/03_struktura_organizacyjna/index06.html,
<http://www.bip.krakow.pl/?id=32&sub=struktura&query=id%3D10710%26pz%3D2>,
<http://www.bip.krakow.pl/?id=32&sub=struktura&query=id%3D10711%26pz%3D2>

5.1.2. Organizacje pozarządowe – działalność Lokalnych Organizacji Turystycznych

STRUKTURA ORGANIZACYJNA LOKALNYCH ORGANIZACJI TURYSTYCZNYCH¹⁴⁷

Lokalne Organizacje Turystyczne, mają szczególne znaczenie dla rozwoju turystyki w regionie, tworzone są w celu wzmocnienia promocji Polski w kraju jak i za granicą. LOT-y, są organizacjami współpracy jednostek samorządu terytorialnego (gmin i powiatów) i lokalnej branży turystycznej, tworzonymi w obrębie obszaru atrakcyjnego turystycznie.

Członków, wchodzących w skład LOT, można podzielić na trzy grupy: członków zwyczajnych, honorowych i wspierających. Członkami zwyczajnymi, mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, organizacje zrzeszające przedsiębiorców z dziedziny turystyki, w tym samorządu gospodarczego i zawodowego, przedsiębiorcy sektora usług turystycznych oraz stowarzyszenia działające w tej dziedzinie, akceptujące Statut, osoby prawne oraz osoby fizyczne zainteresowane rozwojem turystyki. Członkiem wspierającym, może być np. osoba fizyczna lub prawna, popierająca działalność LOT i udzielająca pomocy finansowej. Członkiem honorowym LOT, mogą być natomiast osoby fizyczne lub osoby prawne, które zasłużyły się w sposób szczególny w urzeczywistnienie celów LOT.

Członkami, bądź udziałowcami LOT (w zależności do formy organizacyjno - prawnej) są, więc:

- gminy;
- powiaty;
- przedstawiciele lokalnej branży turystycznej (hotelarz, biuro podróży, restaurator, zarządca atrakcji turystycznej itd.);
- inne zainteresowane rozwojem turystyki podmioty.

Aby organizacja, mogła zostać uznana za Lokalną Organizację turystyczną, z prawnego punktu widzenia konieczne jest:

- przystąpienie do LOT jednostek samorządu terytorialnego (gminy, powiaty), gospodarczego i lokalnej branży turystycznej;
- podpisanie porozumienia o współpracy z ROT.

Władzami LOT są:

- Walne Zebranie Członków;
- Zarząd;
- Komisja Rewizyjna.

A) WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW

Walne Zgromadzenie Członków, to najwyższa władza LOT. Pełni ono funkcję uchwałodawczą – kontrolną. Uchwałę, o zwołaniu zwyczajnego Walnego Zebrania podejmuje Zarząd LOT. Posiedzenia Walnego Zebrania Członków prowadzi Prezes LOT, a w przypadku jego nieobecności Wiceprzewodniczący (wiceprezes). Do kompetencji Walnego Zebrania należy: uchwalanie planów działania LOT i planów finansowych oraz budżetu, podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia do innych organizacji i stowarzyszeń, udzielenie albo odmowa udzielenia absolutorium Zarządowi LOT, rozpatrywanie oraz zatwierdzanie sprawozdań z działalności Zarządu i Komisji

¹⁴⁷ Źródło: Dane zawarte w tym podrozdziale pochodzą ze Statutu Lokalnej Organizacji Turystycznej Dorzecza Parsęty, <http://www.lot.parseta.pl/index.php?objectid=11>.

Rewizyjnej, wybieranie i odwoływanie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej, podejmowanie uchwał w sprawie rozwiązania LOT.

B) ZARZĄD I PREZES LOT

Zarząd LOT, jest organem zarządzającym, tworzony jest zazwyczaj przez 6 osób (do 9 a nawet 15 osób), w tym Prezesa LOT, 2 wiceprezesów LOT, Skarbnika i Sekretarza, czasami także członków. Prezesa wybiera Walne Zebranie Członków, pozostałych członków Zarządu wybierają spośród siebie członkowie LOT. Zarząd jest organem wykonawczym, kieruje on działalnością LOT i odpowiada za swoją pracę przez Walnym Zebraniem. Kieruje on całokształtem działalności LOT w okresie pomiędzy posiedzeniami Walnego Zgromadzenia. Do podstawowych zadań Zarządu LOT należą, wszystkie sprawy niezastrzeżone na rzecz innych podmiotów, w tym: współdziałanie interesów organami administracji rządowej i samorządowej, oraz innymi instytucjami w sprawach dotyczących działalności statutowej, przygotowywanie projektów uchwał i ich wykonanie, podejmowanie decyzji w sprawach majątkowych, tworzenie regionalnych jednostek organizacyjnych, organizowanie kursów i szkoleń, reprezentowanie interesów LOT na zewnątrz. Natomiast do kompetencji Prezesa należy: kierowanie działalnością LOT i wykonywanie uchwał i decyzji Zarządu.

C) KOMISJA REWIZYJNA

Komisja Rewizyjna, jest organem kontrolno- rewizyjnym, zazwyczaj tworzy ją od 3 - 5 osób: przewodniczący (wybierany przez Walne Zebranie Członków) i dwóch członków powoływanych do kontrolowania całokształtu działalności LOT ze szczególnym uwzględnieniem działalności statutowej i finansowej (członkowie komisji nie mogą pełnić innych funkcji w LOT). Organizację i tryb pracy Komisji Rewizyjnej określa regulamin LOT, zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków. Do najważniejszych zadań Komisji Rewizyjnej zaliczyć należy: kontrolowanie zgodności działalności LOT z przepisami prawa i statutem organizacji; gospodarki finansowej pod względem legalności, celowości i gospodarności oraz prawidłowości wydatków i płacenia składek; składanie sprawozdań; wydawanie zaleceń w celu usunięcia nieprawidłowości. Wnioski o udzieleni lub odmowę udzielenia Zarządowi absolutorium.

.

D)BIURO LOT

Zarząd wykonuje swoje zadania przy pomocy Biura LOT, które pełni funkcję administracyjno – techniczną. Biurem LOT kieruje Dyrektor, który powoływany jest przez Zarząd. Organizacja pracy, zasady oraz cel funkcjonowania Biura, określa regulamin uchwalony przez Zarząd. Dyrektora Biura zatrudnia i zwalnia Zarząd. Biuro realizuje uchwały Zarządu i działa w granicach pełnomocnictw udzielonych przez Zarząd.

ZADANIA, FUNKCJE I CEL DZIAŁALNOŚCI LOKALNYCH ORGANIZACJI TURYSTYCZNYCH

Do końca 2005 roku istniało ponad 100 Lokalnych Organizacji Turystycznych, kilkanaście nowych LOT było w trakcie tworzenia. Podobnie jak POT i ROT, LOT - jest organizacją pozarządową, pełniącą funkcje wykonawcze, a jej nadrzędnym celem jest, tak jak i w przypadku POT i ROT promocja Polski – w tym, poszczególnych powiatów i gmin zarówno w kraju jak i poza jego granicami.

Cel działalność Lokalnych Organizacji Turystycznych, to:

- kreowanie wizerunku gminy i/lub powiatu atrakcyjnego turystycznie;

- integrowanie środowisk samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób instytucji i organizacji zainteresowanych rozwojem turystycznym gminy lub powiatu;
- zwiększanie liczby turystów odwiedzających gminę i/lub powiat;
- wzrost efektywności ekonomicznej podmiotów świadczących usługi dla turystów w gminie i/lub powiecie;
- stworzenie lokalnego systemu informacji turystycznej oraz włączenie go w krajowe zarządzanie systemem „it”;
- działanie na rzecz poprawy lokalnej infrastruktury turystycznej;
- koordynacja działań promocyjnych podejmowanych w gminie i/lub powiecie;
- kumulowanie środków finansowych na rzecz rozwoju lokalnej turystyki;
- stworzenie platformy współpracy podmiotów gospodarczych turystyki z władzami lokalnymi, regionalnymi i krajowymi;
- wspieranie lokalnej przedsiębiorczości w dziedzinie turystyki;
- propagowanie idei rozwoju turystyki jako jednej z wiodących gałęzi gospodarki gminy i/lub powiatu;
- działanie na rzecz ochrony zwierząt, ekologii oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- występowanie na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami;
- działanie na rzecz krajoznawstwa, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- prowadzenie badań marketingowych w zakresie turystyki oraz ich analiza;
- doskonalenie kadr w zakresie planowania i realizacji wspólnych imprez turystycznych.
- promocja gmin i powiatów w kraju i za granicą w szczególności poprzez:
 - a) organizowanie prezentacji potencjału turystycznego gmin i powiatów na targach i wystawach;
 - b) organizowanie imprez promocyjnych;
 - c) publikację wydawnictw i materiałów promocyjnych;
 - d) organizację wizyt studialnych dziennikarzy polskich i zagranicznych oraz przedstawicieli touroperatorów.
- inspirowanie, pomoc w tworzeniu, rozwoju i promocja lokalnych produktów turystycznych;
- organizacja i prowadzenie lokalnego systemu informacji turystycznej oraz systemu rezerwacji miejsc;
- inicjowanie badań rynku turystycznego, udział w badaniach statystycznych i marketingowych;
- wyrażanie opinii o projektach rozwiązań prawnych i organizacyjnych mających wpływ na realizację celów statutowych LOT;
- delegowanie swoich przedstawicieli do uczestnictwa w pracach instytucji, komisji, zespołów itp. mających wpływ na rozwój turystyki,
- prowadzenie Lokalnych Centrów Informacji Turystycznej;
- opracowywanie rocznych kalendarzy imprez kulturalnych i turystycznych;
- współpraca z Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi oraz innymi Lokalnymi i Regionalnymi Organizacjami Turystycznymi, Polską Organizacją Turystyczną i jej ośrodkami za granicą oraz innymi organizacjami i instytucjami w kraju i za granicą działającymi na rzecz rozwoju turystyki;
- popieranie rozwoju kształcenia zawodowego oraz inspirowanie i organizowanie doskonalenia i doskonalenia zawodowego w dziedzinie turystyki;

- podejmowanie wszelkich innych form służących realizacji zadań statutowych.¹⁴⁸

Dla osiągnięcia powyższych celów ROT:

- współpracuje z organizacjami administracji rządowej i samorządowej oraz podmiotami gospodarczymi i stowarzyszeniami działającymi w turystyce;
- współpracuje z osobami fizycznymi i wszelkimi podmiotami realizującymi cele i zadania w zakresie promocji i rozwoju turystyki w gminie i powiecie;
- prowadzi akcje promocyjne w gminach lub powiatach w zakresie turystyki;
- kształci i doskonali kadry turystyczne;
- prowadzi bank szeroko pojętej informacji turystycznej regionu;
- prowadzi regionalny system informacji turystycznej oparty na lokalnych punktach it, uzgadnia kalendarze imprez turystycznych;
- prowadzi działalność wydawniczą;
- organizuje podróże studyjne;
- prowadzi działalność gospodarczą w celu realizacji celów statutowych.¹⁴⁹

Sugerowaną przez ekspertów i prawników formą prawną dla tworzenia Lokalnych Organizacji Turystycznych podobnie jak w przypadku ROT jest stowarzyszenie. Wybór takiej formuły zapewnia m.in.:

- równoprawny udział wszystkich członków LOT;
- nie komercyjny charakter działalności LOT;
- możliwość ubiegania się o dotacje (bez wymogu udziału w przetargu);
- możliwość ubiegania się o środki z programów i funduszy UE.

REALIZACJA POWIERZONYCH ZADAŃ W LATACH 2001-2005¹⁵⁰

▪ Działania podejmowane w zakresie lokalnego systemu informacji turystycznej

1. LOT - y tworzyły lokalne punkty „it”;
2. zapewniały funkcjonowanie lokalnych punktów „it” w ramach regionalnego systemu informacji turystycznej a tym samym w ramach polskiego systemu informacji turystycznej;
3. wprowadzały a także przestrzegały przyjętych przez POT standardów dla punktów „it”;
4. gromadziły informacje o atrakcjach i produktach turystycznych w ramach systemu informacji turystycznej na szczeblu lokalnym;
5. aktualizowały informacje turystyczne o lokalnych atrakcjach i produktach turystycznych;
6. zajmowały się dystrybucją informacji turystycznej o lokalnych atrakcjach i produktach turystycznych;
7. szkoliły informatorów i administratorów punktów „it” w ramach szkoleń organizowanych przez ROT.

▪ Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez targowych krajowych i zagranicznych

1. współuczestniczyły w budowaniu polityki targowej regionu (współpraca z ROT - ami);
2. zajmowały się promowaniem lokalnych produktów i atrakcji turystycznych w ramach stoiska regionalnego na targach turystycznych w kraju i za granicą;

¹⁴⁸ http://www.lottorun.pl/index.php?p=org_statut, <http://www.lot.parseta.pl/index.php?objectid=11>

¹⁴⁹ <http://www.lot.parseta.pl/index.php?objectid=11>

¹⁵⁰ <http://www.lot.parseta.pl/index.php?objectid=3>

3. brały udział w przygotowaniu i obsłudze stoiska regionalnego przygotowanego przez ROT a w przypadku jego braku w ramach własnego stoiska;
4. kreowały wewnętrzną własną politykę promocyjną z uwzględnieniem polityki promocyjnej regionu ROT, kierunków polityki POT oraz potencjału subregionu i specyfiki produktu turystycznego;
5. zapewniały udział przedstawiciela LOT na najważniejszych z punktu widzenia promocji produktu imprezach targowych a na wszystkich targach, na których promowany jest region, udostępnia bezpłatnie swoje materiały promocyjne;
6. współuczestniczy w organizacji stoiska regionalnego zgodnie z przyjętymi zasadami POT i ROT;
7. partycypuje w kosztach organizacji stoiska regionalnego - związanych z powierzchnią stoiska, kosztami zabudowy , obsługi , wyposażenia oraz organizacji imprez towarzyszących w wysokości odpowiadającej udziałowi LOT na targach.

▪ Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez studyjnych

1. organizowały we współpracy z LOT-ami i ROT oraz POT imprezy studyjne dla krajowych i zagranicznych touroperatorów oraz dziennikarzy krajowych, zagranicznych i akredytowanych w Polsce;
2. wspólnie z ROT-ami przygotowywały imprezy studyjne , przygotowywały programy imprez studyjnych, nadzorowały organizację i przebieg imprez studyjnych na terenie działania LOT-u;
3. informowało ROT o organizowanych przez siebie imprezach studyjnych;
4. dążyły do zapewnienia najlepszych warunków finansowych (poprzez pozyskiwanie sponsorów i uzyskiwanie rabatów) przy organizacji imprezy studyjnej;
5. tworzyły lokalną bazę danych atrakcji turystycznych i przekazywały ją do ROT .

▪ Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez promocyjnych

1. organizowały imprezy o zasięgu lokalnym i regionalnym a we współpracy z ROT i POT imprezy o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim lub ponadregionalnym;
2. ubiegały się o patronat ROT, a w przypadku imprez o charakterze międzynarodowym, ogólnopolskim lub ponadregionalnym po uzyskaniu rekomendacji oraz patronatu ROT ubiegały się o patronat POT.

▪ Działania podejmowane w zakresie przygotowywania i dystrybucji wydawnictw promocyjnych

1. prowadziły lokalną politykę wydawniczą - w ramach polityki regionu i z uwzględnieniem kierunków polityki wydawniczej ROT i POT;
2. opracowywały wydawnictwa promocyjne na potrzeby promocji lokalnych produktów i atrakcji turystycznych, wydawnictwa produktowe, mapy, informatory;
3. przygotowywały lokalne wydawnictwa promocyjne w przyjętej przez ROT szacie graficznej;
4. wykorzystywały na potrzeby wydawnictw promocyjnych znak promocyjny Polska (logo turystyczne), logo turystyczne regionu oraz zdjęcia z Regionalnego i Ogólnopolskiego Banku Wizerunków Polski;
5. wnioskowały do POT przez ROT i z jego rekomendacją o udostępnienie znaku promocyjnego i loga;

6. korzystały ze zdjęć z Regionalnego Banku Wizerunków - współuczestniczy w jego tworzeniu.

- **Działania podejmowane w zakresie organizacji i uczestnictwa w szkoleniach**

1. organizowały szkolenia lokalne (samodzielnie lub z ROT i LOT) w zakresie promocji, tworzenia i rozwoju produktu turystycznego, informacji turystycznej oraz marketingu turystycznego w regionie,
2. współpracowały z ROT podczas organizacji szkoleń lokalnych,;
3. uczestniczyły w organizowanych co roku przez POT warsztatach regionalnych (workshop) z udziałem przedstawicieli: POT i jej Ośrodków zagranicznych oraz ROT-ów i LOT-ów.

Realizacja zadań LOT na przykładzie Lokalnej Organizacji Turystycznej „Zamość i Roztocze”¹⁵¹

- **Działania podejmowane w zakresie lokalnego systemu informacji turystycznej**

1. Prowadzenie wspólnie z Zamojskim Ośrodkiem Informacji Turystycznej promocji podmiotów tworzących LOT na krajowych i zagranicznych Targach Turystycznych.

- **Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez targowych krajowych i zagranicznych**

1. Uczestnictwo na najważniejszych imprezach targowych w kraju i za granicą m.in. na:
 - Targach Turystycznych "Glob" w Katowicach;
 - Na styku kultur w Łodzi;
 - Targach Turystyki i Wypoczynku w Warszawie;
 - Gdańskich Targach Turystycznych w Gdańsku;
 - Targach Turystycznych w Kielcach;
 - Międzynarodowym Salonie Turystycznym w Poznaniu;
 - Międzynarodowych Targach Turystycznych w Kijowie.
2. Organizacja własnych stoisk na targach turystycznych:
 - Krakowskim Salonie Turystycznym;
 - Lubelskich Targach Turystycznych.

- **Działania podejmowane w zakresie organizacji i obsługi imprez studyjnych**

1. W celu szerszego spopularyzowania walorów turystycznych Zamościa i Roztocza Lokalna Organizacja Turystyczna „Zamość i Roztocze” wspólnie z urzędem miasta Zamościa, zorganizowało dla dziennikarzy reprezentujących regionalne i ogólnopolskie media prasowe imprezę objazdową PRESS-TOUR, w której uczestniczyło 17 dziennikarzy. W trzydniowym programie dokonano prezentacji: miasta - jego walorów architektoniczno-urbanistycznych, atrakcji turystycznych Roztocza, bazy agroturystycznej, potraw regionalnych, ofert kulturalnych i turystycznych Trasa imprezy: Warszawa, Kozłówka - Szczbrzeszyn - Zwierzyniec - Józefów - Susiec - Zamość - Warszawa.

¹⁵¹ <http://zamosc.pttk.pl/lotzam.html>

▪ **Działania podejmowane w zakresie przygotowywania i dystrybucji wydawnictw promocyjnych**

1. LOT wydała folder – składankę „Zamość i Roztocze zapraszają” w nakładzie 10 tys. egzemplarzy oraz folder „Szlak Ordynacji Zamojskiej” w nakładzie 3 tys. egzemplarzy.
2. W ramach działań L O T w kreowaniu wizerunku turystycznego regionu podjęto w 2005 roku wielokierunkową współpracę z mediami: prasą, radiem, telewizją. Efekt to: kilka reklam prasowych, film promocyjny w TV4, audycja radiowa w programie Polskiego Radia „Wieczór z Jedyneką, Kultura Europa”.

Wnioski

Administracja samorządowa działająca na poziomie lokalnym, mając na uwadze duży wkład turystyki dla miasta, gminy czy powiatu, starała się uwzględniać potrzeby turystyki w tworzonych przez siebie dokumentach planistycznych, regulaminach, strategiach rozwoju gminy i powiatów czy statutach założycielskich. Następnie realizując założenia tych dokumentów (mając na uwadze przepisy ustawy o samorządzie gminnym i powiatowym), starała się stworzyć jak najlepsze warunki rozwoju turystyki. W tym celu podejmowała współpracę z Regionalnymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi, promowała powiat/gminę, zajmowała się tworzeniem produktów turystycznych, rozbudową infrastruktury paraturystycznej i turystycznej.

Lokalne Organizacje Turystyczne podobnie jak administracja samorządowa realizowały założenia swoich statutów założycielskich, współpracowały z ROT-ami i POT –em, zajmowały się promowaniem i rozpowszechnianiem wiedzy o gminie i powiecie w kraju i poza jego granicami.

Należy zwrócić uwagę, że zarówno władze samorządowe jak i Lokalne Organizacje Turystyczne współdziałały ze sobą w celu jak najlepszej realizacji zadań, mających na celu rozwój turystyki w gminie i powiecie.

ZAKOŃCZENIE

Turystyka jest jedną z najdynamiczniej rozwijających się w Polsce gałęzi gospodarki. W roku 2005 branża ta dała zatrudnienie ok. 1 mln osób, (co stanowi ok. 7% ogółu zatrudnionych) i wytworzyła ok. 7,8% PKB. Według prognoz WT&TC, udział branży turystycznej w tworzeniu w Polsce PKB do 2015 roku wzrośnie do poziomu 8,5%, a zatrudnienie do poziomu, 8% (liczba miejsc pracy wzrośnie o ponad 200 tys.).

Jak wskazują wyniki badań Instytutu Turystyki, wzrost notują także łączne przychody Polski z tytułu przyjazdów cudzoziemców, w 2005 roku przychody te wyniosły ok. 6,2 mln USD i były wyższe w porównaniu z przychodami, jakie wygenerowała turystyka w roku 2004 - 5,7 mln USD.

Powyższe dane wskazują, że turystyka, zaczyna mieć dla Polski coraz większe znaczenie - z roku na rok jej udział w PKB, w tworzeniu miejsc pracy, w konsumpcji dóbr i usług jak i w eksporcie wzrasta i to znacznie w porównaniu z innymi sektorami gospodarki narodowej.

Dane IT pokazują, także, iż państwa wysoko rozwinięte – w tym znaczna część państw UE - mają świadomość, iż sektor usług (w tym sektor usług turystycznych) stanowi

najważniejszy sektor ich gospodarek, zarówno pod względem wytwarzanego PKB, jak i tworzonych miejsc pracy, stąd też, to właśnie one wydają najwięcej na promocję turystyki i najwięcej na niej zarabiają. Przykładowo, Hiszpania w 2005 roku wydała na turystykę i jej promocję 15,1 mln USD, zarobiła na turystyce 47,2 mln USD, Francja wydała 31,2 mln USD, a zarobiła ponad 42,3 mln USD. Na tle tych statystyk Polskie wydatki i wpływy z turystyki nie wyglądają imponująco, na promocję turystyki wydatkowaliśmy jedyne 4,3 mln USD, a zarobiliśmy niewiele ponad 6 mln USD.

Z takim budżetem przeznaczonym na rozwój i promocję turystyki nie mamy chyba szans, aby konkurować z państwami członkowskimi UE, które jak widać wydają na ten cel bardzo duże sumy, a co za tym idzie mają równie wysokie wpływy z turystyki.

Jako, że region europejski jest najczęściej odwiedzanym przez turystów regionem świata - ok. 451 mln turystów w 2005 roku i najlepiej zarabiającym - 348,2 mld USD, a w samych tylko krajach członkowskich UE przemysł związany z turystyką i podróżami przyczynia się do wytworzenia ok. 4% GDP (ponad 1,6 mld USD), i daje zatrudnienie 8,7 mln osób, (czyli 4,4% ogółu pracujących w Europie zatrudnionych jest przemśle turystycznym), dlatego też rządy państw europejskich – w tym państw członkowskich UE, dążą do zapewnienia temu sektorowi gospodarki najlepszych warunków rozwoju.

Kraje członkowskie Wspólnoty, zdając sobie sprawę, iż turystyka zaczyna odgrywać coraz większe znaczenie w życiu społeczno – gospodarczym ich obywateli, podejmują wspólny wysiłek w budowaniu „unijnego systemu zarządzania turystyką”. Pomimo, iż UE nie posiada podstaw prawnych do bezpośredniego tworzenia i realizowania wspólnej polityki w zakresie turystyki, powołuje do życia pewne instytucje i organizacje (np. Dyрекcję Generalną ds. Przedsiębiorczości, w której strukturach działa Wydział Turystyki), którym powierza obowiązek dbania o sprawy sektora, jakim jest turystyka.

Prawdą jest, iż obecnie działania, jakie podejmuje Wspólnota w dziedzinie turystyki, to nie zadania sektorowe, na razie, jest to raczej zbiór zadań z różnych dziedzin unijnej polityki: społecznej, ekonomicznej czy regionalnej itp. Wspólnota realizując zadania z zakresu: statystyki, ruchu osobowego, transportu, podatków, rozwoju regionalnego, gastronomii, hotelarstwa itp. – realizuje w sposób pośredni a czasami bezpośredni zadania z zakresu turystyki. Działania, jakie podejmuje Unia w zakresie ww. dziedzin mają zasadniczy wpływ na turystykę i jej rozwój, powoduje to interdyscyplinarny charakter turystyki, który sprawia, że turystyka ma wpływ na każdą niemal dziedzinę życia i odwrotnie (owe dziedziny oddziaływają na nią).

O aktywnych pracach UE, nad stworzeniem międzynarodowej polityki turystycznej, może świadczyć przede wszystkim: zmiana modelu zarządzania turystyką, który w państwach członkowskich przebiega obecnie według schematu: Europa – państwo – region – gmina – miasto, a także szereg pism i aktów prawnych w postaci: decyzji, dyrektyw czy rozporządzeń z zakresu turystyki, a także dziedzin pokrewnych (te dwa ostatnie są obowiązujące), które muszą być wdrożone do prawa państwowego przez kraje członkowskie.

Wszystkie te fakty, potwierdzają, iż Wspólnota poprzez swoje działania dąży do kształtowania i realizowania polityki turystycznej, czyli do zarządzania turystyką w Europie, ale także dąży do unifikacji prawa w dziedzinie turystyki. Podejmuje próby stworzenia otoczenia prawnego turystyki, które gwarantowałoby wszystkim krajom członkowskim i ich obywatelom ułatwiony, bezpieczny, i równy dostęp do usług turystycznych.

Polska, aby stać się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej, musiała spełnić pewne warunki, należało do nich między innymi: dostosowanie polskiego prawa do prawa unijnego - w tym, także prawa z zakresu turystyki.

Wejście w struktury UE pociągnęło za sobą nie tylko zmianę w systemie prawnym Polski, ale także zmiany instytucjonalne – dotyczyły one między innymi przekształcenia ówczesnego modelu systemu zarządzania turystyką.

Obecny system zarządzania turystyką w Polsce, ukształtował się w wyniku wielu przemian społeczno – gospodarczych. W rezultacie, od przeszło 6 lat, na polskim rynku działa 3 – poziomowy system zarządzania turystyką, który oparty jest na europejskim modelu zarządzania. System ten, podobnie jak w wielu krajach tworzony jest przez organa administracji rządowej, administracji samorządowej oraz przez organizacje pozarządowe.

Można przyjąć, iż skoro taki właśnie „trój - poziomowy model systemu zarządzania turystyką” funkcjonuje w państwach członkowskich Unii Europejskiej, to zapewne jest on modelem, który spełnia oczekiwania: ekonomiczne, społeczne i polityczne, jakie przed strukturami zarządzającymi turystyką stawiają ekipy rządzące poszczególnych krajów. Gdyby, działalność owego systemu nie przynosiła oczekiwanych efektów, rządy tych krajów zrezygnowałyby z takiego systemu i już dawno podjęłyby próby stworzenia nowego systemu, którego działalność przyniosłaby większe korzyść z rozwoju turystyki.

Tymczasem, kraje, w których od wielu lat funkcjonuje ów 3-poziomowy system zarządzania turystyką nie podejmują decyzji, które miałyby na celu jego likwidację czy zmianę. Taki stan rzeczy, przemawiać może tylko na korzyść owego systemu i świadczyć może o jego doskonałości i niezawodności.

Polski system zarządzania turystyką podobnie jak systemy wielu innych krajów należących do Wspólnoty, został zbudowany na tym właśnie modelu. Szczegół centralny owego systemu stanowią dwa typy instytucji: NTA i NTO, pierwsza to Narodowa Administracja Turystyczna - jej funkcje w Polsce pełni Ministerstwo Gospodarki, a druga to Narodowa Organizacja Turystyki - której zadania oddano do realizacji Polskiej Organizacji Turystycznej. Obie te instytucje (NTA i NTO) mają swoje odpowiedniki na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Należy pamiętać, że system zarządzania, jaki obecnie działa w Polsce, jest dosyć młodą strukturą instytucjonalną, a jego obecny kształt zawdzięczamy poniekąd ekspertom z Unii Europejskiej, którzy w ramach programu PHARE Turin I i Turin II w przygotowanej dla Polski „Strategii rozwoju krajowego produktu turystycznego”, jako najważniejszy cel działań uznali, powołanie w Polsce Narodowej Organizacji Turystyki, – czyli organizacji, której powierzono by sprawy promocji turystyki w kraju i poza jego granicami. W związku z tym, iż NTO (POT) została powołana w 2000 roku, a kształtowanie się systemu zarządzania turystyką trwało ponad 6 lat (we wrześniu 2006 roku powołano 16 Regionalną Organizację Turystyczną), to właściwa działalność całego tego systemu może dopiero teraz nabrać tempa i wejść na odpowiednie tory. Dotychczasowe działania, zarówno te podejmowane przez Ministerstwo Gospodarki (i wcześniejsze instytucje zajmujące się rozwojem turystyki) jak i przez POT oraz przez organizacje i instytucje działające na niższych: regionalnych i lokalnych szczeblach zarządzania turystyką, były właściwie realizowane, co nie oznacza, że realizowane przez nie działania, zawsze przynosiły zamierzony skutek i były bezbłędne. Oczywiście jest, że działające w systemie zarządzania turystyką podmioty napotykały w swojej działalności na pewne problemy i trudności, co absolutnie nie umniejsza ich zasług, jakie odniosły rozwijając i promując polską turystykę.

Należy zaznaczyć, iż ostateczny efekt działania owych struktur już jest widoczny, poprawiła się pozycja Polski na światowym i europejskim rynku turystycznym, znacznej poprawie uległ także wizerunek Polski i to jak jest postrzegana przez

obywateli innych krajów, udział turystyki, w PKB, podobnie jak liczba miejsc pracy także wzrasta.

Proces rozwoju i promocji turystyki wymaga czasu, wkładu kapitału oraz ścisłej współpracy całego budowanego z wielkim wysiłkiem i poświęceniem systemu. Smutne jest natomiast, iż Polska chcąc rozwijać turystykę, chce równocześnie oszczędzać – niestety promocja, budowanie pozytywnego wizerunku, zarządzanie turystyką i kierowanie jej rozwojem, tworzenie odpowiednich warunków jej rozwoju kosztuje, o czym wiedzą te państwa członkowskie, UE, które inwestują w turystykę i zarabiają na niej.

Obecna sytuacja, jaką możemy obserwować już od kilku miesięcy na polskim rynku turystycznym jest bardzo niepokojąca, okazuje się, że system, którego budowa pochłonęła bardzo dużo pieniędzy i jeszcze więcej pracy i wysiłku ludzi, nie jest stabilny i ulega podziałom. Z poważnym problemem mamy do czynienia już na centralnym szczeblu zarządzania turystyką. Już na tym szczeblu, mamy do czynienia z niezazębnym spór pomiędzy MG a POT. MG twierdzi, że POT nie funkcjonuje tak jak powinna, a podejmowane przez nią działania nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. POT ma na ten temat odmienne zdanie i broni się przed zarzutami MG. Niestety w całym tym zamieszaniu, odwoływaniu prezesów, kontroli prowadzonej działalności, wzajemnym oskarżaniu cierpi polska turystyka, branża turystyczna i wizerunek Polski budowany z wielką determinacją. Nie ważne po czyjej stronie jest racja, ważne, aby w całym tym zamieszaniu nie ucierpiała polska turystyka. Z drugiej strony zastanawiać może fakt, iż ten trój – poziomowy system działający sprawnie w wielu krajach, UE, który dotychczas działał w Polsce w miarę sprawnie i przyczyniał się do rozwoju turystyki, przestał funkcjonować. Nie ma w nim już tej współpracy i tego zapału do działania, które widoczne był jeszcze przed 6 laty, kiedy tworzone POT oraz rozpoczynano prace związaną z powoływaniem regionalnych i lokalnych struktur owego systemu.

Nic jednak nie zmienia faktu, że ów zwarty do niedawna i działający wspólnie system zarządzania zrobił wiele dobrego dla polskiej turystyki. MG stworzyło, bowiem otoczenie prawne turystyki w Polsce, dostosowało polskie prawodawstwo w zakresie turystyki do prawa unijnego, to ono stworzyło ustawę o POT i wspierało jego działania. To dzięki działaniom POT i jej współpracy z MG oraz Regionalnymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi została wypromowana Polska i jej produkty turystyczne, to dzięki stałej reklamie i akcjom promocyjnym pozycja Polski na tynku turystycznym europejskim i światowym zaczęła się poprawiać. Dzięki współpracy samorządów terytorialnym oraz Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych powstawała baza polskich produktów turystycznych. Zasługą wspólnych działań tych podmiotów i dzięki pomocy finansowej państwa powstawała infrastruktura turystyczna i paraturystyczna niezbędna dla prawidłowego rozwoju turystyki. Pomimo, iż sytuacja panująca w polskim systemie zarządzania turystyką nie jest dobra, nic na razie nie jest jeszcze przesądzone, zapewne istnieją szanse i bardzo dużo pozytywnych przesłanek, które mogą spowodować, iż polski system zarządzania, zbudowany w oparciu o europejski model systemu zarządzania turystyką, zacznie ponownie współdziałać dla dobra polskiej turystyki i ku wspólnej korzyści każdego z nas.

WYKAZ TABEL

- Tab.1. Wartość PKB według krajów w 2004
- Tab.2. Główne kierunki polskiego eksportu w 2004
- Tab.3. Pracujący w gospodarce narodowej w latach 2003/2004 (ogółem i według sektorów)
- Tab.4. Udział gospodarki i przemysłu turystycznego w PKB w Polsce w latach 2000-2015
- Tab.5. Zatrudnienie w gospodarce i przemyśle turystycznym w Polsce w latach 2000-2015
- Tab.6. Bezrobotni w turystyce 2004
- Tab.7. Udział eksportu turystycznego w eksporcie ogółem w 2004
- Tab.8. Konsumpcja turystyczna w latach 2000-2015
- Tab.9. Popyt turystyczny w latach 2000-2015
- Tab. 10. Przyjazdy turystów zagranicznych na świecie według regionów UNITO w latach 2004 i 2005
- Tab.11. Wpływy z turystyki międzynarodowej na świecie według regionów UNITO w latach 2004 i 2005
- Tab.12. Kraje świata przyjmujące najwięcej turystów zagranicznych, zarabiające i wydające najwięcej na turystyce w latach 2004 i 2005
- Tab.13. Przyjazdy cudzoziemców według przejść granicznych w latach 2003-2005
- Tab.14. Przyjazdy według rodzaju przejść granicznych w latach 2000 – 2005
- Tab.15. Przyjazdy cudzoziemców do Polski z 15 UE w latach 2003-2005 według krajów
- Tab.16. Przyjazdy cudzoziemców do Polski z krajów „nowej UE” w latach 2003-2005 według krajów
- Tab.17. Przyjazdy turystów do Polski w latach 2003-2005 według grup krajów
- Tab.18. Charakterystyka turystyki przyjazdowej do Polski w latach 2004 i 2005
- Tab.19. Zagraniczne wyjazdy mieszkańców Polski w latach 2003-2005
- Tab.20. Zagraniczne wyjazdy polskich obywateli w latach 2000-2004 według typów przejść granicznych
- Tab.21. Zestawienie informacji na temat podróży krótko- i długookresowych w Polsce w latach 2004/2005
- Tab.22. Podmioty turystyczne według przedmiotu działalności w latach 2004 - 2005
- Tab.23. Transport lotniczy w Polsce 2004 roku
- Tab.24. Instytucje pełniące funkcje NTA i NTO w wybranych krajach Unii Europejskiej
- Tab.25. Najważniejsze zadania polityki turystycznej
- Tab.26. Główne formy prawa wtórnego w UE
- Tab.27. Struktura organizacyjna polskiego systemu zarządzania turystyką
- Tab.28. Budżet POT w latach 2002 – 2005
- Tab.29. Polski system administracyjny
- Tab.30. Wykaz wojewódzkich wydziałów ds. Turystyki
- Tab.31. Jednostki organizacyjne odpowiedzialne za sprawy turystyki w urzędach marszałkowskich
- Tab.32. Wykaz Regionalnych Organizacji Turystycznych
- Tab.33. Jednostki organizacyjne odpowiedzialne za sprawy turystyki w wybranych urzędach miast
- Tab.34. Wykaz wybranych związków międzygminnych w Polsce

WYKAZ RYCIN

- Ryc.1. Wzrost realny krajowego produktu brutto w latach 1999-2004 z prognozą na lata 2005 i 2006
- Rys.2. Stopa bezrobocia w Polsce w latach 1999 – 2005
- Ryc.3. Baza noclegowa w Polsce w latach 1999 – 2004
- Ryc.4. Porty lotnicze w Polsce w 2005 roku
- Ryc.5. Proces decyzyjny Wspólnoty
- Ryc.6. Państwo a sektor turystyki
- Ryc.7. System organizacji turystyki w Polsce
- Ryc.8. Struktura NTA – Narodowej Administracji Turystyki w Polsce
- Ryc.9. Struktura organizacyjna Polskiej Organizacji Turystycznej
- Ryc.10. Schemat organizacyjny małopolskiego urzędu wojewódzkiego

BIBLIOGRAFIA

1. Alejzaik W., Turystyka w obliczu wyzwań XXI wieku, Albis, Kraków, 1999.
2. Alejziak W., Marciniak T., Międzynarodowe Organizacje Turystyczne, Albis, Kraków, 2003.
3. Bartosiewicz W., Skalska T., Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2003, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Instytut Turystyki, Warszawa, 2004.
4. Bartosiewicz W., Skalska T., Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2004, Ministerstwo Gospodarki i Pracy i Departament Turystyki, Instytut Turystyki, Warszawa, 2005.
5. Bartosiewicz W., Skalska T., Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski w 2005, Ministerstwo Gospodarki i Departament Turystyki, Instytut Turystyki, Warszawa, 2006.
6. Barcz J., Kołowca I., Prawo Unii Europejskiej, Prawo i Praktyka Gospodarcza, 2006.
7. Borzyskowski J., „Polityka turystyczna państwa”, Koszalin, 2005.
8. Borne H., Doliński A., Organizacja turystyki, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa, 1998.
9. Butowski L., Organizacja turystyki w Polsce, WA, Warszawa – Lublin, 2004.
10. Butowski L., Organizacja turystyki w Polsce, APT Mart, Warszawa 1998.
11. Cholańska-Sosnowska K., Karbońska K., Wnukowska A., Instytucje Unii Europejskiej, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa, 2005.
12. Emmert F., Morawiecki M., Prawo Europejskie, PWN, Warszawa – Wrocław, 2002.
13. Gaworecki Wł., Turystyka, PWN, Warszawa, 2000.
14. Gołembski G., Miejsce Turystyki w polskiej gospodarce, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Katedra Turystyki.
15. Jak działa Unia Europejska – Przewodnik po instytucjach UE, Komisję Europejską DG ds. Prasy i Komunikacji, Bruksela, 2003.
16. Kmiecik T., Ochrona niektórych praw konsumenta w prawie polskim na tle dorobku wspólnotowego, Euro Info Centre PL- 413, Izba Przemysłowo – Handlowa, Kraków, 2005.
17. Kompendium pilota wycieczek, praca zbiorowa pod red. Kruczek Z., Proksenia, Kraków, 2000.
18. Kompendium pilota wycieczek, praca zbiorowa pod red. Kruczek Z., Proksenia, Kraków, 2005.
19. Kulczyki Zb., Zarys historii turystyki w Polsce, Sport i Turystyka, Warszawa, 1977.
20. Kulczyki Zb., Historia turystyki, SGPiS, Warszawa, 1982.
21. Łaciak J., Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych w 2003, Ministerstwo Gospodarki i Pracy, Instytut Turystyki, Warszawa, 2004.
22. Łaciak J., Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych w 2004, Ministerstwo Gospodarki i Pracy. Departament Turystyki, Instytut Turystyki, Warszawa, 2005.
23. Łaciak J., Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych w 2005, Ministerstwo Gospodarki i Departament Turystyki, Instytut Turystyki, Warszawa, 2006.
24. Łazarkowie M. i R., Gospodarka turystyczna, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa, 2002.
25. Mały rocznik statystyczny Polski, praca zbiorowa, GUS, Warszawa, 2002.

26. Mały rocznik statystyczny Polski, praca zbiorowa, GUS, Warszawa, 2003.
27. Mały rocznik statystyczny Polski, praca zbiorowa, GUS, Warszawa, 2004.
28. Mały rocznik statystyczny Polski, praca zbiorowa, GUS, Warszawa, 2005.
29. Migdał M., Nowa struktura organizacji promocji i rozwoju turystyki w Polsce – POT, Regionalne i Lokalne Organizacje Turystyczne, Problemy Turystyki nr 1-2, 2001.
30. Panasiuk A., Polityka turystyczna, Szczecin – Kopenhaga, 2005.
31. Podstawy organizacyjno-prawne Regionalnych i Lokalnych Organizacji Turystycznych, Polska Organizacja Turystyczna i Ministerstwo Gospodarki. Departament Turystyki, Warszawa, 2002.
32. POLSKA – podstawowe wielkości i wskaźniki w latach 1995-2004., Zespół Statystyki Publicznej, MGiP, Warszawa, 2005.
33. ROT-y i LOT-y, Wiadomości Turystyczne nr 48, 2003.
34. Turystyka w gminie i powiecie, praca zbiorowa pod red. Andrzeja Gordona, Polska Organizacja Turystyczna, Warszawa, 2003.
35. Witkowska M., Procesy decyzyjne w Unii Europejskiej, Wydawnictwo Sejmowe, 2004.
36. VAT w turystyce - VI dyrektywa, Biznes i Turystyka nr 20, 2003.
37. Żarski I., Opodatkowanie usług turystycznych podatkiem od towarów i usług, Rynek Turystyczny nr 2, 2004.

Pozostałe materiały:

1. Decyzja nr 5 Ministra Gospodarki z dnia 27 marca 2006 r. w sprawie podziału pracy w kierownictwie.
2. Informacja o stanie realizacji w roku 2004 zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006.
3. Informacja o stanie realizacji w roku 2003 zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006.
4. Informacja o stanie realizacji w roku 2002 zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006.
5. Informacja o stanie realizacji w roku 2001 zadań zapisanych w dokumencie rządowym Strategia rozwoju turystyki w latach 2001-2006. Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001 – 2006.
6. KOMUNIKAT KOMISJI EUROPEJSKIEJ: „Odnowiona polityka turystyczna UE: Ku silniejszemu partnerstwu na rzecz turystyki europejskiej” z dnia 17 marca 2006 roku.
7. Regulamin Organizacyjny Ministerstwa Gospodarki (Załącznik do zarządzenia Nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 r.).
8. Obwieszczeniem Ministra Gospodarki z dnia 27 lutego 2006 r. w sprawie wykazu jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Gospodarki (M.P. nr 19, poz. 209).
9. Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno - Społecznego w sprawie polityki turystycznej w rozszerzonej UE (2005/ C 255/02).
10. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 października 2005 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Gospodarki oraz zniesienia Ministerstwa Gospodarki i Pracy (Dz. U. Nr 220, poz. 1880).

11. Strategia rozwoju turystyki w latach 2001 -2006.Rządowy program wsparcia rozwoju turystyki w latach 2001-2006.
12. Statut Polskiej Organizacji Turystycznej – Rozporządzenie MG z dn. 28 kwietnia 2006.
13. Statuty Urzędów Wojewódzkich.
14. Statut Ministerstwa Gospodarki stanowiący załącznik do Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów z 3 lutego 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwu Gospodarki.
15. Statuty Regionalnych Organizacji Turystycznych.
16. Statuty Lokalnych Organizacji Turystycznych.
17. Sprawozdanie z działalności POT w 2003.
18. Sprawozdanie z działalności POT w 2004.
19. Sprawozdanie z działalności POT w 2005.
20. Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. Nr 62, poz. 689 z 1999r. z późniejszymi zmianami).
21. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. Nr 133, poz. 884 z późniejszymi zmianami).
22. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807).
23. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o administracji rządowej w województwie (DZ. U. z dnia 18 lipca 1998 roku).
24. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz. U. Nr 91, poz. 575, z późniejszymi zmianami).
25. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w podziale zadań i kompetencji administracji terenowej (Dz. U. Nr 175, poz. 1462 i Nr 189, poz. 1604).
26. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95 z późniejszymi zmianami).
27. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Nr 91, poz. 578 z późniejszymi zmianami).
28. Ustawa z dnia 24 lipca 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz. U. Nr 96, poz. 603 z późniejszymi zmianami).
29. Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 578 z późniejszymi zmianami).
30. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 173, poz. 1807).
31. Poland Travel &Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2005 Travel &Tourism Economic Research”, WT&TC, 2005.
32. Poland Travel &Tourism Sowing the Seeds of Growth - The 2006 Travel &Tourism Economic Research”, WT&TC, 2006.
33. Zarządzenie nr 108 Prezesa Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2006 r. w sprawie nadania statutu Ministerstwa Gospodarki.
34. Zarządzenie nr 14 Ministra Gospodarki z dnia 29 marca 2006 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Gospodarki.
35. Zarządzenie nr 64 Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2006 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Gospodarki.

ADRESY WAŻNIEJSZYCH WITRYN INTERNETOWYCH

www.pot.gov.pl
www.mgip.gov.pl
www.intur.com.pl
www.egospodarka.pl
www.paiz.gov.pl
www.stat.gov.pl
www.wttc.org
www.world-tourism.org
www.eur-lex.europa.eu
www.europa.eu
www.eulex.parp.gov.pl
www.hotelarze.pl
www.prawo.lex.pl
www.samorzady.polska.pl
www.infoport.pl

ANEKS

Tab.1. Wykaz zadań obligatoryjnych Ministra Gospodarki, jako Ministra właściwego do spraw turystyki, wynikających z ustaw

Lp.	Ustawa	Art.	Zadania realizowane w DT
1	Ustawa z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2003 r., nr 159, poz. 1548 z późn. zm.)	Art. 27 a	- wyodrębnia „TURYSTYKĘ” jako dział administracji rządowej, - dział TURYSTYKA obejmuje sprawy zagospodarowania turystycznego kraju oraz mechanizmów regulacji rynku turystycznego.
2	Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104)	Art. 103, 106, 131	- odrębna część budżetu dla działu administracji rządowej – TURYSTYKA, - opracowywanie planów rzeczowych zadań oraz planu wydatków w części 40 wraz z mechanizmami uzasadnienia oraz planu budżetu dla Polskiej Organizacji Turystycznej wraz z uzasadnieniem, - przygotowywanie sprawozdań z wykonania budżetu państwa - przekazywanie dotacji celowych na podstawie umów zawieranych z oferentami wybranymi w drodze otwartego konkursu, - realizacja zadań na podstawie przyjętego planu wydatków budżetowych.
3	Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.) – ustawa dokonała implementacji Dyrektywy 90/314 z dnia 13 czerwca 1990 r. o imprezach turystycznych przedawanych w formie pakietu usług	Art. 8 ust. 2	- potwierdza posiadanie zabezpieczenie finansowego, - prowadzi księgi ewidencyjne przedsiębiorców, - aktualizację i uzupełnienia dane dla ok. 2600 podmiotów.
4	Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 8 ust. 8	w drodze rozporządzenia określa organizację, szczegółowy sposób prowadzenia ewidencji oraz tryb udzielenia informacji o danych objętych wpisem, uwzględniając w szczególności dokumenty i dane, na podstawie których dokonuje się wpisu do Ewidencji.
5	Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223,	Art. 9 ust. 1	kontrola prowadzonej przez przedsiębiorcę działalności gospodarczej w zakresie: - zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa (poz. 2268 z późn. zm.) w art. 7 ust. 4; - zgodności wykonywanej działalności z uzyskanym wpisem do rejestru; - przestrzegania warunków wykonywania działalności gospodarczej określonych ustawą; - zgodności wykonywanej działalności gospodarczej z zawartymi umowami agencyjnymi; - 5) przestrzegania przez przedsiębiorców,

			dających zlecenie agentom, warunków wykonywania działalności gospodarczej określonych ustawą.
6	Ustawa z dnia 29.08.1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 10 ust. 2	Minister właściwy do spraw instytucji finansowych w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw turystyki , po zasięgnięciu opinii Polskiej Izby Ubezpieczeń, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres umowy ubezpieczenia na rzecz klientów, termin powstania obowiązku ubezpieczenia oraz minimalną sumę gwarancyjną, biorąc w szczególności pod uwagę specyfikę wykonywanej działalności oraz jej zakres.
	Ustawa z dnia 14.06.1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 1999 r. Nr 72, pozycja 802 z późn. zm.). w związku z ustawą z dnia 29.08.1997r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.) ustawa z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807)	Art. 138 Art. 2 b; Art. 9.ust3; Art. 28 ust.1; Art. 39a ust.3; Art. 42 ust.1; Art. 4 ust.1 Art. 71	rozpatrywanie odwołań od decyzji marszałków z zakresu: organizatorów turystyki i pośredników turystycznych; przewodników turystycznych i pilotów wycieczek; obiektów hotelarskich
8	Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz. U. z 2002 r. Nr 153 poz. 1270 z późn. zm.) w związku z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)		przygotowywanie odpowiedzi na skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego w stosunku do decyzji wydanych przez ministra jako organ wyższego stopnia względem decyzji marszałków województwa w sprawach wynikających z ustawy o usługach turystycznych oraz w innych sprawach z zakresu działu turystyka
9	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 1997 r., Nr 133, poz. 884 z późn. zm.)	Art. 21 ust. 4	określenie w drodze rozporządzenia , wykazu miast, w których wykonywanie zadań przewodnika turystycznego wymaga posiadania uprawnień przewodnika miejskiego, uwzględniając szczególne walory turystyczne tych miast.
10	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 28 ust. 3	wydawanie decyzji o uznaniu kwalifikacji do wykonywania zawodu przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej nieposiadającym miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, którzy nabyli kwalifikacje do wykonywania zawodu przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek

			w tych państwach.
11	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 24 b określenie w drodze rozporządzenia :	- warunków, jakie powinien spełniać organizator szkolenia ubiegający się o upoważnienie do szkolenia przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, z uwzględnieniem w szczególności warunków materialnych umożliwiających realizację zajęć, kwalifikacji kadry wykładowców i instruktorów, oraz warunki przechowywania i udostępniania dokumentacji szkolenia; - warunków, jakim powinien odpowiadać wniosek o upoważnienie do szkolenia przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz tryb i szczegółowe zasady kontroli szkoleń, z uwzględnieniem w szczególności dokumentów, jakie powinny być załączane do wniosku oraz ze szczególnym uwzględnieniem zakresu, procedury i częstotliwości dokonywania kontroli szkoleń.
12	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 34 ust. 1	określenie w drodze rozporządzenia: - właściwości terytorialnej wojewodów powołujących komisje egzaminacyjne dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, z uwzględnieniem w szczególności podziału administracyjnego kraju; - kwalifikacji, składu, sposobu powoływania i odwoływania członków komisji egzaminacyjnych, zasad egzaminowania kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek oraz wzór świadectwa wydawanego przez te komisje, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu powoływania zespołów egzaminacyjnych; - warunków, jakim powinien odpowiadać wniosek o nadanie uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, z uwzględnieniem w szczególności dokumentów, jakie powinny być załączane do wniosku; - programów szkolenia kandydatów na przewodników turystycznych i pilotów wycieczek, z uwzględnieniem w szczególności minimalnego wymiaru godzin zajęć dla poszczególnych przedmiotów stanowiących program szkolenia; - warunków uzyskiwania poszczególnych klas przewodników górskich, zakres terytorialny uprawnień przewodników górskich i stopień trudności tras oraz wycieczek prowadzonych przez przewodników górskich posiadających uprawnienia określonej klasy, ze szczególnym uwzględnieniem programów podstawowego szkolenia specjalistycznego oraz programów uzupełniającego szkolenia dla przewodników górskich poszczególnych klas; - miast i obszarów, na których organizatorzy turystyki, mają obowiązek zapewnienia opieki przewodnika turystycznego, ze szczególnym

			uwzględnieniem największych miast o znaczeniu historycznym i kulturowym oraz obszarów posiadających szczególne walory turystyczne; - składu i zasad działania komisji egzaminacyjnych języków obcych, wzór świadectwa wydawanego przez te komisje oraz tryb wyłaniania kandydatów do umieszczenia na liście ministra właściwego do spraw turystyki, o której mowa w art. 32 ust. 3, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań, które kandydaci do umieszczenia na tej liście powinni spełniać, oraz sposobu dokumentowania tych wymagań; - wysokości opłat za sprawdzenie kwalifikacji osób ubiegających się o uprawnienia przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek, sprawdzenie znajomości języka obcego przez komisję egzaminacyjną języków obcych oraz wysokość wynagrodzenia egzaminatorów, z uwzględnieniem w szczególności wysokości opłat za poszczególne części egzaminów, zasad ich zwrotu w wypadku nieprzystąpienia do egzaminu oraz zasad wynagradzania egzaminatorów za przygotowywanie pytań do egzaminu; - wzorów dokumentów potwierdzających posiadanie uprawnień przewodnika turystycznego i pilota wycieczek, a także tryb okazywania legitymacji przewodnika turystycznego i pilota wycieczek upoważnionym organom oraz sposób noszenia identyfikatorów podczas wykonywania zadań przewodnika turystycznego lub pilota wycieczek, ze szczególnym uwzględnieniem danych dotyczących rodzaju potwierdzanych uprawnień i terminów ważności tych uprawnień.
13	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 34 ust. 2	ogłoszenie, w drodze obwieszczenia , na wniosek wojewody lub wojewodów, zakresu terytorialnego regionów oraz przebieg tras turystycznych,
14	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 44 a ust. 2	określenie, w drodze rozporządzenia , wysokości opłat związanych z dokonywaniem ocen spełniania przez obiekt hotelarski wymagań niezbędnych do zaszeregowania obiektu do określonego rodzaju i kategorii oraz trybu pobierania tych opłat.
15	Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o usługach turystycznych (Dz. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zm.)	Art. 45 określenie w drodze rozporządzenia,:	- wymagań dla poszczególnych rodzajów i kategorii obiektów hotelarskich, co do wyposażenia oraz zakresu świadczonych usług, w tym usług gastronomicznych, oraz warunki dopuszczenia odstępstw od tych wymagań, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań w zakresie: zewnętrznych elementów zagospodarowania i urządzenia, instalacji i urządzeń technicznych, podstawowych elementów dotyczących funkcji, programu

			obsługowego i użyteczności obiektu, części mieszkalnej, oferty usług podstawowych i uzupełniających; - szczegółowych zasad i trybu zaliczania obiektów hotelarskich do poszczególnych rodzajów i kategorii, z uwzględnieniem w szczególności sposobu oceny obiektu hotelarskiego; - sposobu dokumentowania spełnienia wymagań, z uwzględnieniem w szczególności rodzajów dokumentów, jakie powinny być dołączone do wniosku o zaszeregowanie; - minimalnych wymagań, co do wyposażenia obiektów świadczących usługi hotelarskie; - trybu sprawowania kontroli nad przestrzeganiem w poszczególnych obiektach wymagań, co do wyposażenia i świadczenia usług, odpowiadających rodzajowi i kategorii obiektu, z uwzględnieniem w szczególności częstotliwości dokonywania kontroli i warunków kontroli; - sposobu prowadzenia ewidencji obiektów hotelarskich oraz innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie, ze szczególnym uwzględnieniem danych, jakie powinna zawierać karta ewidencyjna obiektów hotelarskich, a także innych obiektów, w których są świadczone usługi hotelarskie.
16	Ustawa z dnia 20.04.2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206 z późn. zm.) w powiązaniu z ustawą z dnia 4.09.1997 r.	Art. 5 pkt 2 Art. 34	- przygotowanie „Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013” wraz z przedłożeniem dokumentu pod obrady Rady Ministrów, jako strategii sektorowej, - przeniesienie najważniejszych zapisów dotyczących polityki turystycznej państwa, zawartej w „Strategii Rozwoju Turystyki na lata 2007-2013”, do <i>Programów</i> o działach administracji rządowej (Dz. U. 2003, nr 159, poz. 1548 z późn. zm.) pkt 1 <i>Operacyjnych na lata 2007-13</i>.
17	Ustawa o Polskiej Organizacji Turystycznej z dnia 25.06.1999 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 689 z późn. zm.).	Art. 2 ust. 2	sprawowanie nadzoru nad Polską Organizacją Turystyczną
18	Ustawa o Polskiej Organizacji Turystycznej z dnia 25.06.1999 r. (Dz. U. Nr 62, poz. 689 z późn. zm.).	Art. 12; Art. 4a; Art. 9 ust. 1 i 4; Art. 7 ust. 1i 7; Art. 4	- nadawanie statutu Polskiej Organizacji Turystycznej, w drodze rozporządzenia, - określenie, w drodze rozporządzenia, wzoru znaku ustalonego dla celów promocji Polski w dziedzinie turystyki, - powoływanie i odwoływanie Prezesa Polskiej Organizacji Turystyki, - powoływanie, odwoływanie i stwierdzenie ustania członkostwa członków Rady Polskiej Organizacji Turystycznej, - nadzór nad Regionalnymi i Lokalnymi Organizacjami Turystycznymi
19	Ustawa z dnia 29.06.1995 r.	Art. 18	- udział w pracach przygotowawczych do

	o statystyce publicznej (Dz. U z 1995 r. Nr 88, poz. 439 z późn. zm.)		opracowania rządowych Programów Badań Statystycznych Statystyki Publicznej(PBSSP) Realizacja zadań wynikających PBSSP (corocznie), - opracowanie i realizacja zadań z bazy informacyjnej Polska Statystyka Publiczna (na kolejne lata) - doskonalenie metodologii prac badawczych dot. rynku turystycznego i prace związane z przygotowaniem baz informacyjnych dot. turystyki np. baza Traper, baza Gmina.
20	Ustawa z dnia 4.09.1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2003 r., nr 159, poz. 1548 z późn. zm.)	38 ust. 1	współdziałanie z innymi organami rady ministrów, samorządem terytorialnym i gospodarczym, organizacjami społecznymi
21	Ustawa z dnia 4.09.1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2003 r., nr 159, poz. 1548 z późn. zm.)	38 ust 2	współdziałanie z ministrem właściwym do spraw zagranicznych i w zakresie jego zadań z KIE, w zakresie współpracy z zagranicą,
22	Ustawa z dnia 10 maja 2002 r. o zasadach uznawania nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej kwalifikacji do Podejmowania lub wykonywania niektórych działalności (Dz. U. Nr 71, poz. 655, z 2003 r. z późn. zm.)	Art.10 ust.5	określenie, w drodze rozporządzenia ,: - warunków, sposobu i trybu odbywania stażu adaptacyjnego, sposobu i trybu wykonywania nadzoru nad odbywaniem stażu oraz oceny nabytych przez wnioskodawcę umiejętności, a także sposobu ustalania kosztów odbywania stażu adaptacyjnego oraz trybu ich ponoszenia, - warunków, sposobu i trybu przeprowadzania testu umiejętności oraz oceny wykazanych przez wnioskodawcę umiejętności, a także sposobu ustalania kosztów przeprowadzania testu umiejętności oraz trybu ich ponoszenia rozporządzenie wydawane i zmieniane w zakresie właściwości ministra właściwego ds. turystyki dotyczy wykonywania zawodu regulowanego przewodnik turystyczny.
23	Ustawa z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. z 2000 r. Nr 39 poz. 443 i z 2002 r. Nr 216, poz. 1824)	Art. 5 ust. 1; Art. 6 ust 1; Art. 9; Art. 14 ; Art. 18 ust. 2; Art. 20	- przeprowadzenie uzgodnień międzyresortowych i przygotowanie wniosku o udzielenie zgody do rozpoczęcia negocjacji umów międzynarodowych - przygotowanie wniosków o udzielenie zgody na podpisanie umów międzynarodowych. - przygotowywanie wniosków o udzielenie pełnomocnictw do prowadzenia negocjacji w przypadku gdy jest wymagane pełnomocnictwo do prowadzenia negocjacji oraz przyjęcia tekstu umowy międzynarodowej. - przygotowanie wniosków o zatwierdzenie umów międzynarodowych. - przygotowanie wniosków o ogłoszenie umów międzynarodowych. - realizacja postanowień umów.
24	Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572)	Art.23 i 24	- prace związane z przygotowaniem podstaw programowych w zawodach: technik hotelarstwa i technik obsługi turystycznej. - prace związane z przygotowaniem standardów

			wymogów egzaminacyjnych i przygotowaniem do egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe. - realizacja zadań w ramach podnoszenia jakości kształcenia kadr dla turystyki np. doskonalenie zawodowe nauczycieli przedmiotów zawodowych (konkursy, szkolenia, konferencje). - współpraca z DPB w zakresie zawodów: technik organizacji usług gastronomicznych, kucharz, kucharz małej gastronomii, kelner, pracownik pomocniczy obsługi hotelowej.
25	Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o współpracy Rady Ministrów z Sejmem i Senatem w sprawach związanych z Ministrami członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 52, poz. 515)	Art. 6 Art. 8	- przygotowywanie projektów stanowiska Rządu w zakresie dotyczącym obszaru turystyki, - przygotowywanie projektów stanowiska Polski w zakresie dotyczącym obszaru turystyki na posiedzenia grup roboczych Rady UE, Komitetu Stałych Przedstawicieli COREPER i Rady UE.
26	Ustawa z 12 września 2002 r. o normalizacji (Dz.U. z 2002 r. Nr 169, poz. 1386)	Art. 13	- opiniowanie projektów dokumentów normalizacyjnych dotyczących sektora usług turystycznych (hotele, biura podróży), - wdrożenie norm UE
27	Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807)	Art. 8	- monitorowanie i ocena warunków prawnych i instytucjonalnych funkcjonowania przedsiębiorstw turystycznych pod kątem wpływu na rozwój i sytuację ekonomiczną przedsiębiorstw turystycznych, szczególnie małych i średnich. - identyfikowanie barier w zakresie funkcjonowania i rozwoju przedsiębiorstw turystycznych (realizacja zaleceń Strategii Lizbońskiej w zakresie Better Regulation).
28	Ustawa z dnia 21 grudnia 1978r. o odznakach i mundurach (Dz. U. Nr 31, poz. 130)		- opiniowanie wniosków o nadanie odznaczeń państwowych oraz odznaki honorowej „Za zasługi dla turystyki”

Źródło: <http://www.mgip.gov.pl/NR/rdonlyres/3F271730-97E8-4498-A43D-D2CECCA8695C/19941/wykaz.pdf>.

Tab.2. Wykaz Lokalnych Organizacji Turystycznych w Polsce.

Lp.	Lokalna Organizacja Turystyczna	Adres
1	Bałtycka Organizacja Turystyczna	ul. Pomorska 2/2, 76-153 Darłowo
2	Gminna Organizacja Turystyczna w Sianowie	ul. Armii Polskiej 30, 76-004 Sianów, tel. (94) 318-52-81 wew.250
3	Lokalna Organizacja Turystyczna Doliny Parsęty	ul. Szymanowskiego 17, 78-230 Karlino, Tel. +48 94 311 68 58, e-mail: lot@parseta.pl , www.lot.parseta.pl , Prezes: Ryszard Słomczewski

4	Lokalna Organizacja Turystyczna Czaplinek	ul. Rynek 1, 78-550 Czaplinek, tel. 094-375 47 90
5	Lokalna Organizacja Turystyczna Pojezierza Drawskiego	ul. Stary Rynek 3, 78-520 Złocieniec
6	Mieleńska Lokalna Organizacja Turystyczna	ul. Lechitów 23, 76-032 Mielno
7	Świnoujska Organizacja Turystyczna	ul. Wojska Polskiego 1/5, 72-600 Świnoujście
8	Lokalna Organizacja Turystyczna w Spale	ul. Wojciechowskiego 15, 97-214 Spała, tel.: 601204507, e-mail: spala@spala.pl, www.spala.pl, Prezes: Michał Słoniewski
9	Lokalna Organizacja Turystyczna w Belchatowie	Belchatów, tel.: 044 7335135, e-mail: it@um.belchatow.pl, www.lotbelchatow.pl, Prezes: Wojciech Otręba
10	Krynicka Organizacja Turystyczna	ul. Piłsudskiego 8, 33-380 Krynica-Zdrój, e-mail: biuro@kot.org.pl, www.krynica.org.pl, Prezes: Maciej Zieliński
11	Piwniczna Organizacja Turystyczna	ul. Rynek 20, 33-350 Piwniczna Zdrój, Tel. (0-18) 446 40 19, e-mail: witsc@pro.onet.pl, www.piwniczna.sacz.pl, Prezes - Tadeusz Ogórek
12	Sądecka Lokalna Organizacja Turystyczna	ul. Nadbrzeżna 40, 33-300 Nowy Sącz 1, skr. pocztowa 16, e-mail: sotbiuro@wp.pl, www.nowysacz.pl/, Prezes: Jacek Bugański
13	Wielicka Lokalna Organizacja Turystyczna	ul. Daniłowicza 10, 32-020 Wieliczka, Tel.(0-12) 278 75 39, e-mail: biuro@wlot.pl, www.wlot.pl, Prezes: Zbigniew Zarębski
14	Lokalna Organizacja Turystyczna Gorlice "Beskid Zielony" w Gorlicach	ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, Tel. (0-18) 354 64 11, e-mail: beskidzielony@it.gorlice.pl , http://www.gorlice.info.pl/ , Prezes :Stefan Maryńczak
15	Lokalna Organizacja Turystyczna w Zawoi	1819 Zawoja, 34-223 Zawoja, Tel. (0-33) 877 65 39, e-mail: biuro@zawoja.org.pl, www.zawoja.org.pl Prezes - Aneta Kojder
16	Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Sandomierskiej	Ul. Mickiewicza 34, 27-600 Sandomierz
17	Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Pińczowskiej	Ul. Plac Wolności 22, 28-400 Pińczów
18	Lokalna Organizacja Turystyczna na rzecz Gminy Nowa Słupia	
19	Częstochowska Organizacja Turystyczna	Aleja Najświętszej Marii Panny 65, 42-217 Częstochowa, tel./fax. (034) 368 22 60, Prezes: Tadeusz Wrona
20	Jurajska Organizacja Turystyczna	Ul. Powstańców Śląskich 6, 42-400 Zawiercie, tel. (032) 67 27 500, www.jurajska.org.pl, Prezes: Leszek Łazarowicz
21	Lokalna Organizacja Turystyczna - Ziemi Dzierżoniowskiej	58-200 Dzierżoniów, ul. Świdnicka 38, tel/fax 074 8323526 , www.pcksit.pl, Prezes: Zbigniew Jednoróg
22	Stowarzyszenie Gmin Turystycznych Wzgórz Trzebnickich i Doliny Baryczy	Pl. Piłsudskiego 1, 55-100 Trzebnica, Tel/fax: 0713871319, e-mail: sgtbarycz@wp.pl, www.sgtbarycz.trzebnica.pl,
23	Stowarzyszenie Gmin Ziemi Kłodzkiej	Pl. Chrobrego 1, 57-300 Kłodzko, tel/fax: 074 8677130, e-mail: szzk.k@ziemia-klodzka.org.pl, www.ziemia-klodzka.org.pl
24	Lokalna Organizacja Turystyczna Szklarska	Ul. Odrodzenia 6, 58-580 Szklarska Poręba, tel: 605 247 974, e-mail: lot@szklarska.com.pl, Prezes: Zbigniew Kubiela

	Poreba	
25	Lokalna Organizacja Turystyczna Kudowa Zdrój	Ul. Zdrojowa 24, Kudowa Zdrój, Tel: 074 8663866, gorystolowe@kudowa.pl
26	Karkonoska Lokalna Organizacja Turystyczna „Śnieżka”	Ul. Wolna 4 – Hotel Karkonosze, 58-540 Karpacz, Tel: 075 7618227, www.kot-karpacz.pl, e-mail: hkarkonosze@gip.com.pl, Prezes: Jarosław Pol
27	Karkonoska Lokalna Organizacja Ząbkowice Śląskie	Ul. Św. Wojciecha 5/1, 57-200 Ząbkowice Śląskie, tel: 074 8157401, e-mail: wisit@pro.net.pl
28	Lokalna Organizacja Turystyczna Łądek Zdrój	Lutnia 28, 57-540 Łądek Zdrój, e-mail: lechiczech@ladek.com.pl
29	Lubrzańskie Stowarzyszenie Turystyczne	ul. Świebodzińska 38, 66-218 Lubrza
30	Kluczborsko - Oleska LOT	ul. Katowicka 1, 46-200 Kluczbork , tel. (77) 418 52 18 w. 1
31	Augustowska Organizacja Turystyczna	Rynek Z. Augusta 44, 16-300 Augustów, e-mail: aot@aot.aug.pl , Prezes: Jerzy Damieńczuk
32	Łosice - Nadbużańska LOT	ul. Piłsudskiego 6, Łosice, tel. (83) 359 03 34
33	Suwalska Izba Rolniczo-Turystyczna	ul. Kościuszki 35, 16-400 Suwałki, tel./fax. (87) 566 54 94, www.suwalki-turystyka.info.pl/
34	LOT "Bory Tucholskie"	ul. 31-go Stycznia 56a, 89-600 Chojnice, tel./fax (052) 397-25-59, e-mail: mwozikowski@wp.pl, www.borytucholskie.com.pl, Prezes: Marcin Wozikowski
35	Gdańska Organizacja Turystyczna	ul. Heweliusza 29, 80-861 Gdańsk, tel. (058) 301-43-55, e-mail: got@got.gdansk.pl, www.got.gdansk.pl, Prezes: Bogdan Donke
36	LOT Gdynia	Al. Zwycięstwa 36/108, 81-416 Gdynia, tel./fax 0/58 622-77-90 e-mail: musarek@wp.pl, www.magiakaszub.com.pl, Prezes: Marzena Usarek
37	LOT Kociewie	ul. Wojska Polskiego 28a, 89-110 Tczew, tel./fax 0/58 531 37 41 e-mail: it@ekociewie.pl, Prezes: Sławomir Neumann
38	LOT w Krynicy Morskiej	ul. Górników 15, 82-120 Krynica Morska, tel. (055) 247 63 76, e-mail: lot@krynica-morska.pl, Prezes: Adrian Bogusławicz
39	Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Kwidzyńskiej "Liwa"	ul. Katedralna 18, 82-500 Kwidzyn, tel./fax (055) 279 58 12 e-mail: liwa@kwidzyn.pl, Prezes: Henryk Michalik
40	Lokalna Organizacja Turystyczna „SKOTAWSKO”	77-116 Czarna Dąbrówka
41	Lokalna Organizacja Turystyczna USTKA	Centrum Informacji Turystycznej ul. Marynarki Polskiej 87, 76-270 Ustka, tel. (059) 814-71-70
42	Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Łębskiej	ul. Wyszyńskiego 3 , 84-300 Łębork tel./fax. 59/862-17-16
43	Stowarzyszenie Turystyczne „Ziemia Wejherowska”	Starostwo Powiatowe ul. 3 Maja 4 84-200 Wejherowo, tel. 58/572-94-51
44	Lokalna Organizacja Turystyczna w Łebie	ul. 11 Listopada 5a, 84-360 Łeba, tel. (48 59) 866 13 60
45	Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Gdańskiego	Starostwo Powiatowe ul. Wojska Polskiego 16 83-000 Pruszcz Gdański, tel. 58/683-53-97
46	Lokalna Organizacja Turystyczna „Tajemnicze Pogranicze”	Urząd Gminy Liniewo, ul. Dworcowa 3 83-420 Liniewo , tel./fax. 58/687-82-27

47	Lokalna Organizacja Turystyczna ZIEMIA CZŁUCHOWSKA	Powiatowe Centrum Gospodarki i Integracji Europejskiej, ul. Słowackiego 5, 77-300 Człuchów, tel. 59/834-54-10 w. 36
48	Powiślańska Organizacja Turystyczna	Starostwo Powiatowe w Sztumie, ul. Mickiewicza 39, 82-400 Sztum, tel. 55/267-74-41
49	LOT "Szczyt Wieżyca"	83-315 Szymbark 76, Restauracja Remus tel./fax. 58/685-05-29
50	Malborska Organizacja Turystyczna	Starostwo Powiatowe w Malborku, Plac Słowiański 17, 82-200 Malbork, tel. 55/272-34-62
51	Stowarzyszenie Rozwoju Północnych Kaszub "NORDA"	Plac Wolności 1, 84-100 Puck tel. 58/673-41-94
52	Stowarzyszenie Turystyczne Sopot	ul. Dworcowa 4, 81-704 Sopot, tel. 58/555-08-76
53	Stowarzyszenie Turystyczne Kaszuby LOT	ul. Gdańska 26, 83-300 Kartusy , tel./fax 58/685-32-30
54	Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna	Pl. Kolegiacki 17, 61-841 Poznań , tel.: (061) 8785506 www.plot.poznan.pl , Prezes: Tomasz Kayser
55	Organizacja Turystyczna "Leszno - Region"	ul. Karasia 15, 64-100 Leszno, tel. (65) 529 81 25, www.leszno.pl , Prezes: Zdzisław Adamczak
56	Lokalna Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski"	ul. Roosevelta 42, 62-200 Gniezno, tel. (61) 428 41 00, www.szlakpiastowski.com.pl , Prezes: Bogusław Rzyński
57	Słupska Organizacja Turystyczna SŁOT	ul. Poznańska 20, 62-400 Słupca, tel. 0 504 106 305 www.powiat-slupca.pl , Prezes: Tomasz Frankowski
58	Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Kaliskiej	ul. Górnośląska 4, 62-800 Kalisz tel. (62) 503 00 00, Prezes: Eliza Krawczyk
59	Lokalna Organizacja Turystyczna w Koninie	PWSZ ul. Przyjaźni 1, 62-510 Konin tel. (63) 243 02 60, tymcz. tel. kont. Starostwo Powiatowe Wydz. Ośw. Kult. Sportu i Turystyki
60	Lokalna Organizacja Turystyczna "Biały Kruk"	w Obornikach, ul. Kościuszki 41 64-610 Rogoźno, Prezes: Bogdan Jeran
61	Lokalna Organizacja Turystyczna Południowej Wielkopolski	ul. Wrocławska 93, 63-400 Ostrów Wielkopolski, tel. (62) 735 67 49, Prezes: Zenon Kiczka
62	Lokalna Organizacja Turystyczna DOLINA GWDY	64-970 Piła 4
63	Bałtycka Organizacja Turystyczna w Darłowie	ul. Pomorska 2/2, 76-153 Darłowo
64	Lokalna Organizacja Turystyczna w Toruniu	ul. Chrobrego 86, 87-100 Toruń, www.lottorun.pl
65	Poleska Lokalna Organizacja Turystyczna	ul. Szkolna 4, 22-200 Włodawa, tel.(48 82) 572 12 59
66	Lokalna Organizacja Turystyczna Nałęczów	ul. Poniatowskiego 39, 21-150 Nałęczów,
67	Lokalna Organizacja Turystyczna „Powiśle”	ul. Rynek 12, 08-530 Dęblin
68	Lokalna Organizacja Turystyczna Ziemi Puławskiej	ul. Partyzantów 17, 24-100 Puławy
69	Lokalna Organizacja Turystyczna „Zamość i Rostocze”	ul. Rynek Wielki 4, 22-400 Zamość
70	Powiatowa Organizacja Turystyczna w Ostrowie Mazowieckiej	ul. Kościuszki 9/4A Ostrów Mazowiecka, tel. 7451001 Prezes:. Waław Zawłocki
71	Kurpiowską Organizację Turystyczną	ul. Bogusławskiego 18, 07-410 Ostrołęka, e-mail: kot@kurpiowskiecentrum.info

72	Lokalna Organizacja Turystyczna Północnego Mazowsza	ul. Mickiewicza 23, KRASNE, tel./fax (48 23) 671 00 17
73	Lokalna Organizacja w Przemysłu	ul. Rynek 26, 37-700 Przemysł, tel. (16) 675 16 64
74	Lokalna Organizacja Turystyczna Beskid Niski	ul. Rynek 5, 38-400 Krosno, tel. (48 13) 432 77 07
75	Gminna Organizacja Turystyczna TABOR	ul. Zdrojowa 41, 38-481 Romanów Zdrój, tel. (13) 435 71 90
76	Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Nidzickiego	Pl. Wolności 1, 13-100 Nidzica, tel.: (0 89) 625 54 68, e-mail: lot_powiatunidzickiego@op.pl, www.nidzica.pl/lot, Prezes: Zygmunt Szatkowski
77	Lokalna Organizacja Turystyczna „Ziemia Mrągowska”	ul. Warszawska 26, 11-700 Mrągowo, tel.: (0 89) 741 80 39, e-mail: lot@it.mragowo.pl, www.it.mragowo.pl Prezes: Tomasz Witkiewicz
78	Lokalna Organizacja Turystyczna Powiatu Szczycieńskiego	ul. Polska 18, 12-100 Szczytno, tel.: (0 89) 624 97 14, e-mail: turystyka@powiat.szczytno.pl, www.turystyka.szczytno.pl Prezes: Włodzimierz Budny
79	Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina nieodkrytych tajemnic“	Pl. Jana Pawła II 1, 14-300 Morąg, tel.: (0 89) 757 38 26, e-mail: lot.morag@op.pl, www.lot.mazury.pl, Prezes: Mieczysław Stefański
80	Gołdapska Organizacja Turystyczna	Pl. Zwycięstwa 16, 19-500 Gołdap, tel.: (0 87) 615 20 90, Prezes: Maciej Kordjak
81	Lokalna Organizacja Turystyczna Pojezierza Iławskiego i Dorzecza Drwęcy	ul. Chodkiewicza 5, 14-200 Iława, tel. kom.: 0 668 113 139 e-mail: dembart@interia.pl, www.lot.ilawa.pl, Prezes: Wojciech Janusz
82	Zachodniomazurska Lokalna Organizacja Turystyczna w Ostródzie	tel. +48 (89) 642 30 00, e-mail: it@zlot.mazury.pl, www.zlot.mazury.pl, Dyrektor: Henryk Kropidłowski
83	Stowarzyszenie "Dom Warmiński"	ul. Wyszyńskiego 37, 11-100 Lidzbark Warmiński, tel.: (0 89) 767 79 43, e-mail: lot.warmia@wp.pl, www.domwarminski.pl, Prezes: Jacek Protas
84	Pienińsko-Beskidzkie Forum Turystyczne w Szczawnicy	tel: (018) 262199494, e-mail: poczta@jaworski.pl, www.pieninytravel.eu
86	Lokalna Organizacja Turystyczna "Kraina Legend Świętokrzyskich"	ul. Partyzantów 17, 26-004 Bieliny, tel. 041 30 25 094 wew. 233

<http://www.rotwl.pl/?t=loty>, <http://www.mot.krakow.pl/index,a,b,c,27.html>,

<http://www.zrot.pl/index1.php?c=czl&r=5&re=1&z=1>,

<http://www.rot.swietokrzyskie.pl/strona.php?id=3>,

http://www.dot.org.pl/index.php?option=com_content&task=category§ionid=21&id=39&Itemid=60,

<http://www.lotur.pl/aktualnosci.php?lang=pl&start=4>, http://www.wot-wielkopolska.pl/index_plik.php?plik=adresylotow.htm, <http://www.kolot.republika.pl/>,

http://www.augustowski.home.pl/pozarzadowe/przejrzysta_polska/organizacje_opis/augustowska_organizacja_turystyc.htm, <http://www.suwalki-turystyka.info.pl/>, http://www.wot-wielkopolska.pl/index_plik.php?plik=adresylotow.htm, http://www.warmia-mazury-rot.pl/article/warminsko_mazurska_regionalna_organizacja_turystyczna_lokalne_organizacje_turystyczne_na_wim/index.php/id_item_tree/3def8d1e4844a7c9ecbbdb84b116294e/expand/3def8d1e4844a7c9ecbbdb84b116294e,

<http://forum.rzekun.pl/files/154243019/splyw.pdf#search=%22Kurpiowska%20Organizacja%20Turystyczna%20w%20Ostro%C5%82%C4%99ce%22>, <http://www.pieninytravel.eu/>,

<http://www.pieninytravel.eu/>,

<http://www.lottorun.pl/index.php?p=kontakt>, <http://prot.pomorskie.info/index.php?a=1>,

